

بســم الله الرحمــن الرحيم

હઝરત (સલ૦) એ ફરમાવ્યું છે

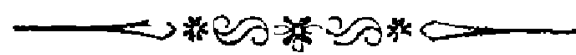
"ખુદા જેના વિષે ભલાઇ ધારે છે તેને દીનમાં સમજ આપે છે"

ગઝવાત.

The Crusades

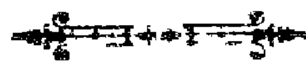
યાને

હઝરત સલ્અમના વખતની લડાઇઓનુ વર્ણન

હઝરત સૈયદ પીર મશાયખ ચિશ્તી (રહે૦)

ની લખેલી કીતાબ.

છપાવી પ્રગટ કરનાર

મોહમદ શરીફ દાદુ મીયાં દુધવાળા

ઠે૦ બાપટી રોડ. મુરઘાગીરન મુંબઇ-૮

આવૃતિ પેહલી * * * સને ૧૩૪૧ હિજરી

કિમ્મત રૂપીયા ત્રણ

ધી "શરીફ" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમા મોહમદ શરીફે પોતાના માટે આ કિતાબ છાપી

ઠે૦ ફોકલેન્ડરોડ, મુંબઇ પોષ્ટ ન. ૭

પ્રસ્તાવના

الحمدلله حق حمده والصلواه واسـلم على حبده-اللهم يامقلب القلوب ثبت قلوبنا على دينك

જે પણુ વખાણોને લાયક ખુદા પાક છે તે બધી તારીફ તેનેજ માટે છે અને દરૂદ તથા સલામ તેના હબીબે પાક (સલ૦) તથા તેમની આલ અને અસ્હાબપર અય ખુદા, દિલના ફેરવવાવાળા, સાબીત રાખ અમારા દિલોને તારા દીન ઉપર.

દરેક કિતાબ કે બીજી કોઇ બુકની શરૂઆતમા પ્રસ્તાવના (દીબાચો) લખવાનો મુળ હેતુ એજ હોય છે કે પ્રસ્તાવના જોવાથી અને તેને ધ્યાન પુર્વક વાચવાથી કિતાબ શુ બાબત ઉપર લખાએલી છે અને તે લખવાનુ કારણ શુ વીગેરે બાબતો સ્હેલાઇથી સમજાઇ શકે છે અને તે પછી કીતાબનુ રહસ્ય સમજવાની મુઝવણ કે કટાળો વેઠવો પડતો નથી **હઝરત પીર મશાયખ ચિશ્તી (રહે૦)** એ પણુ પોતે લખેલી દરેક કિતાબોની શરૂઆતમા પ્રસ્તાવના લખી છે અને તેમા કિતાબ શુ બાબત ઉપર લખાએલી છે અને શા હેતુસર લખવી પડી છે તેનો ટુકમા ખુલાસો કરેલ છે **મકતુલ નામા** કે જે જગનામાની કીતાબના નામથી મશહુર છે તેની શરૂઆતમા પ્રસ્તાવના રૂપે લગભગ પાચેક ગઝલો લખી છે ઉપરાત આ **ગઝવાતોની** કિતાબમા પણ શરૂઆતની બે ગઝલો આ કિતાબની પ્રસ્તાવના રૂપેજ **હ૦ પીર મશાયખ (રહે૦)** એ લખી છે છતા હાલનો વખત જોતા વધુ ખુલાસો કરવાની જરૂર જણાવાથી આ પ્રસ્તાવના અમોએ અમારી તરફથી લખી છે

આ કિતાબમા **હ૦ પીર મશાયખ (રહે૦)** એ ઇસ્લામની શરૂઆતની તવારીખ લખેલી છે અને તેમા આપણા **હ૦ પયગમ્બર મોહમદ મુસ્તફા (સલ૦)** અને **સહાબા (રદી૦)** સાથે કુફ્ફારોએ કેવી કેવી લડાઇઓ કરી તેમજ કુફ્ફારોએ ઇસ્લામની ઇશાઅતને અટકાવવા તથા મુસલમાનોને નાબુદ કરવા કેવા કેવા સખ્ત પગલા ભર્યા અને તે સામે મુઠ્ઠી ભર મુસલમાનો કેવા કેવા દુ ખ અને તકલીફો ઉપાડી પોતાના જાન, માલ, બાલ બચ્ચા સ્ત્રીઓ, ઘરબાર વીગેરેની પરવાહ ન કરતા મઝહબ માટે કેવા જુનાબની વીરતા અને દ્રઢતા સાથે દુશમનોથી મુકાબલો કર્યો તેનુ પધમા (કવિતામા) બહુજ જુસ્સા ભર્યુ વર્ણન કરેલ છે, અને સાથે સાથે મુમનોને પણ બહુજ ઉમદા બોધ આપેલ છે, તથા **સહાબાઓ** જેવા મુસલમાન થવા તેમજ દીન–મઝહબ માટે જાન વટીકની પણ પરવાહ ન કરતા દીનમા સાબીત કદમ રેહવા મુમનોને બહુજ મનન કરવા લાયક નસીહતો કરેલ છે જેમાની થોડીક બૈતો અહી આપીએ છીએ –

હે આજ વે દીન, સહી નબીજી હો કેરા,
તો હિમ્મત કરને, દલ દેઓને સવેરા. ૧૧

સહી સરકે સાટે, દીન કરોને પ્યારા,
અને પગતો માડો, ખુબ કરને કરારા. ૧૨

જો ડુંગર ખસે, પણ પગ ના ખસાવે,
સહી દીન મુમન, એસા રે લાવે. ૧૩

સો મુમન જીસ દલ, હે સાચા રે દીના,
હે કુડ જીસ દલ, વે મુનાફક કીના. ૧૪

(ગઝલ-૧૮૭)

વળી મુનાફક પણાથી બચવા માટે પણ ઘણા ઠેકાણે તાકીદ કરેલ છે જેમાની થોડીક એતો અહી નમુના રૂપે રજુ કરીએ છીએ

મુનાફક બાત બુરી હે ઝાતી હે.
મત તમુ કીજીઓ ઓસ સગ બાતી હે. ૧૫

સત્તર કાફરૂ મલને જાનો હે
એક મુનાફક વેસા પછાનો હે. ૧૬

(ગ ૧૯૯)

હઝરત પયગમ્બર (સલ૦) ના વખતમા સાહાબ ગઝવાતો થએ છે તેમાથી નવમા જંગ થયા અને બાકીમા જંગ થયા નથી ગઝવાત એને કહે છે કે જે ચઢાઈમા હ૦ પયગમ્બર (સલ૦) પોતે શામીલ હતા જે નવ ચઢાઈઓમા લડાઈ થઈ તે **બદર, ઓહોદ, એહઝાબ, બનુકુરેઝા, બનુ મુસતલિક, ખયબર, ફતે મકકા હુનૈન અને તાએફ** નામથી મશહુર છે અને તેજ નવ લડાઈયોનો એહવાલ આ કિતાબમા બહુજ ખુલાસાથી **હ૦ પીર મશાયખે** લખેલ છે અસહાબો (રદી૦) કુફ્ફારો સામે સખતમા સખત કટો કટીના વખતે પણ બહુજ હિમ્મત અને બહાદુરીથી મુકાબલો કરી ઇસલામને તમામ દેશોમા ફેલાવ્યો તે કેટલાક ઇસલામના દુશમનો સહન ન કરી શકવાથી તેમની શાનમા તબર્રા કરે છે અને બુરૂ બોલે છે તેમજ બુગ્ઝ-અદાવતથી બળ્યા કરે છે તેઓ આ કિતાબથી જોઇ શકશે કે, મજકુર સહાબા (રદી૦) એ **હ૦ પયગમ્બર (સલ.)** ના સાથે રહી ઇશાઅતે ઇસલામ માટે પોતાના જાન અને માલના કેવા કેવા ભોગો આપ્યા છે અને હિમ્મત તથા દ્રઢતા સાથે છેવટની ઘડી સુધી કુફ્ફારોના મુકાબલામા રહી ઇસલામની શાનને કેવી રોશન કરી છે

અરબી ફારસી ઉર્દુમા ગઝવાતોની મોટી મોટી કિતાબો લખાએલ છે પરંતુ ગુજરાત તરફ વસ્તી મુમન કોમ સાધારણ ગુજરાતી શીવાય બીજી કેળવણીથી અજ્ઞાન હોવાથી **હ૦ પીર મશાયખ રહે૦** (જેમનુ ટુંક જીવન વૃતાંત આ પ્રસ્તાવનાની પાછળજ આપેલ છે તેઓ) એ ગુજરાતી હરફોમા અને તે વખતની ગુજરાતી મીશ્રીત ઉર્દુ ભાષામા ત્રણસો વરસના પહેલાની ગુજરાતના મુસલમાનોની ભાષા) તે વખતના ગામડયા મુમનોને પસંદ આવે અને સહેલાઈથી પઢે તે ખાતર કવીતાઓમા આ ગઝવાતોની કિતાબ લખી છે ઉપરાંત આપે તેવીજ ઢબથી **ફિકાહ, ખુલફાએ રાશેદીન, હદીસો, મોજીઝા, મેઅરાજ નામુ, નુર નામુ, મકતુલ નામુ** વીગેરે કિતાબો લખી છે અને તેની નકલો હજુ સુધી ઘણા મુમનો પાસે મોજુદ છે

પીર મશાયખ (રહે૦) ની વય લગભગ અડધી સદી જેટલી ગણાય છે અને તેમા આસરે દસ વર્ષ આપે ઝેહમત અને તકલીફ ઉપાડી મુમન કોમ માટે દીની કિતાબો મોટા જથ્થામા લખી તઈયાર કરી આપી મજકુર કિતાબોને લોકોએ બહુજ હર્ષથી વધાવી લીધી અને પઢવા લાગ્યા લોકોનો શોક દિવસે દિવસે વધવા લાગ્યો અને તેથી મોટી રકમો આપી તેની નકલો કરાવી પોતાના ઘરોમા રાખવા લાગ્યા અને તેવીજ લાગણીના લીધે હાલ સુધી મજકુર કિતાબોની નકલો થતી રહી અને કેટલાકો તેને બરબાદ કરવાની ઝબરદસ્ત કોશીશો કરવા છતા તે સલામત રહી અને આપણે તે જોવાને અને તેનાથી લાભ લેવાને ભાગ્યશાળી થયા અમો **હ૦ પીર મશાયખ (રહે૦)** નો તો જેટલો એહસાન માનીએ તેટલો થોડોજ છે પરંતુ અઢીસો વરસ પેહલા લખાએલ કિતાબો, નકલો કરી કરી હજુ સુધી હસ્તીમા રાખી તેમનો પણ અમારે એહસાન ભૂલવો નજ જોઈએ અમો ખાસ કરી ગામ બાદરપુરવાળા મરહુમ મુમન વલી નસીર (ઢોલી) નો પણ બહુજ આભાર માનીએ છીએ કે જેમની નકલ કરેલી કિતાબ ઉપરથી અમોએ આ કિતાબ નકલ કરી છપાવવા ભાગ્યશાળી થયા મજકુર ભાઈએ પણ ઘણી કિતાબોની નકલો કરી છે અને તેઓ તે વખતના એક સારા લખવાવાળા ગણાતા હતા અમોએ આ કિતાબની નકલ પણ તેમના હાથની ઉપરથીજ કરી, છપાવી છે અને તેમના હાથની નકલના ફોટુ પણ આ કિતાબમા આપેલો છે જેથી તેઓ કેવા લખનારાઓ હતા તે જોતા જણાઈ આવશે

હાથની નકલો કરેલી કિતાબો બહુજ મોંઘી પડતી હોવાથી અને જુના હરફોના લીધે લોકો સારી રીતે પઢી ન શકતા હોવાથી તેમજ લખવાવાળાઓની પણ બીલકુલ અછત હોવાના લીધે કિતાબોની હસ્તી રેહવી પણ દુર્લભ જણાવાથી મજકુર કિતાબો છપાવવાની જરૂર જણાઈ છે હાલના દુન્યાના વાતાવરણે દરેક માણસને ઘણીક તરક્કીમા આવ્યા અને વાચન બાબતમા આગળ પડતો ભાગ

લેવાને ઉતેજીત કર્યા છે એટલે મુમન કોમને પણ ઉન્નતીનો કાંઇક હિસ્સો મળે એ સ્વભાવીક છે આગળ જે સેકડો વરસમા મુમન કોમ તરકકી ન કરી શકી તે હાલની દુન્યાની ચળવળોને લીધે છેલ્લા દાયકામા કંઇક બેદાર થયેલી જણાઇ છે જો કે હજુ બીજી ભાઇ બંધ કોમો કરતા ઘણુજ પાછળ છે છતા તરકકીના સાધનોની તેમને જરૂર જણાઇ છે અને કિતાબો તરફ પણ શોક વધવાથી અને હાથની નકલો પુરતી ન હોવાથી પણ કિતાબો છાપી બ્હોળો ફેલાવો થાય એવી કોશીશ કરવી જરૂરી સમજવામા આવી છે

આપે લખેલ કિતાબો **સહી બુખારી, મિશ્કાત, કંઝ, શરેવકાયા મુસ્લીમ, ઇબ્ને માજા** વીગેરે ઇસ્લામી મો'તેબર કિતાબોના આધારે લખી છે અને તેમા દીની એહકામોનો કુરતો ખઝાનો એકઠો કર્યો છે આપ પોતાની લખેલી કિતાબોની તા'રીફમા લખે છે કે " જેવી રીતે હ૦ **ઇમામ ગઝઝાલી (રહે૦)** પોતાની લખેલ કિતાબ **એહીયા ઉલ ઉલુમ** માટે લખે છે કે, કદાચ દીની બધી કિતાબો દુન્યામાથી નાબુદ થઇ જાય અને ફક્ત **એહીયા ઉલ ઉલુમજ** બાકી રહે તો પણ મુસલમાનો તેમાથી જાણતા દરેક દીની એહકામો મેળવી શકશે અને ગુમરાહ થશે નહી એવીજ રીતે આ મારી લખેલી કિતાબોને પણ સમજવી "

અઢીસો વરસ ઉપર હ૦ **પીર મશાયખ ચિશ્તી (રહે)** એ મુમન કોમ માટે લીધેલ મેહનત અને તકલીફની કદરો આજ હાલમા કાંઇક કદર થવા લાગી છે તે જોતા ઘણુજ ખુશી પેદા થાય છે અને તેથી મજકુર બુઝુર્ગની રુહ મુબારક પણ ખુશ થશે આપે આ કિતાબના બયાનોને હીરા–માણેકના તોલે જણાવ્યા છે અને તેને હાસીલ કરવા ઘણી જગ્યાએ તાકીદ કરી છે આપ લખે છે કે જો તુ આ બયાનો સાભળીશ અને તેમાનો સાર ગ્રહણ કરીશ તો તુ આગલા તે મુસલમાનો જેવો એક પાકો મુસલમાન થઇશ જો તુ સીપાહી હોય કે બાદશાહ તો પણ આ રઝવાતા ધ્યાનથી સાભળ અને તેના બિરપુરૂષોની માફક ખાલીસ દિલે અમલ કર તો તુ જરૂર દુશમનો ઉપર ફતેહમંદ થઇશ અને દુનીયામા નામ થવા ઉપરાત કયામતના દિવસે પણ સુર્ખરૂ થઇશ હ૦ **પીર મશાયખ (રહે)** એ આ કિતાબ સન હીજરી ૧૦૯૯ મા લખી છે એટલે આજે તેને ૨૪૨ વર્ષ થયા આ કિતાબ અસલ ઉપરથી નકલ કરતી વખતે અસલી હાલતમાજ રહે એ માટે ઘણુજ સભાળ લેવામા આવી છે અને જુનો વીગેરે જોવા માટે સાથે રઝવાતોની એક બીજી નકલ પણ રાખવામા આવી હતી કિતાબોની નકલ કરનારાઓ સાધારણ ગુજરાતી સીવાય બીજી ભાષાઓથી અજ્ઞાન હોવાના લીધે આ કિતાબમા આવેલા અરબી ફારસી અલફાઝોને અને નામોને ન સમજી શકવાથી અક્ષરોની રચનામા હેર ફેર થઇ ગયેલો કેટલાક ઠેકાણે માલમ

પડ્યો અને તેથી અર્થના અનર્થ થઇ જતા કેટલાક ઠેકાણે જણાતા **બહજતુલ મહાફિલ, રિયાઝુન નઝરત, મુનતહલ અરબ, શિફાએ કાઝી એયાઝ, સહી બુખારી, મદારેજુન નુબુવત, તફરીહુલ અઝકીયા, તવારીખે હબીબે ઇલાહ** વીગેરે ગઝવાતોની મોઅતેબર કિતાબોની મદદથી અલફાઝોને અને નામોને રીતસર શુદ્ધ કરી છાપવામા આવ્યા છે અને અઘરા શબ્દોના અર્થ નીચે નોટોમા અમારી તરફથી આપ્યા છે **હઝરત પીર મશાયખ (રહે૦)** એ નાહની નાહની કિતાબોને તથા પરચુરણ બયાનોને બાદ કરતા બીજી સઘળી કિતાબોને એક ગ્રથમાળાના રૂપમા ગોઠવણ કરી તે ગ્રન્થાનુ નામ **"દીવાને મશાયખ"** આપેલ છે અને બધી કિતાબોમા ગઝલોના ચાલુ નબર રાખ્યા છે એટલે અમોએ પણ ચાલુ નબર રાખવા ઉપરાત એક કિતાબમા કેટલી ગઝલો છે તે ખાતર તેમજ બીજી સગવડો માટે સાથેજ ગઝલોના નવા નબર પણ અમારી તરફથી મુકવામા આવ્યા છે

કિતાબની શરૂઆતમા આસરે પાચેક બેતો ખુટેલી માલુમ પડે છે તેમજ આખી કિતાબમા થઇ આઠ દસ ઠેકાણે અડધી અડધી બેત ખુટતી જણાય છે શરૂઆતમા ધ્યાન ન રહેવાથી ખુટતી કડીઓની જગ્યાએ ચોકડીઓ મુકી નથી પરતુ પાછલા બયાનોમા મુકવામા આવી છે

આ કિતાબની અમારા હાથની નકલ તપાસવામા તેમજ જ્યા જરૂર સલાહ આપવામા જનાબ મૌલવી ફતેહમોહમદ સાહેબ પોતાનો બહુજ કીમતી વખત આપ્યો છે અને દરેક વખતે અમોને અમારા કામમા એવીજ રીતે મદદ આપતા રહે છે તે બદલ અમો તેમનો બહુજ ઉપકાર માનીએ છીએ અને દુઆ ચાહીએ છીએ કે, તેના દીની હમદર્દીને ખુદાપાક લાબુ આયુષ્ય બક્ષે ઉપરાત ભાઇ દાઉદ જમાલુદીન, કરીમહમદ પીરમહમદ જલાલુદીન રાજમહમદ તથા મોલવી હોસન રાજમહમદ વીગેરેએ પણ આ કામમા અમોને બહુજ સારી મદદ કરી છે તેઓનો પણ આ તકે અમો આભાર માનવો જરૂરી સમજીએ છીએ

ખાસ કરી આ કિતાબ પ્રગટ કરનાર ભાઇ મોહમદ શરીફ મઝહબી અને કોમી સેવા અર્થે આ કિતાબ કે જે લગભગ સાડા ત્રણસો પેજની થઇ ગઇ છે તે છપાવવા માટે નાણાનો જે મોટો ભોગ આપ્યો છે અને કિતાબનુ મોટુ ખરચ ઉપાડવા છતા જુજ કિમ્મતે તે આપવા કબુલ થયા છે તેઓનો પણ આ તકે ઉપકાર માનવો જરૂરી સમજુ છુ અને ખુદા પાકથી દુઆ ચાહુ છુ કે, ખુદા તઆલા તેઓના ધાર્મિક શોકમા વધારો કરે અને ભલા કામો કરવા માટે લાબુ આયુષ્ય બક્ષે **આમીન**

જુની મઝહબી કલમી કિતાબો છપાવવાનુ કામ કેટલુ બધુ મુશ્કેલી

ભર્યું છે અને કલમી કિતાબોના શબ્દોમા થયેલ હરફોના હેરફેરના લીધે નકલ કરતી વખતે કેવી અગવડો આવે છે અને તેના કેવા ગોટાળા ભરેલા અર્થો થઇ જાય છે તે તો આ લાઇનમા કામ કરનારજ સારી રીતે સમજી શકે છે આ કિતાબની નકલ કરતી વખતે અને છપાવતી વખતે દરેક સભાળ લેવામા આવી છે છતા જો કાંઇ ભુલ કોઇ ભાઇની જાણમા આવે તો અમોને પત્રથી અથવા રૂબરૂ મળી જણાવવામા આવતા આ કિતાબની બીજી આવૃતિમા તેમજ બીજી કિતાબો છપાવતી વખતે સભાળ લેવા બનતુ કરશુ

ખુદા તઆલાના હજારો એહસાન અને લાખો શુકરાના કે તેણે એક ખાકસાર બંદાને આ નેક કામમા હિમ્મત આપી અને પુરૂ કરાવ્યુ અમારા મોઅઝઝ બિરાદરોની અને હમદર્દોની સેવામા પણ અમો નમ્રતા પુર્વક વિનતી કરીએ છીએ કે તેઓ આ એક પોતાની ધાર્મીક કિતાબને બલ્કે પોતાના એક મહાન બુઝુર્ગના હાથે લખાએલ સાહિત્યને બહુજ ખુશી સાથે વધાવી ઉત્તેજન આપી તેનો બહોળો ફેલાવો થાય એવી રીતે ઉદાર દીલે મદદ કરશે તો ઇન્શા અલ્લાહ બીજી કિતાબો પણ બહુજ જલ્દી બહાર આવશે અને અંધારામા પડેલ કિમતી દીની સાહિત્ય અજવાળામા આવી તેનાથી દરેક મુમન-મુસલમાન લાભ લેવા ભાગ્યશાળી થશે બલ્કે પોતાના ઉપર આવી પડેલા આફતો તથા ગુમરાહ કરનારાઓ તરફથી નખાએલ જાળો બહુજ હિમ્મત સાથે દુર કરી એક પક્કો ઇસ્લામી થશે આમીન

وماتوفيقى الابالله عليه توكلت واليه انيب

લી૦ ખાકસાર

ઇબ્રાહીમ પીરમહમદ

એડીટર **અલ-ઇસ્લામ** અને **મુમન મિત્ર.**

સૈયદ પીર મશાયખ ચિશ્તી (રહે૦)

નુ ટુંક જીવન વૃત્તાંત.

મુમન કોમને રાહે હીદાયત (સીધા રસ્તા) તરફ દોરનાર તથા આ કિતાબને મુમનોની હિદાયત માટે લખનાર **સૈયદ પીર મશાયખ બિન ફાજલશા (રહે.)** કે જેમનો જન્મ સને હીજરી ૧૦૫૦ ના રબીઉલ આખર માસની તા૦ ૧૪ મી એ કડી પાસેના જત્રાલ ગામમા થયો હતો નવ વરસની વય થતા આપના વાલીદે બુઝુર્ગવાર **હઝરત ફાજલશાએ** આ દુનીઆથી રહેલત કરી આપને યતીમીનો ખીતાબ બખશ્યો. તીસ વરસની ઉમરે પઢવાનુ શરૂ કર્યું પરંતુ ઉમર ઘણી થઈ જવાથી ઝબાન અટકવા લાગી આપ પોતાની લખેલી કીતાબમા ફરમાવે છે કે, ઇલ્મ પઢવા માટે ઝબાન ન વળવાથી મુરીદોની જાહેલીયત જોઇ મને ઘણોજ અફસોસ થયો એવામા રાત્રે ખ્વાબમા **હઝરત ખાતેમુન નબી મોહમદ મુસ્તફા (સલ૦)** એ આવી મને દીદારથી મુશર્રફ કરાવ્યો જેથી મને એવુ ઇલ્મ હાસીલ થયુ કે—

બદદીન દીન કાજ, મુજ પાસ આવે,
અને આકીદા હુકનેકુ, સહી કર લાવે.
તો કરમ રે અલ્લાહસુ, કુફર ઓસકા જાવે,
અને દીન કેરી રાહા, વે સહી રે પાવે
પીછે હોવે શરાવક, હિંદુ કે ગેબરી,
કે હોવે રે મુનાફક, દોલી મુમનો કેરી
કે હોવે ઓમે મલીયા, દીનકા ચોરા,
તો કુફર ભી ઓસકા, તોડુ રે બોતેરા
શીયા મઝહબકા, જો કદી ગે આવે,
તો સુન્ની હો કેરી, રાહા વે પાવે.
એતની ગે સમજન હે મુજ માહા,
વે નબીજીકી દોસ્તી, મુજ સુરે નાહા

આપે મુમનોની હીદાયત માટે ગુજરાતી હરફ તથા જુની ઉર્દુ ભાષામા **ફીકાહ, હદીસ, મોઅજીઝા, ખુલફાએ રાશેદીન, હઝરત (સલ૦) ની** તારીક વીગેરેના ઘણા બયાનો લખેલ છે. આપનુ લખાણ આશરે ચાર મણના કાગળોપર અંદાજ છે જે આપનો ઝમાનો જોતા ખરેખર મનન કરવા યોગ્ય છે આપ કરામતવાળા, સદ્ગુણી અને ઘણાજ નમ્ર સ્વભાવવાળા હતા અને ધર્મશાસ્ત્ર

"ગઝવાત" નુ એક પાનુ

સૈયદ પી મશાયખ (રહે૦) ની કિતાબ ' ગઝવાત " ની જુની
હસ્ત લેખીત નકલનુ એક પાનુ

"ગઝવાત" ની કિતાબ

[illegible] ની [illegible] ગઝવાત ની જુની [illegible]

વીગેરેનુ સારૂ જ્ઞાન ધરાવતા હતા ઇસ્લામીયોમાથી પણ ભટકેલાને ગેહેરાહ્ત તરફ ફેરવા માટે "**ખુલફાએ રાશેદીન**' નામની કિતાબમા બહુજ સારો બોધ આપેલો છે તેમજ ગેર કોમ જેવી કે જન વીગેરેને પણ ખરા માર્ગની હીદાયત "**હાદી ધર્મ**" નામની કીતાબમા બહુજ અસરકારક દલીલોથી કરેલ છે મુમનોની જાહેલીયતના લીધે આપને ઘણુક ખમવુ પડયુ હતુ બલ્કે વતનથી બેવતન થવુ પડયુ હતુ પરંતુ આપે તેની પરવાહ ન કરતા દીનજ તથા જ્ઞાન પણે બોધ કરવાનુ કામ જારી રાખ્યુ હતુ આપ (**સય્યદ પીર મશાયખ ચિશ્તી**) **હઝરત ઇમામ જાફરે સાદીકના** પુત્ર **હઝરત ઇસમાઇલની** નસલથી છે એમનુ પેઢીનામુ નીચે મુજબ છે

સય્યદ મશાયખ, બીન સય્યદ મોહમદ ફાઝલશાહ, બીન સય્યદ સદરૂદીન, બીન સય્યદ ઝયનુદીન, બીન સય્યદ અબુલ હસન, બીન સય્યદ મશાયખ, બીન સય્યદ રેહમનુલ્લાહ, બીન સય્યદ કમીરુદીન હસન (કુકે નીકન), બીન સય્યદ મોહમદ સદરુદીન, બીન સય્યદ તાજાબુદીન બીન સય્યદ નસીરુદીન, બીન સય્યદ શમસુદીન, બીન સય્યદ સલેહુદીન, બીન સય્યદ ઇસલામશાહ, બીન સય્યદ મોમીનશાહ, બીન સય્યદ ખાલીદ, બીન સય્યદ મોમીન હાશમ, બીન સય્યદ અહેમદ હાદી, બીન સય્યદ મુસ્તફા, બીન સય્યદ અબદુલમજીદ, બીન સય્યદ ગાલેબોદીન, બીન સય્યદ મનસુર, બીન સય્યદ ઇસમાઇલ (સાની), બીન સય્યદ મોહમદ, બીન સય્યદ ઇસમાઇલ, બીન ઇમામ જાફરે સાદીક (રહે૦)

સય્યદ મશાયખ (રહે૦) એક શેખઝાદા કે જેઓ ઘણાજ મુત્તકી અને પરહેજગાર હતા અને થોડા દિવસ હિંદુસ્તાનમા રહી ચાલી ગયા હતા તેઓના મુરીદ તથા ખલીફા થતા હતા એમનુ પીર પેઢીનામુ નીચે મુજબ **શેખ ફરીદ ગજે શકર (રહે)** સાહેબને જઈ મળે છે

સય્યદ મશાયખ તે શેખઝાદાના મુરીદ તે તાજુલ સાલેહના તે તાજદીન મહમદ ઇબ્રાહીમના તે શેખ ઇબ્રાહીમના તે શેખ મહમદના તે શેખ અહેમદના તે શેખ દાઉદના તે શેખ યુસુફના તે શેખ મુનવ્વરના તે શેખ ફાઝલના તે શેખ સુલેમાનના તે શેખ યુસુફના તે શેખ મદનીના અને તે શેખ ફરીદ ગજે શકર (રહે૦) ના મુરીદ હતા

આપ પહેલા કડીમા રહેતા હતા પરંતુ પાછળથી અમદાવાદમા સારંગપુર જુના ચાર ટોડા પાસે મુકામ કર્યું હતુ અને ત્યાજ વફાત થતા મજકુર જગ્યામા આપને દફન કરી દરગાહ બાંધી છે અને આપની વફાતની તારીખ એટલે મોહર્રમ માસની તા૦ ૨૧ મીએ દર વરસ મજકુર મુકામે ઉર્સ ભરાય છે અને મુમન મુરીદો ઉપરાત બીજા મુસલમાન ભાઇઓ પણ તેમા સારી રીતે ભાગ લે છે

(**મુમન મિત્ર** ઉપરથી)

અનુક્રમણીકા.

بسم الله الرحمن الرحيم

હ૦ પીર મશાયખ રહે૦ ની લખેલી કીતાબ

ગઝવાત.

(રસુલુલ્લાહ (સલ૦) ના વખતની લડાઇઓની તવારીખ)

૩૩૦-૧

યુ ફરક બોલીકા, દેખો હર હર ઠામા. ૧
સહી દેખોને બાઇસ. હુઇ ગઝવાતા;
જીસ લશકરમાં નબી થે, એસી સુણોરે બાતા. ૨
પીછે નવ ગઝવાતોંમાં, હુએરે કતાલા;
સો લડાઇકા સુણીયા, નવ માંહેરે હાલા. ૩
સો બાઇસમાં નવમાં. હુઇરે જંગાઇ;
આવ કાફરને નબીજીસુ, કીતીરે લડાઇ. ૪
ભી કાફર પર નબી થે, કાજ લડાઇ સધારે;
જે હબીબ નામસુ, કહીએ રબકે પ્યારે. ૫
દેખો બદરને ઓહદ, એ હજબ કહીએ;
બનુ કુરેઝા ચોથી, ગઝવાત લહીએ. ૬
બનુ મુસતલિક ખયબર, ફતેહ મકકે કેરી;
અને હુનેન ને તાયફ, સુણીઓ સવેરી. ૭
એ નવ ગઝવાતોંમાં, બોત હુએરે જંગા;
યું દીન હુઆ રોશન, કદી હોવેના ભંગા. ૮
એ સુનની હે દીનકી, સહી મનકર બાતી;
અને હોકર બંદે, કહો દન ઓર રાતી. ૯

રે તુહી

ખાલક આપ સુબહાન હય, કરે જે ચાવે ચંત રે,
કરે જે ચાવે ચત;
લાઓબાલી* દરગા ઓસકી, એસા અપના મીતરે,
એસા અપના મીત. ૧૦

૩૩૧-૨

સુન જો હેરે તુ કાફર, તો ભી લડાઇકી બાતી;
કે કુફરરે ટુટે, પાક હોવેરે જાતી. ૧
જો હેરે દીનદારા, તોભી સુન એ બયાના;
હોવે ઉસ્તવાર× ઇમાન, સહી દલકી શાના. ૨
દેખો સાચી એ નીશાની, રાહા ખાલક કેરી;
જે નબીઓં બતાઇ, સો સુણીઓ સવેરી. ૩
દેખો કાફર થે પાદશા, નબી ઝમાને કે માંહા;
ઓનુ પ્યાર નબીઓં પર, કભી કીયારે નાંહા. ૪
ઓનુ નબીઓં કે નામસુ, બોત દુશમની કીતી;
અને નત ઉઠને લડાઇ, ઓનુ ચડરે લીતી. ૫
અને નબીતો રબને, થે એકલે બનાએ;
પીછે મુસલમાન એક એક, કાજ દીનકે આએ. ૬
વે નબીઓંને કાફર માર, કીઆ રોશન દીના;
અને મુલક ઓનુકા, છીન નબીઓંને લીના. ૭
સહી અંબીઆ સબોંકી, એસી હેરે રીતા;
તો ખાલકકે હુકમ સુ, કામ અનુ સહી કીતા. ૮
તો દીન હુઆ રોશન, જેસા પુનમકા ચંદા;
એસી નબીઓંકુ ખુબી, હે રબ રે દેહદા. ૯
એ મારફત માંહે, આગે બયાનરે લખાવે;
હે ઉમેદ જો મુજ તન, સુખ ચેન રે આવે. ૧૦

* બેપરવા × મજબુત

જો હેરે સીપાહી, તુ સુનને એ બાતી;
અને યાદ રાખ મનમાં, બાત દન ઓર રાતી. ૧૧

જો હેરે પાદશા, તો બી સુન ગઝવાતા;
તુ ગઝવાત જેસી, કર લડાઇકી બાતા. ૧૨

જે કો ઓસ રીત જાકર, કરેગા લડાઇ;
સહી અકીદેસુ બુજે, ફતેહ ઓનેરે પાઇ. ૧૩

જો હોરે તમે ઉમ્મત, ઓર નબીઓં કેરી;
તોબી નબીજીકી ગઝવાત, તમે સુનોરે સવેરી. ૧૪

દેખો સુલતાન અબીઆ, કેસે અહમદ કેલાએ;
સો ખાસે બંદે સુનકર, મન એતના લાએ. ૧૫

રે તુહી
દેખો બીસ ને દો ગઝવાત હે, નવમાં હુઆ જંગ રે,
નવમાં હુઆ જંગ.
દન દન રોશન દીન હે, કબી ના હોવે ભંગ રે,
કબી ના હોવે ભંગ. ૧૬

૩૩૨-૩

જબ તેપન બરસકી, ઉમર નબીજી હો કેરી;
તબ ચલકર મકકેસુ, પોંચે મદીને સવેરી. ૧

થી આઠમી તારીખ, રબીઉલ અવ્વલ માસા;
થા દન સહી દોસબેકા*, કહીએ રે ખાસા. ૨

સહી હીજરત ઓસકા, ધરીઆ રે નામા;
છોડ મકકા રે સીધારે, નબી મદીનેકી ઠામા. ૩

તબ હીસાબ બરસોંકા, ફેર નવા રે લખાયા;
સો હીજરત કેરા, નવા બરસ રે કેલાયા. ૪

* સોમવાર

અબ પૅલેસુ દુજા, યું ગણા રે જાવે;
બી તીજાને ચોથા, બી બોત રે ગણાવે. ૫
સો આજ તક હિસાબ હે, ચલા વે આતા;
હે હીજરત કેરા, પૅલા બરસ રે કેલાતા. ૬
આજ એક હજાર નવાણુ, બરસ રે કહીએ;
સો હીજરત બરસથી, હીસાબ રે લહીએ. ૭
અબ ગઝવાત માંહે, હિસાબ જે આવે;
અને પૅલાને દુજા, બરસ રે ગણાવે. ૮
સો હીજરત કેરા; પૅલા બરસ પછાના;
સહી ઓસરે હિસાબસુ, એ સમજો બયાના. ૯
અબ દેખોને ફોજોકી, કેસી હે રીતા;
જે હુકમ લડાઇકા, થા ફોજોંકુ દીતા. ૧૦
અમીર હમઝા નબીકે ચચા રે જાનો;
રજીઅલ્લા અનહો* ઓને કરને રે પછાનો. ૧૧
સો પૅલી ફોજ અનુકે, નામસુ બનાઇ;
કર સરદાર અનુકુ, ફોજ રે ભેજાઇ. ૧૨
તબ તીસ અસહાબ, ભેજે અનુકે સાથા;
અને નીશાન સફેદ કર, દીઆ એકકે હાથા. ૧૩
એ અવલ નીશાન, ઇસ્લામ માંહે કીતા;
સો અમીર હમઝાકુ, પૅલા સવારને દીતા. ૧૪
વે તીસ અસહાબ થે, મહાજર રે કેરે;
એ સુન સુન બયાન, મન દે યુ સવેરે. ૧૫

રે તુહી
નીશાન સફેદ બનાય કર, દીયા અસહાબી હાથ રે
દીયા અસહાબી હાથ;

* અલ્લાહ તેમનાથી રાજી રહે

અમીર હમઝા સરદારથે, થે તીસ મહાજર+ સાથ રે,
થે તીસ મહાજર સાથ. ૧૬

———○———

૩૩૩-૪

યુ અમીર હમઝાકુ, કીએ ફોજ સરદારા;
અને નીશાન ઉજલા, ઓનુ આગળ સવારા. ૧

થા કાફલા કુરેશીઓંકા, આતા મુલક જે શામા;
ફિર મકકેથે વે જાને, કર સોદાગરી કામા. ૨

સહી અમીર હમઝાકુ, અનુ પર થે ભેજાએ;
થે તીનસો આદમી, વે કુરેશી સુનાએ. ૩

થા અબુ જહેલ કાફલેકે, સાથ ે જાના;
એ ફોજકા બયાન, એસા લખેસુ પછાના. ૪

જબ દોનો લશકર. ભએ સામ સામી;
અમીર હમઝાને અબુ જહેલ, એ દોનોરે નામી. ૫

દોનો તરકરે સામાન, લડાઇકા કીતા;
બોત ગુસ્સાગે દીન કાજ, દાવા પુરા મન દીતા. ૬

તમ ધેર ધેર જુઆન. ધસ આએરે સારેઃ
બીચ મોહરમી નામથા, વે આવને વારે. ૭

ઉમર જહનીકા બેટા, થા મોહરમી નામા;
વે બીચ આને પડયા, ઓસહી ઠામા. ૮

ઓને લડાઇ કરને, દીતી રે નાહા;
બીચ હાડા રે રહયા, દોનો લશકરો માંહા. ૯

તબ અમીર ફર આયે, કોમ સેતી રે મદીના;
એક ફોજકા બયાન, સુન એસારે કીના. ૧૦

સી અબુ ઉબેદા હારીસ, નામ રે કહીએ;
ભાઇ ચચેરે નબીકે, વે સહી કર લહીએ. ૧૧

+ મક્કાથી મદીને કુચ કરવાવાળા

સહી મહાજરોંકે શેખ*, થા અનુકા ખીતાબા;
સો દુજી ફોજ અનુકી, પીછે ભેજી રે સિતાબા. ૧૨

અને સુફેદ અનુકા થી, કીયારે નીશાના;
સાઠ મહાજર સાથ થે, એસા લખેસુ પેછાના. ૧૩

યું દુજે સરદાર, અબુ ઉબેદા હારીસ કહીએ;
રજી અલ્લા અનહો, અનુ નામસુ લહીએ. ૧૪

એ સુન સુન બાતી, યાદ રાખો રે મંના;
અને એક કર કહો, એ રાત ઓર દના. ૧૫

રે તુહી

અબુ ઉબેદા હારીસ નામસુ, સરદાર દુજે જાનરે,
સરદાર દુજે જાન;
સાઠ મહાજર સાથ થે, એસી ફોજ પેછાનરે
એસી ફોજ પેછાન. ૧૬

૩૩૪–૫

સો કુરેશીયોંકે ટોલે પર, એ ફોજથી ભેજાઈ;
કુરેશી કામકુ નીકલેથે, એસી ખબર રે પાઇ. ૧

તબ ફોજ જાને પોંચી, જા કાફરોંકી ટોલી;
તબ સુધ ગઇ ઓનુકી, સત પતી બોલી. ૨

જા દોનો લશકર, હુએ સામ સામી;
ઉધર ઇકરમા બિન અબુ જહેલ, થા રે નામી. ૩

તબ ધસ ધસ જુઆના, બેગે આયેરે સારે;
સો દીન કાજ જીવ, દ્વા કીયારે પ્યારે. ૪

તબ લડાઇ મડાની, માર પડીરે તીરા;
સહી દીન કાજ મુમન, મન રાખી રે ધીરા. ૫

*સરદાર

સહી દેખો નામ સાદ, બિન અબી વકાસા;
સો રજી અલ્લા અનહો, કહીએ નામ ખાસા. ૬

જાનો પૅલા પૅલ તીર, સહી અનુરે ડલાયા;
સો કાફરોંકા લશકર, માર ધુલરે મેલાયા. ૭

સહી ઓસ દન અનુ પાસ, થે તીર રે બીસા;
સો સગલે ડાલે, કર કાફરોંકુ રીસા. ૮

સો કોઇબી તીર, વે ચુકે રે નાંહા;
બીસ કાફર મારે, બીસ તીરોં કે માંહા. ૯

દેખો દુજી ફોજસુ, એસી હુઇ રે લડાઇ;
એ ખબરરે સાચી, હે લખેસુ પાઇ. ૧૦

દેખો સઘળી ફોજેકી, એસી રે રીતા;
જેસા દોરે ફોજેકા, હે બયાન ગે કીતા. ૧૧

યું છે ને પચાસ, જેતી ફોજા રે જાનો;
સહી અનુકીભી શાના, સહી એસી રે પછાનો. ૧૨

એ બયાન તો સારા, નાંહી લખા રે જાતા;
કે બયાન ગઝવાતોંકા, આગે બોત હે આતા. ૧૩

ઓસ કાજ ફોજેકા, બયાન થોડા હે કીતા;
કે ગઝવાતોં કેરા, સોચ મન હે દીતા. ૧૪

એ સુન સુન બાતી, મન સમજને લીજે;
અને ખાલક અપનેકુ, એક ચત દીજે. ૧૫

રે તુહી

સાદ બિન વકાસ નામસુ, જાનો સહી અસ્હાબરે,
જાનો સહી અસ્હાબ;

અનુ તીર પૅલે ડાલીએ, અવલ અવલ સીતાબરે,
અવલ અવલ સીતાબ. ૧૬

૩૩૫-૬

રૂપક

સાદ વકાસ હે, જનુકા નામા;
હજુ નામ જગ, ઓનુકા ઠામા. ૧

કરે કામ ને લે, ઓનુકા નામા;
બુજે ચૌ ચક*, રૂમ ઓર શામા. ૨

સહી હથોટી, સોરાતન તેમાં;
પાકા મારે, તાક તોરત મા. ૩

ઉન સાથ આવ, કીયા સો જગા,
ભાગે કાફ્ર, ભીગે ગા. ૪

હાક હુકારે, પડે સો ભારી;
આયે મહાજર. સાદ અન્સારી×. ૫

તાક નીશાના, મારે કલસુ;
ઝુઝે પેલવાન, આપસ બલસુ. ૬

તાણે તીર, ગુસ્સે હોએકર;
મારે કાફ્ર, ચુન ચુન ધર ધર. ૭

કાફ્રે પર, કેસી કીતી;
જે હઠ સુ આવ, લડાઇ લીતા. ૮

મારે જુઆના, અત ન આવે;
આવ અડે, ના પીઠ દેખાવે. ૯

રણુ જબ તીરોં, કીયા રાતા;
માર કાફ્ર, ઢોલી જાતા. ૧૦

તબ અનુ બુજા, ભાગણુ બાતા;
સગો આગે, રહયા ના જાતા. ૧૧

---

* ચારે દીશા × હઝરતને મદદ કરનારા મદીનાવાળા મુસલમાનો

માઝી ગીરીએ, અબ કયા ઝુઝે;
હુએ ધાબ રે, દેશ ના સુઝે. ૧૨

તબ ઉઠ ભાગે, જું હરાએ,
અદદ સેતી, લે ઝોલી બાએ. ૧૩

અબ કયુ ભાગે કાફર જાતી,
દાવા સગો કેસી બાતી. ૧૪

જો કો સાદકુ તીર પોંચાતા
તો કો કાફર જાને ના પાતા. ૧૫

સૈયદ મશાયખ રૂપક કેહવે,
ઉમેદ કે કયામત તક રેહવે. ૧૬

૩૩૬–૭

દેખો પેંલી ગઝવાત, વે દન કેલાઇ;
સો અબવા જાગોકી, ઠામ રે બનાઇ. ૧

સો હીજરત કેરા, કહીએ સાલા;
દો મહીને ને દસ દન, મુદદતકા હાલા. ૨

સહી ગઝવાતકા, એ બુજારે બયાના;
નાંહી લડાઇ હુઇ. એસા લખેસુ જાના. ૩

પીછે ગયે રે કુરેશી, સુનો દુજી ગઝવાતા;
ભી જુલ અસીર કે નામસુ, હે લખેસુ સુણાતા. ૪

જુલ અસીરસુ બુજો, તમે ઠામ કેરા નામા;
વા નબીથે સધારે, સહી ગઝાકે કામા. ૫

સો દો મહીને તીન દન, પેંલી ગઝવાત બાજા:
સો કુરેશીઓંકે કારવાન*, ગયે થે કાજા. ૬

સો ખબર નબીકુ. આ એસીરે પોંચાહી;
કે કુરેશીઓંકે કાફલેકી, કીતીરે અગાહી. ૭

* કાફ્નો

કે અબુ સુફયાન કાફલા. લે શામકુ હે જાતા;
અને બોત હે કુરેશી. એસા કાફલા કેલાતા. ૮
જબ નબીજીને અપને, એતો સુનીરે બાતી;
તબ ફોજાં લે બાટીયાં, સબ લશકર જાતી. ૯
તબ સુફેદ નીશાના, અમીર હમઝાકુ દીયા:
અને કેતા લશકર, અનુ તાબે લે કીયા. ૧૦
અબદુલ અસદકા બેટા, અબુ સલમા નામા:
કીયે ખલીફે અનુકુ, લે મદીને કામા. ૧૧
અને એકસો પચાસસુ. નબી આપરે સધારે;
જે હબીબ નામસુ, કહીએ ગબકે પ્યારે. ૧૨
યુ કાફલેકે ઉપર. એ ગઝવાત કીતી.
અને ચતાનો સબોને. મન એતની દીતી. ૧૩
રે તુહી
ચલચલ કરે લડાઇયા. હુકમ દીયા રહમાન રે.
હુકમ દીયા રહમાન.
લાખ પગ કહીં અ બીયા હુએ કિનકી એસી શાન રે.
કિનકી એસી શાન.

૩૩૭-૮

નબી હો અસવાર. જુલ અશીર રે ગહે.
એકસો ને પચાસ, સીપાહી રે કહે. ૧
નબી જાકર રહે, જુલ અશીર રે ઠામા.
સો કુરેશીયોંકે કાફલે, કેરે રે કામા. ૨
વાં દન કેનેક રેહકર, નેહકીક કીતી,
તબ ખબર ખબરદાર ને, એતની દીતી. ૩
કે કાફલા રે ઓનુકા, ચલ ગયારે પેલા;
સો ઠગકર રે ભાગે, બોત વાએકર વેલા. ૪

એક જગ્યા કે જે મદીનાથી અગાર ગાઉ દૂર છે

સહી એતી નબી બાત સુન, આપ સધારે મદીના,
અને બની મુદિલકુ, વાં મગ્દાર કીના. ૫
બની મુદિલ જા રહે, તબ ખલીફે હો કર;
જેસા હુકમ નબીકા, વેસા કામ મન ધર. ૬
જુલ અશીર કે આસપાસ, સહી સલા અનુ કીતી;
યુ કીકર હુકમ કી, પુરી મન રે દીતી. ૭
યુ કેતેક દન રેહ, સો લશકર ચલીયા;
સો મદીનેમાં આવકર, સહી નબીજીસુ મલીયા. ૮
બી કુરેઝ બિન જાબિર, ફેહરી રે નામા·
વે કાફર હો કેર, રેતા મકકે કે ઠામા. ૯
ઓને નબીકે ઉટોંકી, આવ કીતીરે ચોરી;
વે ચુરાને લે ચલીયા, બોત કરને ઝોરી. ૧૦
એ ખબર સીતાબી, નબીજીકુ રે પોંચાહી;
સો લુટ ઉટો કેરી, આવ કીતી રે અગાહી. ૧૧
સો બીસ દન બાજ, એ કુરેઝયા આયા;
જુલ અશીર કી ગઝવાતસુ, છેટા એતા રે કેલાયા. ૧૨
તબ નબીજીને કીયા, ફિર જગ સામાના.
એ ખાસે બ દો બયાન સુન, મન એતના જાના. ૧૩
રે તુહી
કુરેઝ શેતાની કાફરા, ઉટ નબી લે જાય રે.
ઉટ નબી લે જાય:
દેખો નબી મુણતે, વારે તુરતજ ધાય રે,
વારે તુરતજ ધાય. ૧૪

૩૩૮-૯

દેખો કુરેઝકી ચોરીપર, નબી આપથે સધારે:
અને અસહાબ સાથ, દેખો લીએરે સારે. ૧

દેખો તબબી નીશાના, લે નેજા બનાયા;
અલી રજીઅલ્લા અનહોકુ, દીયાથા સુનાયા. ૨
અને ઝેદ બિન હારીસકુ, લે સોંપારે મદીના;
અને ઓનુકેબી સાથ, લે લશકર દીના. ૩
અને આપ નબી યારૂસુ, હુએ શેરકે બારા;
સો કુરેઝકુ ઢુંઢન કાજ, એ સોચથા મવારા. ૪
એક કુએ કેરી ઠામથી, વાં લશકર પોંચાયા;
સહી ભાગ ગયા કુરેઝ, વાં જાતારે સુણાયા. ૫
સુન તબ નબી ફેર કર, આયે રે મદીના:
તો બદર ઉલા, નામ એસકા દીના. ૬
તો બદરનો ઉલા, એ ગઝવાત કહીએ;
સહી ગઝવાત તીજી, એસ નામસુ લહીએ. ૭
સુનો દીન કેરે ભાઇઓ, એસી દીન કેરે બાતી;
દેખો દીન કેરે કામમાં, નાંહી મુરૂઅત આતી. ૮
દેખો દીન કેરે કામમા, કમર નબીએ બધાઇ,
અને આપ બાર નીકલકર, લીતી કાફરૂસુ લડાઈ. ૯
તો ઉમ્મતી હોકર, કેસી બદેમાં બડાઇ;
વાસ્તે દેખ ખુદાકે, કર કાફરૂસુ જગાઇ. ૧૦
તો જેતના હોસકે, એતા દાવારે કરના;
સો વાસ્તા દીનકા, સહી મન ધરના. ૧૧
જો ઉમ્મતી હોનેકા, હે તુજે રે ચાવા,
તો પેરવી સુન્નતકી, સર લે કમાવા. ૧૨
જો આપ તન મતલબ, કરે રે કામા;
તો કામરે નાં આવે, યુ લેના નામા. ૧૩

રે તુહી
ધર ધર મારને કાફરાં, નબી ભએ અસવાર રે
નબી ભએ અસવાર;

 હિમ્મતી હો કર પેરવી, જો તુજ દીનકા ચાવ રે,
જો તુજ દીનકા ચાવ. ૧૪

૩૩૯-૧૦

બદર કુબરા* ચોથી, ગઝવાત કેલાઇ;
સહી ઓસરે ગઝવાતમાં, પેલી હુઇ રે લડાઇ. ૧
દેખો બદરનો કુએકા, નામ રે કેલાયા;
વાં હુઆરે જગા, યુ લખેસુ સુણાયા. ૨
દેખો મસઉદ નામથા, ઓને કુઆથા કીતા;
અને બદર તો ઓસકા, થા નામ લે દીતા. ૩
સો મકકેને મદીને બીચ, કહીએ ઓમ કેરી ઠામા;
વાં લડાઇ હુઇ, દેખો બદર કે નામા. ૪
સો હીજરતકા બરસ થા, અને આઠ રે માસા;
થી તારીખ સત્તરમી, માસ રમઝાન ખાસા. ૫
સો માલ લે મોશરેક, થે શામકુ જાતે;
સો બડે બડે કુરેશી, ઓસમાં કેલાતે. ૬
એ કાફલેકી ખબર, અપને નબીને જાની;
સો હકીકત સગલી, કાફલે કેરી પછાની. ૭
તબ મહાજરૂંકુ સાથલે, કીતી નબીએ અસવારી;
અને ઠામ જુલ અશીર, આપ પોંચેરે સવારી. ૮
વાં આવ દેખા ચલકર, વે સોયા કારવાના;
ફેર મદીને આએ, નબી એતના જાના. ૯
તલહા બિન અબ્દુલ્લા, રજીઅલ્લાઅન્હો કહીએ;
અને ઝેદ બિન ઉમર, રજીઅલ્લા અનહો લહીએ. ૧૦
તબ અનુકુ તો ભેજે, એ ખબર કે કામા;
કે જાસુસી કરે, હર જાગોરે ઠામા. ૧૧

* મોટી

તબ ફેરને કાફલા, વે શામસુ ફરીયા;
સો ખોફ કે લીતે, થા ભાગકર ચલીયા. ૧૨

જબ અબદુલ્લા ને સાદને, કારવાન નજરૂ કીના;
તબ રાત દન ચલકર, આવ પૉચે રે મદીના. ૧૩

જબ નબીથે સધારે, આવ બદર કે ઠામા;
તબ લશકરે લીયા, રબ કેરા નામા. ૧૪

રે તુહી

બદર જે કુબરા નામ હે, કુએ કેરા ઠામ રે,
કુએ કેરા ઠામ;
વાં તો જ ગ હુઆ સહી, બીચ કાફરૂ ઇસ્લામ રે,
બીચ કાફરૂ ઇસ્લામ. ૧૫

૩૪૦-૧૧

અપને નબીજીકે લશકરકા, તમે સુનોરે શુમારા;
સો તીનસો ને તેર, થા લશકર સારા. ૧

સો મહાજર અનસારીયોંકા, કહીએ રે નામા;
એતા લશકર એકઠા, હુવા બદરકે ઠામા. ૨

લશકર ઇસલામ માંહે, તીન થે રે નીશાના;
એક મહાજરોંકુ, દુજા અનસારીયોંકુ જાના. ૩

મુસઅબ ઉમેરકો, એક નીશાન થા દીતા;
જે મહાજરોં કેરા, નીશાન થા કીતા. ૪

અને નીકલનેકા નીશાન, જે થારે કેલાયા;
સુન ખબાબ બિન મુનજીરકુ, વે નેજાથા સોંપાયા. ૫

અને નીશાન જે કહીએ, દેખો અનસારીયોં કેરા;
સો સાદ બિન મોઆઝકુ, વે સોંપા રે સવેરા. ૬

અને પાંચ હજાર નુરી, થે મદદકુ આએ;
સહી હસાબમાં ફરશ્તે, હે એતે રે સુનાએ. ૭

અને ઉસ્માન બિન અફાન, રજીઅલ્લા અન્હો કહીએ;
બીબી રૂકીયા કે આઝાર* કાજ, ડેરે રહેથે લહીએ. ૮

બીબી રૂકીયા ખાતુન, બેટી નબીજી હો કેરી;
ઉસમાનસુ બીયાએથે-, સુણુયો રે સવેરી. ૯

દેખો સીત્તરથે ઉટ અને, ઘોડે થે દો તીના;
સહી અસવારી કેરા, એતા હસાબરે કીના. ૧૦

એતે મરકબ* નબીજીકે, થે લશકરકે માંહા;
ઓસસુ અદકા મરકબ, કુછ સુણા રે નાંહા. ૧૧

અને છ થે બકતર, જીરેહ રે નામા;
અને આઠથી તરવારાં, મારનેકે કામા. ૧૨

દો આદમી કે તીનબીચ, એક ઉટ ભાગ આયા;
સહી અસવારી કેરા, એસા હીસાબ સુણાયા. ૧૩

સુનો દીન કેરે ભાઇઓ, એસી દીન કેરી બાતી;
એ સુન સુન કહો, તમે દન ઓર રાતી. ૧૪

રે તુહી
લશકર ફોજ બનાએકર, પોંચે બદર ઠામ રે,
પોંચે બદર ઠામ;
સો કાફર માર દીન રોશન, કરને સહી કામ રે,
કરને સહી કામ. ૧૫

૩૪૧-૧૨

દેખો નબીજી ઉતરે, રાહા બદરમાં જાતે;
અને પ્યાદે ચલીએ, આપ મનકે રે ભાતે. ૧

તબ અલી રજીઅલ્લા અનહો, ને એતના કહયા;
કે સવાર હોઓ નબીજી, વે સુનકર લહયા. ૨

નબી તમારી નોબતમાં†, પ્યાદે ચલના હમના;
અને અસવાર હોઓ, નબી રાહમાં તમંના. ૩

*બીમારી -ઉસમાન રદી૦ થી વિવાહ થયા હતા * સવારી † વારામા

તબ ઓનુકુ જુવાબા, રાહાકા નબીજીને દીતા;
જુ ચલતે થે ત્યું ચલીએ, નબી સુણા યું લીતા. ૪
તબ કારવાનકુ જા, કેને ખબર પોંચાહી;
સો નબીજીકે લશકરકી, ઓને કીતીરે અગાહી. ૫
કે કાફલે તમારે કે, સહી લુટને કાજા,
મહી મદીને સુ લશકર, હે નીકલા આજા. ૬
તબ કાફલે વાલોંને, એસી મસલત કીતી;
ખબર મકકેકુ પોંચાવે, યુ ચંતા ચત દીતી. ૭
તબ ઝમઝમ ગિફારી. થા એકકા નામા;
સો કાફલેને ભેજા, ઓસે મકકે કે કામા. ૮
કે સિતાબીરે જાકર, એ ખબર રે પોંચાવે;
કે કુરેશી કાફલેકે, સામી રે આવે. ૯
યુ ઝમઝમકુ ભેજકર, સબ ચલકર ભાગે;
અને સોના ને રૂપા, વે છુપાને લાગે. ૧૦
બેલા ઝમઝમ પોંચા, મકકે બુમીઆ હોકર;
અને ધુલ બાઈ, આપ સરમાં ભર ભર. ૧૧
એસી બુમ રે પાડી, સુને મકકેમાં સારે;
કે કારવાન લુટનેકુ, નબો ભએ અસવારે. ૧૨
તબ હલકાર પડઆ, દેખો શહેરકે રે માંહા;
મબ વાબરે હુએ, થર રહયા કો નાંહા. ૧૩
કભી જો રે તમ ચાહો, કે કારવાન પાહો;
તો કાફલેકી મદદ, તમે સિતાબી કરાહો. ૧૪
દેખો એસા હે સુરીજન, હાર ગે પછાનો;
અને હોકર બંદે, મન એતના આનો. ૧૫

રે તુહી

ઝમ ઝમ બુમ જા પાડકર, ખબર પોંચાઇ જાન રે,
ખબર પોંચાઇ જાન;
કુરેશી હુએ ધાબ રે, ખબર સુનતે માન રે,
ખબર સુનતે માન ૧૧

૩૪૨-૧૩

તબ કુરેશી નીકલે, મદદ કાફલે કે કામા;
અને એકઠે હુએ, જે બડે બડે નામા. ૧
યુ બુમ સુન ચલીએ, વે કુરેશી ગુમાની;
ઓનુ આપકી બડાઇ, બોત મનમાંહી જાની. ૨
દેખો લશકર ઓનુકા, થા નવસો પચાસા;
થે જગ કેરે કરનાર, કીતી લડાઇકી આસા. ૩
અને ચારસો થે ઘોડે, અને સાતસો શુતરા*;
હિસાબ મરકબ કા, એસા મન રે ધરા. ૪
ઓનુ કેતોને બકતર, પણ સજે થે કીને;
યુ નીકલે ગુમાનસુ, બોત ખુસાલીકે લીતે; ૫
અને હર ઠામ ઉતરતે, જા હોતા રે પાણી,
વાં ખુસાલી કરતે, એસે થે રે ગોમાની. ૬
સો દક× રે બજાતે, અને રાગ થે કરાતે;
બે અદબી સુ જુબાં, નબી સામીથે ચલાતે. ૭
અને નવ થે આદમી, માંહે તઆમ કે દેનાર‡;
એસી રે ખુસાલીસુ, કાફર ભએ અસવાર. ૮
યુ ચલકર મલીએ, વે ઓસ કારવાના;
સો કાફલેકુ મલકર, લે ચલે યું જાના. ૯
યુ વાર ઝલે હોકર, કાફલા આઘેરે કરાયા;
સો જાં તાંહી ડરતે થે, વાંસુ આધા લે પોંચાયા. ૧૦

* ઉંટો + એક જાતનુ વાજુ ‡ ખાવાનું આપનાર.

તબ કાફલેને ખબર. લે કુરેશીયું પોંચાઇ;
સો કસા બિન અમરા, કે સાથ રે ભેજાઇ. ૧૧
કે તમે બાર થે નીકલે, કાજ કારવાન હમારે;
અને હમતો પોંચે, સલામતી સૂ સારે. ૧૨
અબ ફરના હે તમુકુ, મત આઘે રે જાહો;
અને મોહમદ કે લશકર સુ, મત ભેટા રે કરાહો ૧૩
આવ કુરેશીયોંકુ કીસીને, એતી કહી રે બાતી;
તબ સબુને સુની, જેતી કુરેશી થી જાતી. ૧૪
તબ અબુ જહેલ કહયા, નાંહે ફરના હમારા;
તા કે બદરકા પાની, પીએ લશકર રે સારા. ૧૫
દેખો કાફર ગુમાનીને, બાત કેસી રે કીતી;
એ ખાસે બદે સુનકર, ચતા એતી મન દીતી. ૧૬

રે તુહી

આવ કુરેશી કાકલે પોંચતે, કીતી ફરને બાત રે,
કીતી ફરને બાતઃ
અબુ જહેલ નારાજ હુઆ, એસી ગુમાની જાત રે,
એસી ગુમાની જાત. ૧૭

૩૪૩-૧૪

તબ અબુ જહેલ બોલા, હમુ ફરના કેસા;
હમ નીકલે હે કામકુ, કામ કરે રે વેસા. ૧
તમે હરગેજ ફરનેકી, કો કરો ના બાતી;
સબ બદર પર જાવેગે, હમ કુરેશી જાતી. ૨
જા દીન રાત દન, હમ વાં રે ગમાવે;
અને ગવાત્રે ઓરતાં, હમ પાતરા નચાવે. ૩
અને શરાબનો પી પી, હમ હોવે મતવાલે;
અને એક એકકુ દેવે, ભર ભર રે પ્યાલે. ૪

યુ કામ જાને કરે, હમ બદરકે ઠામા;
કે બાર દુજે કાફલેકા, લેવે ના કો નામા. ૫
દેખો અબુ જહેલ એતના, કેહ કર ચલીઆ;
અને લશકર કુરેશીયોંકા, સબ એકઠા મલીઆ. ૬
તબ નબીને ફરમાયા, સહી બશારત દીતી;
સો અસહાબે સબુને, વે સુનકર લીતી. ૭
દો ટોલેસુ ફતેહકા, રબે વાઅદા હે દીના;
એક કુરેશી ને દુજા, નામ કાફલાકા લીના. ૮
દેખો સત્તરમી રમઝાન, કેરી રે રાતી;
દેખો ઓસ દન હુઇ, એસી સુની હે બાતી. ૯
કે અલી ઇબ્ને અબુ તાલીબ, જનુકુ કહીએ;
અને ઝુબેર બીન અવામ, નામ બી લહીએ. ૧૦
અને સાદ બિન વકાસ, ભેજે એક ઠામા;
રજીઅલ્લા અનહુમ*, કહીએ અનુકે નામા. ૧૧
બી ઓર અસહાબી, ઓનુ સાથ દેલાએ;
સો કુરેશીઓંકી જાસુસી, કાજ બદરમાં આએ. ૧૨
સો જાસુસી ઓનુકી, જા સબ રે લેની;
અને જાસુસી કુરેશીઓંકી, સહી પુરી મન દેની. ૧૩
કે જાને દેખો કાફલા, હે કુએ કે કનારે;
બી કુરેશીઓંકે ટોલે કાજ, એ જાસુસ સધારે. ૧૪
જા અસહાબી પોચે, બેગે કુએ કી ઠામા;
વાં કાફલા દેખાયા, અબુ સુફયાન નામા. ૧૫
તબ કુરેશી તો ભાગે, અનુ દેખ રે સારે;
જબ અસહાબી પોંચે, જા કુએકે કનારે. ૧૬
એ સુન સુન બાતી, યાદ રાખો રે મના;
અને કહો એતા પાક કર, બીતર તના. ૧૭

* ખુદા તે સઘળાઓથી રાજી રહે

રે તુહી
બંદે હોકર જાનીએ, ખાલક મન સહી આસ રે,
ખાલક મન સહી આસ;
તો બંદેકો ગુમાન કયા, હોકર રહીએ દાસ રે,
હોકર રહીએ દાસ. ૧૮

૩૪૪-૧૫

તબ સબ ભાગે કાફર, દો રહે રે ગુલામા;
સો અસલમ ને અરીઝ, દોનો કા નામા. ૧
એ દો હુએ ઠાડે, સો કાજ રે જગા;
સો ગુલામોંકુ નામોસીકા, આયા રે નગા″. ૨
તબ ગુલામોંકુ બંદ કર, નબી પાસે રે લાએ;
તબ નબીજી નમાઝ, કરતે રે દેખાએ. ૩
બાજ નમાઝસુ ફારગ હો, પુછી ગુલામોંકુ બાતી;
કે કુરેશીઓંકા લશકર, હે કેતી રે જાતી. ૪
તબ ગુલામોને લશકરકી, ખબર બતાહી;
બાર ઉંટ દસકા ખાતે હે, ફીતી રે યુ અગાહી. ૫
અને નવ હે ખિલાનાર, ઓસ લશકર કેરે;
અબદુલ મુતલીબ‡કે બેટે, અબ્બાસ¶ ખિલાવે સવેરે. ૬
ભી બડે બડે કુરેશીકા, નામ રે લીતા;
જે થે લશકરમાં, બતા ઓનકુ દીતા. ૭
તબ આંખોસુ ઈશારત, અસહાબો સામી ફીતી;
તબ ઈશારત નબીકી, સબુ ફિકરસુ લીતી. ૮
તબ સબોને બયાન, વે સુનકર લીયા;
અને રબપર તકવા×, પુરા દિલ માંહે દીયા. ૯

″ નરમ ‡ હ૦ મોહમદ સ૦ ના દાદા ¶ હ૦ મોહમદ સ૦ ના કાકા × ડરવુ

તબ સાદ બિન મોઆઝ, રજીઅલ્લા અન્હો કહીએ;
ઓનુ અરજ પોંચાહી, સહી નબીકુ લહીએ ૧૦
કે મે મરકબ મેરા, હથીઆર બનાયા;
હે અસવારી તમના, સોચ મેરે દલ આયા. ૧૧
અને લડાઇ કરૂગા, મે કાફરોં સેતી;
જેતી ઉમગ રે મેરે, હે મન માંહી તેતી. ૧૨
જો હોની હેરે ફતેહ, તો ફિકર રે નાંહા;
નાહી તો તમે અસવાર હો, જાઇઓ મદીને માંહા. ૧૩
કે મદીનેકે ભાઇ, સબ આરામ પાવે;
કે નબીજી તમારે, કદમ વાં જો જાવે. ૧૪
દેખો સાદને ફિકરકી, એસી કીતી રે બાતી;
એ સુન સુન બયાન, કહો દન ઓર રાતી. ૧૫
રે તુહી
દેખો લશકર મક્ષતે, ફિકર હુઇ બોત જગ રે,
ફિકર હુઇ બોત જગ;
રાખનહાર સુબહાન હે, દીન કબીના હોવે ભગ રે.
દીન કબીના હોવે ભંગ. ૧૬

૩૪૫–૧૬

સહી સાદ બિન મોઆઝને, એતા નબીજીકો કૅ કર;
કે જગાહી કરે, બાર મેદાન નિકલ કર. ૧
તબ નબીજીને નિકલને. અનુ દિયા રે નાંહા;
હુકમ કીયારે ઓગેં કુ, જાહો મેદાન કે માંહા. ૨
એતે માંહેનો લશકર, દેખા કાફરોં કેરા;
દોનુ સામ સામી લશકર, હુઆ સુણીઓ સવેરા. ૩
જબ નબીજી નજરૂ, સબ કુરેશી દેખાએ;
તબ નબીજીએ એતની, ચંના દુઆકી લાએ ૪

યા ઇલાહી જો બૂતકે, હે રે પુજનારેઃ
સજા પોંચાને અનુકુ, તુ રબ રે હમારે ૫

રબ દોનુ લે તે, એકઠે મેલાએ;
સો કાજરે કતાલ કે, દોનુ આમ સામી આએ. ૬

અબ ફતેહ તો હમકુ, તુ દે રે ઇલાહી;
સો તેરે કરમસુ, રાખ પનાહમાં માહી. ૭

રબ વાએદા તે કીયા થા, દોનુ ટોલુ ફતેહ કેરા;
સો વાએદા પુરા, રબ કર તુ સવેરા. ૮

બી દુઆ રે પઢી. સહી અપને નબીને;
સો સુન યાદ રાખીઓ, સહી મનકે મને. ૯

સો દુઆ નબીજીકી, રબે કબુલ કીતી,
ઇસ્તેકામત[1] લશકરકુ, સહી રબને દીતી. ૧૦

કે નબીજીકે લશકરમાં, કો ભાગા રે નાંહા;
લશકર સાથ થા, ઓસ રણ કે માંહા ૧૧

અબદુલ અસદકા બેટા, જે અસવદ નામા;
અનુ કાફરને સોંગદ, ખાઇ ઓસહી ઠામા. ૧૨

કે કુએ મુસલમાનોકે, જા પીઉ રે પાની,
વે પાણી પીઉ મુખસુ, એસી બાત મન જાની. ૧૩

દેખો કાફર ગુમાની, કેસા ગુમાન થા કીતા;
સો તકબ્બુરી બોલ, પુરા મનમાં થા દીતા. ૧૪

દેખો પીયાજી હો કેગ, જીમ રંગ હે નેહા;
વે ડર ડર કેહવે, નીચી કરને દેહા. ૧૫

રે તુહી

અસવદ બેટા અસદકા, અનુ કાફર કીયા ગુમાન રે,
અનુ કાફર કીયા ગુમાન;
સામની પાણી જા પીઉ, એસા રાખા ધ્યાન રે,
એસા રાખા ધ્યાન. ૧૬

---

[1] ગજબુતી

૩૪૬–૧૭

દેખો અમવદ કાફર, વાંસુ નીકલ ચલીયા;
ઓસ કુએકે તો સામી, સુહ થા કરીયા. ૧
એન ગુમાનસુ કાફર, જબ આયા રે મેદાના;
અમીર હમઝાને ઓસકુ, તબ દેખ ને પેછાના. ૨
તબ અમીરને મારા, ઉસે ધસને જાકર;
અને પગ જુદા કીના, ખેચ શમશેર બા કર. ૩
તબ પગ બના કાફર, દેખો લોટતા ચલીયા;
સો સુ* પુરી કરને, કાજ સોચ મન ભરીયાં. ૪
તાબી હઠીલા કાફર, દેખો સુ કુ હે ચાતા;
સો પાણી ને પીનેકા, સોચ મન હે લાતા. ૫
દેખો અમીર હમઝા, સૈયદ¶ શહીદો× કેરે;
સો ફેર બાર દુજી, પોંચે ઓસ જા સવેરે. ૬
ભી મારકર શમશેર, સર જુદા રે કીતા,
યુ એક તો કાફરકુ, લે દોઝખમાં રે દીતા. ૭
તબ ઉતબાને શૈબા, કાફરોં કા નામા;
અને વલીદ બલીદ–, રેહતા અનુકે ઠામા. ૮
એ તીનો રે કાફર, તબ મેદાનમાં આયે;
અને સજે બાંધકર, ખુબ તન થે બનાયે. ૯
તબ તીન તન નીકલે, અનુ સામી અનસારી;
તબ અનસારી પેછાને, તુરત કાફરોં સવારી. ૧૦
તબ કાફરોં કહયા, નાહી તમુ હમુ કામા;
હમ ચાતે હે નબીજીકા, ઓનુ લીયા રે નામા. ૧૧
તબ હમઝાને અલી, અને ઉબેદા રે કહીયે;
હુકમ નબીજીને અનુકુ, સહી દીયા રે લહીયે. ૧૨

* સોગદ ¶ સરદાર × દીન માટે જીવ આપનાર – બુદ્ધિ વગરનો

તબ એક એક ઉપર; એ તીનો રે સધારે;
સહી તકવા હો સેતી, મન થે રે કરારે. ૧૩
સબ ધસ મસ જુઆન, કેસે ઉડકર ચલીયે;
સો બીજલીકી રીતે, જા અનુ પર પડીયે. ૧૪
દેખો કેસા હય, સુરીજન હાર અપના;
તો પ્યાર સુ કહીએ, રાત ઓર દના. ૧૫
રે તુહી
ખાલક અપના જાનકર, મત જા અવર બાર રે,
મત જા અવર બાર;
જો તુ ચાવે રબકુ, તો એસકા તુજપર પ્યાર રે,
તો એસકા તુજપર પ્યાર ૧૬

૩૪૭-૧૮

સહી સૈબીકે સામી, હમઝા રે આયે;
અને વલીદ બલીદ સામી, અલી થે કૅલાયે. ૧
અને ઉબેદાને ઉતબાકા, મુકાબલા રે લીતા,
યુ તીન તીનુ સામી, આવ જગ રે કીતા. ૨
તબ ધસ ધસ જુઆના, આએ આમના સામી;
અને દીન કાજ ઝુઝે, એ અસહાબ નામી. ૩
તો વલીદ બલીદકુ, પૅલા અલીને મારા;
માર કર ને ટુકડે, ઓસે દોઝખ સવારા. ૪
અને હમઝાને મારા, સૈબી રે નામા;
હૂએ ઝખમી ઉબેદા, ઉતબાસુ ઓસ ઠામા. ૫
તબ હમઝા ને અલીને, મદદ ઉબેદાકુ કરાઈ,
જાને ઉતબાકુ મારા, યુ કીતી રે જગાઈ. ૬
સો તબ દેખો ધર ધર, આવ પડે રે લડાઇ;
અબ કેસે જુઆના, ઝુઝે ધન અનુકી માઇ. ૭

અબ દેખો રણ રાવત*, મુ કસે હુએ રે ચલે;
તબ પડી રે માર, જબ કીએ રે ભેલે. ૮
દેખો રાવત પર રાવત, ચલકર જાવે;
સો જુ ચલ દીપક, પતગ ઝપાવે. ૯
જુ એ રણ ઉપર, કેસે ચમકે ચુરે;
ત્યુ ઝલમોકે ઉપર, ઘાવ પડીએ પુરે. ૧૦
અને રણ તબ ગાજા, અને ભયા હોહોકારા;
દેખો ઇસલામ દીનકુ, દીયા રબને કરારા. ૧૧
દેખો કોઇ તીર મારે, ખેચ નીશાન કલકે;
અને કોઇ પીઠ ધાવે હે, કરતે પલટ કે. ૧૨
અને દેખો કોઇ જમધર×, કરે નેજેકી કલસુ;
અને કોઇ લેવે ઉચ્ચા, સહી હાથીંકે બલસુ. ૧૩
દેખો કોઈ કીસીકુ, પગ પકડ પછાડે;
અને કોઇ લે પત્થર, ડાંગ બુધીંસુ મારે. ૧૪
યુ ધસ ધસ જુઆના, ચલે દોડે જુ સગા;
તબ રણ સબ રાતા, હુઆ લોહીકે રગા. ૧૫
દેખો વાએદા જુ કીયા થા, અપને રે મીના.
વે સહી રે વાએદા, રબે કરમસુ કીતા. ૧૬
રે તુહી
ચલ ચલ એકપર જાએકર, કરે ચાવસુ ચાવ રે,
કરે ચાવસુ ચાવ.
દીન કાજ એસે ઝુઝીએ, કહી કહી રીતો દાવ રે,
કહી કહી રીતો દાવ. ૧૭

૩૪૮-૧૯

જબ એસા જગ હોવડા, નજર નબીએ ફરાઇ;
સો દોનો લશકરકી, આપ દેખી રે લડાઇ. ૧

* ગોધ્ધો × કટાર

તબ કાફ઼રોંકા લશકર, બોત નજરૂ આયા;
અને લશકર અપના, તબ થોડા રે દેખાયા. ૨

તબ નબીજીને દોઆ, દેખો તુરતજ માગી;
જબ લડાઇકી ચતા, સહી નબી દલ લાગી. ૩

સીદીક અકબરને કહયા, યા રસુલ અલ્લા કે;
સહી સાચે વાએદે, હે તમારે સદાકે. ૪

નબી તમારી દુઆ સુ, કરમ કરે રે ગ્હેમાના;
કે ફતેહ પાવે મુમન, બડી હોવે રે શાના. ૫

તબ તરફ રબકે, આજેજી નબીજીને કીતી;
અને આંખા હુઇ નીદસી, એસી નબીઅત લીતી. ૬

તબ તલ બાજ કહયા. ફતેહ મુબાગ્ક તમંના;
જું ચાતેથે સીદીક, તમારે મના. ૭

કે આસમાની નુરી, હે મદદકુ આયે;
સો લશકર કે મદદ કાજ, હે રબને ભેજાયે. ૮

સો મુસલમાનો કેરી, મદદ કે લીને.
હે આએ ફિરીશતે, મે દેખ કગ લીને. ૯

સીદીક અકબરકુ નબીને, એતી કહી બાતી;
તબ કરાર હોવડા, સહી સીદીક કી જાતી. ૧૦

કહયા હજાર નુરીમુ, હેં જીબરાઇલ આયે:
સો જરેહપોશ* નુરી, હે સારે દેખાયે. ૧૧

ભી મીકાઇલ હજાર, નુરી સુ આયે:
અપને નબીજીકી મદદ કાજ, સહી રે મુણાયે. ૧૨

અને અવરભી નુરી, કહી આયે થે હઝારા;
મળે પાંચ હજાર અનુકા, સુણારે સુમારા. ૧૩

* બખતર પહેરેલા

દેખો ખાતમ નબી, કેસા રબ હે ચાતા;
સો નુરીઓં કો ભેજકર, હે મદદ કરાતા. ૧૪
તો એસે રે નબીકે, ચલે ઉમ્મતી હોકર;
અને કહો એતના, મન ખાલક એક ધર. ૧૫

રે તુહી

જીસકુ રેહમત નેહસુ, ચાવે સુરીજન હાર રે,
ચાવે સુરીજન હાર;
ઓસકુ આપ રબ બસ હય, પનાહ કેરે આધાર રે,
પનાહ કેરે આધાર. ૧૬

૩૪૯–૨૦

તબ દેખોને નબીજી, આપ અરૂજ કીતા×,
અને નીકલે રણમાં, સહી મેદાન લીતા. ૧
અને નબીજીને પઢી, દેખો આયત રે રબ્બાની;
તબ ફતેહ કેરી, સહી હુઈ રે નીશાની. ૨
તબ મુઠ્ઠી ભર ડાલી, રેત સામની અનુકે;
જે લડાઇકુ આયે થે, નામ કુરેશી જનુકે. ૩
પડા અવાજ રે તબ, સહી અનુકે કાના;
વે સુણને રે અવાજ, ડર બોત અનુ જાના. ૪
સુમ ફિરીશતોંકે ઘોડેકા, બોત અવાજ સુણાયા;
સહી ડર કાફરોં, દલ બોત ગે આયા. ૫
અને કેતે અસહાબોને, વે દેખે ગે નુરી;
કે માર માર કાફરૂ, કરતે થે દુરી. ૬
અબુ હુરેરા હે કેહતે, મેં કાફર દો મારકર;
અને તીજે પર ચલીયા, ભી મારના મન ધર. ૭

× મેદાનમા આવ્યા

તબ ખુબસુરત જુઆન, એક નજરૂ આયા;
ઓને કાફરકુ મારકર, સર જુદા રે કરાયા. ૮
એક શખ્સ ને કહયા, થા જે કાફરોં માંહા;
ઓને હજુ લગ ઇસલામ, કબુલ કીયાથા નાંહા. ૯
કે બાદલે હો જેસા, કુછ નજરૂ આય;
ઓસ માંહેથી અવાજ, એ સારે સુણાયા. ૧૦
તમે આગે ચલો ખૈરૂમ, હોઓ આગેવાના;
સહી એસા અવાજ, અનુ સુનકર જાના. ૧૧
દેખો નામુસકે ઘોડેકા, હે ખૈરૂમ નામા;
યુ ફિરીશતે તેહકીક, થે રે ઓસ ઠામા. ૧૨
સબ મુસલમાનો એક દલ, હો હમલ કીતા;
સહી દીન કે હો કાજ, ગુસ્સા પુરા મન દીતા. ૧૩
જબ સુલતાન અબીયા, ઠાડે હુએ રે મેદાના;
અને મદદ નુરી, ઓને ભેજે રે રેહમાના. ૧૪
તબ સગલે જુઆનો મું, ચડ ગઇ સીરી;
અને ખાતર સબોંકી, હુઇ રે ધીરી. ૧૫
એ યાદ રાખો સુનકર, સહી રે બાતી;
અને એક કર કહો, એતા દન ઓર રાતી. ૧૬

રે તુહી

ગાફલ સુન સુન જાગકર, યાદ રાખ દીનકી બાત રે,
યાદ રાખ દીનકી બાત;
દીન કાજ મુરૂવત ના કરે, મુમન કેરી જાત રે,
મુમન કેરી જાત. ૧૭

૩૫૦-૨૧

જબ કીતા હમલા, એક દમ હો સારે;
તબ કાફરોને ઉઠ, અને તાકે રે કનારે. ૧

સહી એતા રે કરને, દેખો કાફર ભગાયે;
અને મુમન ઓનુપર, ગાલેબ આયે. ૨
દેખો તબનો કાફર, કેસે રે ભગાને;
અને સર તો કાટકર, આગલ રે આને. ૩
અને હથીયાર કપડે, બોત લુટ રે લુટાણે;
અને કાફરોં કેતોંકુ, સહી બધ રે બધાણે. ૪
બાંધ બદીવાન કર ને, સહી કાફર ખેચાયે;
સો નબીજીકે આગળ, ખેચ ઓનુકુ લાયે. ૫
અને કાફર ઝખમી, ના હિસાબમાં આએ;
દેખો બદરકી ફતેહ, એસી મુમન પાએ. ૬
અબદુલ મુતલીબકે બેટે, જો અબ્બાસ નામા;
સોએબ બિન કાઅબને, કેદ કીયા ઓસ ઠામા. ૭
એસી નબીજીકુ ફતેહ, સહી રબને દીતી;
તબ મુમનોને ખુશાલી, બોત દલ માંહે લીતી. ૮
કોઇ અબુ જહેલકી, જા ખબર રે લાવે;
યુ કહયા નબીને, એ સબકુ સુણાવે. ૯
ઇબને મસઉદ હુકમ એ, સહી સર ધર લીતા;
અને ઉઠ અબુ જહેલકા, તુરત ખોજ રે કીતા. ૧૦
થા કીસ કાન ભીતર, વે ઝખમી હો પડયા;
ઓનુ સર કાટ ઓસકા, લે જુદા રે કરયા. ૧૧
યુ કાટ લા સર, નબી આગળ ધરીયા;
એ સર અબુ જહેલકા યુ અરજ કરયા. ૧૨
તબ રકાત દો નમાઝ, ઉઠ નબીજીને કીતી;
શુકરાનેકી નમાઝ, વે થી રે સુણીતી. ૧૩
દેખો તીન દીન તાંહી, નબી રહે ઓસ ઠામા,
બાજ ફતેહ હો કેરે, કીયે એ કામા. ૧૪

કે જેતે મુએ કાફર, બદર કુએમાં ડલાયે;
નબી બાજ હો અસવાર, આપ કુએ પર આયે. ૧૫
સો કુએપર આવ કર, મેણે અનુકુ દીયે;
બોલ નબીકે મુંઓને, સહી સુનકર લીયે. ૧૬
તુ સુતા કયા ગાફલ, ઉઠ જાગ એ સુનના;
એ સુન સુન બયાન, મન એતા એ ધરના. ૧૭

રે તુહી

ઉઠ જાગ ગાફલ નીદ કયા, સુન કેસી હે દીન બાત રે,
સુન કેસી હે દીન બાતઃ
નજદીક સો આવ ઝુઝીયે, મારી એકે એક જાત રે.
મારી એકે એક જાત. ૧૮

૩૫૧-૨૨

સહી નબીજી કુએ પર, આવ કહી એતી બાતી;
જો કાફર થે ડાલે, ઓસ માંહે મુઇ જાતી. ૧
સો નામ લીયા એકેક કા, જુ ઓતબકા નામા;
નબીએ નામ લીયા ઓનુકા, યું ઓસહી ઠામા. ૨
ફીયા પાર તમુને, જે વાએદા થા કીતા,
અને હમુને ભી પાયા, જે કહયા થા મીતા. ૩
એ હક થા વાએદા, સહી રબ હો કેરા;
ઉન મુરદોંકુ બોલ, એ સુણાયા રે સવેરા. ૪
તમે આપમકે પેગંબરકુ, જુઠે થે કરતે;
અને ઓરોં કેરા કેહના, સાચા મન થે ધરતે. ૫
અને મુજે શેહરે વતનમુ, થા બાર રે કીતા;
અને ઓરોંકે પનાહ માંહે, રાખ કર રે લીતા. ૬
અને મુજસુતો આવકર, તમુ કીયા રે કતાલા;
અને ઓરોંકા યારીકા, તમુ દીયા રે હાલા. ૭

સહી એતની તો બાત, દેખો કહી રે નબીને;
જીસ કુએ માંહી મુએથે, કાફર કીને. ૮
અબ દેખો ફતેહ કર, નબી મદીને સધારે;
જે હબીબ નામસુ, કહીએ રબકે પ્યારે. ૯
હારીસ બિન અબદુલ્લા, રજીઅલ્લા અનહો જાનો;
અનુ આગેસુ ભેજે, કાજ બધાઇ કે માનો. ૧૦
કે અબુ જહેલ ઓતબ, અને સૈબા રે નામા;
બી ઓસમાં અવરબી, કહી મારે ઓસ ઠામા. ૧૧
એ સરદાર કાફરોંકે, નામ રે કેલાએ;
એ સુનને અનસારી, બોત ખુશી મન લાએ. ૧૨
દેખો મુસલમાન સામની, તબ આયે સારે;
સો ઝમીકુ બોસે, દો સામી રે સધારે. ૧૩
હુઆ ખુશાલીકા રંગા, જીતા બદરકા જંગા;
દીન દન રોશન, કબી હોવે ના ભંગા. ૧૪
અરે સુનરે ગાફલ, એ ગઝવાતકી બાતી;
એ બોલ હે સારે, જેસી જવેરકી જાતી. ૧૫
તો જવેરોંકુ ચુન ચુન, સબ એકઠે કરના;
કે બોલ બોલ સીખાવન, હે સહી મન ધરના. ૧૬
કે લડાઇકુ જાતે, બોત આજેજી થી કીતી;
અને ફતેહ હુએ બાજ, બાત મેણે મન દીતી. ૧૭
લડ મરનેકા અસહાબોંને, કીયા થા સામાના;
નબી મોજીઝે કેરા ખતરા મન રે ના આના. ૧૮
સહી જીવ સાટે હુકમસુ, આવ લડાઇ લીતી;
પીછે કરમસુ મદદ, રબે અનુકુ દીતી. ૧૯
પણ અનુ દલ ખતરા, થા મદદકા નાંહા;
આવ ઝુઝીએ હુકમસુ, સબ રણકે માંહા. ૨૦

યુ સબ હે બાતી, સુન સીખાવન કેરી;
વે જવેરકી રીતે, ચુન લે કેહ સવેરી. ૨૧

રે તુહી
બયાન હે જવેર સીખાવના, એ ગઝવાત કેરી બાત રે,
એ ગઝવાત કેરી બાત,
તુ ચુન ચુન લે ઓસ રીતસુ, જુ સમજે તેરી જાત રે,
જુ સમજે તેરી જાત. ૨૨

૩૫૨-૨૩

ગઝલ
ઉઠ સુન ગાફલ જાગકર, દીન તો હે કેસા કવી× રે;
સુન સુન મનકે ભાવ સુ, પીત તો કર નત નવી રે. ૧

સુન સુન તુ ગાફલ ગોરમાં*, જાવેગા એકલા આપ રે;
ના ભાઇ તેરે સાથ કો', આવે ના માઈ બાપ રે. ૨

જાહેર નીશાની અપને, દેખતા તો હે નેને સહી રે;
મુરદે તો એકલે ગોરમાં, દેખતે તો બાએ કહી રે. ૩

તેરે જુદાઇ સબસુ, પડસી તો ગોરકે ઠામ રે;
પુછને વાં આવે સહી, મુનકર નકીર‖ નામ રે. ૪

વે આવ પુછે નામ દો, રસુલ ને રબ રે;
વે ના કસે બીસારસી, પુછે જે ગોરમાં સબરે. ૫

તો દીન કેરી રીતકી, હુઇ તો એસી બાત રે;
મુરવત ના કો કીસે કરે†, છુટક ચાવે જાત રે. ૬

દીન પામો મોહમદ મુસ્તફા, ખાતમકા સાચા સહી રે;
ગઝવાત કેરી બાતનો, દેખને સુન કેસી લહી રે. ૭

દેખને તુ સામી ભડીયે, દીન કાજ આપમાં વીર રે;
એકેક કુ ચલ મારીયા, કીતી ના મનમાં ધીર રે. ૮

× મજબુત * કબરમા ‖ કબરમા સવાલ કરનાર ફિરીશ્તા † શરીઅતના સિવાય કોઇનો ડર અથવા શરમ રાખવી નહીં

અબ્બાસ ચચે નબીકે, પકડ લીયે રણ કામ રે;
ગાફલ સુન તુ જાગકર, એસે હે દીનકે કામ રે. ૯
ચચા નબીકે પકડે, કેસી અવરકી બાત રે;
કુટમબી અવરૂ કેરડા, કહી આઇ કેદમાં જાત રે. ૧૦
ભાઇયેનો ભાઇ ચલ મારીયા, દીનનો હે એસા સહી રે;
ગાફલ કુટમ મન ધરે, અકલ કયુ તેરી ગહી રે. ૧૧
સુલતાન અ બીયા આપ થે, રણ માંહે જ ગકે કાજ રે;
દીન કાજ કુટમ મારીયા, કીતી ના કીસકી લાજ રે. ૧૨
જીબ્રાઇલ થે તબ આવતે, નબી જે ચાતે મન રે;
હુકમસુ સહી કરતે, કામનો ઓસદી દન રે. ૧૩
હુકમ મુરૂવત કેરડા, આયા જે હોતા જાન રે;
તો કયુ કુટમકુ મારતે, જ ગ માહે ઓસકી કામ રે. ૧૪
એ બાત ભારી× હે, સહી સમજ ગાફલ મન રે;
હુકમ અબ કેસે ફરે, કીતા નબી ઓસ દન રે. ૧૫
ગાફલ નામ તુ આપકા, કેવે મુસલમાન જાત રે;
કુછ કુછ કરે પેરવી, છોડેબી દીનકી બાત રે. ૧૬
તુ તો સહી હે કાફર, મુમન ધરીયા નામા રે.
મુનાફક તો તેરા નામ હે, દોઝખ માંહે કામ રે. ૧૭
આધા ને ચોથે ભાગકા, મુમન તો હોતા નહી રે;
આધા હે મુમન કાફર, કો જગમાં કેવે કહી રે. ૧૮
દેખ દેખ સારે જગકુ, એક તન દો હે નામ રે:
તુ સુન ગાફલ દીનમાં, કરે કયુ અવરાં કામ રે. ૧૯
એતી નસીઅત સુનકર, ગાફલ કયુ જાગે નહી રે;
તલ ચુકતે ઇમાન ખો, કાફર તો હોવે સહી રે. ૨૦

× મુશકેલી ભરી

૩૫૩-૨૪

દેખો ફતે કેરી ખબર, જા મદીને પોચાઇ.
તબ અમહાબો સબોં મન, શાદી રે આઇ ૧
તબ રૂકીયા ખાતુન કાજ, સારે વાં મલે થે;
સબ દફનકે હાલા, સો દફન કરતે થે. ૨
વે દફન કીયે થી. ફારગ હુએ થે નાંહા;
કે ફતે કેરી ખબર. પોંચી એોસ માંહા. ૩
સો બીબી રૂકીયા, બેટી નબીજી હો કેરે;
થા વસાલ અનુકા. હુવા સુણીયો સવેરે. ૪
ઉસમાન બિન અફ્ફાન ગજીઅલ્લા અનહો કહીયે,
બીબી એોનુસુ બીયાએ થે. એ મુનકર લહીયે. ૫
દેખો ફતે કર નબીજી, મહી પોચીયે મદીના;
દેખો રબને તો કેમા, હે કરમ તો કીના. ૬
દેખો બદરકે કામા, મતા સબ લે બટાઇ,
સો હિસ્સે કર કર, લે સબુકુ દીલાઇ. ૭
અબુ જહેલકે ઉટકો, આપ નબીયે રખાયા,
અને મુનબ્બા બિન હજાજકી, શમશીરભી બતાયા. ૮
અનુ બસતા આપ, નબીને રખાઇયા;
મો નબીજીકે આપ કામ, કાજ રે બતાઇયા. ૯
જુલ ફેકાર કેતે દનુ બાજ, અલીકુ દીતી;
એ એસી ખબર, લખેસુ હે લીતી ૧૦
કુરેશીયોંને સીદીકકુ, તબ કેલાઇ બાતી;
મો જેતે બદીવાન, થે રે જાતી. ૧૧
કે પેગામ્બર આગે, તમે અરજ પોચાહો;
અને હમુ જીવતે, તમે યાથી છોડાહો. ૧૨

કે દડ કુછ કરને; છોડાઓ હમના;
હે અપન કબીલા, એક એક હમ તમંના. ૧૩

સીદીક અકબરકુ ઓનુને, એતી બાત રે કેલાઇ;
એ બયાન સુન સુન બદોને, ચ તા એતી મન લાઇ. ૧૪
કે તુહી

ગાફલ મત સો જાગ કર, સુન એ ગઝવાત બાત રે,
સુન એ ગઝવાત બાત;
સુણને તકવા હોએસી, ભી ભસ્તી હોવે જાત રે
ભી ભસ્તી હોવે જાત. ૧૫

૩૫૪—૨૫

તબ સીદીક અકબરને, આવ અરજ પોંચાહી;
ઓનુ બદીવાનો કેરી, કીતી નબીકુ અગાહી. ૧

ફરમાયા તબ નબીને, સહી દડ હે કરના;
સો દડ કેરા હિસાબ, એસા મન હે ધરના. ૨

કે ચાર હજાર દિરમસુ*, અદકા નાંહો;
અને કમ નાહી કીજીયો, હજાર કે માંહો. ૩

દેખો અબ્બાસને ઔકીએ×, બીસ સાથ થે લીતે;
સો ખરચી હો કાજે, થે એકઠે કીતે. ૪

સો સેતી દસ આદમી, વે ખાતેથે ખાના;
અને ઔકીએ ને મતા સબ, વેનો લુટરે લુટાના ૫

કહયા દડ હોતે ઔકીએ, વે હિસાબમાં લાહો;
અને દડતો એતના, હમુ કમ રે કરાહો. ૬

તબ નબીજીને ફરમાયા, તમુ ઝરથા લીયા;
સો દુશમનો કાજ, થા મુકાબલા કીયા. ૭

* આસરે ચાર આના × ચાળીસ દિરમ

અબ વેતો હિસાબમાં, ઝર કેસે રે ગણાવે;
અબ દો તમ ફિદીયા×, તમુ નામ જે લખાવે. ૮

તબ ફેર કહયા આજેજ હો, પુજી મેરે પાસ નાંહા,
તમે કમ કરો ઓરોંસુ, મેરે ફિદીયેકે માંહા. ૯

તબ જીબરાઇલ આયે, નબી કમ ના કરના;
લેઓ ફિદીયા અનુ પાસ, જેતા લેખા મન ધરના. ૧૦

સહી એ હય સોના, સોંપ બૈયર કુ આયે;
અને બોલ નસીઅતકે, હે એને રે બતાયે. ૧૧

કે કભી લડાઇ માંહે, પોંચે વકત હમારા;
તો બીબી તમુ કુંતાહુ, એ માલ હે તમારા. ૧૨

તબ નબીને એ ખબર, સહી ચચાકુ કહી;
તબ ઓનુને સુનકર, સાચી સીદકસુ લહી. ૧૩

તબ ફેર પુછા નબીજી, તમુ જાના કયુ માલા;
કહયા અલ્લાને બતાયા, મુજે અસહી હાલા. ૧૪

ફેર અબ્બાસ બોલે, રજીઅલ્લા અનહો નામા;
તમે સાચે રસુલ, સાચા તમારા કામા. ૧૫

એતા કેહકર અબ્બાસ, ઇમાન લાયે;
અને કિદીયેકે ઓકીયેસુ, લેને બધાયે. ૧૬

કહયા નબીજીકા કલમા, બોત હુએરે ખુસાલા;
અને આપ મન એક રે, યુ બુજા હાલા. ૧૭

ગેબકી ખબર બતાયતે, ઇમાન દીયા રબ રે,
ઇમાન દીયા રબ;
સુન મોજીઝે ખાતમ નબીકે, જીવ કીયે જેનથી સબ રે,
જીવ કીયે જેનથી સબ. ૧૮

× જીવના બદલામા આપવામા આવતો માલ

૩૫૫-૨૬

દેખો ગઝવાત પાંચમીકા, એસા રે નામા;
બની કૈનોકા કહીયે, એોસકા ઠામા. ૧
દેખો એેબી જાગો કેરા, નામ જે ધરાયા;
થે નબીજી સધારે, વા સહી જે લખાયા. ૨
વાં જગ કેરે કાજ, કીયા નબીએ સામાના;
પણ હુઇ ના લડાઇ, એમા એસા જે જાના. ૩
બી ગઝવાત સવીક, છઠી કા નામા;
વેબી જાગો રે કહીયે, જગ કેરા ઠામા. ૪
સો અબુ સુફયાન પાદશા. મકકે હો કેરા;
એોસ કાજ થે સધારે, તમે સુણીયો સવેરા. ૫
સો એોસકી ખબર સુન, કર જગ રે સામાના:
નબી વાં થે સધારે, હુકમ દીયાથા રેહમાના. ૬
પણ જગાઇ એોસ ઠામ, બી હુઇ રે નાંહા;
એસી ખબર હે મુની, મે લખેકે માંહા. ૭
બની સલીમ ગઝવાત. સાતમી કેલાઇ:
બી એોસ ઠામ દેખો, નાંહી હુઇ લડાઇ. ૮
અને આઠમી ગઝવાત, ઝી ઉમ્મ નામા;
સો એપે રે નામસુ, બુજો જાગોકા ઠામા. ૯
બી ગઝવાત અનમાર, એ હે કેલાતી;
એ દો રે નામુ સુ, ગઝવાત હે લખાતી. ૧૦
દુજે બરસકે મહીને, ચાર બાકી રહેથે;
તબ નબીજી અપને, એોસ જગકુ ગહેથે. ૧૧
પણ લડાઇ એોસમાં, નાંહી હુઇ સુણાઇ;
એસી ખબર સહી, હે લખેસુ પાઇ. ૧૨

અબ દેખોને નવમી, ગઝવાત કેસી;
સહી લડાઇ હુઇ, જેસી કહીએ વેસી. ૧૩

અરે સુન સુન ગાફલ, એ ગઝવાત ઠામાં,
અને પ્યાર મેતી એતના, તુ લે રે નામા. ૧૪

રે તુહી
ગઝવાત નબી સુણતે, ગાફલ ઉઠકર જાગ રે;
ગાફલ ઉઠકર જાગ;
સોના હે બોત સોએગા, સુને જો તેરે ભાગ રે,
સુને તેરે જો ભાગ. ૧૫

ઉપદ–૨૭

દેખો ઓહોદકી કેસી, હે જગ કી રીતા;
અરે સુન જાગ ગાફલ, મન દેને પીતા. ૧

સો બદરકી લડાઇસુ, જીવતે જે ગહે;
સો કુરીશી જે કાફલેકુ, લે ગએ થે કહે. ૨

જે ગએથે ભગાકર, કાફલા મકકે કી ઠામા;
દેખો ઓનુ જાને મકકેમાં, કેસા કીયારે કામા. ૩

અબુ સુફયાન પાદશા, મકકે હો કેરા;
જા ઓનકુ કુરેશીયોં, યુ કહયા રે સવેરા. ૪

કે હજાર ઉંટ કાફલેમા, થે માલકે ભરાયે;
સો નદવેકે ઘરમાં*, વે થે રે રખાયે. ૫

વે મોસમ રે આવતે, માલ સોદાગરો દીતા;
અને માલકા તો હિસાબ, સબુ મલને કીતા. ૬

દેખો ઓસકે બીયાઝકા, હુવા ગણતે હિસાબા;
સો પચાસ મિસકાલ×, અનુ લીયા રે સીતાબા. ૭

વે મિસકાલ આરબકે, કુછ હે હીસાબકા નામા;
મન બુજયો જે મિસકાલ, કેહતે હે ઓસ ઠામાં. ૮

* મન વેન માટેનું ઘર × સાડાચાર માસા વજનના સિક્કા

સો મિસકાલ સોનેકે, પચાસ સુણાયે;
એને માલકે બીયાઝકે, સહી ઓનુને પાયે. ૯
સો અબુ સુફયાન આગળ, વે માલ જા ધરીયા;
અને સોચ તો સબોને, મલ એતા કરીયા. ૧૦
કે રેહને નાલે જે મકકે કે, હમુ ઓનુકુ દીતા;
હમુ લડાઇ બદરકા, ગમ બોત હે મન લીતા. ૧૧
તો ખરચને માલ, તમ લશકર મેલાહો;
અને નબીજી હો સાથે, ફેર લડાઇ કરાહો. ૧૨
એતી કુરેશોને કહી, માલ દેને બાતી;
અબુ સુફીયાનને સુનકર, કબુલ કીતી આપ જાતી. ૧૩
એ સુનને બયાના, હે કેસા જગ હો કેરા;
એ સુન સુન ખાલક, મન દો યુ સવેરા. ૧૪
રે તુહી
વે આપ રબ સુબહાન હે, નાંહી કુદરત છેહ રે,
નાંહી કુદરત છેહ;
સુન સુન મુરખ ગાફલ, જો તુજ દીનકા નેહ રે,
જો તુજ દીનકા નેહ. ૧૫

૩૫૭-૨૮

અબુ સુફીયાન રાજી હો, આપ કબુલ કીતા;
સો કુરેશોંકા કહયા, સહી સુનકર લીતા. ૧
સો કબીલે હો સેતી, હુ મે હાજર તમારે;
જેતને લડકો હો સેતી, હમ હે સારે. ૨
અબુ સુફીયાન કી બાતી, એસી સુણી જબ કાના;
તો ખુશાલ હોકર, દોડે ધર ધર જાના. ૩
તબ ચાર આદમીયોં કુ, અનુ ગામમાં રે ભજાયે;
યુ કરને લશકર, લોક એકઠે મેલાયે. ૪

યુ ઘર ઘર દોડકર, અનુ કીયા રે મેલાવા;
દેખો મુશરિક મલીયે, કેસે જગ કેરે ચાવા. ૫

તબ સફવાન નામ થા, વે બોલા એસી બોલી,
જા એકઠી હુઇ થી, સબ કુરેશોંકી ટોલી. ૬

કે ઓરતોંકો સાથ, હે લેકર ચલના:
સહી બાત જગ કેરડી, હે એસી મન ધરના. ૭

કાજ બદરકી લડાઇ, હે ઓરતા ડરાતી;
બાત થોડે દન કાજ, નાંહી બીસર જાતી. ૮

તો જો જગકુ ચલોગે, સાથ અનુકુ લેકર,
તો જગરે કરોગે, ખુબ સુનો સમ મન ધર. ૯

તબ આસકે બેટેને, બાત કબુલ એ કીતી;
તબ સબરે કુરેશોં, બાત સહી મન દીતી. ૧૦

અબુ સુફયાનને બેયર, લીયે દોનો તબ સાથા;
એક ઓતબકી બેટી, બીબી હિંદા હે સુણાથા. ૧૧

અને દુજી તો અમીમ, બેટી સાદ હો કેરી;
સો સાદ બિન વાહેબ, તમે સુણીયો સચેરી. ૧૨

સાથ લેને રે અનુ કાજ, તબ સામાન બનાયા,
કીયે ઉંટ કે કજાવે. એસા લખેસુ સુનાયા. ૧૩

દેખો મુગીજન લોગ, કરે જે મન ચાવે,
તો બદા ગુમાન છોડ, મન કયુ ના એતા લાવે. ૧૪

રે તુહી

કાદર આપ સુબહાન હે, વે ચાતા કરસી કામ રે,
વે ચાતા કરસી કામ;
છોડ ગુમાનને દાસ હોકર, લીજે ઓસકા નામ રે,
લીજે ઓસકા નામ. ૧૫

ઉટની પી પની બ તરફ આવતી બે.

૩૫૮-૨૯

અબુ સુફીયાનને અસવારી; યુ તૈયાર બનાઈ;
સો કજાવોંકી અસવારી, કાજ ઓરતાં સુનાઇ. ૧
ભી મીમ બિન સાદ, બિન વાહેબ નામા;
અસવારી કાજ ઓરતકે, ઓને કીયા રે કામા. ૨
ભી સફવાન નામા, ભી ઇકરમા જાનો;
ભી તલહા ને હાકિમ, બિન હુશશામ પછાનો. ૩
અનુ ઓરતાં કાજ, સબ કીયા રે સામાના;
સો હોદે* રે બનાયે, ઉંટ કેરે યુ જાના. ૪
દેખો પદરતો હોદે, યુ શુમારમાં આયે;
સો ઝનુકે મરકબ×, સહી એતને કૅલાયે. ૫
સો સુઝી મુનાફિક થે, દેખો એતે સરદારા;
અને લશકર કેરડા, એસા બૂજારે શુમારા. ૬
તીન હજાર રે લશકર, ઓનુકા ગણાયા,
ઓસમાં સાતસો ઝિરેહપોશ, થે રે સુણાયા. ૭
અને દોસો થે ઘોડે, ઓનુ અસવારી કેરે;
યુ મુખાલીફ ચલીયે, હો અસવાર સવેરે; ૮
અને તીન હજાર ઉંટાકી, વાં થી રે જાતી;
અને મેલ આપમાં કીયાથા, એસી સુણી રે બાતી. ૯
ઓનુ એક દલ સબ હો, દેખો કીયા રે સામાના;
ગુમાન જંગ હો કાજ, બોત મુનાફકો જાના. ૧૦
અરે સુન તુ ગાફલ, એસી દીન કેરી રાહા;
આપ દીન બુજે ખુબ, સબ દલ કે ચાહા. ૧૧
તો હે ખોટી રે રાહાસુ, કેસે મુનાફક લડતે;
દેખ પ્યાર રે જીવકા, કુછ મન નાંહી ધરતે. ૧૨

* ઉંટની પીઠપરની બે તરફ આવતી બેઠક × ઓરતોની સવારી

દેખ જાન નબીકુ, સામી લડાઇ હે ચડતે. ૧૩
તુ કયુ નારે ઝુઝે, દેખ મુમન ભાઇ;
જનુ રબકી નબીસુ, પુરી ખબર હે પાઇ. ૧૪
તુ જાગ રે ગાફલ, કેસી નીંદ રે તેરી;
એ સુણ સુણ બાતી, મન દે યુ સવેરી. ૧૫
રે તુહી
તીન હજાર કુરેશોં મલકર, લીયે ઉટભી એતને સાથ રે,
લીયે ઉટભી એતને સાથ
અસ્પ× દોસે જરે સાતસે, સહીથે ઓનુકે હાથ રે.
સહીથે ઓનુકે હાથ ૧૬

૩૫૯-૩૦

જબ મોનાફક લડાઇકા, એસા કીયા રે કામા,
અબ્બાસ રજીઅલ્લા અનહો, તબ રેતે મકકે ઠામા. ૧
અનુ સીતાબીસુ કાગજ, એક લખને ચલાયા;
બની ગીફારકે કબીલેસુ, એક મરદ ભેજાયા. ૨
તીન દનકે વાએદેસુ, કુછ મજુરી દેકર;
યુ ખબર ભેજાઇ, જગ ફીકર મન ધર. ૩
ઓને બેગેસુ મદીને આ, કાગજા નબીજીકુ દીતા;
બીઠ લીફાફા થા કીયા. ઓસે નબીજીને લીતા. ૪
તબ નબીજીને કાગજ લે, આપ હાથસુ ખોલાયા;
અને ઉબૈ બિન કાઅબકુ, કાજ પઢને દીલાયા. ૫
સો નબીજીને આપ લે. કાગજ ઓનુ હાથ દીતા;
અને છાના પડીયો, યુ હુકમ કીતા. ૬
તબ હકીકત સગળી, પઢ નબીજીકુ દાખી:
અને કુરેશોંકી હકીકત, સબ ખોલકર આખી. ૭

યુદ્ધ ઙ૨ × ઘોડા

તબ ખબર કે કાજ, ભેજા આદમી લહીયે;
સો ખબાબ બિન મનઝર, રજી અલ્લા અનહો કહીયે. ૮

કાજ જાસુસી× આદમી, ભેજા અનુકે સામી;
કે કુરેશનો કૈસે હે, ઓસમાં નામી. ૯

તબ ખબાબ ખબર લે, વાં સુ આયે સારી;
જેસી ખબર લખીથી, નાં છોડીથી બીસારી. ૧૦

તબ હસબો નલ્લાહ, નબીજીને આખા;
વ ન્યામલ વકીલ* કેહકર દાખા. ૧૧

સહી તવકકુલકે બોલ, એતે રે કહીયે;
એ જુવાબ નબીકા, સહી લખેસુ લહીયે. ૧૨

એસે લશકર આયા, જુમેરાત કે દના;
સો પોંચીયા મદીનેકી, સેમ‖ હો મેના. ૧૩

તબ અસહાબોં સબુને, મલ મસલત કીતી;
અને ચતાતો એતી, સહી મન દીતી. ૧૪

રે તુહી

મુખાલીફ લશકર પોંચીયા, દન જે જુમેરાત રે.
દન જે જુમેરાત;
મદીનેકે પાસ જા ઢુકડા, સુની એસી બાત રે,
સુની એસી બાત. ૧૫

૩૬૦-૩૧

તબ નબીજીકે પાસ આએ, સબ દીન કેરે ભાઇ;
આગે ડાટે રે રહે, એસી ખબર સુણાઇ. ૧

અને ચોકી કાજ ફરિયે, કેતે મુસલ રે માના;
સો મદીનેકે આસ પાસ, સારી રાત યુ જાના. ૨

× જાસુસ એટલે બાતમી લાવનાર * અ’લ્લાહ અમારા માટે બસ છે અને સારૂ કામ બનાવનાર છે ‖ હદ

જે બદરકે જંગમાં, હાજર ના થે રે જુઆના;
સો રખવાલી કાજ, રહે થે રે મદીના. ૩

સહી અનુ પેલી જગકી, બાત પુરી મન રે દીતી;
અને આસ રે જીવેકી, તલ જેતી ના રે કીતી. ૪

તબ નબીજીને પુછી, દેખો મસલત બાતી;
સબ અસહાબો સેતી, બાત સુણી હે એ જાતી. ૫

કેતે મહાજર અનસારીયુ, તબ અરજ પોંચાઇ;
કે ગામ માંહે રેહકર, નબી કીજીયે લડાઇ ૬

બાર નીકલને ફિકર, કુછ ગસ નાંહી આતી;
એસી કેતોકને મલકર, કહી મસલત બાતી. ૭

તબ અમીર હમઝા, ભી સાદ બિન ઉબાદા,
ભી ઓરોને આવકર, બાત કીતી એસી યાદા. ૮

સો ઓનુને આવકર, એસી અરજ પોંચાહી;
કે જો મદીનેમાં રેહકર, હમ કરેગે જગાહી. ૯

તો દુશમન હમકો, સહી ઝઈફ* જાનકર;
સહી કુવવત કરેગે, બોત ખુશાલી મનધર. ૧૦

હમ બદરકે જગમાં, થે તીનસો પચાસા;
નબી તમારી દુઆસુ, પાઈ ફતે કેરી આશા. ૧૧

અલહમ્દો લિલ્લાહ×, અબતો રબ કવી હે કીને;
કે સીપાહી અદકે†, રબ હમુ સાથ દીને. ૧૨

દેખો એતની તો અરજ, અનુ નબીકુ પોંચાકર;
અમીર હમઝાને ખાઇ, સુ એતી બાત મન ધર. ૧૩

રે તુહી

જગ કાજ અસહાબી મલકર, કીતી મસલત બાત રે,
કીતી મસલત બાત;

*અજાર × ખુદાનો શુક્ર છે † વધારે

લશકર દુશમન પોંચીયા, વે દન થા જુમારાત રે,
વે દન થા જુમારાત. ૧૪

૩૬૧-૩૨

યા રસુલ, અલ્લાને, કુરાન ભેજા તમના;
કે સુ ઓસ કેરી, હે સહી હમના. ૧
કે મે મારકે* માંહીસુ, મુ ફેરાહુ નાંહા;
મે લે શમશીર ઝુઝુ, જા મુશરેકો માંહા. ૨
અમીર હમઝાને નબીજી, પાસ સુ યુ ખાઇ;
નબીજીને કહયા ગસ્ત હે×, એસી ખબર સુણાઇ. ૩
દેખો એતની સુ ખા, હમઝા ચઢેરે લડાઇ;
અને સનમુખ* કાફરો, જા કીતી રે જગાઇ. ૪
અબ સુન તુ રે ગાફલ, સુન દીન કેરી બાતી;
કે સબુ મલ મસલત, કીતી સુણી યુ જાતી. ૫
સો અસહાબુ નબીકુ, આવ ફીકર બતાઇ;
અને જીવ સાટે સબુ મલ, લીતી રે લડાઇ. ૬
દેખો જગ કે રે કાજ, સોચ સબુ મલ કીતા;
જો એક કર ખાલક, સહી મન થા દીતા. ૭
દેખો અસહાબી નબીકે, સબ થે રે હજુરી:
અને નબીજીકી દુઆ, કબુલ હોતી પુરી. ૮
તોભી એતના ખતરા, કીસી દલ રે ના આયા;
કે દુઆ માંગો નબીજી, એતા કેને ના બતાયા. ૯
જો દીનકુ સહી કર, કર ખરા અનુ લીતા;
અને ખાલકકુ એક કર, સહી ચત થા દીતા. ૧૦
તો વે ચાતે થે એતના, કયુ ભી જાત કામ આવે;
કે હક કેરી રાહામાં, જાત ફના રે હો જાવે. ૧૧

*સંકટ સમયે ×ખરૂ છે *સામે

અને આકેબત અજર, રબ હમકુ દીલાવે;
મત આખરમાં દુની કામ, કુછ ખોટ રે આવે. ૧૨

યુ વે થે દુઆ, ના જીર કાજ ચાતે;
દીન કાજ ખોફ જીવકા, તલ જેતા ના લાતે. ૧૩

જો દીન કેરી મોહબ્બત, પુરી દલથી લાગી;
તો દુનીયા હો સેતી, ઓનુ દોસ્તી ભાગી. ૧૪

સુન ગાફલ દીન હે, સો આકબત કામા;
કો' જગ માંહે દુની કાજ, ના લેવે રબ નામા. ૧૫

તો તુ જગસુ ન્યારા, કયુ દુની દીન માહે ચાવે,
હાય મુરખ રે અંધે, એતા મન કયુના લાવે. ૧૬

રે તુહી
અરે ગાફલ ફર દેખ જગમાં, કો ચાવે દીન દુની કાજરે,
કો ચાવે દીન દુની કાજ;
કયુ કરતે ન્યારા જગસુ, આપકુ આતી નાહી લાજરે,
આપકુ આતી નાહી લાજ ૧૭.

૩૬૨-૩૩

દેખો નબીજી જુમાકી, આપ કીતી રે નમાઝા;
અને ખુત્બા પડીયા, બોત ફસી રે અવાઝા*. ૧

પછ ખુત્બા નબીને, સહી નસીઅત આખી;
અને જગ કેરી બાત, તરતીબસું† દાખી. ૨

કહયા ફતેહકા હે કરનાર, રબ તમકુ તમારા;
તમે સાબત પગ માંડ, દલ રાખો રે કરારા. ૩

હે સબુરી કરની, કહી દીન કેરી બાતી;
હે રબ સહી ચાતા, જે સાબિર‖ કી જાતી. ૪

એતી નબીજીને બાત કું, આવ ઝિરેહ મંગાઈ;
પન ઝિરેહ આપ પેટીસુ, લે કમર બંધાઇ. ૫

* ખુશ અવાઝ † વ્યવસ્થાથી ‖ સબર કરવાવાળા

સો ચમડેકી પેટીથી, એસી સુણી રે બાતી;
અને હુમાએલ શમશેર, બાઅી મુબારક જાતી. ૬
અને સીપર× જાત મુબારક, એક પાસેપર રાખી;
નેઝા લીયા હાથમાં, ખબર સુન એ આખી. ૭
સુલતાન દીન દુનીકા, દેખો કેસા બનીયા;
કે આસમાન ઝમી, કાજ જીનકે કરીયા. ૮
અને તબ તો સવારે, દેખો તીન રે નીશાના;
વે તીનો ફોજુ બાટે, સહી એસા રે પેછાના. ૯
દેખો અનસાર કેરી ફોજકા, નેજા સાદકુ દીયા;
સો અનુને નેજા, ચલ હાથ માંહે લીયા. ૧૦
અને નીકલનેકા નેજા, લે ખબાબકુ દીતા;
જે ખબાબ બિન મનઝર, નામ હે કીતા. ૧૧
અને મહાજરોં કેરા, જે કહીયે નીશાના;
અલી ઇબ્ને અબુ તાલીબકુ થા દીયા રે પેછાના. ૧૨
અબદુલ્લા ઉમ્મે મકતુમકુ, લે સોંપા રે મદીના;
દેખો ફોજોં કેરા બયાન, એસા સુનકર લીના. ૧૩
દેખો ઓહોદ* કેરી તરફ, અબ નબીજી ચલીયે;
અને સાથ તો જુઆના, ભાઇ દીન કેરે મલીયે. ૧૪
દેખો સુરીજન હારા, કેસા ચાવે રે અપના;
તો આજીઝ હો બદે, કહો ગત ઓર દના. ૧૫

રે તુલી

ગાફલ દીનકી બાત સુન, હે આકબત કેરા કામ રે,
હે આકબત કેરા કામ;
જો દુન્યા ચાવે દીનમાં, ના આવે કામ રબ નામ રે,
ના આવે કામ રબ નામ. ૧૬

* તરવાર લટકાવવાનો પટો × ઢાલ * મદીનાથી ત્રણ કોસ દુર એક પહાડ છે.

૩૬૩-૩૪

અબ એોહદકે સામી, દેખો ચલેરે સારે,
ખાતમ અંબીયા, આપ ભએ અસવારે. ૧
સહી મુમન ઝિરેહપોશ, સો થે કેલાએ;
અને કાફરકે હજાર, ઝિરેહપોશ મુણાએ. ૨
તબ મેમુન ઘોડેપર, નબી ભએ અસવારા;
અને સાદ બિન અરસ, હુવે સાથ બોત કર પ્યારા. ૩
દેખો ફજરતો હોતે, પોંચે ઓહોદ કે કામા.
અને ફજરકી નમાઝકા. વાં કીયારે કામા. ૪
તબ દુજી ઝિરેહ નબીને. ઝિરેહ ઉપર પેનાઆી;
અને ઝલમ તો મુબારક. સર લેને બાઆી. ૫
અને ઠાડે તો રહે, સફ લશકર બાંધકર,
સો એોહદ કે પાસ, ઠામ જગકી મન ધર. ૬
વાં ગનીમકે આનેકા, થા એક રે નાકા;
તબ ઓસ રે નાકેકા, મન કીયારે બાકા. ૭
કે રખે છુપ મુખાલીફ*, કભી ઉત્તરથી આવે,
અને દગા વે કરને, બોત આઝાર પોંચાવે. ૮
અબદુલ્લા બિન જુબેરકુ, ભેજે ઓસહી ઠામા,
વે નાકા બદ કરને, કેરે રે કામા. ૯
તબ પચાસ અસવાર, સાથ અનુકે દીયે;
વે તીર અંદાજ† અસવાર, સાથ જુબેરને લીયે. ૧૦
નબીજીને ફરમાયા, રાહા જા બદ કરની;
અને તલાશને તાકીદ, સહી પુરી મન ધરની; ૧૧
તમો કીસી બાત જાગોકુ, તલ છોડીયો નાંહા;
કે ફતે પાવે હમના, કે રેવે રણ માંહા. ૧૨

*× દુશમન †તીર નાખનાર

એતી નસીઅત કરને, ઉધર જુબેર ભેજાયે;
યુ લશકર સફ કર, દેખો નાકે બધાયે. ૧૩
અરે સુનરે ગાફલ, કેસી દીન કેરી બાતી;
દેખો જાત કર ફના, કું દન ઓર રાતી. ૧૪
રે તુહી
સફ લશકરકી બાંધકર, નબી આયે મેદાન રે,
નબી આયે મેદાન;
એસા સાચા દીન હે, ગાફલ ના કર ગુમાન રે,
ગાફલ ના કર ગુમાન. ૧૫

૩૬૪-૩૫

ઓબેદા બીન જરરાહકો, તબ આઘેરે કરાયે;
અને સાદ બીન વિકાસ, સાથ ઓનુકે આયે. ૧
સો હિરાવલ× હુએ દેખો, એ ફોજ કેરે,
સો નબીકે હુકમસુ, તમે સુણીયો સવેરે. ૨
ભી કુરેશોંને સામની, દેખો સફથી બનાઇ;
સો ડાબે ને જમને, દો સફથી સુનાઇ. ૩
તબ જમને પાસા, ખાલીદ વલીદકુ દીયા;
સફવાન બીન આસ, એભી સાથ ઓને લીયા. ૪
ભી ચુન ચુન મુખાલીફ, સાથ ઓસકે દીતા:
એસા દાવા પુરા, ઓનુ દલ માંહે કીતા. ૫
અને રાગતો કરાતે, આયે ખુશાલી સેતી;
યુ ગુમાનમાં* આપ જાત, અનુ ગરક થી કીતી. ૬
અબુ આમીરથા ફાસીક¶, પેલા આયા વે મેદાના;
અને પચાસથે મુખાલીફ, ઓસ સાથ રે જાના. ૭
ઓસ સાથભી કુરેશોંકે, થે રે ગુલામા;
યું પેલા જંગ આવ કીયા, ઓને ઓસ ડામા. ૮

× આગળ થવું * તકબ્બુરીમા ¶ બદકાર

આયે મુસલમાનો સામી, તીર પથર ડલાતે;
દેખો બદ બખ્ત શરમ, ના થે મન માંહે લાતે ૯

તબ ધર ધર× મુમનોકે, દોડે રે જુઆના;
અને દોડ દોડ પથરે, તીર મારે રે કમાના. ૧૦

સહી તબ એ કાફર, દેખો ઉઠકર ભાગે.
અને ઓલવે ને ઓઠે, તબ તાકને લાગે. ૧૧

થા અબુ આમીર કેતા, દાવા નબી મન ધરતા;
અને ખલકત સબુકુ, થા બદ રાહ કરતા*. ૧૨

સો દીન માંહે ઝવડા, બોત મનથા ધરતા;
અને ના માકુલ બાત†. થા જુબાંકુ ચઢાતા. ૧૩

વે રવડતા મુઆ, જા રૂમ કેરી ઠામા;
પાઇ સજા રે જેસે, ઓને કીયે થે કામા. ૧૪

એસા દીન હે રોશન, સહી નબીજી હો કેરા,
એ સુન સુન મનમાં, એના દેઓ સવેરા. ૧૫

કે તુહી
સીફત કીજે સુબહાનકી, જીસકી બડી શાન રે,
જીસકી બડી શાન;
તો બદે આજીઝ હોયકર, યાદ કરો રેહમાન રે,
યાદ કરો રેહમાન. ૧૬

૩૬૫-૩૬

દેખો લશકર દોનો, આયે સામ સામી;
અને રાવત આધે, દેખો હુએરે નામી. ૧

દેખો ધસરે જુઆનો, કેસી લડાઇ લીતી;
સો મારતો પેલી, મહી તીરોંકી દીતી. ૨

× જલદી જલદી * ખોટા રસ્તે ચઢાવતો † ખરાબ વાત

તીર મારે રે જુઆનો, જેસા મેહ બરસાયા;
માર કાફરોંકે લશકરકા, દેખો જડબા ભનાયા. ૩
દેખો સાહેબ નીશાનકા, જે તલહા હે નામા;
લે નીશાન વે કાફર, આયા રણકે ઠામા. ૪
તબ અલીને ધસકર, એસે મારી શમશેરા;
અને જાકર પોચે જુ તલપે રે શેરા*. ૫
સો ધસ દે સરમાં, તલહા જમીમાં ગીગયા;
દેખો એક તો કાફર, યુ દોઝખમાં આયા. ૬
એસે અલી મારકર, આયે લશકર માહા;
જા નબીજીકી ફોજથી, મહી કહીયે તાંહા. ૭
સબ મુમન મલકર, સાથે કુવત દેખાઇ;
સાથે શેર જુઆનો, ફોજ કાફર ભગાઇ. ૮
અમીર હમઝાને મારા, કાફર ઉસમાન નામા;
જે તલહાકા ભાઇ, થા રણકે ઠામા. ૯
સો તલહાકે મારે બાજ, નીશાન ઓને થા લીતા;
જે ઉસમાન કાફર, માર દુર રે કીતા. ૧૦
સો બાજ અબુ સઇદને, વે લીયારે નીશાના;
જે કાફરકા નીશાન, થા તલહાકા જાના. ૧૧
તબ સાદ બિન વિકાસને, એસે મારા રે તીરા;
સો હલકકે માંહે× તાક કર મન ધીરા. ૧૨
દેખો યુ સાદ વિકાસને, એસે દોઝખમાં આયા;
જે અબુ સઅીદ કાફર, થા નીશાન લે આયા. ૧૩
અરે સુન જાગ ગાફલ, એસી લડાઇકી બાતી;
સુન દલ સાફ કર, કું દન ઓર રાતી. ૧૪

રે તુહી

*વાઘ × ગળામા

દીન કાજ રણમાં પડીયે, જીવકુ કીયા ફીદાય રે,
જીવકુ કીયા ફીદાય;
દીન હે એસા નબીકા, કયુ ગાફલ મનના લાય રે,
કયુ ગાફલ મનના લાય. ૧૫

૩૬૬-૩૭

ફેર કાફરૂંકા નીશાન, વે શાકેને લીતા;
અને રણ માંહે જગ કાજ, આને પગરે દીતા. ૧
અબી અફલાકે બેટે, જનૂ આસીમ કહીયે;
ઓનુ તીર જાને માગ, સહી શાકેકુ લહીયે. ૨
દેખો તીર માર કાફરકુ. લે ભુમારે ગીરાયા,
ઓસે કાફરૂને સીતાબી, લે રણથી ઉઠાયા. ૩
ઓસકુ મા પાસ લે ગહે, થી વે બી જગ ઠામા;
સો સુલાફા બિનતે સાદ, કહીયે ઓસકા નામા. ૪
અને બેટે સામી દેખકર, ગુસ્સા બોત રે ખાયા;
સો ઉઠ દેઉ જે આસીમકા, સર લાવે રે બતાયા ૫
દેખો ગુસ્સા રે ચઢાકર, યુ કાફર થે આયે;
વેસે મુમનોને માર કર, વે દોઝખમાં બાયે. ૬
પીછે તલહાકા બેટા, જે હારીસ નામા;
વે નીશાનકુ લેકર, આયા રણકે ઠામા. ૭
સહી એસેબી આસીમને. તીર માર ને ગીરાયા;
બી દુજા કાફર આસીમને, યુ દોઝખમાં બાયા. ૮
ફેર કીલાબકે ભાઇને, વે લીયા રે નીશાના;
વે હારીસ નામ સહી, કાફર રે પીછાના. ૯
ઝુબેર બિન અવામ ને, એસે મારા રે તીરા;
માર એસે રે ગીરાયા, તીર કર મન ધીરા. ૧૦

પીછે તલહાકા બેટા, જે જહ્લાસ કહીયે;
નીશાન કાફર લે આયા, વે રણ માંહે લહીયે. ૧૧

તબ તલ્હા બિન ઉબેદુલ્લાને, માર દુર ઓસે કીતા;
દેખો જહ્લાસ તો કાફર, યુ દોઝખમા દીતા. ૧૨

પીછે અરતાત બિન શુરાહબીલે, વે લીયારે નીશાના;
અને કાફર વે આયા, રણ માંહે રે જાના. ૧૩

તબ અલીને પ્રસકર, ઓસે માર દુર કીતા;
દેખો અરતાત કાફર, યુ દોઝખમાં દીતા. ૧૪

તો દેખોને ખાલક, કયા ચાતા હે મીતા:
એ સુન સુન મુમનો, મન યુ સહી લીતા. ૧૫

રે તુહી
ગાફલ સુન ગઝવાતકુ. જો ચાવે નબીકા દીન રે,
જો ચાવે નબીકા દીન;
મુનાફક રહે સમજે બના, તો ટોળે હૂએ તીન રે,
તો ટોળે હૂએ તીન. ૧૬

——*○*——

૩૬૭-૩૮

દેખો ઓસ દન નબી હાથ, એકથી તરવારા;
કહયા કોન એ લેવે, મન કરને પ્યારા. ૧

એ શમશેર લેકર, હક ઓસકા જાને;
અને હકરે કતાલકા, મન પુરા રે પેછાને. ૨

અબુ દજાના અનસારી, આયે સુનએ બાતી;
નબી હક શમશેરકી, બાત કેસી હે કૅલાતી. ૩

તબ જુવાબનો નબીને, ફેર એતના દીતા;
અબુ દજાના અનસારીને, વે સુનકર લીતા. ૪

કે એ તરવાર લેકર, સામી દુશમન જાવે;
અને મારકર ઓસકુ, લે દોઝખ પોંચાવે. ૫

યુ એકકુ મારકર, તાકે દુજા રે તનના;
યુ સનમુખ ઝુઝે, એ બાત રાખે મનના. ૬
અબુ દજાના ને કહયા, તબ કામ એ મેરા;
નબી દો મુજે શમ્શેર, કરો કરમ સવેરા. ૭
તબ નબીજીને તરવાર, વે ઓનુકુ દીતી;
અબુ દજાનાને પ્યારસુ વે શમશેર લીતી. ૮
લે શમશેર આયે, અબુ દજાના મેદાના,
જુ નબીજીને કહયાથા. વેસા સોચ મન આના ૯
અબુ દજાના શમશેર, લે જીધર ગહે;
કોઇ કાફર સામી, આવ ઠારે રે ના રહે. ૧૦
અબૂ દજાના ને હમઝા, અલી રે કહીયે;
અનુ જગ બોત કીતા, ઓસ દન સહી લહીયે. ૧૧
બોત સમાસ કરાયા, ઓનુ રણકે માંહા;
કીતી એસી તરતીબ, કેની અવર ને નાંહા. ૧૨
અરે સુન સુન ગાફલ, એ દીનકી બાતી;
કે સીપાહી રે હોવે, સુન તેરી રે જાતી. ૧૩
તો મરદ હો બના, કામ દીનકા કેસા;
જે ડરકુ સો મુનાફક, કહીયે જેસા. ૧૪
ના એ નસીઅત કેરે, બોલ ચુન ચુન લીજે;
અને ખાલકકુ એકકર, મન એતના દીજે. ૧૫

રે તુહી

દીન કાજ જીવ ના રાખીયે, વારીયે જેસુ જીવ રે,
વારીયે જેસુ જીવ
ઓસથી કયા કુછ હે ભલા, મરકર પાઇયે પીવ રે,
મરકર પાઇયે પીવ. ૧૬

૩૬૮-૩૯

જબ ધસ ધસ જુઆનુ, ખુબ કીતી રે જગાઇ;
તબ પગ ખસે કાફરૂ કે, હાર રે પાઇ. ૧

તબ હાક હોકાગે, બોત પડીલે ભારી;
જબ નબીને રણુમા, આવ સફ રે સમારી. ૨

તબ સબરે જુઆનો, ધસ કીયા રે મંના;
કે બેર બેર* નાંહી આવે, એસા રે ટાંના•. ૩

સબ એક મન જુઆના, હો દોડે રે ગાઝી‡;
અને લાગે રે મારને, દોડ દોડ રે તાઝી×. ૪

હુએ જાકર ભેલે, એસા જગ રે મરદાના;
તબ હાથ છુટ હોવડી, પુરી સહીયુ જાના. ૫

દેખો તબકો ઝુઝીયા, લે શમશેર ઝટકે;
અને કોઇ લે જમધર, ઘાવ કરે રે પલટકે. ૬

અને કોઇ ચલ નેજા, મારે એસીરે કલસુ;
કે લેવે ઉચ્ચાકર, મારે હાથ કે બલસુ. ૭

અને કોઇ ખેચ તીરા, મારે રે કેસા;
જુ સાદ વિકાસ, તાણા રે વેસા. ૮

કો' માર પથરૂ, ગનીમ રે ગીગાવે;
કો' પગ ખેચ પછાડ કર, દોઝખમાં બાવે. ૯

કોઇ ધુસાને લાના, માર ને ગીગાવે;
તલ જેતા ડર ના, જીવ કેરા આવે. ૧૦

તબ પડી તરાસ, દેખો કાફરૂં માંહા;
લાગે ઓહે લેને ઓલુવે, એક એક માંહા. ૧૧

તબ રાગ ગયા ભુલકર, ઓનુ રોનારે આયા;
જનુ ઓરતોંકે પાસ, ઓનુ રાગથા કરાયા. ૧૨

* ફરિ ફરિ • વખત ‡ દીન માટે લડનાર × અરબ

દેખો તબ ગાને વાલીયાં, સબ રોને લાગી.
એસી દલગીરી હુઇ, અને ખુશાલી ભાગી. ૧૩

એસી પૅલી માર પડી, જબ ગાઝીયોં હો કેરી;
સબ થર થરે કાફ્રર, તમે સુણીયો સવેરી. ૧૪

જબ રણ આવ સુલતાન, અબીયાને રોકા;
એસા કોન હે કે સામી, આવે અનુકે લોકા. ૧૫

દેખો એસા હે સુરીજન, હાર રે અપના;
તો રાત દન એકકર, મન એતના જપના. ૧૬

રે તુહી
ખાલક આપ પેછાન કર, હો કર રહીયે દાસ રે,
હો કર રહીયે દાસ,
ઉમ્મત હોઇયે નબીકી, છુટક પાવન આસ રે,
છુટક પાવન આસ. ૧૭

૩૬૯-૪૦

તબ ધર ધર ગાઝી, દેખો લુટણ લાગે;
સો હથીયાર ઘોડે, અને રેશમી બાગે*. ૧

દેખો મુમનોકુ ખુશાલી, હુઈ લશકર સારે;
અને રોને લાગે કાફ્ર, હો ગરીબ બચારે. ૨

ખાલીદ બીન વલીદને, તબ કીયા રે ફંદા;
અને દગે કેરા સોચ, પુરા મન રે દેહંદા ૩

તો નાકે કેરી તરફસુ, એક ફ્રોજકુ લે આયા;
જે નબીને ફ્રોજ ભેજ, નાકા થા બંધાયા. ૪

જા અબદુલ્લા જુબેરકુ, થે ભેજે રે ગહે,
સો તીરઅંદાજ પચાસ સુ, જે પૅલે થે કહે. ૫

* લગામો

વાં ખાલીદ બિન વલીદ, આવ જંગ થા કરતા;
પણ માર બોત તીંં ફોજ, ના ઓસકા થા ચૅલૅતા. ૬

યુ કાફ્રેંકા લૅશકર, નાકે અટક રહયાથા;
એસા મુમનોને નાકા, બદ કરને લહયાથા. ૭

જબ ગનીમત* લુટાણી, ગાલિબ× ગાઝી રે આયે;
મન નાકે વાલે મુમન, સોચ લુટણકા લાયે. ૮

તબ ખુશાલીકે લીતે, નાકા છોડ છોડ ચલીયે;
તબ અબદુલ્લા જુબેરને, બોત મને રે કરીયે. ૯

પણ ખુશાલીકે લીતે, બોલ માના વે નાંહા;
વે લુટણકી ખાતર, આયે નબી ફોજ માંહા. ૧૦

અબદુલ્લા જુબેરને, બોનુ મને રે કીને;
બોલ નસીઅત નબીકે, બોનુ સુણાકર દીતે. ૧૧

કે કીસી હાલ નાકા, એ છોડીયો નાંહા;
ફતે હમારી હોવે, કે રેવે રણ માંહા. ૧૨

હે એ ફરમુદા નબીકા, તમે યાંથી ના જાહો;
કેવે અબદુલ્લાકા કેહના, એના ખાતરમાં લાહો. ૧૩

સો દસ અસહાબીયુ, બાત કબુલ એ કીતી;
કાજ ચોકી નાકેકી, બાત ચત માહે દીતી. ૧૪

તબ ખાલીદ ફેર કર, દેખ છાછરે¶ આયા:
તબ મુમનોકા તન, સોચ એતા દલ લાયા. ૧૫

રે તુહી

દુનીયા કહી રંગઢંગ હે, અને દીનકી હે એક બાત રે,
અને દીનકી હે એક બાત;
તલ જેતા પગ ના ખસા, જો સેર જાવે* જાત રે.
જો સેર જાવે જાત. ૧૬

---

* લડાઇમા મળેનો કુફ્ફારોનો માલ × ફતેહમદ થયા ¶ થોડા * દુખથી ભરાઇ જાય

૩૭૦–૪૧

અબુ જેહલકા બેટા, જે અકરમા નામા;
અને ખાલીદ બિન વલીદ, દોનો આયે ઓસ ઠામા. ૧
અને અવર ભી કાફિર, સાથ ઓનુકે કેલાયે;
સો છોછા* દેખકર, ઓસ નાકે પર આયે. ૨
આવ અબદુલ્લા ઉપર ઓનુ ગલબા કીતા;
સો કાફરોંને ગુસ્સા, પુરા મન રે દીતા. ૩
યું અબદુલ્લા યારોંસુ, ઓનુ શહીદ કીને.
અને ગાલીબ આયે કાફર, એસે હૂએ ‡ગ જીને. ૪
જબ ડુંગરકા નાકા, હાથ કાફરૂ આયા;
તબ કાફરૂકા લશકર. આવ ભીતર સમાયા. ૫
યુ પીઠેસુ આવકર, કીયા કાફરૂ કતાલા;
હુવા મુમનો કેરા, તબ તંગ રે હાલા. ૬
દેખો અસહાબી ઓસ દન, બોત જંગ માંહે ગરીયે;
અને કાફર નો ફેર કર, આવ જોર રે પડીયે. ૭
હો જીતે રે કાફર, ધસ ચલ ચલ જાવે;
અને મુમેનોકુ ખાત ખાંત×, ધસ શહીદ કરાવે. ૮
તબ રણ માંહે કાફર, ભએ એસે રે ખુશાલા;
અને ખોટા હોવડા, દેખો મુમનોકા હાલા. ૯
હુઈ ખુશાલીકુ હલાકી, દેખો ઉલટી રે રીના,
એક બોલસુ સમજુને, સબ સમજ રે લીતા. ૧૦
બોત લખે રે કેરા, કુછ કામ રે નાહા,
કે રજ હોવે સુણતે, બોત દલ કે ‡ માંહા. ૧૧
અને સુન રે ગાફિલ||, એ એસા હે દીના;
ગએ ઇમાનસુ જીવ લોભ, જનુ નાંહી રે કીના. ૧૨

* થોડા × હોશે હોશે ‡ દુખ || બે ખબર

અને જેને જીવ લોભ કર, દીન અપના છુપાયા;
વે મુનાફક દેખને, ગાફિલ મહી રે કેલાયા. ૧૩
એ ભારી હે સમજની, સુનો દીન કેરી બાતી;
જો જીવ કેગ પ્યાગ, નાંહી છોડે રે જાતી. ૧૪
દેખો એસા હે અપના, સુરીજન હોગ;
તો એક કર કહો, એતા દલકે પ્યારા. ૧૫

રે તુહી

અરે જીવ પ્યારા તુ કયુ કરે, મરના હે દન રાત રે,
મરના હે દન રાત;
જો તુજ ભસ્ત કુછ ચાવ હે, તો સુન સુન ધર એ બાત રે
તો સુન સુન ધર એ બાત. ૧૬

૩૭૧-૪૨

ફર્દ

એસી દીનકી બાતા હે, ગાફલ કયુના ચાતા હે. ૧
અવર સોચ કયુ લાતા હે, તો દીન તુજેના ભાતા હે. ૨
પ્યાર જીવ મન લાતા હે, દીનસુ ભાગા જાતા હે. ૩
ભસ્ત દેખોબી ચાતા હે. તો. મુરખ તુ જણાતા હે ૪
દીન તુજે ના ભાતા હે, તો લાલચ જીવકી લાતા હે. ૫
તો દુની દીનમાં આતા હે, દી I કાજ ગુસ્સા ના આતા હે ૬
મેણે ટેણે ખાતા હે, કાનુ મેણે દીન સુણાતા હે ૭
કાફિરમા લેખાતા હે, એ ભેદ નાંહી તુ પતા હે. ૮
ગાફિલ તુ કેલાતા હે, * * * * * * *. ૯
મુમન નત મન મરના હે, ના ફિકર જીવ મન ધરના હે. ૧૦
જીવકુ ફના કરના હે, રાહા માંહે યુ ચલના હે. ૧૧
હુકમ સરલે ધરના હે, દાવા દુશમન કરના હે. ૧૨

સાચા દીન કાજ મરના હે, ના મેણા ઠેણા સુણના હે. ૧૩
ફના જીવ લે કરના હે, દીન સાચા મન ભરના હે. ૧૪
સાટે જીવ લે કરના હે, દેખો જીવ જીવ મરના હે ૧૫
બાજ મુએ કયા કરના હે, હિસાબ કેસે ભરના હે. ૧૬
સુન સુન મુમન મરના હે, દીન ભાઇ મરના હે. ૧૭
તલ તલ પલ પલ મરનાહે, હલને ચલતે મરના હે. ૧૮
રબકે પાસ ચલના હે, હશર કુ તો મલના હે. ૧૯
વે ડર મનમાં ધરના હે, તો મુએ પૅલે મરના હે. ૨૦
જીવ આગે દીનકે ધરના હે, સર સાટે રાહા ચલના હે. ૨૧
તો મરના દીન મન ધરનાહે જીવ પીછે કયા કરના હે. ૨૨

૩૭૨-૪૩

ઇબ્ને સુરાકાકી સુરત લે, તબ આયા રે શેતાના,
સો તીન બાર આયા, ઓસ રણકે મેદાના. ૧
અપને નબીજીકા નામ લે, બેલ કતલ નીકાલા;
યુ તીન બાર આયા, ફેર ફેર આસ હાલા. ૨
સો તીનો બાર આવકર, એસા અવાઝ કીતા;
સો રણ માંહે સબુને, વે સુણ કર લીતા. ૩
વે ખબર મદીને, સહી બેગે રે પોંચાઈ;
તબ સબો કકળ કર, કહયા હમારે રે ભાઇ. ૪
તબ હાશમી કબીલા, બોત રોને રે લાગા;
બીબી ફાતમાકુ દરદ, બોત મુણતે લાગા. ૫
હાથ લગાતે સરકુ, બીબી દેખો બાર આયે;
અને ગમ ને રે ચતા, બોત દલ માહે લાયે. ૬
દેખો બેલા રે પુકારા, તબ પડા ગામ સારે;
સુણતે મદીનેકે આદમી, સબ હુએ બે કરારે ૭

તબ સહી અપને નબીજી, અલેહિસ સલામા*;
સુણ ખલક હે કરતી, કતલ નબીકા કલામા. ૮
અને એસી રે સુરત, પઢી લશકર સારે;
અને ખોફ લીને મુમન, સબ હોતે હેં કનારે. ૯
તબ નબીજી નીકલને, યુ અવાઝ રે દીતા;
મે હું રસુલ ખુદાકા, યું નામ રે લીતા. ૧૦
યુ અવાઝ પોકાર કર, કહયા રણુકે માંહા;
તબ સબુને જાના, બાત રહી છુપી નાંહા. ૧૧
યુ ડાડે હોને અવાજ, કીયા નબીજીકી જાતી;
બાજ ડાડે ના હુએ, એસી સુણી રે બાતી. ૧૨
પીછે નબીજીકુ ગુસ્સા, બોત ફીકર સુ આયા;
સો પેશાની સૂ પરસેવા, દેખો નબીકુ ચકાયા. ૧૩
દેખો સુરીજન હારા, કરે આપ જે ચાતા;
ગાફિલ સુન સુન મનમાં, એતા કયુ નાંહી લાતા. ૧૪

રે તુહી
ખાલક સહી જાન કર, સાબિત રહો દન રાત રે,
સાબિત રહો દન રાત;
સાબેરાં સાથ રબ હે, એસી સહી હે બાત રે,
એસી સહી હે બાત. ૧૫

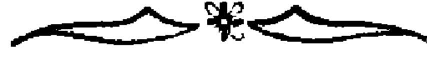
૩૭૩-૪૪

તબ ગુસ્સે બાજ એડકર, નજર નબીયે ફેરાઇ;
તબ અલી ડાડે દેખે, એસી ખબર રે પાઇ. ૧
તબ નબીજીને કહયા, અલી ડાડે કયું રહે;
તમે ભાઇયોંકે પાસે, ચલ કયુ ના ગહે. ૨
કહયા અલીને કયું છોડુ, નબી એકલે તમના;
છોડ તમુકુ જાતે, કેસે મન હોવે હમના. ૩

* તેમના ઉપર સલામ હોજો

મુજે સું હે ખુદાકી, ઠામ એ છોડનેકા નાંહા;
નબી અલ્લા દેવે ફતે, કે મે રહુ રણ માંહા. ૪
દેખો નબીજીકુ જુવાબ, યુ અલીને દીતા;
સો નબીજીને સુનકર, સહી આપ રે લીતા. ૫
એતી બાત માંહી ટોલા, દેખો કાફરોંકા આયા;
સો દુશમની નબીપર, સોચ પુરા મન લાયા. ૬
તબ નબીને ઇશારત, કીતી અલીકે સામી;
તબ અલીને મારા, ધસ કાફર જે નામી. ૭
હીશામ બિન ઉમય્યા, નામ ઓસકા કેંલાયા;
ઓસ ટોલે માંહે સરદાર, વે થા હો આયા. ૮
ઓસે અલીને માર કર, લે દોઝખમાં બાયા;
અને વે તો ટોલા, ઓસે મારને ભગાયા. ૯
ઓસ બાજબી ટોલા, દુજા મુશરેકોં કેરા;
વે નબીજીકે ઉપર, આવ પોંચીયા સવેરા. ૧૦
ફેર નબીજીને ઇશારત, કીતી અલીકે સામી;
તબ અલી દોડે કાફિરપર, જે સરદાર નામી. ૧૧
સો અરૂ બિન ઉબાલકો, મારને ગીરાયા;
યુ ટોલા ભંગા કાફિર, દુજા દોઝખમાં બાયા. ૧૨
ભી કાફરોંકી ફોજ, ઓર દોડકર આઇ;
ભી અલીને જાકર, કીતી ઓનુસુ જગાઇ. ૧૩
તબ બખીલ બિન માલિકકુ, મારા ઓસ ઠામા;
ભી ટોલા વે ભગાયા, માર સરદાર નામા. ૧૪
એ જવેર હો રીત, બોલ ચુન ચુન લીજે;
અને એક કર રબકુ, મન એતના દીજે. ૧૫
એ બયાન કેરે બોલ હે, સો હીરા જવેર જાન રે,
રે તુહી
સો હીરા જવેર જાન;

બે બહા× એસે બોલ હેં ચુનલે મનકી શાન રે,
ચુનલે મનકી શાન. ૧૬

૩૭૪-૪૫

તબ ધસ ધસ અલીને, બોત જગ રે કીતા;
અને મેદાન રણુકા, ખુબ પકડને લીના. ૧
લે ઝુલફકાર શમશેર, કીતી અલીને લડાઇ;
સો ઝુલફકાર શમશેર, અનુ પુરી કે બાઇ. ૨
જબ એસી રે જગાઇ, ખુબ અલીને કીતી;
તબ નબીજીને બશારત, નેક ઓનુકુ દીતી ૩
કહયા સુણુનેહો અલી, બોલ કે રિજવાન કેરા;
કે ભસ્ત* રખવાલા, જો કહીયે સવેરા. ૪
કે ઝુલફકાર બના, ઓર તરવાર નાંહા;
અને અલીહિ જુઆના, સબ ઓરોંકે માંહા. ૫
એતી બશારત નબીને, વા અલીકુ બતાઇ;
સો રીજવાન‡ બોલેકા, કીતી નબીયે અગાઇ. ૬
થે ઓહદ કેરે જગમાં, નુરી હઝાર કલાયે;
યુ રબ કેરી કુદરતકા, કુછ છેહ રે ના પાયે. ૭
પણ રબકે હુકમસુ, એસા હૂઆ રે કતાલા;
વે રબ આપ બુજે, સબ કુદરત હાલા. ૮
તબ જીબરાઇલ મીકાઇલ, કહીયે અલેહિસ્સલામા;
વે નબી પાસ રહે થે, એ સુણા રે કલામા, ૯
સો ઉજલુ બાગુસ, પાસ નબીકે રહે થે;
સો નીગેબાની કાજ, યુ સુણે રે ગેહ થે. ૧૦
અને અસહાબી ચૌદ, થે નબીજીકે પાસા;
સો ખીઝમત નબીકી, મન ધરને આસા. ૧૧

× અનમોલ-અમુલ્ય * જન્નત ‡ જન્નતના ફિરીસ્તાઓનો સરદાર

થે અનુ સાત મહાજર, અને સાત અનસારી;
સો નબીપાસ રહે થે, મન કરને કરારી. ૧૦
સુન દીનકે રે ભાઇ, એસી દીનકી હે બાતી;
કુછ ગુમાનકો માન, યાં કામ નાહી આતી ૧૩
તો ગરીબ હો કરની, નત દીન કેરી ચંતા;
અને રબ તો હે અપના, આપ સંપુસુ નચતા. ૧૪
રે તુહી
મુમન ચતા દીનકી, નત નત રાખે મન રે,
નત નત રાખે મન;
દીન કાજ સર ખોએકર, ફના કરેગા તન રે,
ફના કરેગા તન. ૧૫

૩૭૫-૪૬

થે અબુબકર સીદદીક, મહાજર સૂ જાનો;
ભી મુરતુઝા અલી, થે રે પછાનો. ૧
ભી અબદુર રેહમાન, બિન ઓફ થે કેંલાયે;
અને સાદ વિકાસ, સાથ થે આયે. ૨
ભી ઝુબેર બિન અવામ, થે રે કહીયે;
અને તલહા બિન અમદુલ્લા, સાથ થે લહીયે. ૩
અબુ ઉબેદા નામ થા, બિન જરરા જાનો;
રઝી અલ્લા અનહુમ, અનુકુ પેછાનો. ૪
એ મહાઝર રહે થે, નબી સાથ રે કેંલાયે;
અને અનસારી સાત નબી સાથ થે બતાયે. ૫
ખબાબ બિન મનઝર, અબુ દજાના જાનો;
આસમ બિન સાબિત, થે રે પેછાનો. ૬
ભી સીમકા બેટા, જે હારીસ નામા;
સોહેલ બિન હુનેફ, થે રે ઓસ ઠામા. ૭

ઉસેદ બિન હુઝેર, થે રે જાનો;
સાદ બિન મઆઝ, નામ રે પેછાનો. ૮
રઝી અલ્લા અનહુમ, કહો અનુકે નામાઃ
એ અનસારી રહે થે, પાસ નબી રણ ઠામા; ૯
અબ લશકર અવરકી, કેસી કહીયે બાતીઃ
રહે રણ માહે ખાતમ, નબી જેસી જાતી. ૧૦
અબ અવર ગુમાના, કરો કેસા રે કેસા;
દેખો રણ માંહે રહયા, નબી ખાતમ જેસા ૧૧
અને જબ્રાઇલ મીકાઇલ, સાથ થે રે રણ માંહા;
પણ રબકે હુકમ બીના, ચારા અનુકા નાંહા. ૧૨
દેખો જે રે આપ ચાવે, કરે સુરીજન હારા;
તો હોકર ખાકી, બદે રહીયે બિચારા. ૧૩
અબ સુનરે ગાફિલ, કેસા કરે રે ગુમાના;
તો કૅના એતના, એક મનકે ધાના. ૧૪

રે તુહી

દીન કામ દુનીમા બેલસી, નહી વે મુમન જાત રે,
નહી વે મુમન જાત;
જો ચાવે દલ મુમન કરે, સુન તુ ગઝવાત બાત રે,
સુન તુ ગઝવાત બાત. ૧૫

૩૭૬-૪૭

અલી કર્રમલ્લા વજહહુ ને, બોત કીયા રે કતાલા;
ઠેસ કાફરોંકો આઘે કર, લે ચલે ઓસ હાલા. ૧
તબ પીછે ફિર દેખાતો, નબી નઝરૂ ના આયે;
તબ અલીને ફિકર, એતી મન લાયે. ૨
કે નબી નહી એસે કે, પીછે પગ રે ખસાવે;
કે લડાઇકુ પીઠ દે, નબી ફેર કર જાવે. ૩

* તેમની ઝાતને અલ્લાહ બુઝુર્ગ કરે

દેખો એતી અલી ફિકર કર, આવ મુરદે ઢુંઢાયે.
વે લોથા* રે ફિરાતે, નબી નજરૂ ના આયે. ૪
તબ અલીને ફિકર, મન એતની કીતી;
સો ઇસે કી રીતે, ચતા મન માંહે દીતી. ૫
રખે રબને નબીકુ, લીયે હોવે આસમાના;
અબ જીવના કયા મેરા, એતા અલીયે મન જાના, ૬
તબ અલી બૂજા કતાલ કર, મે મરૂ રણ માંહા.
અબ જીવના મેરા, કામ આવે રે નાંહા. ૭
એતા ચલીયે બુજકર, ફેર ગલબા કીતા.
અને શમશેર તલે, નામી કાફર લીતા. ૮
તબ નબીજી પાયે, વે કાફર ખસાતે,
એસે ઘેર ને નબીકુ, વે જંગ થે કરાતે. ૯
જબ નબીકુ સલામત, દેખે અલીને નેના;
તબ હુએ રે ખુશાલા, અલી મનકે મેના. ૧૦
સુન રાફઝી× રખે દિલ, હોવે કિધર લે જાતા;
તો સુન ને મેરી, એક નસીઅત બાતા. ૧૧
કે ભીડ હે પડતી, સો સરદાર સીસા;
ચાવે સરદારકુ દુશમન, બોત કરને રીસા. ૧૨
દેખો પાદશાહકુ ચાહકર. હે ગનીમે આતા;
અને ઉમરાવોં પીછે, કો નાહી રે જાતા. ૧૩
એતો બાત નાહી છુપી, કામ કેનેકા નાંહા;
કે નના ભી લડકા, સબ બુજે જગ માંહા. ૧૪
એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ જાતી;
અને આજીઝ હો કહો, એતા દિન ઓર ગાતી. ૧૬
રે તુહી

* મુડદા × પેહલા ત્રણ ખલીફાને છોડનાર

સિફત કીજે સુબહાનકી, જીસકી બડી શાન રે,
જીસકી બડી શાન;
ખાકી હોકર આજેઝી, નહી કામ ગુમાન રે,
નહી કામ ગુમાન. ૧૬

૩૭૭-૪૮

દેખો કિમયાકા બેટા, કાફિર સામી રે આયા.
સો ગોફણુમા પત્થર બા, નબી સામી રે ડલાયા. ૧
યુ કહી કહી પત્થર, આવ લાગા રે ચલાને,
એસી રણુ માંહે ભેલ પાડ, આવ પોંચે રે બેગાને. ૨
નબી મુબારક મુંહકુ. ઓને પત્થર લગાયા;
સો આલકે નજદીક, વે લાગા રે સુણાયા. ૩
તબ લોહી બાત ચલીયા, બેહ ડાઢી પર આયા;
એસા મુઝી કાફિરને, દેખો પત્થર લગાયા. ૪
ભી ઉતબા અબી વકાસકા, આયા રે બેટા;
કાફિર જાવેગા. વે દોઝખ કે પેટા. ૫
ઓને લેકર પત્થરા, નબી સામી રે ચલાયા;
ભી મુબારક મુહકુ, ધાવ ઓસકા રે આયા. ૬
સો ઉપરકે હોઠ કે, વે લાગા ઓસ ઠામા;
તબ એક દાંત ગીરીયા, કીયા ઓને એસા કામા. ૭
તબ હોઠકે માંહેથી ભી, ચલીયા ખુના;
બાકી ઝીરેહકે ધાવકા, દેખો હિસાબ ના કીના. ૮
તબ નામુસે લીયા, લોહી નબીજી હો કેરા;
ભુમે ગીરને ન દીયા, એક કતરા અનેરા. ૯
તબ લોહીકુ યુ લેકર, કહી નામુસે બાતી;
લોહી જો પડતા, જમી ધસકી જાતી. ૧૦

હુકમ રબકા લોહીકુ, ભસ્ત પોંચાયા જાવે;
સો હુરૂલઇન મુંહ પર, લાલી ઓસકી આવે. ૧૧
દેખો બુખારી કિતાબકી, હે શરેમાં લખાયા;
મુંહ મુબારક ઉપર, વાવ આયે થે સુણાયા. ૧૨
સો સિત્તર વાવ થે, દેખો તરવારોં કેરે;
સો મુબારક મુહ પર, એસે હુએ થે અનેરે. ૧૩
નો બકતર ઝીરેહકે, કુછ શુમાર ના આવે,
જો મુબારિક મુહ પર, વાવ સિત્તેર કેલાવે. ૧૪
સુનો દીનકે રે ભાઇયો, મન કરને એ બાતી,
અને આજીઝ હોકર કહો, કહો દિન ઓર રાતી. ૧૫
રે તુહી
ગઝવાત સુન તુ ગાફિલા, હે જો તુજ દીન આવે રે,
હે જો તુજ દીન આવે;
સુને બના તુજે દુરીજના, દેવેગા સહી દાવ રે,
દેવેગા સહી દાવ. ૧૬

૩૭૮-૪૯

રૂબાઈ

દીન કાજ દેખો રણમાં ઝુઝીયે,
ખોયા ને ખોયા તન આપ રે;
દેખોને કતલ દીન કાજ કીયા,
બાપ ને બેટા ને બેટે બાપ રે. ૧
સો લોથપર લોથ ગીરે રણમાં,
મુમન સુનો એ દીન રીત રે;
જીવ સાટે કાફિરોંસુ ભડીયે,
જો રે પુરીથી મન પીત રે. ૨

રણમાં રહે નબી અપને,
એસા ને એસા તો હે રબ રે;
ઑશી દેખો દાવેસુ પોંચીયે,
ઘેરે લે નબીજીકો તબ રે. ૩

દાંત તો નબીકા શહીદ હુઆ,
વે સાચી એ સાચી સુણી બાત રે;
દુરીજન નજદીક હુકીયે,
ઝમી મુબારિક હુઇ જાત રે. ૪

રણમાં રહે યુ નબી અપને,
બડી કહીયે જનુ શાન રે;
દેખ ને દેખ વે રબ અપના,
એસા ને એસા રેહમાન રે. ૫

જીબ્રાઇલ મીકાઇલ પાસ થે,
રણ માંહે નબીજી કે સાથ રે;
નુરીબી આજીઝ હો રણમાં રહે,
હુકમ ના થા ઑનુ હાથ રે. ૬

સુન ને સુન રીત દીનકી,
અવરાંકુ કેસા ગુમાન રે;
ખાતમ નબી ઝુઝે રણમાં,
દેખ ને દેખ રેહમાન રે. ૭

ગાફિલ જો નેહ તુજે દીનકા,
કર ને કર તુ એસી રીત રે;
મોહંમદ મુસ્તફાકા ઉમ્મતી,
હોને કી હે તુજે પીત રે. ૮

સાચી રાહ એસી રબ કેરડી,
સુન સુન મુમન વીર રે;

ગોરમાં ઇમાનસુ બાઓીયે,
કીતી જનુ મન ધીર રે. ૯
તન તો ફના કીયા અપના,
રાખા રાખા રબસુ નેહ રે:
જીવકુ ફના કર ઝુઝીયે,
નેહ ના કીતા આપ દેહ રે ૧૦
દીન હે એસા સુન ગાફિલા,
કેસી કરે તુ અવર બાત રે.
દીન ને દુની નાંહી મલસી,
કગને ફના તુ જાત રે ૧૧

૩૭૯-૫૦

જબ જીબ્રાઇલ લે લીયા, દાંત અપને હાથા;
તબ નામુસ બોલે, જે થે રે સાથા. ૧
નબી દાંત મુજકો, એ ઇનાયત કરના;
સહી મૅરવાની એતની, નબી મન માંહે ધરના. ૨
કે રબકે ગુસ્સે સુ, મે પાઊં અમાના;
હોવે નબીજીકા દાંત, પાસ મેરે તના. ૩
તબ નબીજીને કહયા, હે એ દાંતકા કામા;
જબ હશર હોવે, કયામત ઠામા. ૪
કબી કયામત દિન, રબ મુજે ફરમાવે;
અને ઉમ્મતકી તરફ, ગુસ્સા રબકા આવે. ૫
મોહમદ ઉમ્મત તમારીને, કીયે એસે કામા;
કે હુકમ હે ભાના, મેરા કહી કહી ઠામા. ૬
તબ મે કહુ ઇલાહી, દાંત મેરા હે તોડાયા;
જનુ રસુલ તેરા, સાચા કરને ના પાયા. ૭

ઓસ વાસ્તે દાંત એ, પાસ મેરે ધરૂગા:
અને અરજ તો ઉમ્મતકી. એસ કાજ મે કરૂગા. ૮
એતી નબીજીને નામુસકુ, દેખો કહી રે બાતી;
દેખો ખાતમ અબીયા, કેસે બુઝરૂગ જાતી. ૯
કે દાંત કાજ ઉમ્મત, સારી બખશીશ પાવે;
સુન અરજ એ નબીકી, રબ આપ શરમાવે. ૧૦
પીછે ઉમર ખત્તાબ, રઝીઅલ્લા અનહો કહીયે;
દેખ ઝખમ નબીકે, એતા કહયા લહીયે. ૧૧
કે દુઆ માંગો રબ પાસ, તમે રસુલ હમારે;
રબ કુંર માંહી બાવે. જેને ઝુલ્મી હે સારે. ૧૨
તબ નબીજીને દુઆ કાજ, હાથ ઉચે કીને;
અને બોલ દુઆ કેરે, એને સુનકર લીને. ૧૩
કે રાહા દીખા સીધી, તુ રબતો મેરે;
જે તેરે પેગમ્બરકુ, નાંહી બુજતે સવેરે. ૧૪
દેખો ગુસ્સે માંહે દુઆ, કેસી નબીજીને માંગી;
એ સુન સુન બદે, બાત મન એતી લાગી. ૧૫

રે તુહી

બયાનકુ ગાફિલ સુનકર, ચુન લે હીરે લાલ રે,
ચુન લે હીરે લાલ;
તો મનકર સુન તૂ ગાફિલા, ગઝવાત કેરા હાલ રે,
ગઝવાત કેરા હાલ. ૧૬

૩૮૦-૫૧

અરે દીન કે રે ભાઇ, સુન ગઝવાત બાતી;
કયુ અબ તુજે દીન કાજ, શરમ હે આતી. ૧
દેખો ખાતમ નબીને, જગ કેસા રે કીતા;
આપ રણ માંહે જાકર, મેદાન રે લીતા. ૨

દેખો હુકમ ઇલાહી, એસા દીન હો કેરા;
હે દુની કે ઢંગ સુ, પંથ રબકા અનેરા. ૩
દેખો ઉમ્મતકી ખુબી, સહી નબીજીકે નામા.
કયુ સુન્નત નબીકી, ચાવે ઉમ્મતી નાંહા. ૪
સુનો જે હે રસુલ, વે રબને ભેજાયે;
વે હુકમ ઇલ્લાહી, સહી રસુલ લાયે. ૫
દેખો પ્યાર બહોત રબકા, હે રસુલકે નામા;
તો આપસકી રાહા કા, સોંપા અનુકુ કામા. ૬
તો રબને પ્યાર કર, કીતી ઓનુસુ બાતી;
તો હક કેરી રાહા, પુરી ઓનુકુ દીતી. ૭
તો જે કુછ કેહના થા, વે નબીકુ કહયા;
કુછ કેહતે નબીકુ. બાકી નાહી રહયા. ૮
અને તુ હે જાનતા, એસી દીન કેરી બાતી:
કે કામ નાંહી કીયા, કદી નબીજીકી જાતી. ૯
તો વે રાહા હકકી, તે કયુ કર જાની;
તો દિખલાને હમકુ, ઓસ હકકી નીશાની. ૧૦
નાંહી રબકુ તુ જાનતા, રબ તુજે રે નાંહા;
અને નબીજીસુ અવલા, કામ કરે જગ માંહા. ૧૧
તો કૅ ભાઇ હક કી, રાહા તે કયુ પાઇ;
કે રબ બના તુજકો, હે કૅને રે બતાઇ. ૧૨
તો દુજી રાહા કેરા, હુઆ બતાનાર દુજા;
જુ આદમ નીકાલે, એતી કરને સુજા. ૧૩
કરે નબીયોંસુ અવલા, વેતો હે રે શેતાના;
કે રાહા છોડ દીનકી, વે દુનીમાં લોભાના' ૧૪
જો દીન કાજ કામ હે, તુજે ને કરના;
તો બયાન ગઝવાતોંકા, સહી મન ધરના. ૧૫

પોંચે દીન કાજ સખ્તી×, ત્યુ હોને ખુશાલા;
કે રાહા સહી નબી પાઇ, અને કૅ ઓસ હાલા. ૧૬
રે તુહી
જો દીન કાજ પોંચે સખ્તી, વે સહી દીનકી બાત રે
વે સહી દીનકી બાત;
જે ડર કાજ અવલા કરે, વે હે કાફર જાત રે,
વે હે કાફર જાત. ૧૭

૩૮૧-૫૨

બેટા કિમીયેકા કાફિર, નજદીક આવ કર;
ડાલી શમશીર નબીપર, દુશમની મન ધર. ૧
તબ તલહાને બીચમાં,, હાથ રે બાયા;
તબ ઉંગલી ઉપર, વે ઝટકા રે આયા. ૨
ભી ઝહીર કાફિરથા, તીર નાંખનારા;
વે તાક ને લગાતા, નાં પડતા બિસારા. ૩
ભી ઓને તીર આવકર, ડાલા નબીજી કે સામી;
ભી હાથ ધરા તલહાને, બીચ હોને હામી*; ૪
ભી તલહેકી ઉંગલીકુ, તીર વે આયા;
દેખો જન્ગ તો કેસા, વાં હુઆ રે કૅલાયા. ૫
બોત ઝખમી હોવડી; જબ મુબારક ઝાતી;
ઘાવતો બોત પગોં પર, આયે સુની એસી બાતી. ૬
તબ નબીજી અપને, આપ ખાડમાં ગીરાયે;
જા લોથાં થીયાં ગીરીયાં, ઓસ ઠામ રે સુણાયે. ૭
સો લોકોંસુ અજાને, હો રહે ઓસ ઠામા;
અને દુશમનો ઢુંઢનકા, બોત કીયા રે કામા. ૮
પણ નબીજી અપને, કીસે પાયે રે નાંહા;
એસે નબીજી રહે થે, દેખો રણ કે માંહા. ૯

× દુખ * મદદગાર

દેખો મુમનો કે દિલમાં, બોત ફિકર રે આઇ;
જબ અપને નબીકી, બોનુ ખબરના પાઇ. ૧૦
અને અવાજ શેતાનકા, પૅલા બુરાથા સુણીયા;
તબ મુમનોને રદન, બોત ફિકરસુ કરીયા. ૧૧
તબ કાબ બિન માલિક, રઝીઅલ્લા અનહો નામા;
વે દુઢતે આયે, દેખો એમહી ઠામા. ૧૨
આંખો દેખ નબી કેરી, બોનુ સહી રે પેછાને;
અને હયાત સુ નબીકુ, બોને દેખને જાને. ૧૩
તબ અવાઝ કીતા, આઓ દીનકે ભાઇઃ
કે હયાત હે નબી, એસી ખબર બતાઇ. ૧૪
એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ જાતી,
હો આજીઝ કહો, એતા દિન ઓર રાતી. ૧૫
રે તુહી
રબકુ ભાતી બાત હે, નબી રહે રણ માંય રે,
નબી રહે રણ માંય;
કે નબી બના કીસી અવરકુ, રબ હે ચાતા નાંય રે,
રબ હે ચાતા નાંય. ૧૬

૩૮૨-૫૩

નઝમ

મુખનો કેસે પાવે, મુમન જાત રે;
સુનને ગઝવાત કેરી, મનસુ બાત રે. ૧
રબકુ હે ભાતી કસની, મહી દીન કાજ રેઃ
મુમન અબ કયુ આતી હે, સુન લાજ રે. ૨
દેખને નબી આપ ગ્હીલે, રણ માંય રે;
દેખને કાફિર દુઢ દુઢ, ફેરે ખાય રે. ૩

દેખને રબ ખુશ આવતી, હે એસી બાત રે;
ખાતમ નબીકી રહી, તો રણ જાત રે. ૪
નાંતો ઝમીથી, જાતી સબ ઉલટાય રે;
સુરજ દેખો ના ઉગતા, દુન્યા માંય રે, ૫
યુ તો ના હોવડા, સુન સુન દીનકે ભાઇ રે;
તો જાન તુ પીછે કસનીમાં, હે બડાઇ રે. ૬
એસા તો નેહ મન ધરના, દીન કાજ ભાઈ રે;
ફના ઝાતકુ કરને, કીજીયે કમાઇ રે. ૭
હકકી બાત ના રાખની, હે છુપાઇ રે;
દીનકે કાજ લીજીયે, નત લડાઈ રે. ૮
પૅલા તો દીન કાજ કરના, તન તાજ રે;
હોવે તો મુમન પાવે, બસ્તકા રાજ રે. ૯
કરે જુ પોંચે કસની, ત્યુ ત્યુ પીત રે,
એ તો હે ભાવતી બાત, જે અપના મીત રે. ૧૦
તો સહી હુઇ સબ નબીયોંકી, એક રીત રે;
જો હે કસનીકુ ચાતા, વે અપના મીત રે. ૧૧
રસુલોં દિલ બોત થા, રબકા ચાવ રે;
ખુબ ખુબ હુકમ દીતો, રબ કર ભાવ રે. ૧૨
દેખને કસની પોંચી, નબીયોં જાત રે;
ખુબી નબીયોં કેરી, સુન એ બાત રે. ૧૩
મુમન હે જો નબી, રાહા કેરા નેહ રે;
સીસ લે વૅસી કસની, ખો આપ દેહ રે. ૧૪
હક છુપાવે રખે, દીન ડરને મન રે;
હોવે મુનાફક દેખતે, તેરા તન રે. ૧૫
હક છુપાયે બિન મરના, ભલા દીન કાજ રે;
રખે તુ દુન્યા કેરી, કરે લાજ રે. ૧૬

૩૮૩-૫૪

જબ કાબ બિન માલિકકુ, નબી અપને પાયે;
તબ કાબ મન ખુશાલી, બોતજ લાયે. ૧
કીયા અવાજ બશારત, મુમન તમના;
હે હયાતુન નબી, પાયે હમના. ૨
તબ નબીજીને ઇશારત, કીતી રહોને છાને;
કે સુનેગે દુરીજન, હે જે બેગાને. ૩
તબ અસ્હાબી એક એક, આયે ઓસ ઠામા;
ફિર એકઠે હુએ, સબ દીનકે કામા. ૪
આવ અસવારોં આસ પાસ, સબુ ફોજ રે બધાઇ;
જુ તારોંકે બીચમાં, હોવે ચદ રોશનાઇ. ૫
યુ નબીજીકુ લેકર, ચલે રે સારે;
સો ઓહોદ ડુગર કે, ચલે રે કનારે. ૬
એક કોટ જેસી જાગો થી, વાં ચલે ઓસ ઠામા;
સો કરાર પકડ કર, વાં રેહને કે કામા. ૭
તબ ફિરને કાફરૂ, ચાયા નાકા બધાવે;
કે મુમન ઓસ ઠામ, જાને રે ના પાવે. ૮
તબ નબીજીને દોઆ, માંગી રબ પાસા;
સો મુમનોકુ અમન, પાને કી આસા. ૯
તબ કાફરોંકે મનમાં, એસા ડર રે આયા;
કે મુમનોકા લશકર, બોત ઓનુકુ દેખાયા. ૧૦
ઉમર ખત્તાબ રઝીઅલ્લા, અનહો ઓર સહાબી;
સો ઓસહી નાકે કુ, જા પોંચે સીતાબી. ૧૧
જા રાહ એસી બાંધી, કાફિર આને રે ના પાયે;
અને નબીકું લે જાકર, ઓસ ઠામ રે પોંચાયે. ૧૨

અબુ સુફયાનને પુછી, અપને નબીજીકી બાતી;
કે હયાત હે કે નાંહી, નબીજીકી જાતી. ૧૩
તબ બતાયા નબીને, કોઇ બોલીયો રે નાંહા;
તબ સુણ ચુપ રહે, સબ મુમન મનકે માંહા. ૧૪
અબુબકર સીદદીક હે, ફિર પુછા વે નામા;
ભી ચુપ રહે મુમન, સુન ઓર રે ઠામા. ૧૫
અરે ગાફિલ જાગ કર, સુન દીન કેરી બાતી;
અને હોને સીપાહી, કેહ દિન ઓર ગતી. ૧૬
રે તુહી
દીન દુન્યાસુ હે જુદા, સુન તુ ગાફિલ બાત રે,
સુન તુ ગાફિલ બાત;
દોમાં એકજ ચાહેસી, પાવે તેરી જાત રે,
પાવે તેરી જાત. ૧૭

૩૮૪-૫૫

અબુ સુફયાનને પુછી, જે ખબરકી બાતી;
જુવાબ દીયા રે નાંહા, કેની અસહાબી જાતી. ૧
અબુ સુફયાન લશકર, તબ લેકર ચલીયા;
અને મુમનો સેતી, એતા વાયદા કરીયા. ૨
ભી આવને બરસકુ, ફિર મિલે હમ તમના;
સો બદરકે ઠામા, યુ વાયદા કીના. ૩
તબ મુમનોને ભલે, નબી હુકમ સુ કહયા;
બરસ આવનેકા વાયદા, યુ હા કર લહયા. ૪
અબુ સુફયાન ચલીયા, લે લશકર રે સારા;
તબ મુમનોને ફિકરકા, એસા સોચ રે સવારા. ૫
કે રખે એ લશકર, મદીને રે જાવે;
રખે મદીનેમાં જાકર, લુટ રે કરાવે. ૬

તબ નબીજીને અલીકુ, હુકમ યુ કીતા;
કે જાસુસી કરની, ઓનુ સહી સુન લીતા. ૭

તબ મુરતઝા અલી, ખબર લે આયે;
કે મકકે કી તરફ, કાફિર જાને હે દેખાયે. ૮

કે મદીનેકી તરફ, કો' ગયા રે નાંહા;
મે તેહકીક કીયા, હે રાહા કે માંહા. ૯

તબ કાફિરેંકી ખબર, એતી અલીને કહી;
સો મુમનોને સુનકર, લહી રે સહી. ૧૦

અરે જાગ તુ ગાફિલ, કેસી નીંદ હે તેરી;
એ સુન સુન બયાન, બાંધ કમર રે સવેરી. ૧૧

દેખો મુમનને કાફિર, એગાના બેગાના;
સો દોસ્તને દુશમન, દો નામસુ પેછાના. ૧૨

દેખો એગાના હે દોસ્ત, વે દોસ્તકુ ચાવે;
અને બેગાના હે દુશમન, બાત નેહકી ના લાવે. ૧૩

જો હે તુ એગાના, કર દોસ્ત કે કામા;
અને વાર તન અપના, સુન દોસ્ત કે નામા. ૧૪

જે દોસ્તી ના કીતી, તુજે ગુસ્સા રે આયા;
તુ નાહી એગાના, તુ બેગાના ગે કૅલાયા. ૧૫

સુન કાફિર મુમન, હોતે એતની બેગ;
તુ ડર ડર નિસ દિન, કૅ એતના સવેરા. ૧૬

રે તુહી

મીતર મીતકુ ચાયકર, કરસી પીતકે કામ રે,
કરસી પીતકે કામ;
કરોધ ચડશે દુરીજના, સુન સુન દુરીજન નામ રે,
સુન સુન દુરીજન નામ. ૧૭

૩૮૫-૫૬

સામી મુમનોકે નબીને, આજ નજર ફિરાઇ;
અમીર હમઝાકી ઝાત, નજર ના આઇ. ૧
તબ પુછા કે કહાં હે, હમઝા નામા;
લે આઓને ખબર, હે રે કિસ ઠામા. ૨
તબ અલીને જાકર, હમઝા રે ઢુંઢાયે;
તબ હૂએ શહીદ હમઝા, એક ઠામ રે પાયે; ૩
અને નાકકુ ને કાનોકુ, હે નુકસાન કીતા;
એસા દુશમનો દાવા, હે પુરા મન દીતા. ૪
અલી હમઝાકુ દેખને, આંખો આંસુ રે આયે:
વે નુકસાન કેરા, ગુસ્સા બોત મન લાયે ૫
પીછે નબીજીકુ આવકર. કહી એ સારી બાતી;
કે શહીદ હુઇ હમઝા, કેરી રે ઝાતી ૬
તબ નબીજી અલીકે, સાથ રે સિધારે;
જા ગિરેથે હમઝા, ચિચા નબીકે પ્યારે. ૭
આવ હમઝાકે ઉપર, ઠાડે રહે રે નબી;
અને ઘાવતો તપાસે, જેતે ઝાતમાં હે સબી. ૮
માર ટુકડે તો બોત થે, દેખો દુશમનો કીતે;
અને નુકસાન કીયાથા, ઓનુ ગુસ્સેકે લીતે. ૯
તબ નબીજીને સોગદ ખા, કહયા એતના બોલા;
કે સિત્તેર દુશમન, કરૂ અનુ કે તોલા. ૧૦
કે કુરેશોંકો જબ્હી, મે હુઠ રે પાઉં;
તો સિત્તેર કેરા, હાલ એસા રે બનાઉ. ૧૧
એતી સુ ખાઇ નબીને, દેખ હમઝા કુ નેના;
તબ હુકમ ઇલાહી, આયા ઓસહી મેના. ૧૨

તમુ અઝાબ હે કરાના, જેસા તમુ હે કીતા;
જબ દુશમન પાઓ, યુ કેહના હે મીતા. ૧૩
અને સબર જો કરો, તો ખુબ હે તમના;
દેખો રબ કેરા હુકમ, એસા આયા ઓસ દના. ૧૪
તબ કફારત સોગદ દે, સબર નબીજીને કીતા;
જબ સબર કી ખુબીકા, હુકમ દીયા રે મીતા. ૧૫
રે તુહી
રબ ચાવે સોહી કરે, બદેકુ દીન કામ રે,
બદેકુ દીન કામ;
લખે બના મોત ના આ .સી, તુ મત છોડ રબ નામરે,
તુ મત છોડ રબ નામ. ૧૬

૩૮૬-૫૭

દેખો હમઝાકા મારનાર, થા રે ગુલામા;
વૅહશી તો ઓસકા, કહીયે નામા. ૧
એ સુનને બયાનકી, હે કેસી રે બાતી;
કયુ કતલ હોવડી, હમઝા કી રે જાતી. ૨
બીબી હિન્દા જે ઓરત, અબૂ સુફયાન કેરી;
ઓને વૅહશીકુ બુલાકર, એતા કહ્યા સવેરી. ૩
કે મરદાના વૅહશી, તુ હોને આજ દના;
અને બાતતો મેરી, સુન મનકે મેના. ૪
કે બાપતો મેરા, સુન ઉતબા નામા;
વે માગ હે ગયા, બદર કે ઠામા. ૫
જો ઓસકા આજ દિન, તુ લેવે રે બૅરા;
તો આઝાદ કરૂ, મે તુજે કર રે મૅરા ૬
ભી ઇનામને ઇકરામ, બોત તુજકો દેના;
એ વૅહશી મેરા, બોલ સુનકર લેના. ૭

એતી બીબી હીનદાને, કહી વૅહશીકુ બાતી;
તબ વૅહશીને તાકી, હમઝાકી ઝાતી. ૮
હે કેહતા વૅહશી, હમઝા એસે રે દેખાયે;
સો ઉટ મસ્ત જેસે, નજરૂ રે આયે. ૯
આવ કુરેશી મારકર, સબ ખાંત રે ભગાયે;
અને હમઝાકુ એકલે, મે તબ રે પાયે. ૧૦
તબ સગ* તલે છુપકર, મે રહયા એક ઠામા;
સો હમઝાકુ દગા, દેને કે કામા. ૧૧
થી મેરે હાથ હરબી×, ખુબ થા રે ડલાતા;
મેં જીસપર ડાલતા, નાં કભી રે ચુકાતા. ૧૨
વે તાક કર હરબી મે ડાલી ઓનુ સામી;
વે પુરી રે લાગી, જે હમઝા નામી. ૧૩
તબ હમઝાને હમલા, તરફ મેરી રે કીતા;
તબ મે વાંથી ભાગકર, મેદાન રે લીતા. ૧૪
એતે દેખને હમઝા, તરત ભુ માંહે ગીરાયે;
તબ યાર તો ઓનુકે, દોડ ઓનુ પર આયે. ૧૫
ભી તબ મે સબુર કર, રહયા છુપ ઠામા;
જા યાર છોડ ગહે, ભી ઓરરે કામા. ૧૬
તબ હમઝાકે ઉપર, મે ફેર કર આયા;
કહો સુન જે બયાન, વૅહશી ને બતાયા. ૧૭

રે તુહી

વૅહશી ગુલામ આવકર, દીયા હમઝાકુ દાવ રે,
દીયા હમઝાકુ દાવ;
પત્થર ઠામ છુપકર, બરછી ડાલા ઘાવ રે,
બરછી ડાલા ઘાવ ૧૮

—⊂*○*⊃—

* પત્થર. × બરછી

૩૮૭-૫૮

ભી વૅહશી કેહવે આવકર, મેં કાઢી હરબી;
અને પેટ મે ચીરા, હમઝાકા તબી ૧
યુ નીકાલ કલેજા, બીબી હીનદા પાસ આયા;
વે કલેજા લાકર, મે હીનદાકુ દીખાયા. ૨
તબ કપડે ને ગરેના, જે પેહનાથા જાતી;
સબ વૅહશીકુ દીતા, એસી સુની રે બાતી. ૩
અને વૅહશીકુ લેકર, કીયા રે આઝાદા;
ભી દેના કુછ કીતા હે, એસા લખેમુ સુણાતા. ૪
કે દીનારx દસ સોનેકે, તુજે દેવેગે ઇનામા;
જબ હમ જા પોંચે, મકકેકો ઠામા. ૫
અમીર હમઝાકુ મારકર, હુએ એસે રે ખુશાલા;
કે વૅહશી કીયા આઝાદ, ઓસહી હાલા. ૬
બાજ રિવાયત કેરા, એમા હે રે બયાના;
કે જનાજેકી નમાઝ, હે વાં કીતી રે જાના. ૭
કે હમઝાકે ઉપર, વલી કીતી રે નમાઝા;
અને પીછે તો બયાનકા, એસા સુણા હે અવાઝા. ૮
ભી હમઝાકે પાસ, ઓર ધરા રે લેકર;
અને નમાઝતો કીતી, જનાજે કા મન ધેર. ૯
યુ હર હર જનાજા, લે આયે ઓસ ઠામા;
અને જુદા જુદા કીયા, યુ નમાઝકા કામા. ૧૦
યુ સિત્તર જનાજે, પાસ હમઝાકે લાયે;
અને સિત્તર બાર નમાઝ, કરતે સુણાયે. ૧૧
અને લોહીને કપડોંસુ, કીયે દફન વે સારે;
સો ઓહોદકે ઠામા, ઓનુ મઝાર સવારે. ૧૨

x એક ચલણી-સિક્કો

પીછે દોસ્ત થે જે આપમાં, દોનુ દોસ્તી ચાતે;
વે એક ગોર માંહે, ધરે રે સુણાતે. ૧૩
સુન દીન ને દુનીકે, નાંહી હોતી રે સગાઇ;
તો હોને સીપાહી, કે દીન કે ભાઇ. ૧૪
રે તુહી
મરના હે સહી જાનીયે, જીસ દિન પૉચે મોત રે,
જીમ દીન પૉચે મોત;
તો કાહે તુ દીન છુપાયકર, ઉમર ચાવે બોત રે,
ઉમર ચાવે બોત. ૧૫

૩૮૮-૫૯

દોહા

સુનતુ ભાઇ દીનકે, હાં દીનકે,
મોત હે સાસો સાસ રે;
અજલ પૉચે હે મરના, હાં મરના,
કામ ના આવે આસ રે. ૧
લેખ ના રે ફરસી, નાં ફરસી,
પૉચે તલ તલ મૉત રે;
કદમ હે રે જેતા ભરના, હાં ભરના,
હોવે ઓસ ઠામ કૉત રે. ૨
સો જાવેગા ઓસહી ચલકર, હાં ચલકર,
જા હે મોતકી ઠામ રે;
પકડા વે જાવે સહી, હાં જાવે સહી,
યાકે ખુશીકે કામ રે. ૩
હે દોનુ હાલ ઓસ પૉચના, હાં પૉચના,
મત ના આવે કામરે;
યુ જાન સહી રે મરના, હાં મરના,
લિખા લેખ જે ઠામ રે. ૪

તુ સુનને ભાઇ મેરે દીનકે, હાં દીનકે,
બાત સમજ દીન ચેત રે;
ડર કીજે ના દીનમાં જીવકા, હાં જીવકા,
રહીયે સુખ નચંત રે. ૫
મોત હે જીસ દિન આવની, હાં આવની,
છોડે નાંહી તલ પલ રે;
તો હાથ ના દે રે આડે મરના, હાં મરના,
મરદ હો ને ચલ રે. ૬
દેખને કાફિર ને મુમના, હાં મુમના.
ગીરે ઓહોદકે ઠામ રે;
સો મુમન દીન કાજ ભડીયે, હાં ભડીયે,
કીયા થા કાફરોંકુ માર રે. ૭
તો દેખને એ હે પટોતરા, હાં પટોતરા,
લિખા લેખ લે જાય રે;
ઓસ દિન ઓસકી જે મત હે, હાં મત હે,
કછુ અકલ કામના આય રે ૮
અબતો ડર કેસા જીવકા, હાં જીવકા,
કીજેતો તન આપ તાજ રે;
આડે નખાવે મરતે, હાં મરતે,
આતી કયુ નાંહી લાજ રે. ૯
જીવ સાટે તો દીન કાજ ઝુઝીયે, હાં ઝુઝીયે,
હો હો રાવત સુર રે;
દુનીમાં હોવે નેક નામીયા, હાં નામીયા,
આખર પાવે હુર રે. ૧૦
પત્થર હો કભી સુણતા, હાં સુણતા,
ભીગે એ સુનતે બાત રે;

તુ નાંહી સુણકર ભીગતા, હાં ભીગતા,
કેસી હે તેરી જાત રે. ૧૧

૩૮૯-૯૦

દેખો પીછલે વકત, નબી વાંથી ફિરીયે;
સો સલામતી સેતી, આપ મદીને મલીયે. ૧
તબ શહીદોંકે કબીલે, સબ સામી રે આયે;
સો મુઓં કેરી ફિકર, કુછ મન રે ના લાયે. ૨
આવ નબી સલામતીકા, ઓનુ કીયા શુકરાના;
અને અફસોસ મુએોકા, કુછ મન રે ના આના. ૩
જો ઓનુ થા રબકુ, સહી રે જાના;
અને દીન નબી કેરા. સહી મન થા પેછાના. ૪
તો જીવ અનુ આગેથી, થા દીન રાહા દીતા;
અને તન તો અપના થા, કુરબાન કીતા, ૫
તો મુએ હો પેહલે, વે મર ને રહે થે;
જો શહીદ હુએ. નબી સાથ રે ગહે થે. ૬
થે વૅસે ભી અનુકે, સબ લડકે બાલા;
તો નબીજીકુ દેખતે, હુએ ખુશ આસ હાલા. ૭
ના યાદ કીયા બેટા, ના ખસમ* ના બાપા;
વે હુએ રે ખુશાલા, દેખે નબી જબ આપા. ૮
સહી નબી દેખનેકી, વે ખુશી મન લાયે;
તમ સદક× રસુલ અલ્લા, એતા કૅતે રે આયે. ૯
સહી ડાપણ અકકલ થી, પુરી અનુ હો કેરી;
જીવ વારને દીયા, કાજ દીન રે સવેરી. ૧૦
અરે દેખને તુ ગાફિલ, મોત છોડે રે નાંહા;
પૅાચા ને જીવકુ, દીન કેરે કામ માંહા. ૧૧

* ખાવીદ × સાચા

અરે હોવે બખ્ત, તો જીવ દીન કાજ આવે;
અરે ગાફિલ તુ એતના, મન કયુ ના સમજાવે. ૧૨
અરે કહી કહી ઓહો, સુન મેરી રે બાતી;
કે દીન કાજ ફના કર, તેરી રે જાતી. ૧૩
કયુ ગાફિલ એ તેરે, દિલ બાત ના આતી;
અને કયું નાંહી કૅહતા, નેહ સુ દિન ઓર રાતી. ૧૪
રે તુહી
ઓસથી હે કુછ કયા ભલા, જીવ આવે દીન કામ રે,
જીવ આવે દીન કામ;
યું બી મોત ના છોડસી, રેહવે રે મર કીસી ઠામ રે,
રેહવે રે મર કીસી ઠામ. ૧૫

૩૯૦—૬૧

દેખો શહીદોંકી તારીફ, બોત નબીજીને કીતી;
દેખો શહીદોંકુ ખુબી; રબ કૅસી રે દીતી. ૧
દેખો રસુલ ખુદાકે, કરે તારીફ ઉનોંકી;
કે કરમતો બોત, પુરી હોવે રે જનુકી. ૨
દેખો યુ બી મોત, કબી છોડતી નાંહા;
પણ જો જીવ દીયા, ઓનુ દીન કામ માંહા. ૩
તો મરતબા હરેક કા, આપ નબીજીને બતાયા;
સો જેસા અનુને, અજર રે પાયા. ૪
દેખો શહીદોંકે સૈયદ, હમઝા કૅલાયે;
યુ મરતબે નબીને, બી ઓરોં કે બતાયે. ૫
તબ દેખોને હુકમ, એસા આયા રબ કેરા;
તમ બયાન તો ઓસકા, ચત દીજીયો સવેરા. ૬
જે હક રાહમાં મરીયે, વે મુએ રે ના જાનો;
હે વે સહી જીવતે, સહી રે પેછાનો. ૭

દેખો આપ હો રાજી, કેસા કેહતા હે રેહમાના;
દેખો એસી ઓનુફી, હુઇ બડી રે શાના. ૮
દેખો રોને હે દીન કાજ, દીનકે રે ભાઇ;
કે કયુ ભી રાજી, હોવે હમુસુ ઇલાહી. ૯
અને દીન કાજ ઝુઝેસુ, રાઝી હુએ રે સન્તારા;
ભી તારીફ હે કરતા, બોત કર ને પ્યારા. ૧૦
તો દેખો થોડે કાજ, કેસી ન્યામત રે આઇ;
કે રાજી હો રબને, કેસી દીતી રે બડાઇ. ૧૧
દેખ દીન કાજ ઝુઝના, હે રબકુ પ્યારા;
તો આવ તારીફ ઓસકી, હે કરતા સન્તારા. ૧૨
જે હક કેરી રાહામાં, પગ ધરે રે સવેરા;
અને કમર બાંધકર, હોવે સીપાહી અનેરા. ૧૩
અને અસહી સોચમાં, જો રે મરજાવે;
તો રબ કેરી રાહામાં, વે મુઆ રે કેહલાવે. ૧૪
સહી બડાઇ ખુદાકા, વે અજર રે પાવે. ૧૫
રે તુહી
દીન કાજ જીવકુ વારતે, રાજી હોવે રબ રે,
રાજી હોવે રબ;
તો મુએ પેહલા કયુ ના ચેતતા, પીછે કરેગા કબ રે,
પીછે કરેગા કબ. ૧૬

૩૯૧-૬૨

દેખો ગઝવાત દસમી, બની નઝીર નામા;
એસા નામસુ રે બુજો, એક જાગોકા ઠામા. ૧
સો ઓહોદકે પીછે, સાત રે માસા.
ભી સાત દિન ઉપર, હિસાબ રે તપાસા. ૨
થે નબીજી સિધારે, કાજ આપ રે લડાઇ;
પણ ઓસ ઠામ દેખો, નાં હૂઇ રે જગાઇ. ૩

અને અગ્યારમી ગઝવાતકી, એસી રે બાતા;
સો ઝાતુર રિકાઅ, નામ રે ગઝવાતા. ૪
બની નઝીર કે બાજા, માસ દો ને દસ દના;
તબ ગઝવાત રિકાઅ, હુઇ રાખો રે મના. ૫
યુ ડરકી નમાઝ થી, નબીજીને કીતી.
નાંહી હુઇ રે લડાઇ, યુ સુનકર લીતી. ૬
ભી દુ મતુલ જનદલ, કહીયે ગઝવાતા;
સો બારમી ગઝવાત, કેરી રે બાતા. ૭
બાજ ચાર દિન માસ દો, જાને રે કહીયે;
થે નબીજી સિધારે, એસ જગકુ લહીયે. ૮
ભી વાં રે જગાઇ, હુઈ રે નાંહા;
સો દુ મતુલ જનદલ, ગઝવાત મે માહા' ૯
સહી વે ભી ડામકા, નામ રે જાનો;
સહી બારમી ગઝવાત, એસી રે પેછાનો. ૧૦
બની મુસતલિક ગઝવાત, તેરમી નામા;
એસ નામસુ ભી બુજે, થી એક રે ડામા. ૧૧
સો બાજ પાંચ મહીને, તીન રે દના;
થે નબીજી સિધારે. એસ જગ કે મેના. ૧૨
પણ ના હુઇ જંગાઇ, એ સાચી રે બાતી;
કુછ જુઠી બાત કીતી, વાં મુનાફકો જાતી. ૧૩
સહી બાત ગઝવાતકી, સહી કર લીજે;
અને એક કર રબકુ, મન એતના દીજે. ૧૪
રે તુહી
નબી ચડે લડાઇયાં, મુમનો કીયા જગ રે,
મુમનો કીયા જંગ;
એસી દીનકી બાત હૈ, દીન કભી ના હોવે ભંગ રે,
દીન કભી ના હોવે ભગ. ૧૫

૩૯૨-૬૩

સુનો ચૌદમી ગઝવાત, ખદક નામા;
આવ ઘેરા થા દીતા, મદીને ગામા. ૧
સો હિજરત બાજ, ચાર રે સાલા;
ભી મહીને દસ, પાંચ દિનકા હાલા. ૨
તો પાંચમે બરસ હે, કાગજુ લિખાઇ;
જે ગઝવાત ખદક, નામ રે કૅલાઇ. ૩
ભી પદરમી ગઝવાત, અહઝાબ જે કહીયે;
વે ભી યેહ બયાનમાં, આવ સુનકર લહીયે. ૪
દોનુ ગઝવાત કેરી, બાત એકઠી લખાવે;
જે ખદક ને અહઝાબ, નામ રે કૅલાવે. ૫
સુનો બયાન ગઝવાત, ખદક રે કેરા;
સબ હૈ રે વે માણક, ચુન લીજીયો સવેરા. ૬
એક બની રે નઝીરકા, થા કબીલા કૅલાયા;
ઓસુ નામસુ એક ટોલા, એક થા રે સુણાયા. ૭
ઓસે નબીજીને મદીનેસુ, બાર થા નીકાલા;
સો દુશમની કેરા, થા ઓનુકા હાલા. ૮
ઓસ કાજ નબીને ઓનુ બાર થે કીતે;
સો આસ પાસ મદીને ફિરતે ગુસ્સેકે લીતે. ૯
ઓનુ માંહેથી હૈબિન, અખતબ રે નામા;
અને સલામ બેટા હકીકકા, ભી ટોલી કે ઠામા. ૧૦
ભી કનાના ને અવસી, કેતી રે જાતી;
સો ખયબર કે પાસ, રહે સુની યુ બાતી. ૧૧
યુ જુદે જુદે અવસી, રહે અવર ઠામા;
બની નઝીરકે કબીલે, કેરા જે નામા. ૧૨
ઓનુ ગુસ્સેસુ ફિકરથી, આતી દિન ઓર રાતી;
કે મુમન કેરી કયુ, મારી જાવે જાતી. ૧૩

ગુસ્સા યુ નિસ દિન, થે રે વે ખાતે;
દાવા દીનસુ કરતે, મન એતના ના લાતે. ૧૪
રે તુહી
બની નઝીર કે લોક થે, કીયે મદીને બાર રે,
કીયે મદીને બાર;
દાવા થે નિત કરતે, વતન આપ સભાર રે,
વતન આપ સભાર. ૧૫

૩૯૩-૬૪

આખીર હસદકે લીતે, રહયા ગયારે નાંહા;
તબ એસા સોચ ઓનુ, દીયા દિલ માંહા. ૧
તબ બીસ રઇસ મિલકર, ચલે ગે સુણાયે;
સો ઇબ્ને તબકકે, વસમા કેલાયે. ૨
ભી અબુ રે આમાર, સાથ ઓનુ લીતા.
યું મકકે રે જાનેકા, સોચ મન માંહે દીતા. ૩
તબ ગયે એ મકકે, અબુ સુફીયાન પાસા;
સો નબીજીસુ દાવા, પુરા મનકર આસા. ૪
જા કુરેશોંકુ મલકર, કીતી જગકી બાતી;
અને ઉશકેરે સબુંકુ, જેતી કુરેશોં રે જાની. ૫
યું કુરેશોંકુ ઉજમ દે, ફિર કમર બધાઇ;
સો નબીજીકે સામની, કરને લડાઇ. ૬
કહે અબુ સુફીયાનકુ, હમ આયે તમુ પાસા;
તો નબીજીસુ લડાઇ, કરને કી આશા. ૭
હમ કિતાલતો કરેગે, સહી નબીજીહો સેતી;
હમ આઝાર પોંચાઇગે, જાત મુમનો જેતી. ૮
હમ કૅાલ કર તમુસુ, કભી ભાને રે નાંહા;
હમ મોહકમ હોવે. કૅાલ કે માંહા. ૯

અબુ સુફીયાન ખુશી હો, બાત પ્યાર રે કીતા;
અને મરહબા કેહકર, ઉનહેં આવ્યા રે લીતા. ૧૦
ભી દિલાસા ઓનુ કુ, બાત રે દીતા;
પણ બુજતા રે નાંહી, કયા કરેગા મીતા; ૧૧
તબ પચાસ કુરેશ, કીયે એકઠે નામી;
અબુ સુફીયાન ઓનુકે, દેખા રે સામી. ૧૨
તબ કાબે કેરે ભીતર, સારે રે ગહે;
સો કૉલ કેરે ખાતર, વાં જાકર રહે. ૧૩
યું કીયા કૉલ, કીજે અપન લડાઈ;
અને પીછે નારે હોઇએ, એસી કીજીયે જગાઈ. ૧૪
યુ લડાઇકે સામને, કોલ જગકા કીતા,
અને એક કર રબકુ, યુ મન ના દીતા. ૧૫

રે તુહી

કુરેશોં કૉલ સબુ મલ કીયા, નબીસુ કરને જગ રે,
નબીસુ કરને જગ;
પણ રાખનારા આપ રબ હે, દીન કભી ના હોવે ભગ રે,
દીન કભી ના હોવે ભગ. ૧૬

૩૯૪-૯૫

યુ કૉલ કર ઓનૂને, કીયા જગ સામાના;
બની કુરેઝાકા કબીલા, હુવા એકઠા પછાના. ૧
સહી કુરેશોંકો વે ભી, આવ મલે રે સારે;
યે મુનાફક સારે, દેખો ભએ અસવારે. ૨
બની ગતફાન ટોલા, ભી યહુદીયોં કેરા;
વે આવને ઓનુકુ, મલીયા સવેરા. ૩
આવે જેતી રે ખજુરાં, એક બરસ કેરી;
વે યહુદોંકો દેની, કીતી રે સવેરી. ૪

અબુ સુફીયાનને ઓનુકુ, યું અપને કીતે;
ભી ઓર ભી ટોલે, યુ ફુસલા લીને. ૫
સો એક એક બરસકે, વાયદે સબકુ દીતે;
યુ કેતને ટોલે, એકઠે કીતે. ૬
દેખો કુરેશોંને મલકર, એસા કીયા રે મેલાવા;
હજાર ચાર લશકર, ઓનુકા સુણાવા. ૭
થે તીનસો ઘોડે, ડેઢ હજાર સુતર;
યુ મેલાવા કરને, જગ કાજ પગ ધરા. ૮
અને સીતાબીસુ નીકલકર, હુએ મકકે કે બારા;
કાજ નબીસુ જગકા, સોચ એસા રે સવારા. ૯
એતા લશકર લેકર, આવ રહે એક ઠામા;
સો મેલાવાભી કરને, કેરે હે કામા. ૧૦
અસલમકા કબીલા, બનુ મરરા ભી કહીયે,
અને ગતફાન કેરા, ભી કબીલા લહીયે. ૧૧
એભી બૉત રે લોકોસુ, આવ મલે ઓસ ઠામા;
બૉત લશકર હોવડા, જગ કેરે કામા. ૧૨
દેખો યુ હોને એકઠે, ચલે મદીનેકે સામી;
અને ટોલે તો કેને, દેખો મલીયે નામી. ૧૩
દેખો એતની તો ખબર, આવ નબીકુ પોંચાઈ;
અને લશકર કેરી, સબ કીતી રે અગાઈ. ૧૪
એ મુમનો સબુને સુની રે બાતી;
તબ કેહને થે એતના, દિન ઓર રાતી. ૧૫

રે તુહી
કાફિર લશકર મલકર, ચલે મદીને ઠામ રે
ચલે મદીને ઠામ;
સો જગ કરના રસુલસુ, મોહમદ જીનકા નામ રે.
મોહંમદ જીનકા નામ. ૧૬

૩૯૫-૬૬

જબ નબીજીને ખબર, સુની દુશમનો કેરી;
તબ મસલત કીતી; તમે સુણીયો સવેરી. ૧
સો અનસાર મહાજરોં સુ, મસલત કીતી;
અને બાત મસલતકી, સુન અનુસુ લીતી. ૨
પીછે જીસકે ખાતર પર, જેસી બાત રે આઇ;
ઓનુ નબીજીકુ જગકી, વેસી કીતી રે અગાઇ. ૩
સુની સબુકી મસલત, આપ નબીજીને કાના;
પીછે જેસા જેને બુજા, કહા વેસા હો દાના. ૪
તબ સલમાન ફારસી, રઝીઅલ્લા અનહો કહીયે;
સહી ઓનુને એસા, બતાયા રે લહીયે. ૫
જબ અજમ* કે ગામપર, હે લશકર આતા;
અને ખોફ થોડે લોકુ કાજ, બાત હે દેખાતા. ૬
અને ખોફ કે લીતે, નાહી રહયા રે સકાતા:
તબ ગામ સારા મલકર, ખાઇ હે ખોદાતા. ૭
તબ અરજ અનુકી, કબુલ નબીજીને કીતી;
સો ખાઇ કેરી ચતા, મન માંહી દીતી. ૮
તબ નબીજીને હુકમ, એસા રે પઠાયા;
સો લડાઇ કેરા, સામાન રે બનાયા. ૯
તબ નબીજીને મદદ, માંગી રબ પાસા;
કે ફતે તુ દેવે, રબ તેરી હે આસા. ૧૦
અબદુલ્લા ઉમ્મે મકતુમકુ, લે સોંપા રે મદીના;
અને ઓનુકે ભી સાથ કુચ, લશકર દીના. ૧૧
અને નામી નામી મહાજરસુ, હુએ ગામ બારા;
બુજો તીન હજાર લશકર, કેરા રે સુમારા. ૧૨

* ઈરાન

અને કાફરોંકા મેલાવા, થા રે અપારા;
એ સુન સુન બંદો, સોચ એસા રે સવારા. ૧૩
રે તુહી
મહાજર અનસારી લેકર, નબી હુએ ગામ બાર રે,
નબી હુએ ગામ બાર;
મુમનો તકયા* રબ પર, કર રાખા આધાર રે,
કર રાખા આધાર. ૧૪

૩૯૬-૬૭

હે સલાઅ ડુંગર, કેરા રે નામા;
સો શેહર કેરે પાસ, હે ડુંગર ઠામા. ૧
દેખો નબીજી તો અપને, વાં રે સિધારે;
સબ લશકર ઓસ ઠામ, જા લીયે રે ઉતારે; ૨
દેખો નબીજીને વાં જા, સહી ખાઇ રે ખોદાઇ;
અને સબુ હિસ્સે કર, દીતી રે બટાઇ. ૩
દસ જનુ બીચ ચાલીસ ગજ, હિસ્સે રે આઇ;
યુ ખાઇ કેરે બાટેકી, એસી ખબર રે પાઇ. ૪
થા બની કુરેઝા કોમ, ટોલે કા નામા;
વે ઓસ રે ડુગર કે, રેહતા થા ઠામા. ૫
અને મુમનોને ઓનુ, કી થી સુલેહ કેરી બાતી;
યું થે નબી તાબે, સારી કોમ વે જાતી. ૬
તો હસવે× ને ફાવડે, માંગ ઓનુસુ લાતે;
દેખો મુમન તો ઇસ રીત, ખાઇ થે ખોદાતે. ૭
બી કબી નબીજી, આવ ખોદને સુણાયા;
સો હમ્માલી કરતે¶, એસા લખેસુ બતાયા. ૮
સુનો સલમાન ફારસી, દસ આદમીયોં જેતા;
વે એકલા તો કામ થા, કરતા તેતા. ૯

* ભરોસો × ખોદવાનું હથીયાર ¶ બોજો ઉપાડતા

દેખો દાડી દાડી પાંચ ગજ, વેં ખાઇથી ખોદાતી;
અને પાંચ ગજ ઉંડી, વે ખાઇ થી ફેંલાતી. ૧૦

દેખો છે દિન માંહા, હૂઈ તમામ રે ખાઇ;
એ ખબર લખેસુ, સહી હે પાઇ. ૧૧

તબ ખોદતે ખાઇમાં, એક પથરા રે આયા;
સો ટુટે રે નાંહા, એસા થા રે દેખાયા. ૧૨

તબ સલમાન ફારસી, આયે નબીજીકે પાસા;
અને પથરેકી કીતી, અરજ હો દાસા. ૧૩

તબ નબીજી તો ઉતરે, આવ ખાઇ કે માંહા;
અને અસ્હાબી કેતનેક, સાથ આયે રે તાંહા. ૧૪

યુ નબીજીને દેખી વે, પત્થરે કી ડામાઃ
અને હાથ ફીયા હસુઆ, લે રબકા નામા. ૧૫

રે તુહી

દેખો જગકે કાજ સબ, કરે હેં મસલત બાત રે,
કરે હે મસલત બાત;
મસલત કરે વેં નબીસું, જે મહમદ બુઝરક જાત રે,
જે મહંમદ બુઝરક જાત. ૧૬

૩૯૭-૯૮

લે હસુઆ નબીને, ઓસ પત્થરકુ ડાલા;
તબ પત્થર તો ટુટા; ઓસ હી હાલા. ૧

તબ બીજલી હો જેસા, હુઆ રે ચમકારા;
કે રોશન હોવડા, મદીના રે સારા. ૨

તબ નબીજીને આપતો, તકબીર કહી;
તબ સબોંને તકબીર, કેં કર લહી. ૩

એસે તીન બાર નબીને, દેખો ઘાવ રે કીતે;
અને તીનો બાર ચમકાર, હૂએ રે સુણાતે. ૪

તબ સલમાને અરજ, કીતી અદબસુ મના;
કે ફિદા મેરે મા બાપ, નબીજી તમના. ૫

હે ઉજાલેકી બાત, હમુ અચરત આઇ;
કહો રસુલ ખુદાકે, કેસી હે રોશનાઇ. ૬

તબ નબીજીને કોમકે, તરફ નજર ફિરાઇ;
અને પુછા તમુ દેખી, જેસી રે રોશનાઇ. ૭

તબ અસહાબોં કહયા, હાં નબીજી હમારે;
દેખો ઉજાલા હુઆથા, જે ગામ સારે. ૮

તબ નબીજીને કહયા, પૅલા હુઆ જે ઉજાલા;
દેખો કિસરા*કે મુલકકા×, શહેર કેરા રે હાલા. ૯

તુરત જીબ્રાઇલ મુજકો, ખબર એસી રે કીતી;
નબી તમારી ઉમ્મતકુ, વે પાદશાહી દીતી. ૧૦

નવશેરવાં કે ઠામ નામ, થા કિસરા ખિતાબા;
નબી ઉમ્મત તમારી, વૅ પાવેગી સિતાબા. ૧૧

અને દુજી જોતમાં, ઝમી રૂમકી¶ દેખાઇ;
સો લાલ રંગસી, નજરૂ રે આઇ. ૧૨

બી જીબ્રાઇલ મુજકો, તુરત દીતી રે અગાહી;
કે ઉમ્મત તમારી, એ બી લેવે પાદશાહી. ૧૩

અને બિલાદકા મુલ્ક|, તીજી જોતમાં દેખાયા;
સો જીબ્રાઇલ ખબરકા, બોલ એસા રે સુણાયા. ૧૪

વાં પાદશાહી હોવેગી, નબી ઉમ્મત તમારી;
એ સુન સુન કહો, ના છોડો રે બિસારી. ૧૫

રે તુહી

વાયદે મુલક તીનકે, પત્થર તોડે જાન રે,
પત્થર તોડે જાન;

---

* ઇરાનના બાદશાહનો લકબ × ઇરાનનો દેશ ¶ મક્કે શામની ઝમી
| યમનનો દેશ

મુમન હુએ વાં પાદશા, યુ સાચે વાયદે માન રે;
યુ સાચે વાયદે માન. ૧૬

૩૯૮–૬૯

તબ કિસરા કે મુલકકી, કીતી નબીજીને બાતી;
કે ઉજલી દેખાઈ, ઑસ મોહોલ કેરી જાતી. ૧
અને અવરભી તારીફ, અપને નબીજી કહી;
સો સલમાન ફારસીને, સુનકર લહી. ૨
તબ કહયા હાં જયુ હે, ત્યુ નબી હો ફરમાતે;
વે કિસરાકે મોહલ, સહી ઐસે દેખાતે. ૩
સહી તમે રસુલ હો, સાચે રે ખુદાકે;
સહી બોલ તમારે, હે સાચે રે સદાકે. ૪
યુ સલમાન ફારસી, એ કહયા હોને ખુશાલા;
બાત કિસરા કેરી, સુનને રે હાલા. ૫
શામ હોવે રે ફતે, ભી નબીજીને આખા;
તમુ હોઓગે હાકિમ, યુ ઉમ્મતકુ દાખા. ૬
કો' તમુસુ લડાઈ, કર સકનેકા નાંહા;
જબ હાકિમ હોઓગે, તમ શામકે માંહા. ૭
અને યમનકા મુલકભી, હોવે ફતે રે હમારી.
યુ નબીજી કહયા, સુણ ઉમ્મત રે સારી. ૮
અને કિસરા પાદશા, વે મારા રે જાવે;
કોઈ ફિરને કિસરા, ઓસ ઠામ રે ના આવે*. ૯

* આપના કહયા મુજબ યમનનો મુલક હજરત (સલ૦) ના વખતમાજ ફતેહ થયો અને બાકીના મુલકો માટે હજરત અબુબકર સીદ્દીક (રદી૦) ની ખિલાફતમા જેહાદ શરૂ થયા અને થોડોક મુલક મુસલમાનોના કબજામા આવ્યો પરંતુ હજરત ઉમર ફારૂક (રદી૦) ની ખિલાફતના સમયમા તો તે બધો મુલક મુસલમાનોના કબજામા આવી ગયો હતો

એ વાયદેકી બાત, સુની મુમનો સારે
થી યાદ રે રાખી, ના પડીયે બિસારે. ૧૦
કહ્યા સુલેમાન ફારસી, મેં વૅ સચકર જાના;
બાજ નબીકા વૅ વાયદા, સાચા દેખ ને પેછાના. ૧૧
તબ મુનાફિક સુણતે, આપ બાતોં માંહે આયે;
અને આપસકે મનકુ, બાત ખુશાલ કરાયે. ૧૨
કે ઘેરા હે પડીયા, અને ખાઇ હે ખોદાવે;
ભી અવર મુલકોંકા, સોચ કેસા મન આવે; ૧૩
ભી અવરભી બાતાં, ઓનુ જેસી કીતી;
યુ દોઝખતો ઓનુને, આપ જીભસુ લીતી. ૧૪
અને વાયદા વૅ નબીકા, સાચા મુમનોને જાના;
સહી પુરા કીયા વાયદા, વૅ આપ રે રેહમાના. ૧૫
રે તુહી
પત્થર તોડતે વાયદા, દીયા મુલક કહી ઠામ રે,
દીયા મુલક કહી ઠામ;
સહી મોજીઝે સાચે ઉનકે, મોહમદ જીનકા નામ રે,
મોહમદ જીનકા નામ. ૧૬

૩૯૯-૭૦

પત્થર તોડનેકે કાજા, નબી ખાઇમાં થે આયે;
તબ અસ્હાબીકે નજરૂ, નબી ભુખે થે દેખાયે. ૧
સુણા ભુખકે લીતે, ઇટ પેટથી બધાઇ;
સો જાબીર બિન અબદુલ્લા, કે નજરૂથી આઇ. ૨
તબ અનસારી સુ એતના, દેખા ગયારે નાંહા.
તબ માંગ રજા અબદુલ્લા, ગયે આપ ઘર માંહા, ૩
જા ઓરતકુ હકીકત, સગલી દાખી;
પુછા હે કુછ ખાનેકુ, બાત એતની આખી. ૪

તબ ઓરતને કહયા, જવ હે એક સાચ્ચા ;
અને બકરેકા બચ્ચા, ભી બાંધા રે બનાચ્યા. ૫

ફિર કહયા એતી નબીકુ, જા કહો ને બાતી;
સો છાનેસુ કહીયે, છુપા અવર જા જાતી. ૬

તબ ફિરકર જાબીર, નબી પાસ રે આયે;
બચ્ચરકી બાતકા, સોચ મન માંહે લાયે. ૭

સો સીધે હો કેરી, આવ ખબર દીતી;
અને નબીજીસુ બાત, દેખો છાની [‡] કીતી. ૮

તબ ઇઝન[×] નબીને. સબુકુ દીયા;
સો એસા કહયા, સબુ સુનને લીયા. ૯

કે ખદકકે ખોદનારે. સબ ચલો રે મેમાની;
સો જાબીર કે ડેરે, ખુબ મેમાની જાની. ૧૦

હે પાકીઝા ખાના, અને બાત રે બાતેરા;
તમે ચલો રે સારે. એ સુન રે સવેરા. ૧૧

ફરમાયા જાબીરકુ, તમ જાહો ને ડેરે;
અને એહેલખાનેકુ, એતના કહો ને સવેરે. ૧૨

કે ગોસ્ત કેરી હાડી, મત ચુલેથી ઉતારો:
અને આટા ગુદ છોડીયો, મત બોલ એ બીસારો. ૧૩

તબ જાબીરને ઓરતકુ, જા કહી એ બાતી;
સાથ નબીકે હે આવતે, જેતી અસ્હાબ જાતી. ૧૪

મત હાંડી રે ઉતારો, તમે ગોસ્ત હો કેરી;
ના પકાઇયો રોટી, તમ તદુર[¶] સવેરી. ૧૫

એતે નબીજી તો આપને, દેખો ચલકર આયે;
તબ શુકકર તો જાબીર મન, એતના લાયે. ૧૬

રે તુહી

* એક પાલી × દાવત અથવા હુકમ ‡ પોતાની સ્ત્રીને ¶ રોડી પકાવાનુ સાધન

ગાફિલ ગફલત છોડકર, સુન તુ મનકી પીત રે,
સુન તુ મનકી પીત;
મુમન હોવે સુનતે, એ હે દીનકી રીત રે,
એ હે દીનકી રીત. ૧૭

૪૦૦–૭૧

તબ નબીજી ચલકર, આપ ઘર માંહે આયે;
અને દસ દસ મુમન, ટોલી સુ બુલાયે. ૧
તબ નબીજીને આટા, આપ પાસ રે મગાયા;
અને મુંહ મુબારકસુ, કુછ ઓસ માંહે બાયા. ૨
લાઓ ઔરતાં પકાનાર, બાજ એતના બતાયા;
તબ રોટીયાં પકતે, કુછ છેહ ના પાયા. ૩
તબ નિકાલને ગોસ્તકુ, સબુ આગળ ધરીયા;
પણ પતીયા* ચુલેથી, નાં હેઠી કરીયા. ૪
સહી ખાનારે પોંચાયા, જેતે મુમનો નામા;
સો જાબીરને કીયા, સરબરાહી• કામા. ૫
દેખો સેર હો× સબુને, વૅ ખાયા રે ખાના;
ભી ખાતે રે બધીયા, એસા લખેસુ જાના. ૬
સો નબી કાજ બરકત, એસી રબને દીતી;
એ સાચી રે બાત, હે સુનકર લીતી. ૭
અરે સુન જાગ ગાફિલ, એ મોજીઝેકી બાતી,
દેખ થોડા હે જીવના, નીંદ કેસે હે આતી. ૮
તો છોડદે ગફલત, સુન દીન કેરી રાહા;
અને દીન કર સિરપર, દિલ સેતી રે કમાહા. ૯
સો સોને કેરે દિન, આગે બૉત હેં આતે;
સો હિસાબ રે બના, વૅ કહે હેં જાતે. ૧૦

* તપેલી • બંદોબસ્ત × પેટ ભરીને

તો જાગ જાગ થોડે કાજ, આજ કરને સામાના;
સુખે સોને હો કેરા, મન રાખને ધાના. ૧૧
દેખ દીન હે કમાને, સુખે સોનેકે કાજા;
તો કયુ નાંહી ચેતતા, દુની માંહે આજા. ૧૨
અને બાજ કામ, કુછ હોવે રે નાંહા;
તો સુખ બિના સામાન, કેસા નીંદ હો માંહા. ૧૩
તો બયાનકુ સુન સુન, કર ઓઢના બિછોના;
એ બાતકુ સુન સુન, તુ હો રે દાના. ૧૪
અરે ગફલત કામ, નાંહી આવે રે તેરે;
તો જાગને ગાફિલ, એ સુનને સવેરે. ૧૫
અને માણુક કી ગીતે, બોલ ચુન ચુન લીજે;
અને એક કર ખાલકકુ, મન એતના દીજે. ૧૬

રે તુહી

જાગ જાગ મુરખ ગાફિલ, સુન સુન દીનકી બાત રે;
સુન સુન દીનકી બાત;
સોના તુજકો બાત હે, જબ આવેગી રાત રે,
જબ આવેગી રાત. ૧૭

૪૦૧-૭૨

તુ દેખને ગાફિલ, મોજીઝેકી બાતી;
દેખ ખાતમ અબીયા, બુઝરગ જાતી. ૧
સુન જાબીરને મેમાની કીતી જીસ દના;
બાત ભુખકે હો કાજ, ચંતા રાખ ને મના. ૨
ઝબે કરતે બકરા, નને લડકો દેખાયા;
તબ ઓનુ મન ખેલકા, સોચ રે આયા. ૩
અને જાબીર તો ઝબે કર, ગએ નબીજીકે પાસા;
સો નબીજીકુ બોલાકર, લે આનેકી આસા. ૪

અને ઔરત નો લાગે, પકાનેકે કામા;
તબ લડકોને પાયા, ખાલી રે ઠામા. ૫

તબ બડે ભાઇને, કહી નનેકુ બાતી;
જેસી હકીકત ઝબેકી, અનુ થી દેખાતી. ૬

કહયા તુજે ઝબે કરૂ, મે હોઉ કસ્સાબા×;
અને તુ તો હો બકરા, બેલા રે સિતાબા. ૭

ઘર ધાબે પર ચડકર, ઐાસે બકરા કીયા;
અને હાથ પગ બાંધકર, પગુ તલે રે લીયા. ૮

અને ઝબે રે કીયા, લે છુરી રે ચલાઇ;
અને ઝબે કીયે બાજ. ચતા ભાઇકુ આઇ. ૯

એતે શોર શાર* હોતે. મા ઘરમાં સુ આવકર;
અને દેખતે તો રોએ, બાત નેના રે ભગ ભર. ૧૦

અને દુજે રે બેટેકુ, અનુ પકડના ચાયા;
ઓને ડરકે રે મારે, વે વાંહી ગીગાયા. ૧૧

વે ગીરતે રે ફોત, હુઆ ઓસ ઠામા;
દોનો મુએ યુ લડકે, જે જાબીર રે નામા. ૧૨

તબ માને છુપાયા, ઓનુ દોનુકા હાલા;
અને ઘરમાં સુલાકર, ઉપર કપડા ડાલા. ૧૩

સો નબીજીસુ લડકે, વે છુપાયે સવેરી;
કે રખે પોંચે ખબર, એ નબીકુ અનેરી. ૧૪

અને નબીજીકે દિલમાં, દિલગીરી રે આવે;
અને ખાના રે ખાતે, રજ ખાતિર હો જાવે. ૧૫

કે હે બખ્તોં નબીજી, મેરે ઘર આતે;
અને લડકે તો દુનીમાં, હે કુટમ કેલાતે. ૧૬

અને લડકોં સુ આકેબત, કામ રે નાંહા;
બુજ કર એતના, દીયા સહી મન માંહા. ૧૭

× કસાઇ * ધુમાટો ¶ સારાનસીબે

રે તુહી
લડકે દુનીયા જાનકર, બાઇ છુપાઇ બાત રે,
બાઇ છુપાઇ બાત;
ન સુને નબી ઇસ હાલકુ, બુઝરગ જીનકી જાત રે,
બુઝરગ જીનકી જાત. ૧૮

૪૦૨-૭૩

દોહા

સુનને ગાફિલ હે મરના, હાં મરના,
તલ તલ ઘડી દિન રાત રે;
મત તુ ભુલ કર આપડા, હાં આપડા,
કરે દુનીયા બાત રે. ૧
દેખ દુની ને દીનકુ, હાં દીનકુ,
રેવે ના એક ઠામ રે;
તો દેખને દીન કાજ પુતરા, હાં પુતરા,
બીસારે જાબીર નામ રે. ૨
ખાના પકાતે મર ગએ, હાં મર ગએ,
બેટે ઓનુ દો વીર રે;
દેખને આતિશ એ પેટકી, હાં પેટકી,
છુપાઇ કીતી ધીર રે. ૩
જો સાચા દીન ઓનુ બુજીયા, હાં બુજીયા
રાખી ના દુન્યા આસ રે;
આપને ફરઝદ સબકુ, હાં સબકુ,
બુઝે રબકે દાસ રે. ૪
મેરા તેરા ઓને ના કીયા, હાં ના કીયા,
બુજા જો રબથી સબ રે;

નંને બડે બંદે રબકે, હાં રબકે,
કરે જે ચાવે જબ રે. ૫
સુખ રે આકેબત ચાહેકર, હાં ચાહેકર,
રાખ રબ આપ ચત રે;
હુએ જો રબ સહી જાનીયા, હાં જાનીયા,
દુનીસુ નચત રે. ૬
રોવે રે ગાફિલ કુટમકુ, હાં કુટમકુ,
હો હો ભાઇ ને બાપ રે;
તોભી તુ યું મર જાયગા, હાં મર જાયગા,
રોને તુ દેખ દેખ આપ રે. ૭
દેખને ખુબી તેરે તનકી, હાં તનકી,
કેસી બનાઇ જાત રે;
રબ તો કીયા એસા તુજકો, હાં તુજકો,
ફિર પુછે રબ બાત રે. ૮
રબ કૅવે તેં થા રે મુજે જાનીયા, હાં જાનીયા,
રસુલ ભી થે આએ રે;
વે તો રાહા મેરે કાજ થે, હાં કાજ થે,
કિતાબ મેરી લાએ રે. ૯
જવાબ તબ કૅસે કરના, હાં કરના,
રો રો સુન એ બાત રે;
ઉઝર ના રે તુ કર શકે, હાં કર શકે,
એસી કીતી તુજ જાત રે. ૧૦
આંખો ને હાથ પગ તુજકો, હાં તુજકો,
દિયા દલ ને મન રે;
ચાતા કામ હે તુ કરે, હાં તુ કરે,
એસા કીયા તન રે. ૧૧

નાહી ડિઝર કેરી કામ તુજ, હાં કામ તુજ,
પુછે જબ આપ રબ રે;
પૅલા તો રબકુ બુઝલે, હાં બુઝલે,
પૅલા પુછે રબ જબ રે. ૧૨

૪૦૩-૭૪

અને જાબીરકુ બાત, બાઇએ કહીરે નાંહા;
યુ ફરઝદ છુપાયે, દોનો વર કે માંહા. ૧
જબ નબીજીકે આગળ. મ ડાયા રે તઆમા*;
લાગે જાબીર કરને; સરબરાહીકા કામા. ૨
તબ જીબ્રાઇલ આયે, અલેહિસ સલામા;
અને નબીજી સુ આવકર, એસા કીયારે કલામા. ૩
હે ફરમુદા રબકા, નબી જાબીર કુ કેહના;
કે બેટે જાબીરકે, દોનુ બુલાને લેના. ૪
વે તમુ સાથ આવકર, નબી ખાના રે ખાવે;
કહો જાબીરકુ એોનુકુ, જા બુલા રે લાવે. ૫
તબ નબીજીને જાબીરકુ, એ બાત રે કહી;
તબ જાબીરને ઘરમાં, જા પુછા રે સહી. ૬
નાંહી કહયા બાઇને, વૅ હાજર રે દેખાવે; ૭
તબ જાબીરને નબીજીકુ, કહી આવને બાતી;
કે હાજર નાંહી દોનો, લડકોંકી જાતી. ૮
તબ નબીજીને કહયા, હે હુકમ ઇલાહી;
કરો હાજર દોનોકુ, યુ કીતી હે અગાહી. ૯
ફિર જાબીરને કહયા, આયા રબ ફરમાના,
વે લડકોંકુ હાજર, બોલાને લે આના. ૧૦

* ખાવા

તબ બાઇને રોકર, વેં દોનો દેખાયે;
તબ જાબીર ભી દેખને, બાૅત મન ગમ લાયે. ૧૧
તબ બાઇ ને જાબીર, આયે નબીજીકે પાસા;
અને કદમો લાગે, હોકર રે દાસા. ૧૨
યું આજેઝી હો કરને, કહી લડકોં કી બાતી;
કે ફના હોવડી, હે દોનોકી જાતી. ૧૩
મત દિલગીર હોઓ, નબીજી તમના;
લખા થા સો પોંચા, જે બાબ રે હમના. ૧૪
તબ જીબ્રાઇલિ આયે, લાયે હુકમ ઇલાહી;
કે રબને તહુકુ, એસી ખબર બતાહી. ૧૫
કે તમે હો મોહમદ, જાઓ ઓનુકે પાસા:
અને ઉન્હોંકે સર પર, હાથ ફિરાઓ ખાસા. ૧૬
અને તમારી દુઆસુ, કરે જીવતે હમના;
તબ નબીજી ઉઠે, હુકમ રબકે મેના. ૧૭
આવ લડકોંકે સર પર, હાથ રે ફિરાયા;
દોઆ ભી માંગી, જુ રબ થા બતાયા. ૧૮
તબ જીવતે હો દોનો, નબી કદમો લાગે:
અને નબી ઓનુ સાથ, ખાના ખાને રે લાગે. ૧૯
તબ હુઇ રે ખુશાલી, ઓસ મૅમાની માંહા;
અને કહયા એતના, જે થે ઓસ ઠાંહા. ૨૦

રે તુહી

ગાફિલ સુન સુન મોજીઝે, મત સો દિન ઓર રાત રે,
મત સો દિન ઓર રાત;
એસે ખાતમ અબીયા, બુઝરૂગ હે વે જાત રે,
બુઝરૂગ હે વે જાત. ૨૧

૪૦૪-૭૪

દેખો યહુદીકા ટોલા, બની કુરેઝ નામા;
વે રેહતાથા મદીને, કે ફિરતે ઠામા. ૧
સો અપને નબીસુ, મેલ ઓનુને કીયાથા;
સો કોલનામા અનુકા, સહી કરને લીયાથા. ૨
કે દુશમન તમારૂ સુ, હમ મલે રે નાંહા;
હો તમારે રેહવે, હમ ગામ કે માંહા. ૩
દેખો ગયા રે લશકર, જે કાફરોં કેરા;
વોહી અખતબ ઓનુમા, સરદાર થા અનેરા. ૪
અને દગા ને મકર કર, વે કુમ રે ફિરાયા;
જે બની રે કુરેઝકે, નામ સુ બતાયા. ૫
બની કુરેઝકા ટોલા, તબ ગયા રે ફિરકર;
સો કાફરૂ ફિરાયે, કાન બાતોંસુ ભર ભર. ૬
તબ કોલ ભાન નબીસુ, ફિર ઉધર રે ગહે;
સો કાફરૂકે માં જા, કાફિર રે રહે. ૭
એ મુમનોકુ ખબર, સહી આવને પોંચાઇ;
તબ દિલગીરી ચતા, દિલ મુમનોકે આઇ. ૮
તબ ફિકર તો હોવડી, લશકર રે સારે;
તબ મુનાફિક ડર ડર, હોને લાગે રે કનારે. ૯
એતે ફોજા ફોજા લશકર, આઇ ગનીમ હો કેરી;
ઓ દિખાને લાગી; જાગો જાગો રે સવેરી. ૧૦
તબ માલિક બિન ઓફ, બની અસદ કહીયે;
અને ગતફાન ફજારા, સબ કાફિર એ લહીયે. ૧૧
થા ઉગમના મદીનેકે, સામી ડુગર કેલાતા;
એતો ઉધરથી આયે, એતી કાફિરકી જાતા. ૧૨

બની કનાના કે રસ્તે, ડુંગરથી આયે;
અને બૉત બૉત લશકર, થે સાથ વે લાયે. ૧૩

જબ ફોજાં દર ફોજાં, એસી રે દેખાઇ;
તબ મુનાફિક જીવકી, બાત યાદ રે આઇ. ૧૪

આંખો ફિર ફિર ગઇયા, ઓનુ ડરકે લીતે;
અને સત પતે જીવ કાજ, બાત મન માંહે દીતે, ૧૫

દેખો માકેબ બીન કૅાસર થા. જીસકા નામા;
વે બે ખબરા એસા, બોલા ઓસ ઠામા. ૧૬

અને સાદિક અકીદેકે, રહે રે ખુશાલા;
યાદ કીયા એતના, ઓનુ ઓસહી હાલા. ૧૭

રે તુહી

દુની કાજ દીનમાં મલના, વે કદીના આવે કામ રે,
વે કદીના આવે કામ;
તો મુનાફિક દેખ બૉત ડરીયે, ખદક જંગકે ઠામ રે,
ખદક જંગકે ઠામ. ૧૮

૪૦૫–૭૫

કહી માકેબ બિન કોસરને, તબ એસી રે બાતી;
જુ બેખબર કેહવે, મુનાફિક જાતી. ૧

જબ ઘર ઘર કાફિર, ચલ ચલ રે આયે;
અને ટોલે ટોલે, બૉત રે દેખાયે. ૨

લે નામ નબીકા, કહયા વાયદા હે કરતે;
બૉત મુલક લેનેકી, ચંતા મન હે ધરતે. ૩

કે કિસરા કે ખઝાને, અને ગંજ રે કિસરા;
સો રબતો દેવેગા, હે કહતે રે સવેરા. ૪

અબ હમુ જીવના, નાંહી નજર આતા;
કે કાફિરોંકા લશકર, હે બૉત રે દેખાતા. ૫

અબ જીવનેકી હમુકુ, આસ રે નાંહા;
તો ક્યુ હમ પૉચેગે, ઓગ મુલક કે માંહા. ૬
પીછે વાયદા જે હમુસુ, હે રે કીતા;
સો રસુલ ને રબને, હે બતાકર દીતા. ૭
સો ફરેબ ને મકકર બના, કુછ અવર રે નાંહા;
હે હમુકુ છેતરે, ઓસ વાયદેકે માંહા. ૮
દેખો મુનાફિક એસી, તબ કહી રે બાતી;
સો માકેબ બન કોસર, કેરી રે જાતી. ૯
જો દુની કેરે કાજ, વે ઇમાન થા લાયા;
તો સોચ બોલનેકા, ઓને વૅસા રે બનાયા. ૧૦
તો રબ કેરા હુકમ, ઓસ બાબમાં હે આયા;
સો મુનાફિક કરને, હે ઓસે રે બતાયા. ૧૧
જે સાદિક ઇમાની, ઓનુ ઇતના ચાયા;
કે દુની કાજ જીવના, બાત કામ રે ના આયા. ૧૨
કે જીવ જીવ આખિર, હે મરના સહી;
ઓનુ એસી તો બાત, સચ કર લહી. ૧૩
પણ એસા કુછ હોવે, રબ ઇમાનસુ મારે;
અને આકેબત રાહા, નેક હમારી સવારે. ૧૪
તો ભલા હે મરના, ઓસ થી પૅલા;
કે ઇમાનમાં ખતરા, આવે એ વૅલા. ૧૫
દેખો મુમનુ સાચે, તબ એસા રે જાના;
જો દીન માંહે વાસ્તા, ના દુનીકા થા આના. ૧૬
તો દેખ દેખ બૅરી, એ હૂએ રે ખુશાલા;
અને બાંધ બાંધ કમર, કહ્યા ઓસ હાલા. ૧૭

રે તુહી
મુમન ચાવે દીનકુ, સો આકેબત કેરે કામ રે,
સો આકેબત કેરે કામ;

જે દીનમાં દુની ચાવે સહી, વૅ મુનાફિક કેરા નામ રે,
વૅ મુનાફિક કેરા નામ. ૧૮

૪૦૬-૭૬

જબ એકા એક દોડકર, આયે કાફિર રે સારે;
સો હમલા કરને, પોંચે ખાઇકે કિનારે. ૧
આવ ખાઇકુ દેખતે, ઑનુ અજબ રે આયા;
કે અજબ રે સોચ, અનુ કામ હે બનાયા. ૨
કહીં આરબ કે મુલકમાં, એસી ના થી રે રીતા;
યુ ખાઇકા ખોદાના, અજબ ઓનુ મન દીતા. ૩
તબ મુમનું ઘેરા, આવ ડાલા રે સારે;
યુ કાફિર ગુમાની, લાગે ખાઇકે કિનારે. ૪
અને દુ બદુ* આડે કાફિર, ઝોર રે દેખાવે;
તો દોડે મુમનોકુ દેખકર, ચલ ચલ રે આવે. ૫
તબ માર રે તીરોંકી, પડી આમન સામી;
તબ અસહાબી દોડ દોડ, આગે હુએ રે નામી. ૬
ઓનુ કાફિરોંને, નબીજીકી જાત રે ચાઇ;
અને કર કર હમલા, ઑત કી રે લડાઇ. ૭
અને નબીજીકે તબુકુ. વે જાનકર આયે;
એસી દુશમની પુરી, વે મન માંહે લાયે. ૮
પણ મુકાબલા પુરા, આવ મુમનોને લીતા;
કે ખાઇ માંહે કાફિરકુ, કિસે આવને નાં દીતા. ૯
દેખો ગઝવાત અહજાબમાં, ઑત મેહનત પોંચાઇ;
એસી ગઝવાત અવરમાં, નાંહી લખેસુ સુણાઇ. ૧૦
દેખો નબીજીકુ મેહનત, પોંચી બોત ઓસ ઠામા;
એ ગઝવાત કહીએ, જે એહજાબ નામા. ૧૧

* એક પછી એક

સો મુશકિલ બાતા, બાત ઓસમા દેખાઇ;
બાત મેહનત મશાકકત, ઓસ કાજ રે ફેલાઇ. ૧૨

સો ભુખથી દેખાઇ, બોત હૂઇથી ગરાની;
અને બીડાત થા હાથ, બાત સહી એ જાની. ૧૩

અને હવા થી ઠંડી, ડર થા લુટ કેરા;
અને બાત થે દુશમન, સુણીયો સવેરા. ૧૪

અને દબ દબા ગનીમકા, બાત નજરૂ આયા;
બાત મેહનત મશાકકત, ઓસ કાજ રે ફેલાયા. ૧૫

રે તુહી
મુશકિલ કહીકહી રીતસુ, હૂઇ ગઝવાત એહજાબ નામરે,
હુઇ ગઝવાત એહજાબ નામ;
મુમન સબ એકઠે ભએ, ખંદક કેરે ઠામ રે,
ખદક કેરે ઠામ. ૧૬

૪૦૭-૭૭

અમર બિન અબ્દેવદ, થા એકકા નામા;
વે સાથ આયા થા, વે કાફિરોંકે કામા. ૧

વે થા રે સીપાહી, અને કવી* પેહલવાના;
ઓસે મુમનભી બુજતે, ના કો' થા રે અજાના. ૨

સો આરબોંકે માંહે, સબ ઓસે થે જાને;
કે હેરે સીપાહી, યું સબ કો' પેછાને. ૩

ઓને ચલાને ઘોડેકુ, આવ પકડા મેંદાના;
અને હાંક મારને લાગા, બાત કરને ગુમાના. ૪

કે હે કો' રે સીપાહી, સામી મેરે રે આવે;
અને મુકાબલા મુજસુ, વે આવને કરાવે. ૫

તબ ઓસ કેરે સામી, કો' ગયારે નાંહા;
ત્યુ ત્યું બાતેરા પુકારા, વે ગુમાન કે માંહા. ૬

---

* મજબુત

તબ નબીજીને કહી, એસી રે બાતા;
કોઇ હે રે કુછ મનમાં, હે દોસ્તી ધરાતા. ૭

કે એસકુ મારકર, આગે મેરે સુખે આવે;
યુ બૅલા બૅલા એસકુ, લે દોઝખમાં બાવે. ૮

તબ મુરતઝા અલીને, આવ રજા રે મગાઇ;
કે હોવે જો હૂકમ, મે કરૂ રે જગાઇ. ૯

તબ નબીજીને અલીકુ, ઝીરેહ આપકી પૅનાઇ;
અને દસ્તાર* આપસકી, લે સર માંહે બાઇ. ૧૦

બાંધ ઝુલફ્કાર કમરકુ, હાથ લીતી રે ઢાલા;
તબ નબીજી ને દુઆ, માંગી એસહી હાલા. ૧૧

તબ અલી હો પ્યાંદે, આયે એસકે સામી;
જે અમર બિન અબ્દેવદ, કાફિર નામી. ૧૨

તબ કાફિરને ઉતર કર, ઘોડા આપકા મરાયા;
અને હોને પ્યાદા, અલી સામી રે આયા. ૧૩

તબ કાફિરને આવકર, પુરી તરવાર બાઇ;
તબ અલી ઢાલ સિર પર, લે વે રે ચુકાઇ. ૧૪

તબ ઢાલકુ તો ચીરી, ઓને પૅલે રે ધાવા;
આવ તારક×કુ પોંચી, એસા દીયા રે દાવા. ૧૫

ભાઇ દીન હો કેરી, સુનો જગ કેરી બાતી;
કહો આજીઝ હોકર, દિન ઓર રાતી ૧૬
રે તુહી

દીનમાં દુની ના બાયકર, મુમન હોઇએ ખાસ રે,
મુમન હોઇયે ખાસ;

તારીફ સુન સુન મુમના, હોકર રહીએ દાસ રે,
હોકર રહીએ દાસ. ૧૭

* પાઘડી × સર-માથુ

૪૦૮-૭૯

દેખો ખાઈ કુદ કાફિરને, કેસા કીયા રે જંગા;
સો આયા એકલા, કાજ નામોસી નંગા*. ૧
તબ અલીને ઘાવ, આપ ઢાલ પર લેકર;
અને મારી શમશેર; ઓમ કેરે સર પર. ૨
સો ઝરબ× પેહલેસુ, માર ને ગિરાયા;
દેખો એકનો કાફિર, યુ દોઝખમાં આયા. ૩
તબ મારને અલીને ઓસે, તકબીર કહી;
તબ નબીજીને જાના, મારા કાફિર સહી. ૪
ઓસ કાફિરકુ મારે બાજ, દુજે દો ગે આયે;
અલીકુ ચાહ કર, વે બુરા મન લાયે. ૫
અબી વહાબકા બેટા, હુબૈરા કેલાયા.
અને જરારતો દુજા. ઓસ સાથ થા આયા. ૬
તબ અલીનો ધસીયે, જેસે ઓનુ પર શેરા;
અને લપકને પોંચે, એક પલમાં સવેરા. ૭
જબ જરારકી નજરૂ, અલી રે આયે;
અને ધસને આવતે, જબ ઓસે રે દેખાયે. ૮
તબ જરારકુ રંજ, હુઆ રે અપારા;
અને ઉઠકર ભાગા, ના પકડા કરારા. ૯
પણ હુબૈરાને આવકર, કુછ મુકાબલા લીતા;
ઝુલફકાર કેરા, ઘાવ અલીએ દીતા. ૧૦
તબ હુબૈર બી ઉઠકર, કાફિર ભાગા;
અને ઓલુએ ને ઓઠે, તાકને લાગા. ૧૧
અને નૌફિલ બિન અબદુલ્લા, તબ ઘોડેથી ગીરીયા;
સો ખાઈકે માંહે, આવકર પડીયા. ૧૨

* શરમ અને ઇઝઝત માટે × વાર

તબ પથરોંકી મુમનો, ઓસે કીતી રે મારા;
તબ કાફિરને ખાઇમાંથી, કીતી રે પોકારા. ૧૩

તબ અલી દોડ ગએ, મૅરવાની સેતી;
અને ખાઇમાં ઉતરે, રીત દિલાસેકી તેતી. ૧૪

યુ નરમી સુ બાતકર, ઓસે બાઇ શમશેરા;
સો કમરમાં મારકર, ટુકડે કીયે દો સવેરા. ૧૫

સુનો નસીઅત બોલ, બૅરી મારને કેરા;
સહી ઓસે યાદ રાખકર, મન દેઓ યુ સવેરા. ૧૬

રે તુહી

જો તુ હોવે ગાફિલા, દુરીજન દેવે દાવ રે,
દુરીજન દેવે દાવ;
તો ઓસથી પૅલા મારતુ, જો તુજે દીનકા ચાવ રે,
જો તુજે દીનકા ચાવ. ૧૭

૪૦૯—૭૯

દેખો કેસી રે મડાની, ઓસ દન રે જગાઇ;
સો સારા દિન, યુ કીતી રે લડાઈ. ૧

તબ મુસલમાન મહાજર, ભી મદીને કેરે;
તીન નમાઝ કઝા, હુઇ સુણીયો સવેરે. ૨

સો ઝોહોર ને અસર, મગરિબ કહીએ;
ફૅાત હુઇયાં તીનો, નમાઝ લહીએ. ૩

તબ નબીજીને જમાતસુ, વૅ કીતી રે નમાઝા;
અને કિનારા પકડા, એસા સુના રે અવાઝા. ૪

કર નમાઝ દુઆ, તબ નબીને મગાહી;
સો કાફિરોંકી હાલકી, રબ પાસ રે ચાહી. ૫

યા ઇલાહી આલમીન, ધર ભરને અનુકે:
સો આગસુ ભર, નામ કાફિર જનુકે. ૬

ભી આગ તુ ભર, ગોર અનુકે માંહા;
કર હલાક અનુકુ, થર રેવે કો નાંહા. ૭
થી મુમનોપર ઓસ વકત, સખ્તી દેખાતી;
વે સખ્તી હો કેરી, બાત બાત હે કૅલાતી; ૮
થે લશકર દબદબા બાત, કાફિર દેખાતે;
બાત ઉસ કાજ ખોફ, મન મુમન થે લાતે. ૯
ઇસિ ખોફ કેરી બાતમાં, સબ બુજો રે બયાના;
એ બાત હે સમજની, હો કર દાના. ૧૦
તબ દુઆતો નબીકી, રબ કબુલ કીતી;
જુ કરને નમાઝા, દુઆ માંગથી લીતી. ૧૧
તબ નોએમ બિન મસઉદ, બીન ઉમગ ગતફાની;
વે કાફિરોંકે સાથ થા, એસી બાત રે જાની. ૧૨
વે નામી થા રે કાફિર, ઓનુ માંહે રે કૅલાતા;
અને ફદને ફરેબ, બાત શેતાની બતાતા. ૧૩
દેખો ઓસે તો રબને, તુરત દીયા રે ઇમાના;
તબ ઓને તો ઇસ્લામ, સહી રે પેછાના. ૧૪
ઓને ઇસ્લામ કેરી, બુજી મન સુ બાતી;
સો કાજ દુઆ નબીકે, થી માંગી થી રાતી. ૧૫
એ બયાન હે માણક, ચુન ચુન લીજે;
અને હો બદે આજીઝ, મન એતના દીજે. ૧૬

રે તુહી

ગાફિલ ઉઠને જાગકર, સુન તુ ગઝવાત બાત રે,
સુન તુ ગઝવાત બાત;
ઇમાન તેરા થર રહે, ભસ્તી હોવે જાત રે,
ભસ્તી હોવે જાત. ૧૭

૪૧૦–૮૦

નોએમ હોને મુસલમાન, પાસ નબીજીકે આયા;
કર અકીદા સાચા, થા રે લે આયા. ૧

સો દુઆ થી નબીકી, કીતી કબુલ રેહમાના;
સહી નોએમકુ તો રબને, દીયા રે ઇમાના. ૨

હો મુમન ગયા, બની કુરેજાકે પાસા;
સો નસીઅત ઓનુકુ, દેનેકી આસા. ૩

વે યહુદીકા ટોલા, બની કુરેઝા નામા;
ભાના કોલથા નબીસુ, ઓનુ કાફિરકે કામ' ૪

જાને ઓનુસુ નોએમને, બાત એસી રે બતાઇ;
કે નસીઅત નોએમકી, મન ઓનુકે આઇ. ૫

જુ ગતફાન કુરેશસુ, વે મલ થે ગહે;
અને ભાન કૉલ નબીકા, અનુ સાથ થે રહે. ૬

વેસી જુદાઈ તો હોવડી, ઓનુ ટોલુકે માંહા;
કે કોઇ કીસીકુ, ધીરે રે નાંહા. ૭

બની કુરેઆને તબતો, એસા કીયા રે બયાના;
ઢોર હમારે હે મરતે, બોલ એસા બીચ આના. ૮

હમુ રંતે રંતે ઑાત દિનકી, હુઇ રે જગાઇ;
બી જાનતે નાંહી, કબ મીટેગી લડાઇ. ૯

અને ઢોર હમારે; હય ઠડે મર જાતે;
હે ગામ તો જાતે, યાં રહયા ના શકાતે. ૧૦

બનુ કુરેઝને કુરેશ સુ, યુ કેં કર બાતી;
જુદી હોવડી ઓનુસુ, અનુકી જાતી. ૧૧

બી નોએમ બિન મસઉદ, થા કોમ સરદારા;
હો કાફિર ને ઓસકે, જંગ દુટા રે પ્યારા. ૧૨

દેખો ખાલિક ને કેસા, તબ કરમ રે કીતા;
સો કાફિરોંકા લશકર, માર ભાન તોડ દીતા. ૧૩

તબ કાફિરોંકે લશકરમાં, પડા રે તરાસા;
કો કીસીકુ નાં ધીરે, ના કો' જાવે કીસ પાસા. ૧૪

સો બરકત દોઆ, નબીજી હો કેરી;
એ સુન સુન મનમાં, દો ઇતના સવેરી. ૧૫

રે તુહી
વે દીન હૈ આજ નબીકા, સુન તુ ગાફિલ બાત રે,
સુન તુ ગાફિલ બાત;
તો પગ માંડ સાબિત નેહસુ, છુટક પાવે જાત રે,
છુટક પાવે જાત. ૧૬

૪૧૧-૮૧

તબ કાફિરોંકે લશકર, સત પતે કીતે;
સો અપને નબીકે, દુઆ કે લીતે. ૧

થા આખર રે રોઝ, ચાર શબે* દના;
કબુલ હુઇ દુઆ નબીકી, સુન રાખો રે મના. ૨

દેખો હુકમ તો રબકા, હૂવા રે બાવા;×
તબ બાવને હુકમ સુ, દીયા બેરીકુ દાવા. ૩

તબ કકર ને પત્થરે, ઉડણુ લાગે;
અને ખાને કેરે બાસન, સબ ગિર ગિર ભાગે. ૪

દેગ જેતી ખાનેકી, સબ ઉંધી રે ડલાઇ;
એસી બાત તો રબને, થી ગરમ રે ભેજાઇ. ૫

જે ઠંડીથી હવા, ગરમ હુઇ વે બાવા;
ઓને કાફરોંકા લશકર, યું ધુલ મેલાવા. ૬

કાટો તંબુ રે તનાવા¶, યુ રબે ફરમાયા;
તબ નુરી રે દોડે, જબ હૂકમ રે પાયા. ૭

* બુધવાર × હવાને ¶ તબુની રસ્સીયો

ઓનુ. કાટ ને તનાવા, તબુ સબુકે ગિરાયે;
થે કાફિર લાગે કરને, તબ હાય રે વાયે. ૮
ભી નુરીયોંને મેંખાં, સબ હુકમ ઉડાઇ;
ત્યુ કાફિરોંકે મનમાં, બોત દેહશત રે આઇ. ૯
તબ સોચ આયા ભાગનેકા, કાફિરોંકે માંહા.
સબ ડર ડર ધ્રુજે, થર રહયા કો' નાંહા. ૧૦
નબી સોનેકી જાગોસુ, ઉઠે ઓસ રાતી;
અને મશગુલ નમાઝસુ, હૂવે સુની યું બાતી. ૧૧
હો ફારિગ નમાઝસ, નબીએ એતના આખા;
કો' કાફિરોંકી ખબર, લાવે યું રે દાખા. ૧૨
ઠ ઠ ડરકે લીતે, કો' બોલા રે નાંહા;
ફિર નબી હુએ મશગુલ, નમાઝ કે માંહા. ૧૩
ભી નમાઝથી ફારિગ હો, બાજ નબીજીને કહયા;
ભી બોલા ના કોઇ, સબુ સુનકર લહયા. ૧૪
ફિર નબીજી નમાઝમાં, ચડે તીજી રે બારા;
અને સુન સુન મનમાં, રાખો એતના કરારા. ૧૫

રે તુહી

ચણા જીવ તુ કયા ચાહે, અતે મરના હે નત જાન રે,
અતે મરના હે નત જાન;
તો બેલા બેલા જાગ કર, રબકુ તુ પેહછાન રે,
રબકુ તુ પેહછાન. ૧૬

૪૧૨-૮૨

ભી નમાઝ સુ ફારીગ હો, કહી નબીજીને બાતી;
લાવે કાફિરોંકી ખબર, કો' હે રે જાતી. ૧
કરે ભસ્તી રબ, ઓસે મેરે સાથા;
વે દોસ્ત હોવે ભસ્તમાં, લેવે મેરા રે હાથા. ૨

તબ હુઝેફાને લબ્બેક*, કહયા રસુલ અલ્લાકે;
હે સાચે વાએદે, કૉલ તમારે સદાકે. ૩
તબ નબીજીને આખા, આવો પાસ રે મેરે;
તબ હુઝેફા નબીકે, પાસ ગએ રે સવેરે. ૪
તબ ઓનુકે સીનેપર, હાથ નબીજીને ફિરાયા;
ભી દોનું ખભુ બીચ, હાથ ફિરાયે બતાયા. ૫
યુ હાથ ફિરા નબીને, બાજ દુઆ રે મંગાઇ;
રબ પનાહમાં તુ રાખે, યુ લખેસુ સુણાઇ. ૬
તબ હુઝેફા કેરી, ભુખ રે ભાગી;
અને દુર હુઇ ઠંડ, જે બૉત થી લાગી. ૭
હુઇથી ઠંડ ને ભુખસુ, આજીઝ મુમનોકી જાતી;
સો લખી ના જાતી, બૉત એ બાતી. ૮
તબ નબીને બુલાકર, કીતી છાની રે શાના;
લે આઓ ખબર ઓનુકી, તમે હોકર દાના. ૯
કે કામ કયા હે કરતે, જે કાફિર નામા;
સબ જાસુસી કરની, જા ઓસહી ઠામા. ૧૦
પણ રહીયો છાને, છતે હોઇઓ નાંહા;
અને કભી ખોફ આવે, તમુ દિલ રે માંહા. ૧૧
તબ ચલકર બેલે, તમુ મેરે પાસ આના;
એતા નસીઅત કેરા, કીતા નબીને બયાના. ૧૨
એતા બોલ ચઢા નબીકા, સર હુઝેફા ચલીયે;
સો ખાઇકુ ઓલકર, પાર ઉતરીયે. ૧૩
ખાઇ બાર રે ઉતરતે , બૉત ગરમી દેખાઇ;
તબ ઠંડ તો જાકર, ખુશાલી આઇ. ૧૪
જા કાફિરોંકે લશકર, પાસ આપકુ પોંચાએ;
એક ઝાડકે પીછે, જા રહે રે છુપાયે. ૧૫

* હાજર છુ

તબ કાફિરોંકે ભાગનેકે, સામાન દેખાયે;
તબ હુઝેફા મનમાં, એતના લાયે. ૧૬
રે તુહી
એક કર રબકુ બુઝીએ, જે હે આપ સુબહાન રે;
જે હે આપ સુબહાન;
ગાફિલ બંદા હોએકર, સુન સુન મનકે ધાન રે,
સુન સુન મનકે ધાન. ૧૭

૪૧૩-૯૩

તબ ઝાડ તલે રેહકર, અનુ નઝર ફિરાઇ;
તબ કાફિરોંકી ખબર, ઓનુ એસી રે પાઇ. ૧
અબુ સુફીયાન કાજ, ઓનુ આગ હે જલાહી;
સો કેતની મેહનત સુ, લે હે સિલગાહી. ૨
અબુ સુફીયાન ઠંડ કાજ; જાત આપ હે ફિરાતા;
સો હે આગ પાસ ફિરતા, તલ કલ નાંહી પાતા. ૩
અને બાવ તો ઓનુમાં, હે એસી રે ચલતી;
કે ખબર કીસીકુ, નાંહી કીસીકી પડતી. ૪
અબુ સુફીયાન હુઝેફાકે, સામી આયા જુ નિશાના;
તબ તીર ખેચ મારૂ, એતા હુઝેફાને જાના; ૫
તબ નસીઅત નબીકી, ઓનુ યાદ રે આઇ;
ઓસ કાજ રહીલે, વે આપકુ છુપાઇ. ૬
લશકર આવતા દેખાયા, એને ખાલિક કેરા;
સો નન્ને બડે પથરોં, રિત દેખા રે અનેરા. ૭
દેખો કાફિરોંકો રબને, કેસે કીયે સંગસારા*;
તબ ભાગને હો કેરા, સોચ ઓનૂને સવારા. ૮
અબુ સુફીયાન એ દેખ કર, ચતા એતી ચત દીતી;
અને બડે બડે કુરેશોંસુ, બાત રે કીતી. ૯

* પત્થરોની માર મારી

યાં રેહના નો હોવડા, હમુ બોત રે દના;
અને ચાર પાએ મુએ. ઇસ મોહીમકે* મના. ૧૦

અને કોમ બની કુરેઝાકા, હમસુ ફિરિયા;
યુ અવરબી ટોળું, સોચ મન ધરિયા. ૧૧

અને ઓર ભી અપનું, હે ફુટ ફાટ રે દેખાતી;
તો રેંનેકી ફિકરઅબ, મેરે મન નાંહી આતી. ૧૨

એતા કૅ કર ઉંટ પર, ભયા બેલા અસવારા;
પગ ઉંટકે ખોલેકા, ના પાયા ¶ કરારા. ૧૩

અબુ જેહેલકે બેટેને, પગ ઉંટકે ખોલાયે;
યુ એકલા ભાગા, સાથ કોઇના રખાયે. ૧૪

અને મોહાર×કુ હાથ કર; લે ઉંટકુ ભગાયા;
અને ભાગતે સબુકુ, બોલ એસા રે બતાયા. ૧૫

ના કીજીઓ ઉતાવલ, ચલનેકે માંહા:
પણ એતના કેનીને, કીયા રે નાંહા. ૧૬

રે તુહી
દીન શરમ રાખે રબ વે, જીનકે હે રસુલ રે,
જીનકે હે રસુલ;
સો મોહમદ મુસ્તફા જાનીએ, સબ જીવોંકે મુલ રે,
સબ જીવોંકે મુલ. ૧૭

४१४-८४

તબ કાફિરોંકા લશકર, ભાગને લાગા;
અબુ સુફીયાન ભાગેકા, ડર બાત મન લાગા. ૧

જા કાફિર ભાગકર, સંગલે ગહે:
સો હુઝેફા તબ તક, કાડે રે રહે. ૨
પુરી ખબર લેકર, ફિર હુઝેફા ચલીયે,
તબ અસવાર બીસ, ઓનુ રાહા માંહે મલીયે. ૩

* જાનવર ¶ લડાઇના × ઉંટના નાકમાનીદોરી

થીયાં ઉજલી પગડી, સબ ઓનુને બધાઇ;
અનુ હુઝેફાકે સાથ, એતી ખબર કેલાઈ. ૪

કે સાહેબ તેરેકુ, કહીએ એતની બાતી;
કે દુર કીતી રબને, કાફિરોંકી જાતી. ૫

તબ હૂઝેફા સુનકર, ચલ નબી પાસ આયે;
તબ નમાઝમાં નબીજી; ઓનુકુ દેખાયે, ૬

બાજ ઇશારત નબીને, બોલા લીયે આપ પાસા;
તબ હકીકત સંગલી, અનુ કહી હો દાસા. ૭

કીયા તબસ્સુમ* નબીને, કુછ દાંતરે દેખાયે;
તબ ઝલકાટ દાંતકે, બાત નજરૂ આયે ૮

દેખો ઓસ વકત નબીને, આપ એતા ફરમાયા;
અબ કાફિર ના આવે, યુ કેને બતાયા. ૯

કે અબ ફિર કાફિર, ના કરે રે જગાઇ;
આવ સામી અપને, કર શકે ના લડાઇ. ૧૦

અબ અપનુકુ ઉનોંપર, હે ચલ ચલ જાના;
દેખો નબીજીને એતના, તબ કીયા રે બયાના. ૧૧

સો યુ હુવા ફિર કર, ના કાફિર થે આયે;
એસી ગઝવાત ખદકકી, રબને હરાયે. ૧૨

ત્રે ઘેરા થા પડીયા, દિન રે ચોબીસા:
એસે કાફિર થે બલગે કર બાત રીસા. ૧૩

દેખો મુમનોને નજાત, દિન ચોબીસુ પાઇ;
તબ ખાઇ બાર હોવડે, ચુકી રે લડાઇ. ૧૪

સુન ગાફિલ તગીથી, બાત ખાનેહો કેરી;
અને હવાથી ઠડી, બાત રે બાતેરી. ૧૫

* હસ્વું

વે મુમનોને મુશકીલ, વે બુઝી રે નાંહા;
અને સોચ તો એતના, થા ઓનુ દિલ માંહા. ૧૬
રે તુહી
રબ જેને સહીકર જાનીયા, નહી ઓસે દુનીકી આસરે,
નહી ઓસે દુનીકી આસ;
વે ઉમ્મતી હોને નબીકા, રેસી આપ મન દાસરે,
રેસી આપ મન દાસ. ૧૭

૪૧૫-૮૫

સુન પદરમી ગઝવાત, બનુ કુરેઝા નામા;
બનુ કુરેઝકે કોમસુ, જગ હુઆ એક ઠામા. ૧
ભી ગઝવાત ખૈબરકા, હોવે એકઠા બયાના;
હે પાસ પાસ દોનુકા, બયાન એકઠા લખાના. ૨
ભી ઓર અનુ દોનુ બીચ, હુઇ દો ગઝવાતા;
વાં જગ નાહી હોવડા, એસી સુની રે બાતા. ૩
સો સોલમી ગઝવાત, બની લેહીયા જાનો;
અને ગઝવાત સત્તરમી, ગતફાન પેછાનો. ૪
.અનુ દોનુ માંહે જગતો, નાંહી હુઆ રે કેલાયા;
પણ નબીથે સિધારે, યું કાગજે લખાયા. ૫
બનુ કુરેઝકી ગઝવાત. હુઇ પાંચમે સાલા;
સો હિજરત બાજ. એ સાલકા હાલા. ૬
નબી ખદકસુ ફતે કર, જબ આયે મદીના;
સબ અસહાબોં આપસકા, જા મુકામ લીના. ૭
હથીયાર સામાન, સબ જગકે ખોલાયે;
અને બેઠે સબ મુમન, કરાર પાયે. ૮
ખોલ કમર નબીજી, આવ બેઠે ડેરે;
અને નહાને કાજ સિધારે, આપ નબીજી સવેરે. ૯

બીબી આયશા*થે નેહલાતે, રઝીઅલ્લાઅનહૉ નામા;
યું બેઠેથે નબીજી, સહી નેહલાનેકી ઠામા. ૧૦

એતે બારથી મરદને, આવ અવાઝ સુણાયા;
સો નબીજીકે કાનો, વે અવાઝ રે આયા. ૧૧

તબ સુનતે નબીજી, તુરત ઉઠને સિધારે;
જે હબીબ રે નામસુ, કહીએ રબકે પ્યારે. ૧૨

તબ બીબી આયશા, સાથ નબીજીકે ગહે;
અને નબીજીકે પીછલ જા, ડાંડે રે રહે. ૧૩

યે સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ જાતી;
અને એતના કહો, દિન ઓર રાતી. ૧૪

રે તુહી

બદે ખાકી હોય કર, બુઝો પેહલા રબ રે,
બુઝો પેહલા રબ,

ઉમ્મત હોઓ એસે નબીકી. જીસથી કીયે સબ રે,
જીસથી કીયે સબ. ૧૫

૪૧૬–૮૬

દેહીયા કલબી¶ હો જેસા, એક શખસ દેખાયા;
થા ઉંટ પર અસવાર, હોકર આયા. ૧

કહયા હથીયાર ખોલે, યા મોહમદ તમના,
અને હજુ લગ હથીયાર, નાંહી ખોલે રે હમના. ૨

ભી નુરીયોં સબોંને, નાંહી કમર ખોલાઇ;
નબી સેલાહ× તુમ પેહનો, યુ ખબર બતાઇ. ૩

બની કુરેઝા કે તરફ, નબી કરો અસવારી;
અને કમર બાંધ નબીજી, હોઓ તૈયાર સવારી. ૪

---

* હ૦ અબુબકર સીદીક (રદી૦) ના બેટી અને હઝરત (સલ૦) ના બીબી

¶ એક અરબાબી હતા × હથીયાર

અને મેહી હું જાતા, કોટ અનુકા લીજે;
અને માર બની કુરેઝાકુ, ફતેહ રે કીજે. ५
અને મેહી અસહાબી લે, ઉધર જાતા;
યુ લશકર સારેકુ, હથીયાર કરાતા. ६
તબ નબી એ બાત સુન, ફિર ઘર માંહે આહે;
તબ બીબી આયશાને, નબીકુ બતાહે. ७
એ અસવાર કોન થા, કહો રસુલ ખુદાકે;
સાચે બોલ હે તમારે, અને વાયદે સદાકે. ८
તબ એ પે જબ્રાઇલ, નબીજીને આખા;
દેખો જુવાબ નબીને, યુ કેહ કર દાખા. ९
તીન હજારથા લશકર, સબુ અસ્હાબી કેરા;
વે તો કમરાં બાન્ધકર, હૂઆ તૈયાર સવેરા. १०
જબ નબીજી અપને, બાંધ કમર સિધારે;
બની નઝીરકી કોમ, દેખે ઠાડે હે સારે. ११
સો કમરાં બાંધકર, સબ તૈયાર દેખાયે;
તબ નબીજીને ઓનુકુ, દેખને બતાયે. १२
કહો કોન રે બુઝાઇ, તમુ જંગ કેરી બાતી;
સબુ કમર હે બાંધી, તમુ મુમનકી જાતી. १३
કહયા દેહીયા કલબીને, હમુકુ સુણાયા;
તબ નબીને નામુસકા, ઓનુ નામરે બતાયા. १४
યું જબ્રાઇલ લશકર, સબ તૈયાર કર કર;
અને ખોફ રે બાયા, સામી કોટ માંહી જા કર. १५
રાત વેલા રે સોનેકી, નબી વાં જા પોંચાયે;
મુમન કોટકુ પોંચતે, મન એતના લાયે. १६

નુરી આગેવાન હોયકર, કરે જંગ સામાન રે,
કરે જંગ સામાન;
સુન રે ગાફિલ જાગકર, હે બુલંદ નબીકી શાન રે,
હે બુલંદ નબીકી શાન. ૧૭

૪૧૭-૮૭

તબ અલીને નિશાન લે, કોટ તલે રે પોચાયા;
અને કોટ તલે નેજેકુ, જા આપ રે ગડાયા. ૧
અને અબુ કતાદાકુ, છોડે નીગેહવાની કામા;
સો નેઝેકુ ગાડા થા, જીસ રે ઠામા. ૨
યુ નેઝેકુ ગાડ કર, આયે નબીજીકે સામી;
અને આગલ હૂએ, સબ અસહાબી નામી. ૩
બની કુરેઝકે કોટ પાસ, જબ નબીજી આયે;
તબ મુબારિક ઝુબાંપર, બોલ એતના લાયે. ૪
અરે સુવ્વરકે ભાઇઓ, હો ભુડકી ઝાતી;
યુ કાફિરોંકો નબીને, કહી ઓસ ઠામ બાતી. ૫
તમે આહો ને નીચે, કોટ થકી રે સવેરે;
સો હુકમ ખુદાકે, અને રસુલ હો કેરે. ૬
ભી અરાદ બિન ખોઝરને, તબ એતના બતાયા;
બની કુરેઝાકે ટોલેકુ, એતા કેહ ને સુનાયા. ૭
તમે હો દુશમન ખુદાકે, હમ ઘેરા છોડે રે નાંહા;
જા મરજાહો તમે, ભુકુ કોટકે માંહા. ૮
અબી વિકાસકા બેટા, જે સાદ રે નામા;
મહી નબીએ આબ્યા, અનુ ઓસ ઠામા. ૯
કે કાફરોંકો જાકર, મારો ને તીરા;
એક તલ હો કેરા, ના દેઓ અનુ ધીરા. ૧૦

તબ વે દિન રાત આવ, તીર સાદને ડલાયે;
ભી આવતીભી રાતકુ, કુછ ડાલે રે કુલાયે. ૧૧
બાજ આવ નબી પાસ, અનુ ઉતારા લીયા;
ભી સબાંકુ ઉઠકર, જગ ફિર જા કીયા. ૧૨
એ રીતે જગ કીયા, દેખો પચીસ દંના;
એસા ઘેરા રે ડાલા સુન ગભીયો મના. ૧૩
તબ સાદ બિન મઆઝ, કેતે ઉટ રે ભરાયે;
સો ખજુર ભરકર, કાજ મુમનો ભેજાયે. ૧૪
હે કહયા નબીને, ખુબ ખજુરકા ખાના;
દેખો મુમનોકા કુત* થા, ખજુરા પેહછાના. ૧૫
દેખો ખાને ખજુરા, જગ મુમનો કીતા;
એ સુન મુન બદો, મન એતના દીતા. ૧૬

રે તુહી

બનુ કુરેઝા નામ હે, ટોલા થા કોટ ઠામ રે,
ટોલા થા કોટ ઠામ;
નબીને જા ઓસે ઘેરીયા, હુકમ દીનકે કામ રે,
હુકમ દીનકે કામ. ૧૭

૪૧૮-૮૮

ગઝલ

બની કુરેઝા કોમ હે, દેખો તો કેરા નામ રે;
વે તો યહુદી જાત થે, રેહતે થે કોટકે ઠામ રે. ૧
ઓનુ નબીસુ આવકર, કૉલતો થા પૅલા કીયા રે;
અપને નબીસુ મિલકર, રબ તો થા બીચમાં દીયા રે. ૨
જબતો કુરેશી મિલકર, આયે તો મકકે ઠામ રે;
કુફ્ફાર મિલે અતે ઘણે, દુશમની કેરે કામ રે. ૩
જબ તો એ લશકર કાફરા, ઓનુકુ દેખાયે બાત રે;
તબ તો ગયે સબ ફિરકર, કૉલકુ તો કીયા ફૉત રે. ૪

* ખુરાક

બનુ કુરેઝા નામ હે, ઓસ કોમકા જાનો સહી રે;
વે ના રહે થે કૉલપર, બિચમાં તો દે સાચા દહી રે. ૫

ગુસ્સે તો ભાને કૉલકે, કેસા તો હુઆ રબ રે;
સુલતાન ભેજે અંબીયા, જીનથી તો કીયે સબ રે. ૬

કરને નબીને આપને, કોટે ઘરીયા હે સાર રે;
છુટના નોઆબ કેસા તમુ, કૉલ છોડીયા બિસાર રે. ૭

સુન સુન ગાફિલ દીનકી, કેસી તો હે એ બાત રે;
બાંધ કમર આપ ચલે, રસુલ જેસી જાત રે. ૮

કહયા નબીને જાયકર, ઓનુકુ તો સુબ્વર નામ રે;
મુમન ધસકર પૉચીયે, ઘેરા તો વૅ જા ઠામ રે. ૯

ગાફિલ સુન તુ આપકા, ચાવે જો મુમન નામ રે;
સીસ ચઢાને દીનકુ, કરને બી વેસે કામ રે. ૧૦

બાત કરે એક મનસુ, અને એકકુ નાંહી કરે રે;
કયુ તન ખુશાલી આપકી, તુ દીનમાં આગે ધરે રે; ૧૧

નાહી હુઆ તુ મુમના, કરે હે મુનાફિક કામ રે;
ગાફિલ બેગે ચેતીયે, નાંહી તો દોઝખ ઠામ રે. ૧૨

દીનકી તો જેસી બાત હે, સબ સબ હે સરખી સહી રે,
એકકુ કબુલે એક ના, અકકલ કયુ તેરી ગહી રે. ૧૩

દીન તો નબીકા સાચા હે, સાચે નબીજી આપ રે;
છોડતે તો બાત કો' દીનકી, દેખતહુ હોવે પાપ રે. ૧૪

૪૧૯–૮૯

જબ ઘેરેકુ હોવડે, બીસ ઉપર દંના;
તબ રબ ડર બાયા, દિલ કાફિરોંકે મના. ૧

તબ વે પીછે રહે, લડાઇ રે સેતી;
અને આજેજીતો કરને, વે લાગે રે કેતી. ૨

તબ બનાસ બિન કૈસ થા, જીસકા નામા;
ભેજા ઓસકુ નબી પાસ, મેલ કે કામા. ૩

ઓસ સાથ કૅલાઇ, ઓનુ નબીજીકુ બાતી;
સો કાફિર કોટમાં, જેતી થી રે જાતી. ૪

બની નઝીર હો જેસી, કરો હમુસુ રીતા;
જેસી રીત તમુને, ઓનુ અમન દીતા. ૫

કે મારો ના હમુકુ, છોડો જીવતે હમનાઃ
હમ કોટ છોડ જાવે, જેતે હે રે તના. ૬

હમ હથીયાર લેકર, ઉટ હમારે લદાવે;
યુ લડકે લે જાકર, કોટ ખાલી રે કરાવે. ૭

ઓસ બાતસુ નબીજી, રાજી હુએ રે નાંહા;
જે સોચ રે કીયા થા, ઓનૂ આપ દિલ માંહા. ૮

તબ ફિર બાર દુજી, ઓનુ પૅગામ ભેજાયા;
સો એતના ઓનુને, ફેર ને કૅલાયા. ૯

કે માલમતા છોડકર. હમુ રજા દેઓ જાવે;
હમ લડકે લે જાકર, કોટ ખાલી રે કરાવે. ૧૦

બી નબીજીને કૅના, એ કબુલ ના કીતા;
અને ઝુબાં મુબારિકસુ, યુ હુકમ દીતા. ૧૧

હમ કબુલ ના કરે કુછ, તમ આઓ હમ પાસા;
તબ અવસીયોંને અરજકી; કીતી રે આસા. ૧૨

કે બનુ કુરેઝા, થે તાબે રે હમારે;
હમારે ખલીફે, થે સદાકે બિચારે; ૧૩

જુ બની કૈનોકા, તાબે થે કૅલાતે;
થે અબદુલ્લા બિન ઉબયકે, ખલિફે લેખાતે. ૧૪

અને ઉનપર નબીજી, થા એહસાન કીતા;
થા જીવતદાન ઓનુકુ, સાહેબને દીતા. ૧૫

અને ઝીરેહપોશ ઓનુમાં, થે ચારસો કૅલાયે;
વે સબ મલ આદમી, થે સાતસો લેખાયે. ૧૬
થી અબદુલ્લા ઉબય કાજ, ઓનુ છુટક પાઇ;
દેખો એસી તો અરજ, કોમ સબુને પૉચાઇ. ૧૭
તો વાસ્તે હમારે; નબી હોઓ મૅરવાના;
બની કુરેઝા કોમકુ, દેવે સાહેબ અમાના. ૧૮
પણ નબીજીને જુવાબ, કુછ દીયા રે નાંહા;
સુન અરજકુ રહે, નબી આપ મન માંહા. ૧૯
તબ અવસીયોંકે ટોલેને, ફિર અરજ પૉચાઇ;
સો આજેઝી ને ગરીબી, બાત કૅને દેખાઇ. ૨૦
તબ ફરમાયા નબીને, કોઇ કૅવે તમારા.
તમ ઓસકે કહે પર, કરોગે કરારા. ૨૧
ઉસ ટોલેને કહયા, હમુ કબુલ એ કીતા;
જુ હુકમ નબીજી, આપ મુખે દીતા ૨૨
તબ સાદ બિન મઆઝ થા, જનુકા નામા,
વે ઝખમી હુએ થે, ઓસ જગ કે ઠામા. ૨૩
ઓસ કાજ મદીને, થે અનુકુ ભેજાએ;
તબ નબીજીને અનુકુ, ફિર ગામથી બુલાએ ૨૪
કે સાદબી ઔસકે, થે કબીલેકી ઝાતી;
તો મોકુફ રાખી, ઓનુ પુછનેકી બાતી. ૨૫
જેસા સાદ રે કૅવે, એસા હુકમ હે કરના,
બનુ કુરેઝાકા હાલ, વેસા મન ધરના. ૨૬
યુ ઔસકા કબીલા, હુઆ રાઝી સારા;
ભી નબીજીને હુકમકા, યુ રાખા હે બિચારા. ૨૭
અરે સુન સુન ગાફિલ, બોલ ચત દેના;
અને એક કર રબકુ, હે એતના કૅના. ૨૮

રે તુહી

જો ચાવ હે તુજ દીનકા, સુન નત ગઝવાત રે,
સુન નત ગઝવાત;
નેહ હોવે તુજે દીનકા, દુર રહે દુનીયા બાત રે,
દુર રહે દુનીયા બાત. ૨૯

૪૨૦-૯૦

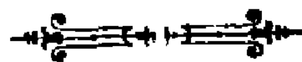
તબ સાદકુ આદમી, ભેજ ને બુલાયે;
સો અતાની અસ્વાર, હોકર આયે. ૧
તબ અનુકા કબીલા, ગયા અનુકે સામી;
જે ઐાસકા ટોલા, કહીએ નામી. ૨
તબ આગે જા ને સાદસુ, ઐસી કીતી રે બાતી;
સો જીવને રાખને, બની કુરેઝાકી જાતી. ૩
અબા અમરકે નામસુ, અનુ સાદકુ બતાએ;
બની કુરેઝા કેરી, બાત બીચ માંહી લાએ. ૪
કે તમારે કેહને પર, બાત મોકુફ હે રહી;
કરે હુકમ જુ કહો, તમ નબીજી સહી. ૫
અને અબા અમર યે હય, ખલીકે તમારે;
તમુ જગ માહે મદદ, થે યે કરને બિચારે. ૬
યુ ખિઝમત અનુને, બાત કીતી હે તમારી;
તો અનુકુ છુડાઓ, બાત સુનો ને હમારી. ૭
તમે એસી ફિકર સુ, કરો નબીજી સુ બાતી;
કે જીવતી રેહવે, બનુ કુરેઝાકી ઝાતી. ૮
યુ બાતે રે લાગે, આવ સાદકુ બતાને;
પણ બોલે ના સાદ, રહે ચુપ છાને. ૯
જબ બાત બાત સાદ સુ, ઓનુ કીતી રે અરઝા;
અને છોડી નાંહી, બની કુરેઝાકી ગરઝા. ૧૦

તબ નહી સાદ એસા, દીયા સાદ રે જુવાબા;
કે મુ માંહેથી બોલ, કુછ ગિરે રે સવાબા. ૧૧
નહી ગુનેહગારોં સાથ, સાદ મિલકર જાવે;
નહી કાફિરોંકે કાજ, સાદ હક રે છુપાવે. ૧૨
જબ સાદકી તો ઓનુને, એસી સુની રે બોલી;
તબ ચતા માંહી ગહી, સબ ઓસકી ટોલી. ૧૩
અગે સુન સુન ગાફિલ, તુ સાદકા બયાના;
અને પો મત જાગકર, કું હોકર દાના. ૧૪
રે તુહી
ના છુપાસી હક મુમના, જે ખુબી ચાવે અત રે,
જે ખુબી ચાવે અત;
ગાફિલ વે નાંહી બુઝતા, તો જગમાં ફરે નચત રે;
તો જગમાં ફરે નચત. ૧૫

૪૨૧-૯૧

જબ સાદ આયે નબીજીકી, મજલિસ પાસા;
આવ કાડે રે હોવડે, જુ રે દાસા. ૧
જાઓ નબીજીને કહયા, ભાઇયોં તમારે સામી;
જે બડે બડે ઓનુમાં, હેં રે નામી. ૨
બની અવસ કોમ થા, જે સાદજ કેરા;
વાં ઉતાગ ઘોડે સુ, જા સાદને સવેરા. ૩
કહયા કૅાલ દીયા તમુને, બીચ કરને રેહમાના;
દીન ઇસ્લામ એસા, હે અપનુ જાના. ૪
કે હુકમસુ રાઝી, હોવે રેહમાના;
સો કબુલ હે કરના, હે મુમનકે મંના. ૫
અબ સુનો બાત મેરી, કબુલ કરની કે નાંહા;
તમે દો ને અબ જુવાબ, જે હે રે મન માંહા. ૬

તબ હાં કહયા ઓનુને, રાઝી હુએ રે હમના;
કે જો કુછ કહોગે, તમ સમજ ને મના. ૭
કહયા સાદ આવ નબીકુ, ટોલા રાઝી હે મેરા;
વે કબુલ કરેગે, જો મે કહુગા અનેરા. ૮
સાદ જો તમે કહો, સો હુકમ હમારા;
કહયા નબીજી સુણીયા, જેતા કામ રે સારા. ૯
અબ દેખોને સાદ, કેસી સુલાહ હે બતાતે;
જો ના સુને ગાફિલ, કાન કામ કયા હે આતે. ૧૦
કહયા સાદ નબીજી, સર ઓનુકે કટાહો;
અનુ ઓરતોંકે ગલેમાં, લે તોક રે બાહો. ૧૧
અને મતા હે અનુકી, બાટ સીપાહીયોં દિલાહો;
અનુ કાજ તરસ, નબી મન ના લાહો. ૧૨
તબ નબીજીને ખુશી હો, કહા સચ કહી બાતી;
હે સાતો આસમાન તક, એસી બબર સુણાતી. ૧૩
કે હુકમ તો રબને, હે એસા રે કીતા;
જુ મસલત બોલ, સાદ ને હે દીતા. ૧૪
તબ નબીજીને હુકમ, એ સુન ફરમાયા;
અને કોમ બની કુરેઝકો, મદીને ભેજાયા. ૧૫
અરે મુમન દીનકે, સુનો એસે હે કામા:
તો હુકમ ફેરાએ સુ, કામ આવે ના નામા. ૧૬
રે તુહી
હો કર બદે રબકે, કીજે બાઝ કુછ આસ રે
કીજે બાઝ કુછ આસ;
એ નહી ઠામ ગુમાનકી, હોકર રહીએ દાસ રે,
હોકર રહીએ દાસ. ૧૭

૪૨૨-૯૨

હાથ પીછેવાઇ બાંધકર, સબ ભેજાએ મદીના;
અને કૅદ કરનેકા, હુકમ ઓનુકુ દીના. ૧
સરા બેટી જેદ કેરી, જે ઓસામન નામા,
બનુ કુરેઝા દીયે, કૅદ ઓસહી ઠામા. ૨
અને મલ બેટી હારસકી, કેરે રે ડેરે;
અનુ ઓરતાંને લડકે, કૅદ કીયે રે અનેરે. ૩
અને ખુજુરાંતો ઓનુ કે, આગે રે ડલાઇયાં;
સો ઓનુ રીત કુ-તેકી, ચુન ચુંહ સુ ખાઇયાં ૪
કે હાથતો ઓનુકે, થે હુકમ બધાયે;
બાઝ હુકમહો બના, ના ગએ રે ખુલાયે. ૫
બાઝ નબીજી હુકમ, દેખો યુ ફરમાયા;
ઓસ ખદકકે પાસ, ખાઇ ખોદના બતાયા. ૬
અને અલી ને ઝુબેરકુ, ફિર કીયા ફરમાના;
કે શમશેર નીકાલકર, ઓનુ કતલ કરના. ૭
તબ હુકમસુ ઓનુને, જા ઓનુકુ મરાયે;
સો ખાડ માંહે ડાલ ડાલ, દોઝખમાં બાયે ૮
અને લોહી તો ચલીયા, ઓસ ખાઇકે માંહા;
જા કાફરાંને ઘેરા, કીયા થા તાંહા. ૯
યું અલી ને ઝુબેરને, કીયા ઓનુકા કતાલા;
જબ નબીજીકા હુકમ, હુઆ જીસ હાલા. ૧૦
યુ દિન સારા ગયા, અને પડી રે રાતી;
કુછ રાતકુ ભી મારે, એસી સુની રે બાતી. ૧૧
સુન છેસો થે આદમી, ઇસ ટોલે હો કેરે;
સો ચુન ચુન સબુકુ, મારે રે સવેરે. ૧૨
ના જાના કે સારા દિન, કુછ રાત ભી ગહી;
યુ છેસો તો મારતે, એતી બેર હુઇ સહી. ૧૩

ખુબ ઇસ બાત કેરા, નાંહી બુઝારે બયાના;
પણ બેર એતી લાગી, વે તો લખેસુ જાના. ૧૪

દેખ ગાફિલ આંખો ખોલ, દીન હે કેસા;
નહી મન કેરા ભાવા, તુ ચાવે રે વેસા. ૧૫

હે ખુશી રબ રસુલકી, મુમન હે ચાતા;
અને ખુશી હો કેરી, હુઇ એસી રે બાતા. ૧૬

તો કીસકે કહેસુ, કરે અવલા તુ કામા;
તો સમજ એ ગાફિલ, લે ઇતના નામા. ૧૭

રે તુહી
કામ કર દેખ નબી સામની, જા હે દીનકી ઠામ રે,
જા હે દીનકી ઠામ;
કીસકે કહે અવલા કરે, લેને ઓસકા નામ રે,
લેને ઓસકા નામ. ૧૮

૪૨૩-૯૩

નઝમ

મુમન દલ ખુબ લાગી, દીનકી બાત રે;
બની કુરેઝા કેરી, મારી ઝાત રે. ૧

રબ રસુલકે દુશમન, થે કેહલાયે રે;
દેખો તો સારે સાથ, માર ડલાયે રે. ૨

ગાફિલ દીન કેરા, જો તુજે ચાવ રે;
હુકમ કેરા રાઝી, હો મન ભાવ રે. ૩

દેખ તુ કોઇ કોઇ કરે, દીન બાત રે;
જે બાત હે ખુશ આવતી, તેરી જાત રે. ૪

કોઈ હુકમ નાંહી માનતા, કયું ગવાર રે;
બુઝાને હમના, ઓસકા તુ બિચાર રે. ૫

કરે હે કીસકે વે કહેસુ, મન માન રે;
કેતે હુકમસુ હોતાહે, તુ અજાન રે. ૬

વે થા હુકમ તસકા, કરયા નાઇ રે;
અબ તો પુછ જા લડકે, તુ તેરી માઇ રે. ૭

હે રે કૅલાવે તુ ઉમ્મતી, આપકી જાત રે;
મુમન હો તુ કરતા હે, દીન બાત રે. ૮

દીન તો હે સબ નબીસુ, ઇસ્લામ રે;
રબ કીયા જે નબીસુ, કલામ રે. ૯

સબ હે સાચા દીન, સુન તુ માન રે;
ઓસે તો નાંહી, બૅાત થોડા જાન રે. ૧૦

અબ તુ કૅ દીન ચોગ, હમના બાત રે;
મુમન હોવડી કેતે, શરે તુજ જાત રે. ૧૧

જાતમાં જો કૅવે, કુફર ભાગ રે;
દીનમાં કયું ભાગ કરે, સુન તુ જાગ રે. ૧૨

દીન તો હે કેતા લાંબા, સુન મેરી બાત રે:
બાલિગથી× સુ, જીવ નીકલે તુજ બાર જાત રે. ૧૩

દીન કેરી લબાઇકી, સુન રીત રે,
સુન સુન ગાફિલ જાગ, જો દીન પીત રે. ૧૪

દેખ કુશાદા× કેતા, અબ દીન રે;
હુકમ જુ સહી લખીયા, લેખા કીન રે. ૧૫

સબી હુકમ મલ દીન હે, એતા કુશાદ રે;
નબી કેરા ફરમુદા, કરને યાદ રે. ૧૬

ચાર તો ખુટ એ દીન હે, સુનને ભાઇ રે;
હક અબ કયું રાખના, હે છુપાઇ રે. ૧૭

રાફઝી હમુસુ કીજે, સમજ ને બાત રે;
અલીને કાફિરોં કેરી, મારી જાત રે. ૧૮

હુકમ નબીસુ કીયા, કતલ કામ રે;
દયા મયા નહી દીનમાં, રાખ રબ નામ રે. ૧૯

× પન્દર વરસની ઉમર   ખુલ્લુ

હમ હે દોસ્તી રાખતે, ખતનેન× જાત રે;
કામ તો હે હમુ કરના, સુન વે બાત રે. ૨૦

૪૨૪-૯૪

બનુ કુરેઝકે માલકુ, લે ભાગ રે બટાયે;
સો લશકર સારેકુ, દીયે રે સુણાયે. ૧
સુનો અમરકી બેટી, રયહાના નામા;
ઉન બના અવર સબ, ભેજે નજદ કે ઠામા. ૨
સહી નજ્જદ મુલક ભેજ, અનુકુ બિકાયે‖;
સો હથીયાર ઓનુકુ, બેચ ને મંગાયે. ૩
યુ ઓરતાં ને લડકે, સબ ઉતારે નખાસા*;
અને ઘરે ઘરે બેચે, કર કર દાસા. ૪
ઉસમાન બિન અફ્ફાન, રઝીઅલ્લા અનહો કહીયે;
કુચ અનુ હાથ બિકાયેભી, સહી કર લહીયે. ૫
અને અબદુર રેહમાન, રઝીઅલ્લા અનહો નામા;
ભી કુછ અનુ હાથ, હૂવા બિકાનેકા કામા. ૬
યુ ઘર ઘર ચુનકર, સબ લેને બિકાએ;
સો જુદે જુદે ગામ ગામ, લે ને ભેજાએ. ૭
અબ દીન હો કેરી, દેખો એસી રે બાતી;
કે દયા ને મયા, નાંહી દી કાજ આતી. ૮
દેખો રબ કેરા હુકમ, કેસા હૂવા ફરમાના;
કે નબીજીકુ ભેજકર, પેલા કોટકુ ઘેરાના. ૯
યુ કાફિરોંકુ બાંધકર, કાઢે કોટકે બારા;
અને મારનેકા હુકમ, ફિર ભેજા રે સ-તારા. ૧૦
સો હુકમસુ નબીને, સબ ઓનુકુ મરાયે;
અને મુરતઝા અલીકુ, કાજ મારને ભેજાયે; ૧૧

×બન્ને જમાઇ યાને હ૦ ઉસમાન અને હ૦ અલી રદી ‖વેચ્યા *ગુલામો વેચવાનું બજાર

દેખો જલ્લાદ હે કેહતે, જે સર કાટનારા;
વે કામ કીયા અલીને, બાત હુકમકે પ્યારા. ૧૨
અરે સુન રે ગાફિલ, કેસે હક હે છુપાતા;
તુ કિસકે કહેસુ, સોચ એસા હે બનાતા. ૧૩
દીન અવલા બતાનાર, વે તો હે રે શેતાના;
કામ વેસે કર આપકુ, તેં મુમન કયુ જાના. ૧૪
જે દુશમન સાહેબકા, સાહેબ મારે વે તના;
તો લોહી પીયે ચાકર, ગુસ્સા કર બાત મના. ૧૫
તો ચાકર સાહેબકે, રેહવે નેહકી સગાઇ;
એ સુનતે મુમન, ચંતા એતી રે આઇ. ૧૬
રે તુહી
જો નબી નેહ હે તુજ તન સહી, તો કરને વેસે કામરે,
તો કરને વેસે કામ;
જો ડાપણ તુ અબ કરે, ના આવે કામ રબ નામરે,
ના આવે કામ રબ નામ. ૧૭

૪૨૫-૯૫

દેખો અઢારમી ગઝવાત, ખેબર નામા;
ઓસ નામસુ બુઝા, એક કોટકા ઠામા. ૧
સો છઠ્ઠે બરસ બાજે, કેતે માસ દના;
સો હિજરત પીછે, સુન રાખીયો મના. ૨
તબ નબીજીને બુલાયે, મોહાઝીર નામી;
અને અનસારીલી નામી, બોલા લીયે સામી. ૩
બાલા ઓનુકુ કહયા, તમ કરોને સામાના;
સો જગકે કામ, વેસા મન પેછાના. ૪
ફિર નબીજીને કહયા, સાથ આઇયો કો' નાંહા;
મગર જગ કેરે કામ, હોવે જીસ મન માંહા. ૫

અને જે કોઇ ચાવે, લુટ રે માલા;
વે સાથ ના આઇયો, અસ જગકે હાલા. ૬

તબ અબદુલ્લા બિન અબી સલુલ થા, મુનાફિક નામા;
વે અસલ થા રેહતા, ખયબરકે ઠામા. ૭

દેખો ઓનરે મુનાફિક, એસી કીતી રે બાતી;
છાની ખબર ભેજાઇ, જેતી યહુદીકી જાતી. ૮

જે ખયબરકે માંહે, રેંતે યહુદી નામી;
દેખો લખને ભેજાયા, ઓનુકે સામી. ૯

કે નબીજી તમુપર, આયે રે જાનો;
એ કાગજકે પીછે, પોંચે સહી રે પેછાનો. ૧૦

પણ તમ બાર નિકલકર, ખુબ કીજીયો જગાઇ;
કે નામ રેંવે તમારા, ખુબ કીતી રે લડાઇ. ૧૧

રખે પોચે હોકર, તમ કમી રે દેખાહો;
રખે ખોફ તો જીવકા, આપ મન લાહો. ૧૨

દેખો મુનાફિક એસી, પૅલી ખબર બતાઇ;
તબ ખયબર વાલોંકુ, દેખો હૂઇ રે અગાઇ. ૧૩

તબ ગનફાન કબીલા, અનુ મદદ બુલાયા:
ખબર સબ સુન, એસા સોચ રે બનાયા. ૧૪

એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ જાતી;
અને કહો એતના. દિન ઓર રાતી. ૧૫

રે તુહી

મુનાફિકે ખબર જગકી, લખી ખબર યુ બાત રે,
લખી ખબર યું બાત;
તબ ઘોરથી* ચેતીયે, જેતી યહુદી જાત રે,
જેતી યહુદી જાત. ૧૬

---

* પહેલાથી

૪૨૬–૯૬

તબ ખયબરીયોં બોલાયા, ગતફાન ટોલા;
દેખો ઓનુકુ તો ઓનુને, કુછ દીયારે બોલા. ૧
હજાર ચાર આદમી, તબ જગ હો કેરે;
ગતફાન કે ટોલેસુ. વે છોડે રે સવેરે. ૨
વે જગ કાજ ચલીયે, કાજ રે મેલાવા,
સો ખયબરીયોંકે સાથ, કર પ્યારકા ભાવા. ૩
જબ ઘર બાર નીકલે, વે કરને સાઝા;
તબ આસમાન સેતી, એસા હુવા રે અવાઝા. ૪
કે લુટે રે જાવેગે, જે જાતે હે સારે;
અને ફિરેગે લોટાકર, હોને બિચારે. ૫
જબ એસારે અવાજ, કાન ઓનુકે પડીયા;
તબ સારે ટોલેને, ડર બૉત મન કરીયા. ૬
તબ ડરકર ફિરીયે, ગએ આપસકે ડેરે;
એ નબીજીકા મોજીઝા, તમે સુનીયો સવેરે. ૭
ગતફાન કબીલા, ના ખયબર પૉચાયા;
એસા ગેબસુ રબને, ડર અનુ મન બાયા. ૮
અબ લશકર લેકર, નબી ચલીએ આપા,
તબ થર થરી ધરતી, બૉત લાગારે તાપા. ૯
એક હજાર ને ચારસો, લેખા લશકર કેરા;
સો લડનેકુ લશકર, સબ નિકલા સવેરા. ૧૦
સીબા બિન ગરકત, ગીફારી થા નામા;
કીયે ઓનુકુ હાકમ, મદીનેકી ઠામા. ૧૧
ઓકાસા બિન મહઝ, અસદી જે કહીયે;
કીયે હિરાવલ* ઓનુકુ, એ સચકર લહીયે. ૧૨

* આગળ

ઉમર ખત્તાબકે તાબે, મુમનોકુ કીયે;
યુ ફોજોકુ બાંટકર, નબી સાહેબ ચઢીયે. ૧૩
દેખો દોસો થે ઘોડે, અસવારી રે કેરે;
ખાસ અસવારી નબી કાજ, તીન ઘોડેથે અનેરે. ૧૪
અને અવરતો મરકબ, ઑાત થે રે સુતરા;
એ મુમનોને સુન સુન, મન એતા ધગ. ૧૫

રે તુહી

જંગી લશકર સાથ લે, નબી ભએ અસવાર રે;
નબી ભએ અસવાર;
હબીબ જીન રબને કહે, કર કર ઑાતજ પ્યાર રે,
કર કર ઑાતજ પ્યાર. ૧૬

૪૨૭-૯૭

ઓસ પાસ થા હરસા, જંગલકા નામા;
નબી ઉધરથી આયે, ખયબરકી ઠામા. ૧
નબી સિધારે ખયબરમાં, તબ થી રે રાતા;
ઓસ કોટ માંહે જાતે, કૅની બુજી ના બાતા. ૨
જા નબીને ખયબરમાં, નઝર ફેરાઇ,
ઓસ દેખતે દુઆકી, ચતા મન, માંહી આઇ. ૩
તબ નબીજીને ઓસ ઠામ, દુઆ રે માંગી;
સારે લશકર મન, ચતા વૅસી રે જાગી. ૪
તબ સબોંને પડીયા, બોલ દુઆ હો કેરે;
જુ નબીજી અપને, પડીયે સવેરે. ૫
દુઆ માંગે બાજ હુકમ, નબીયે પઢાયા;
દાખિલ હોઓ કોટમાં, એતના બતાયા. ૬
અલ્લા દેવે બરકત, ચલો તમના;
યું નબીજીને કહયા, ઓસ રે દંના. ૭

જબ ખયબર વાલોંકો, થી ખબર પોંચાઇ;
રાતે તબકે ના સોતે, ચંતા થી મન લાઇ. ૮

કે અસવાર સજે બાંધ, હોતે કોટકે બારા;
અને સારી રાત ખયબરકુ વે કરતે હે સારા. ૯

યું ચોકી રે કરતે, વે રાતે રે સારીઃ
યું હર રાત જાગતે, ના છોડતે બિસારી. ૧૦

અને જીસ રાત નબીજી, પોંચે ખયબરકી ઠામા;
ઓસ રાતે બિસારા, સબુ ચોકીકા કામા. ૧૧

ઓસ રાત રબને, ઓનુ ગફલત દીતીઃ
કે સારી રાત કોમને, નીંદ સુખેસુ લીતી. ૧૨

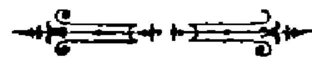
જનાવર ભી થે સુતે, કોઇ બોલા રે નાંહા;
જબ નબીજી સિધારે, ઓસ ખયબરકે માંહા. ૧૩

વે સબા રે હોને તક, સો રહે સારે;
જા મુમનો કરારસુ, ઠામ મલીયે રે ઉતારે. ૧૪

જબ સબાકુ જાગે, નીંદ રે ગહી;
તબ લશકર નબીકા, દેખા રે સહી. ૧૫

રે તુહી

મુમન ભાઇ દીનકે, સુનો નબી ગઝવાત રે,
સુનો નબી ગઝવાત;
ઇમાન થર રૅસી સહી, આરામ પાવે જાત રે,
આરામ પાવે જાત. ૧૬

૪૨૮-૯૮

દિન ઉગતે જાગે, વે યહૂદી સારે;
જે ખયબરકે રૅનારે, સોએ થે કરારે ૧

સબ સામાન લે નિકલે, સબ આપ આપ કામા;
તબ લશકર દેખા, ઉતરા ઉસ ઠામા. ૨

તબ લશકર દેખકર, ફિર કોટ માંહે ગહે;
અને મુંદ દરવાજે, કાજ લડાઇકે રહે. ૩
અલ્લાહો અકબર નબીને, તબ દેખને કહીયા;
બી કલામ દુઆકા, કીયા સુન લહીયા. ૪
તબ નબીજીને કોટ પર, હલ્લા રે ફરમાઇ;
તબ અસહાબો ધસ ધસ, કીતી રે જંગાઈ. ૫
તબ પૅલા પૅલ માર, દીતી રે તીરા;
ખુબ રાચત લડીયે, મન રાખને ધીરા. ૬
તબ નબીજીને કહયા, હે સબુર કરના;
સો સબુર ફતે, સહી હોવે મન ધરના. ૭
તબ તીરોંકી લડાઇ, દેખો બાત રે મંડાઇ;
અને પગ સામી ગાડ ગાડ, ખુબ કીતી જંગાઇ. ૮
મોહંમદ બિન મસલમા, થા જનુકા નામા;
અનુ ખુબ જગ કીતા, ઓસહી ઠામા. ૯
દેખો નામ તો રહીલા, કીતાબ માંહા;
જો દીન કાજ ઝુઝે, લોભ કીયા જીવ નાંહા. ૧૦
તબ કોટ સાએ તલે, સબ મુમન ગહે;
અને આરામ પકડકર, ઓસ ઠામ રે રહે. ૧૧
કનાના બિન હકીક, યહુદી કહીયે;
ઓને ડાલા પથરા, કોટ પરથી લહીયે. ૧૨
સો મોહમદકો તાક કર, પત્થર ડલાયા;
સો ઓનુકે સર પર, વે ઝખમ રે આયા. ૧૩
તબ સર ફાટ ગહીલા, એસા આયા રે ધાવા;
દેખો બૅરીને તાક કર, કેસા દીયા રે દાવા. ૧૪
તબ મોહંમદકો લાએ, નબીજીકે પાસા;
તબ સર બાંધા નબીને, સુખ હોનેકી આસા. ૧૫

તબ સર ખેંચ બાંધતે, અનુ સુખ રે પાયા;
યે દેખ દેખ મુમન, એતના રે લાયા. ૧૬
રે તુહી
ખયબર કોટકુ ઘેર કર, કીતી તીરૂ માર રે,
કીતી તીરૂ માર;
મુમન દીન કાઝ ઝુઝીયે, રાખ મન કરાર રે,
રાખ મન કરાર. ૧૭

૪૨૯-૯૯

નત ઉઠ કોટ તલે જા યુ નાંખે તીરા;
યુ જગ કરે મુમન, મન રાખ રે ધીરા. ૧
તબ નબીજીને કહયા, કાટો ઝાડ ખજુરા;
કોટ પાસથી કાટ કર, ઓસે કરો રે દુરા. ૨
સો ઝાડોંકો નીકાલો, ઓનુ જડુ હો સેતી;
હે કિલ્લેકે પાસ, જાત ખજુરકી જેતી. ૩
તબ ખજુરકે ઝાડ, હૂકમે કટાયે;
સો ચારસો ગણતે, હિસાબમા આયે. ૪
જબ સિદ્દીક અકબર, સુની યે બાતી;
કહે હૂકમસુ કાટતે, ઝાડ ખજુરકી જાતી. ૫
તબ નબીજીકુ આવકર, ઓનુ અરજ પોંચાઇ;
કે કાટતે ખજુરાં, કરે નબીજી મનાઇ. ૬
નબી તમુ હે વાએદા, રબે ફતેકા દીતા;
વાએદા ખિલાફ ના કરે, વે આપ રે મીતા ૭
તો ઝાડકે કટાએમાં, નબી ફાએદા નાંહા;
સાહેબ હોવે મેરબાન ના, કાટનેકે માંહા. ૮
કેહના નબીએ ઓનુકા, સુનકર લીતા;
અને ખજુરાં કાટતે, મને રે કીતા. ૯

દેખો ઓસ ઠામ ખાનેકી, હૂઇ રે તગાઇ;
જબ ખયબરકે કોટપર, કીતી રે જગાઇ. ૧૦

થા દુખ રે ભુકકા, જેતે મુમન સારે;
પણ તકવા હો સેતી, મન રાખે થે કરારે. ૧૧

તબ બકરીયાં બીસ, કોટ બાર થા ચરાતા;
પણ ડરકે હો લીતે, કોટ તલે થા રખાતા. ૧૨

હે ફરમાયા નબીને, એસા કોઇ હે આવે;
કે બકરી જાકર, ઓસ ટોલેસુ લાવે. ૧૩

તો હમારે કાજ, આજ પાકે રે ખાના;
જબ હુકમ નબીકા, એસા હુવા રે પેછાના. ૧૪

અબુલ યુસ્ર કાબ, તબ બોલે અનસારી;
આયે નબીજીકે પાસ, ઇસ કામકી યારી. ૧૫

રે તુહી
જો તુજે દીનકા ચાવ હે, તો સુન તુ એ ગઝવાત રે;
તો સુન તુ એ ગઝવાત;
તકવા હોસી દલકુ, સુનતે સહી બાત રે,
સુનતે સહી બાત. ૧૬

૪૩૦-૧૦૦

અબુલ યુસ્ર કાબને, કહયા એ કામ મેરા;
નબી હુકમ હોવે તો, મે લે આવું અનેરા. ૧

તબ દામન એતના, કૅ ગરદાના*;
અને હુકમ હો સેતી, ચલે ચુપ છાના. ૨

તબ લાગે રે ચલને, હરણકી રીતા;
તબ નબીજીને પ્યાર, દેખ ઑાત રે કોતા. ૩

તબ દુઆ માંગી નબીને, ઓનુ કાજ જતા;
ઑાત ઉમર દીતી રબે, સુની એ બાતા. ૪

* કપડા સમેટયા

દો બકરીઆં જાકર, અબુલ યુસ્ર લાયે;
સો બગલુંમાં બાકર, બેલે રે આયે. ૫

વે બકરીઆં ઝબે કર, ખાના રે પકાયા;
સો અસહાબી સબુને, મલકર ખાયા. ૬

સારા લશકર કેરા, પેટ રે ભરાયા;
યું મામુર હો ખાના, મુમનોને ખાયા. ૭

દેખો નબીજીકે મોજીઝે, કેરી એ બાતી;
કેસે ખાતમ અંબીયા, હે બુઝરગ જાતી. ૮

અબુલ યુસ્રકી ઉમરભી, બાત હુઇ રે દરાઝા*;
સો નબીકી દુઆ કાજ, એ સુણા રે અવાઝા. ૯

યુ જગ હો કરતે, બાત લાગે રે દના;
તો ભુક કી સખ્તી, હુઇ લશકર મના. ૧૦

તબ ભુક કે હો કાજ, કેતે મરને લાગે;
તબ અરજ હો કાજે, આયે નબીજીકે આગે. ૧૧

તબ નબીજીને દુઆ, માગી રબકે પાસા;
સો ખયબર ફ્તે, હોનેકી આસા. ૧૨

તબ ખબાબ બિન મનઝર, હાથ નિશાન દીયા;
બાદ દુઆકે નબીને, યુ હુકમ કીયા. ૧૩

કે સીપાઇ મુસલમાન, સબ એક બાર જાહો;
સો હમલા કરને, દોડ ફ્તે રે કરાહો. ૧૪

તબ ધર ધર ધસે, સારે રે જુઆના;
અને મન તો એતના, સોચ રે આના. ૧૫

રે તુહી

ભુક તરસ આપ મન બેઠકર, હુએ મુસલમાન રે,
હુએ મુસલમાન;
જો તુજે દીનકા ચાવ હે, તો સુન દેખ ઉનકી શાન રે,
તો સુન દેખ ઉનકી શાન. ૧૬

---

* લાબી–વધારે

૪૩૧-૧૦૧

તબ મુમનો એક બાર, હમલા કીયા;
યુ બિલગને કોટકુ, જાકર લીયા. ૧
જનુ ભુખ થી લાગી, ઓનુ કીયા બાત જંગા;
ધસ જુઆન લાગકર, કોટ કીયા ભંગા. ૨
જબ ફતે રે કીતી, બાત ખાના રે પાયા;
અને ઓરબી મના, બાત લુટ લુટાયા. ૩
અને શરાબ જે પાયા, વે તો લેકર ઢોલાયા;
તબ અસહાબો પેટ ભર, ખાના રે ખાયા. ૪
અને બી એક કોટ, એસા કમુસ નામા;
સો ઓસકે પાસે થી, ઓસકી ઠામા. ૫
યુ એક દો કોટ થે, ઓસ ખયબરકે માંહા;
પણ ખયબરકે નામસુ, એક જાનો રે નાંહા. ૬
દેખો ઉમર ખત્તાબ જે, ફારૂક કહીએ;
રઝીઅલ્લા અનહો, અનુ નામસુ લહીએ. ૭
હુકમ નબીજીને ઓનુકુ, ઓસ કોટકા કીતા;
તબ નિશાન ઉમરને, આપ સાથ રે લીતા. ૮
અને લશકર લેજા, ખુબ કીતી રે જગાઇ;
યુ ફિરકર આયે, બાત કરને લડાઇ. ૯
બી દુજે દિન સિદદીક, અકબર કહીએ;
રઝી અલ્લાઅનહો, અનુ નામસુ લહીએ. ૧૦
જા દિન દુજે ઓનુને, બાત કીયારે કતાલા;
કે કાફરને દેખા, બાત સખ્તીકા હાલા. ૧૧
યુ જગકર રાતકુ, ફિર નબી પાસ આયે;
સો કાફરંકુ દનકુ, ખુબ હાથ રે દેખાયે. ૧૨
દેખો ફિર બાર દુજી, ફારૂક સિધારે;
સાથ મુમન લીયે, સબ નબીજીકે પ્યારે. ૧૩

સો ફિર જા કોટસુ બોત કીતી રે જંગાઇ;
કે કાફરને માની ખુબ ઓનુકી લડાઇ. ૧૪
ભી રાતકુ ફિરકર આયે અપને ઠામા;
એ બદોને સુન સુન યુ લીયારે નામા. ૧૫
રે તુહી
હીસાર કમુસ નામ હે. વે ભી ખયબર ઠામ રે,
વે ભી ખયબર ઠામ;
બૉત પૅલેસુ ઓસ કોટમાં હૂઆ જંગકા કામ રે,
હૂઆ જંગકા કામ. ૧૬

૪૩૨-૧૦૨

મુરતઝા અલી રઝી અલ્લા અનહો કહીએ;
ભી હયદરે કરરાર નામ સુન લહીએ. ૧
બૉત અસનામ તશીયા*, હે અલીકુ બનાતે;
વે હેં અવલે દીનકે, કુછ અવલા ચાતે†. ૨
ઓસ કાજ નામ લિખકર, તમુકુ સુણાયા;
સો અસ બાત વાસ્ને, હે લખને બનાયા. ૩
કે ઓર જાગો સુણતે, તમુ અજબ ના આવે;
કે બોલી તો શીયાઓંકી, ના ઇમાન ડગાવે. ૪
દેખો નબીજીને ઓનુકુ, તબ રાતે રે બુલાયે;
આંખા દુખતીઓ સેતી, તબ અલી રે આયે. ૫
હાથ પકડ અલીકુ, લાએ સુણીયે બાતી;
આંખા એસી થી દુખતી, નાંહી લખે માંહી આતી. ૬
તબ નબીજીને આંખોમાં, લોઆબ× રે બાઇ;
તુરત અલીકી આંખોને, ફુરસત પાઇ. ૭
ફિર ઉમરમાં આંખા, સુનો દુખીયાં નાંહા;
જબ લબ બાઇ નબીને, અલી આંખો માંહા. ૮

|| એક કીલલાનું નામ છ * શીયા મઝહબ વાળા † શીયા લોકો દીનથી ઉલ્ટા છે અને તેથી તેઓ કાંઈ ઉલ્ટુજ ચાહે છે × થુક

તબ નબીજીને ઝીરેહ, આપ અલીકુ પૅનાકર;
અને અલી હાથ નિશાન દીયા, ફતે મન ધરકર. ૯

દેખો બાંધી ઝુલફકાર, અલી શમશેરા;
અને લશકર સાથ, દીયા અલીકે સવેરા. ૧૦

તબ દુઆ માંગી નબીને, યાદ કર રબ દલમાં;
કે દુર કર રબ, ઠંડ ઓર ગરમા. ૧૧

અલી કૅતે હે ગરમી, બાજ ઠડ રે ના લાગી;
જબ નબીજીને દુઆ, મુજ કાજ માંગી. ૧૨

તબ નબીજીને કહયા, અલી અબ તમ જાઓ;
ફતે કીયે હો બના, ફિર મત આઓ. ૧૩

તબ અલી ચલીયે, હુકમ નબીજીકે સેતી;
તબ મન દિયા મુમનો, જેતી જમાત થી તેતી. ૧૪

રે તુહી
સુરીજન હાર પેછાનકર, રાખો ઉસકી આસ રે,
રાખો ઉસકી આસ;
ગઝવાત સુન સુન નબીકી, હોકર રહીયે દાસ રે,
હોકર રહીયે દાસ. ૧૫

૪૩૩-૧૦૩

લે હુકમ નબીકા, અલી ધસકર ચલીએ;
કે લશકર સારે, ના ચલ સકે મલીએ. ૧

દેખો સબુસુ પૅલે, અલી કોટકુ પૉંચાયે;
અને કમાડ પકડ કર, ખુબ રે હલાયે. ૨

તબ કમાડ પકડ કર, એસા કીયા રે ઝોરા;
કે કોટ સબ ધુજા, લે પાઇએથી ધોરા. ૩

દેખો સફીયા બેટી, હય્ય અખતબ કેરી;
કોટ ધુજતે ગિરીયે, તલે તખત અનેરી. ૪

એસા ગાડા હો બલગા, દેખ શેર રે જુઆના;
કે કોટ રે ધુજાયા, ઓર કીયા યું જાના. ૫
પેલે કોટકુ પાંચતે, ધાવ યહુદીને ડાલા;
તબ અલી હાથ સેતી, ગિર પડી રે ઢાલા. ૬
તબ લોહેકા કમાડ થા, ઓસ કોટ હો કેરા;
ઉસે ઉખાડને પીઠપર, ધરા અલીને સવેરા. ૭
યુ ખાઇમાં કમાડ લે, પીઠ પાલ રે બંધાઇ;
ઓસ ઉપર હો જાકર, ફતે મુમનો પાઇ. ૮
તબ દેખો કુવ્વત, કેસી દીતી રે અલ્લાહીઃ
કમાડ લોહેકા પીઠપર, લે પાલ રે બધાહી. ૯
અને મરહબ હારીસ, થે દો યહુદી નામા;
બોત સીપાહી કેલાતે, વે ખયબરકે ઠામા. ૧૦
દોનુ ઓનુકે ટોલેમાં, થે રે પેલવાના;
અને બોત ઠામ અનુકા, થા નામ રે જાના. ૧૧
જા ધસને અલીને, એ દોનુ રે મરાયે;
યુ દોનુ રે કાફિર, લે દોઝખમાં આયે. ૧૨
દેખો કોટ તો ખયબરકા, યુ ફતે રે કીતા;
જુ કરમસુ ચાયા, ઓને આપ રે મીતા. ૧૩
ગએ ફતે હૂએ બાજ, વે કમાડ ફિરાને;
સો ચાલીસ આદમી, ગએ થે જાને. ૧૪
ના ફિરાયા કમાડ, બોત કુવ્વત કીતી;
એ સુન સુન બદોને, એતી ચતા મન દીતી. ૧૫
રે તુહી
મરહબ હારીસ કાફરાં, મારે ખયબરકે ઠામ રે,
મારે ખયબરકે ઠામ;
હૂકમ નબી યુ ઝુઝીયે, અલી જનુકા નામ રે,
અલી જનુકા નામ. ૧૬

૪૩૪-૧૦૪

જબ ચાલીસ રે મરદાં, વે કમાડ ના ફિરીયા;
તબ ખુશાલી અલીને; બાત મન માંહે ધરીયા. ૧
અને જંગ રે બાત આપ, કુવ્વત દેખાઇ;
યુ ખુશાલી અલીકે, મન બાત રે આઇ. ૨
તુરત જીબ્રાઇલ આયે, તબ નબીજીકે પાસા;
દેને ખુશાલી અલીકે, જુવાબકી આસા. ૩
નબી દુઆ તમારી, રબ કબુલ થી કીતી;
એસી કુવ્વત અલીકુ, દુઆ કાજ થી દીતી. ૪
કોટ ધુજાયા વે, કુદરત હમારી સેતી;
રબ કેહતા હે યુ, કુવ્વત હમુ દીતી રે કેતી. ૫
સો નબીજી તમારી, દુઆ હો કાજા;
કહો અલીકુ ઉચકે, ફિર કમાડ રે આજા. ૬
જબ નામુસ આવકર, બાત એતની કહી;
તબ નબીને અલીકુ, ફિર ભેજે સહી. ૭
ફિર અલીને બાતેરી, જા કુવ્વત કરાઇ;
પણ કમાડને કરવટ, ના રે ખસાઇ. ૮
અને એસ કમાડકુ, પીઠ પર થા ઉચાયા;
અને લશકર સારા, એસ પર થા ચલાયા. ૯
અને બાર દુજી ફિરાયા, વે ગયા રે નાંહા;
ઝેર બાતેરા દિખાયા, અલીયે જેતા આપ માંહા. ૧૦
દેખો એસા હે કાદિર, આપ સુબહાના;
વે ચાવે સો કરે, આપ રેહમાના. ૧૧
સુનો દીન કેરે ભાઇયો, હે અપન દુરી;
અને અલી તો રેહતે થે, નબીજી હજુરી. ૧૨

અને ઓનુકુ તો ગુમાન. કબી આતા નાંહા;
પણ ખુશાલી આઇથી, અલી મનકે માંહા. ૧૩
તો કુવ્વત અનુકી, રબ ફિર અજમાઇ;
ના કમાડતો ફિરીયા, એસી ખબર સુણાઇ.. ૧૪
અબ દીન કેરે ભાઇયો, મત કરો રે ગુમાના;
હો આજીઝ દાસા, કહો મનકે ધાના. ૧૫
રે તુહી
લાઓબાલી દરગા રબકી, ના કીજે ગુમાન રે,
ના કીજે ગુમાન.
મુમન સુન સુન હોઇએ, ખાસે બ દોકી શાન રે,
ખાસે બ દોકી શાન. ૧૬

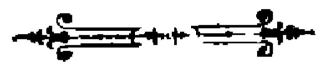
૪૩૫-૧૦૫

તોડ દરવાજા કમુસકા, ગયા લશકર માંહા;
તબ આજીઝ હોવડે, થર રહયા કો' નાંહા. ૧
તબ અલી પાસ ઓનુને, માંગા ધરમ દોઆરા×;
એસે ખયબરકે કાફિર, હૂએ બેકરાર' ૨
તબ અલીને અરજ, નબીકુ પૉચાઇ;
યું રઝા તો નબીકી, અરઝ પૉચાને મગાઇ. ૩
રજા નબીકી મગાકર, દીયા ધરમ દોઆરા;
અને સરતકા સોચ, એસા રે સવારા. ૪
કે એક ઉંટ ભર ભર, એક મરદ રે જાવે;
અને બાકી મતા સારી, કોટ ઠામ રે ધરાવે. ૫
દેખો મરદ તો નીકલે, યુ એક એક સારે;
અને એક એક ઉટ થે, ઓનુ ભાર કે સવારે. ૬
વે અનાજ થા લીયા, ઓર બસ્ત*રે નાંહા;
બાકી મતા સબ રહી, ઓસ કોટકે માંહા. ૭

× માગી માગી ચીજ

યું ખબર નબીકુ, જબ ફતેકી પૌંચાઇ;
તબ ખુશાલી નબી મન, બૉતજ આઇ. ૮
દેખો ફતે કર એસે, અલી નબી પાસ આયે;
તબ નબી બાર તબુકે, આવ ગલેકુ લગાયે. ૯
તબ અલીકુ કહયા, અલ્લા રાઝી હે તમના;
અને ભી કહયા તમુસુ, રાઝી હે હમના. ૧૦
ભી જીબ્રાઇલ મીકાઇલ, જેતે રે નુરી;
વે રાઝી હે તમુસુ, ભી ઓર જે હઝુરી. ૧૧
એતા પ્યાર તો નબીને, તબ અલીકુ કીતા;
મે લખતાહુ જેસા, હે સુનકર લીતા. ૧૨
અને કમુસકે કોટકી, જે થી મતા રે ફૅલાઇ;
ઇબને હકીકકે વરમાં, વે થી રે ધરાઇ. ૧૩
સો સો થે બકતર, પાંચસો શમશેરા;
અને હજાર થે નેઝે, સુન હિસાબ અનેરા. ૧૪
અને પાંચસો કમાન થી, ઓસ મતા કેરી;
અને ઓરભી મતા, બૉત પાઇ રે અનેરી. ૧૫
યું માલ વે એક કર, જમે રે કીતા;
એ સુન સુન મુમનો, ચત એતના દીતા. ૧૬

રે તુટી
અમન તો કાફિર માંગકર, નિકલે કોટજ બાર રે,
નિકલે કોટજ બાર;
સુન સુન એસી બાતકુ, મન રાખો કરાર રે,
મન રાખો કરાર. ૧૭

૪૩૬-૧૦૬

સબ મતા તો એકઠી, યુ કીયા રે માલા;
અને પાંચમાં હિસ્સા, જુદા કીયા ઓસ હાલા. ૧

તબ કનાનાને ઉંટ ભાર, થા માલ રે છુપાયા;
પૅલા મુમનોકી ખબર સુન, ડર મન થા લાયા. ૨
સો જગલમાં જાકર, થા માલ રે છુપાયા,
સો રબને અપને, નબીકુ બતાયા. ૩
ઝર જવૅર માનક મોતી થે રે ઓસ માંહા;
વે એસા માલ થા ઓર જનસ નાંહા. ૪
તબ મુમન ઝુબેર સાથ દે નબીને ભેજાએ;
જબ નબીજી રબસુ ખબર રે પાયે. ૫
તબ મુમનો જાકર ઢુઢ કાઢા વે માલા. ૬
થા મોહમદ બિન મસલમા એક મુમનકા નામા;
દેખો કનાનાકુ પકડ કર દીયા ઓનુ ઓસ ઠામા. ૭
કે ભાઇ રે અનુકે જે મોહમદ કહીયે;
ઓ લડાઇમાં કામ ઑત આયે રે લહીયે. ૮
ઓનુ ખુનકે બદલે લે કનાનાકુ દીતા;
સો મોહમદ બિન મસલમા કે હવાલે કીતા. ૯
તબ ભાઇ બદલે કનાનાકુ મારા દુજે રે ભાઇ;
બાકી ઓરોંકો ના મારા એસી ખબર પાઇ. ૧૦
લીતી મતા ને ઓરતાં સબ યહુદી કેરી;
અને ઓનુકુ જીવતે છોડે સુનીયો સવેરી. ૧૧
ભી નબીજીને ઓનુકુ, કુછ ઇનામ દિલાયા:
અને જીવતે છોડે, યુ લખેસુ સુનાયા. ૧૨
ભી મવેસી* અનુકી ઑત મુમનોકુ પાઇ,
એસી ખૈબરકી ફતે, દેખો રબને કરાઇ. ૧૩
યે સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી;
અને એક કર કહો, એતા દન ઓર રાતી. ૧૪

* જાનવર

રે તુહી
યહુદી છોડે જીવતે, ઓરતાં માલ સબ લે રે,
ઓરતાં માલ સબ લે;
ફતે એસી મુમનો પાઇ, સહી રબકે નેહ રે,
સહી રબકે નેહ. ૧૫

૪૩૭-૧૦૭

દેખો કનાનાકી ઓરત, બેટા હકીક કેરી‡;
દેહીયા કલબીસુ કીસમત*, હુઇ અનુકી અનેરી. ૧
અને અનુકાનો નામ થા, બીબી સફીયા નામા;
કુછ દીયા દેહીયાકુ, ઓસ એવઝ‖ કે દામા. ૨
બીબી સફીયાકુ દેહીયા પાસથી, માલ દે લીયે;
અને નબીજીને લેકર, બીબી આઝાદ કીયે. ૩
કર આઝાદ નબીજી, આપ નિકા માંહી લીયે;
તબ ઉમ્મુલ મુમનીન×, બીબી રે કેંલાયે. ૪
દેખો ફતે સુ પેંલા, ખાબ¶ બીબી ને પાયા;
કે નબીજીસુ નિકા, જાનું હે રે કરાયા. ૫
યે કનાનાકુ સબા ઉઠ, કહી સફીયાને બાતી;
તબ ગુસ્સા રે ભરાયા, તુરત કનાનાકી ઝાતી. ૬
કર ગુસ્સાં તમાચા, એસા બીબીકુ લગાયા
કે આંખોંકે ઉપર, દાગ કાલાસા ઉઠાયા. ૭
દેખો રબને ખ્વાબ, સાચા બીબીકા કીતા;
કે નબીકે નિકેમાં, ગએ સુન યુ લીતા. ૮
વે દાગ ના મિટાથા, કે પુરી હુઇ રે ઉમેદા;
તબ નબીજીને પુછા; ઓસ દાગકા ભેદા. ૯
બીબી સફીયાને સંગલા, તબ કહયા રે બયાના;
તબ જાહેર હોવડા, ના રહયા રે છાના. ૧૦

‡ હકીકના બેટા કનાનાની ઓરત * હિસ્સો ‖ બદલો × મોમીનોની મા ¶ સ્વપ્નુ

તબ ઝેદ બિન સાબિતકુ, હૂકમ નબીજીને કીતા;
કે ઠાડા કરો લશકર, હે રે જેતા ૧૧
અને કરોને હિસાબ, હે હોતા હે કેતા;
તમે ગણોને સબુકુ, નાના બડા રે જેતા. ૧૨
તબ એક હજાર ચારસો, દેખો મરદ ગણાયે;
સો ગણતે સારે, એતે લેખે માંહે આયે. ૧૩
એ હેં રે માણક, સબ બયાન હો કેરે;
સો ચુન લે મનમાં, એતા દોને સવેરે. ૧૪
રે તુહી
અરે ગાફિલ મત સો જાગકર, સુ તે હે ગઝવાતરે,
સુનની હે ગઝવાત;
માણક જેસા બયાન હે, ચુન ચુન લે યે બાતરે
ચુન ચુન લે યે બાત. ૧૫

૪૩૮-૧૦૮

તબ પાંચમાં હિસ્સા, ઓસ માલ કેરા;
ભાગ પાડને સબુકુ, દિલાયા સવેરા. ૧
સો એક ભાગ પ્યાદા અને દો અસવારા;
યુ સબુકુ દીયા કોઇ રહયા ના બિસારા. ૨
અને ઓરતાં કેતીયાં થીયાં લશકર સાથા;
ઘાવ બાંધનેકા હુનર થા, ઓનુકે હાથા. ૩
ભી લશકર કેરી થીયાં ખિઝમત કરતી;
યુ કામ કાજ ઓરતાં થી સાથે રે જેતી. ૪
કુછ નબીજીને ઓનુકુ માલ એકઠા દિલાયા;
ના ઓનુ કાજ એસે ભાગ પાડને બતાયા. ૫
અવર નબી સાથ મુમન જનુ લડાઇ થી કીતી;
ભાગ કિસમત કરને થી ઓનુકુ દીતી. ૬

અને અવરોંકુ કછુએ, દીયા રે નાંહા;
જે મુમન રહે થે, શૅર મદીને માંહા. ૭
મગર જાફરે તૈયાર, જે મહાજીર કહીયે;
ઓનુ જમાત સેતી, હિસ્સા પાયા લહીયે. ૮
સેતી ભાઇયોં જાફરને, સહી હિસ્સા રે પાયા;
અને અવરોં ના પાયા, એ સહી રે સુણાયા. ૯
દેખો પંદર તો મુમન, હુએ શહાદ કૅલાયે;
અને નેવ તીન કાફિર, દોઝખમાં આયે. ૧૦
બાકી જીવને રહે થે, પાયા જીવત દાના;
દેખો નબીજીને ઓનુકુ, યુ દીયા રે અમાના. ૧૧
તમ જાગો છોડ જાહો, કીયા હુકમ રે સારે;
તબ આજીઝી કર ને, ઑાત હૂએ રે બિચારે. ૧૨
કહયા ચાહીયે આદમી, બાગ ખેતી કે કાજા;
તો મુમન સુખ સુ, કરે રે રાજા. ૧૩
હમ ખેત રે કરેંગે, હમ બાગકા કામા;
હમ માલીક હો કેરા, ના લેવેગે નામા. ૧૪
તમ મેરવાની નબીજી, કર રાખો હમંના.
યું અરઝ કીતી, જેતા યહુદી તંના. ૧૫
તબ નબીજી હુએ, દેખો અનુ મૅરવાના;
એ સુન સુન મુમન, મન એતના આના. ૧૬

રે તુહી

જો ના સુને દીનકુ, કૅ કયું પાયા ઇસ્લામ રે,
કૅ કયું પાયા ઇસ્લામ;
સુને બના દીન ગાફિલા, કયું ધરીયે મુમન નામ રે,
કયું ધરીયે મુમન નામ. ૧૭

૪૩૯–૧૦૯

અરજ ખયબરયોં કેરી, સુન નબીજીને લીતી;
અને મેરબાની અનુપર, સુનતે કીતી. ૧
ફરમાયા તબ નબીને, ભાગ આધે રે બટાઇ;
સો આધી કિસમત, લે ઓનુકુ દિલાઇ. ૨
અને આધા તો ખઝાના, કિયા બૈતુલ માલા×;
અને મઝુરીમાં આધા ભાગ, કીયા ઓનુકે હવાલા. ૩
દેખો યહુદીકી બેટીને, ઝેર નબીકુ દિલાયા;
વે ખયબરકી ફતે બાજ, હે એસા રે સુણાયા; ૪
સો હારીસકી બેટી, જે જયનબ નામા;
વે યહુદી જે રેહતે થે, ખયબરકે ઠામા. ૫
સુના બકરીકે શાનેકા*, ગોસ્ત નબી હે ચાતે;
સો નબીજી પ્યાર કર, અસ ગોસ્તકુ હે ખાતે. ૬
એ સુન ને બકરીકા, ઓનુ કબાબ બનાયા;
અને ઓસ માંહે ઝેર, થા બાત રે મેલાયા. ૭
અને સાનો માંહી ઝેર તો, લે બાત રે કીતા;
એ નબીજી હે ચાતે, યુ સોચ મન દીતા. ૮
યુ કરને કબાબ, લાઇ વેલા રે સામા;
સો પેશ કશી¶ કેરા, કરને નામા. ૯
તબ નબીજીને મુમનો, ઓસ કાજ બુલાયેઃ
સો અસહાબી સારે, કાજ ખાનેકો બિઠાયે; ૧૦
તબ ગોસ્ત જુદા જુદા, લે ઓસથી કીતા;
એક લુકમા નબીને, આપ મુખ માંહે લીતા. ૧૧
તબ ચાબે બાઝ નબીને, કીતી સબુકુ અગાઇ;
કોઇ ખાઇયો નાંહા, એસી ખબર બતાઇ. ૧૨

× જયા મુસલમાનોનો માલ રહેતો તે ઘર * ખભાનો. ¶ તોહફો

કે ખાણા હે કૅતા, ઑર મુજ માંહે આયા;
પૅલા બશીર બિન બરાને, ઓસથી લુકમા* થા ખાયા. ૧૩
હુવા ખાતે હો પૅલા, રંગ લીલા ને કાલા;
ફૅાત હુવે બશીર, વે ખાતે નવાલા. ૧૪
યે સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી;
અને એક કર કહો, દિન ઓર રાતી. ૧૫
રે તુહી
યહુદનને ઝૅર મીલાયકર, લાઇ નબી પાસ રે,
લાઇ નબી પાસ;
લુકમા ખાતે બોલીયા, જેસા બોલે દાસ રે,
જેસા બોલે દાસ. ૧૬

૪૪૦-૧૧૦

તબ જયનબ યહુદન, અને રઇસ સારે;
કીયે હાજર બુલાકર, જે થે રે સરદારે. ૧
બુલા નબીજીને કહયા, મેં પુછું એક બાતી;
તમ સચ કહોગે, તમુ હો જે ઝાતી. ૨
તબ હા કહયા નબીજી, પુછોગે હમના;
હમ સાચ કૅવૅગે, વે જુવાબ તમના. ૩
તબ પુછા તમુ થા, કુછ ઝૅર રે મિલાયા;
અસ બકરી માંહા, કુછ થા રે બાયા. ૪
તબ જયનબને કહયા, હાં ઝૅર થા કીતા;
મે બાત થા મેલાયા, જેતા મન કા ચાતા. ૫
તે વાસ્તે કાત કે, ઝૅર થા મેલાયા;
ફિર નબીજીને જયનબકુ, યું પુછને બતાયા; ૬
કે ઝૅર રે બાનેકા, સોચ કેસા તેં કીતા;
કિસ વાસતે એતા, ગુસ્સા મન દીતા; ૭

* નવાળો

કહયા ખસમ* ને બાપ, તમુ મારા રે મેરા;
અને માલ મતા લુટ, ઘર બાર લીયા રે સવેરા. ૮
ઓસ કાજ ખાણેમાં, મેં ફીયા રે ઝૅરા;
મુજે ગુસ્સા રે ચડીયા, ના આઇ રે મૅરા. ૯
પીછે બુઝા જે નબી હો, તમ સાચે રે અલ્લાકે;
જેસે નબી હોવડે, પૅલે જે સદાકે. ૧૦
તો ઝૅર તો તમુકુ, સહી ચઢે રે નાંહા;
નાં તો છુટક તમુસુ, ખલક પાવે જગ માંહા. ૧૧
હમ સુણા હે કે નબીયોંસુ, ખાણા બાત હે કરતા;
અને નબીયોંકુ ઝૅર. નાંહી રે ચઢતા. ૧૨
એ દો બાતાં કાજ, મે ઝૅર બાયા;
એતા જુવાબ તો નબીકુ, દે જયનબ બતાયા. ૧૩
તબ નબીકુ બાતાં એ, ખુશ રે ના આઇ;
અને બશીરકે બદલે, વે જયનબ મરાઇ. ૧૪
અરે સુન સુન ગાફિલ, ઉઠ હો રે દાના;
કે એસા તો દીન, કહીયે રેહમાના. ૧૫
રે તુહી
સુને બના તુ દીન કયુ, પાવે ગાફિલ ચેત રે,
પાવે ગાફિલ ચેત;
એક ભુકે એક ચુન ગયે, ખોશે× ઇસ જગ ખેત રે,
ખોશે ઇસ જગ ખેત. ૧૬

૪૪૧-૧૧૧

ફતે મકકાની ગઝવાત

દેખો સાત રે બરસ, હિજરત રે બાઝા;
અને ભી આઠ માસા, એસા સુના રે અવાઝા. ૧
અને અગ્યારમી તારીખ, થી રે કહીયે;
હુઆ બરસ તો આઠમા, એ સુનકર લહીયે. ૨

* મરદ × અનાજ ઉપરના ફુડા અથવા દુન્યામાનો નેક અમલ

દેખો ફતે રે મકકેકી, એ કહીયે ગઝવાતા;
એ ઓગણીસમી ગઝવાત, સુની રે બાતા. ૩
નબી મકકે કેરી તરફ, બરસ અગલે ગયે થે;
તબ ખાલિદ બિન વલીદ, આવ ઇમાન લયે થે. ૪
અને અમર બિન આસ, તબ હુએ થે ઇમાની;
સો ઇમાન લાયે થે, બાત યુ જાની. ૫
અને ઉસમાન બિન તલહા, તબ લાયે થે ઇમાના;
દેખો ઓનુને દીન થા, તબ સહી રે પેંછાના. ૬
તબ બાઝ મકકે કેરી દેખો હુઇ રે જગાઇ;
વે મુમનોકે સીસ બૅાત પડી થી લડાઇ. ૭
સો ખાલિદ બિન વલીદને જગ ફતે વૅ કરાયા;
તબ સયફુલ્લા લકબ* થા ઓનુને પાયા. ૮
તબ નબીજીકુ ખબર થી રબ સબ રે બતાઇ;
સો મુમનો નબીને બોલા કીતી રે અગાઇ. ૯
પૅલા ઝૈદ બિન હારીસકે દીયા નીશાન રે હાથા;
અને ઓર ભી લશકર દીયા ઓનુકે સાથા. ૧૦
જબ કહયા રે નબીને એ શહાદત પાવે;
તબ જાફર નીશાનકુ આવ ને ઉચાવે. ૧૧
લેવે અનુ બાઝ અબદુલ્લા બિન રવાહા રે નિશાના;
એ નબીજીકા કૅના સહી રે જાના. ૧૨
એતી પૅલી તો નબીને કહી ફોજસુ બાતી
દેખો ખાતમ અબીયાકી એસી બુઝરૂગ ઝાતી. ૧૩
એતા કૅ કર નબીને થી ફોઝ રે ભેજાઈ;
અને જું જુ કહયા થા ત્યુ હુઇ રે લડાઇ. ૧૪
બાઝ નિસાન તો ખાલિદ બિન વલીદને લીતા;
અને કાફિરોંકુ મારકર રણ ફતે રે કીતા. ૧૫

* અલ્લાહની તલવાર હ૦ ખાલિદ બિન વલીદને હ૦ મોહમદ સલ૦ત રફથી મળેલો ખિતાબ

તબ સયફુલ્લા અનુને દેખો પાયા રે ખિતાબા;
એ સુન સુન મુમનો એતા કહયા રે સિતાબા. ૧૬

રે તુહી

ગાફિલ મરના હે સહી ઘર ભીતર કે બાર રે,
ઘર ભીતર કે બાર;
તો મરના એસા ચત દે કે ભસ્ત પાવે કરાર રે,
કે ભસ્ત પાવે કરાર. ૧૭

૪૪૨-૧૧૨

હુદેબીયા માંહે જગ બાજ, સુલેહ થી કરાઇ;
અબ લડના નાંહા, યુ લખેસુ સુણાઇ. ૧

યુ દોનુ તરફ, સુલેહ કીતી રે સહી;
સો મુમનો કુરેશોં બીચ, યુ સુની રે ગહી. ૨

યુ સુલે કર જગકી, બાત દુરથી કરાઇ;
સો હુદેબીયા જાગો, એસી બાતથી સુણાઇ. ૩

બની બકરકા ટોલા, થા કોમ રે કેરા;
વે કુરેશોંકે કૉલમાં, થા રહયા રે અનેરા. ૪

બની ખઝાઆકા ટોલા, એક થા રે કૅલાતા;
વે નબીજીકે કૉલસુ, રે અમનરે પાતા. ૫

બની બકરને ખઝાઆકે, અસલ થા જગા;
કભી ઓનુમાં સુલેકા, એક હોતા ના રગા.. ૬

બાજ દોનુ રે કબીલે, દોનુ ઠામ રે હો રહે;
એક નબીજીકી તરફ, એક કુરેશીયોંકે કહે. ૭

બની બકરકે ટોલેસુ. એક આદમી કૅલાયા;
અને નિદા નબીજીકી, વે દિલ માંહે લાયા. ૮

અને ભુડી ભુડી બાતોસુ, જીભ લાંબી રે કીતી;
સો કવતાઇ ભુડી, ઓનુ મન માંહી દીતી. ૯

બની ખઝાઆકે ગુલામકે, કાનુ બાત એ સુણાઇ;
ઓસ બાત એ સુણતે, બાત રીસ રે ચઢાઇ. ૧૦

તબ ગુલામને કીતા, ઓસે મને એક બારા;
પણ ચુપ રે ના રહયા, જાન ગુલામ બિચારા. ૧૧

તબ ગુલામકુ સુણતે, બાત હુઇ રે રીસા;
તબ પથરોંસુ મારકર, તોડા ઓસકા સીસા. ૧૨

તબ શોર કર ગયા, બની બકરકે પાસા;
કહયા મારા રે મુજકો, બની ખઝાઆકે દાસા. ૧૩

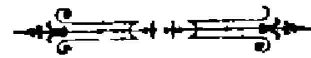
તબ ખઝાઆકે ઉપર, બની બકર રે આયે;
અને કુરેશી મદદ કાજ, ઓનુને બુલાયે. ૧૪

તબ કુરેશી તો આયે, કૉલ નબીજીકા ભાના;
અને મન માંહે કાફરોં, ના એતના આના. ૧૫

રે તુહી

બની બકર ખઝાઆ જાનીયે, દો ટોલોંકે નામ રે,
દો ટોલોંકે નામ;

કૉલ દે જુદે દો રહેથે, અપની અપની ઠામ રે,
અપની અપની ઠામ. ૧૬

૪૪૩-૧૧૩

તબ કુરેશોંને મદદ આવ, બની બકરકી કીતી;
અને બનુરે ખઝાઆ સાથ; આવ લડાઇ લીતી. ૧

સો ઇકરેમા બેટા, અબુ જેહલ કેરા;
વે કુરેશોંકો લેકર, વાં ગયા થા અનેરા. ૨

યુ બની ખઝાઆસુ જાકર, બાત કીયારે કતાલા;
બીસ આદમી રે મારે, ઓસ લડાઇકે હાલા. ૩

બની ખઝાઆકુ મારકર, ફેર કુરેશોં રે આયે:
અને આપકુ લહી લે, આવ મકકેમાં છુપાયે. ૪

કે હમકુ કની ને, વાં નાહી રે પેછાને;
યુ જગ કર આપસુ, વે હુએ રે અજાને, ૫
અબુ સુફીયાનને જબ યે, સુની રે બાતી;
હાથ ઘસ કીયા ગુસ્સા, ઓનુ કુરેશોંકી ઝાતી. ૬
સુ ખાને ઓનુકુ યુ બાત રે બતાઇ;
કે મેરે પુછે બિના, તમુ કીતી રે લડાઇ. ૭
અબ નબીજીકે મનમાં, બાત એસી રે આવે;
અબુ સુફીયાન કૉલ ભાના, હે જગ રે કરાવે. ૮
અબ મુજકો હોવડા, દેખો મદીને જાના;
એસા કામ તો તમુને, સબુ કીયે રે અજાના. ૯
અબુ સુફીયાન કુરેશોંકો, બાત એ કહી;
જો જગ કેરી ચતા, મન આઇ રે સહી. ૧૦
કે મદીને હે જાના, મુજે સબુસુ બેલા;
કે ખબર ના પૉચે, જગ ઓસથી પૅલા; ૧૧
મેરે ગએ પૅલી નબીજી, એ બાત જો સુણાવે;
તો ફેર કર કૉલ, મુજે નાહી વે દિલાવે. ૧૨
તો ભલા હે કે બેલા, જા મે મદીને પૉચાઉ;
અને કૉલ તો નવા, ફેર ને બધાઉ. ૧૩
યુ દિલ માંહે સોચ, કીયા અબુ સુફીયાના;
અને મદીને જાનેકા આપ કીયા રે ધાના. ૧૪
એ સુન સુન બાતી પાક કરો આપ ઝાતી;
અને કહો એક કર, યું દિન ઓર રાતી. ૧૫
રે તુહી
કૉલ ભાનતે ડરીયા મનસુ, અબુ સુફીયાન નામ રે,
અબુ સુફીયાન નામ;
સો જાનાર હુએ મનસુ, મદીનેકી ઠામ રે,
મદીનેકી ઠામ. ૧૬

४४४-११४

અબુ સુફીયાનને જાના, નબી બુઝતે નાંહા;
અને નબીજીકુ ખબર, હુઇ ઓસ રાત માંહા. १
સો રબને ખબર, રાતે નબીકુ જણાઇ;
એ કતાલકી નબીકુ, તબ હૂઇ રે અગાઇ. २
બીબી આયશા જીનુકા, કહીયે રે નામા.
રઝી અલ્લા અનહો કહીયે, અનુ નામ સાથ ઠામા. ३
સુબા નબીજીને ઉઠકર, ઓનુ બાત સબ આખી;
સો લડાઇ હો કેરી, સબ હકીકત દાખી. ४
બોલે બીબી નબીજી, કયું હોવે એ બાતી;
બાત શમશેર નીચે, આઇ કુરેશોંકી ઝાતી. ५
અબ વે કયુ કૉલ ભાન, નબી કરે એ કામા;
ઓનુ કૉલ હે કીતા, બીચ દે રબ નામાં. ६
ફિર નબીજીને કહયા, બીબી કૉલ ઓનુ ભાના;
મુજે રબને બતાયા, મે હે ઓસથી પૅછાના. ७
કહયા બીબી રબને, ઇસ બાત માંહે ચાયા;
પણ કૉલ સહી ભાના, સાચી ખબર હુ પાયા. ८
તબ સુનને બીબીને, ફિર કહી એ બાતી;
ઇસ બાત માંહે ખેર, હોવે મુમનુકી ઝાતી. ९
તબ ફિર કહયા નબીને, હાં હોવે રે ખેરા;
ઇસ બાત માંહે મુમનુકુ, રબ કરે રે મૅરા. १०
અમર બિન સાલિમ, થા એકકા નામાઃ
બની ખઝાઆકે ટોલેકે, રૅતા રે ઠામા. ११
વે તીન દિન બાજ, દેખો મદીને આયા;
સો જંગ કેરી ખબર, સાચી રૈ લાયા. १२
થે અસહાબોં સેતી, નબી મસ્જીદ માંહા;
અને નબી બના અવર કો', એ બુઝતા થા નાંહા. १३

તબ અમરને ડાડે હો, બાત સગલી આખી;
તબ અસહાબું સુનકર, ચતા એતી મન રાખી. ૧૪
રે તુહી
એસે સુલતાન અબીયા, હે સુન સુન ગાફિલ બાત રે,
હે સુન સુન ગાફિલ બાત;
તો બેગે હોને ઉમ્મતી, મહંમદ બુઝરૂગ ઝાત રે,
મહંમદ બુઝરૂગ ઝાત. ૧૫

૪૪૫-૧૧૫

જબ સાલિમકે બેટેને, આવ ખબર પૌંચાઇ;
અને હકીકત સગલી, જગ કેરી રે બતાઇ. ૧
બેટે સાલિમકે સાથ, ઓર લોક ભી થે આયે;
બની ખઝાએકે ટોલેસુ, જે થે રે કેંલાયે. ૨
તબ નબીજીને એતના, વે સુન ફરમાયા;
બની બકરકે સાથ, અબ જગ રે ઉઠાયા. ૩
તબ ચાદર નબીને, ખેચી ઝમીકે માંહાઃ
કે જગ હે કરના, બાન અવર રે નાંહા. ૪
હમુ યારી ના દિલાવે, જો હમ યારી ના દેવે;
બની ખઝાઆકી મદદ, કયુ ચંત ના દેવે. ૫
સહી ફરમાયા નબીને, એતી સુનને બાતી;
વે સુના સગલે, મુમનુકી ઝાતી. ૬
એતા કેંને અમરકુ, બાત દિલાસા કીતા;
ઓસકે યારૂ હો સેતી, ઠામ કરારકા દીતા. ૭
અસહાબોંકુ નબીને, બાઝ એતા ફરમાયા;
અબુ સુફીયાન હે આતા, યું કેં કર બતાયા. ૮
સો ફિરને કૅાલ, વે નવા હે ચાતા;
નવા અહદ* કરનેકે, કાજ હે આતા. ૯

* નવો કોલકરાર

પણ આતા વૅસા, ફિર મકકે રે જાવેગા.
અને આના ઓસકા, ના કામ રે આવેગા. ૧૦

અરે સુન રે ગાફિલ, એ દીન કેરી બાતી;
કયુ નીદ હે આતી, તુજે દિન ઓર રાતી. ૧૧

અરે દિન તો સોનેકે, આગે બાત રે દેખાવે;
વે ગણુતે શુમારમાં, નાંહી રે આવે. ૧૨

તો કયું ના આજ જાગકર, રબ અપના પૅછાને;
અને નેહસુ નામ, રબ કયુ ના મન આને. ૧૩

તો દુરીજન રબસુ, તુ દુર રાખ દેહા;
જો રબ નામ કેરા, તુજે હે રે નેહા. ૧૪

જો દુશમન રબસુ, હે મુરૂઅત કરતા.
તો તેહકોક પ્યાર, રબ મન નાંહી ધરતા. ૧૫

તો સુન રે ગવાર, રબ તુજે કયું ચાવે
અરે ગાફિલ જાગ, બાત મન કયુ ના એ લાવે. ૧૬

રે તુહી
જો તુજે રબકા ચાવ હે, તો લે તુ નેહસુ નામ રે,
તો લે તુ નેહસુ નામ;
અને દુર રાખ દુશમન રબકે, હર હર ઠામ કામ રે,
હર હર ઠામ કામ. ૧૭

૪૪૬-૧૧૬

અબુ સુફીયાન મકકેસુ, મદીને આવ કર;
આવ લીયા ઉતારા, બેટી આપસ ઘર. ૧

સો ઉમ્મે હબીબા, દેખો ઓનુકા નામા;
અબુ સુફીયાન ઉતારા, લીયા ઓસ ઠામા. ૨

એસા સુના હે કે નબીજીકી, વે ઔરત કૅલાયે;
જે ઉમ્મે હબીબા, નામસુ બતાયે. ૩

ઉમ્મે હબીબાને બાપકુ, કુછ કહયા સુખના;
વે લાગા રે બુરા, અબુ સુફીયાન મંના. ૪
તબ બાપકુ લે આયે, બીબી નબીજીકે પાસા;
સો નવા કૉલ કરને, કેરી રે આસા. ૫
ઓનુ સુલે કેરી બાત, બૉત નબીજીસુ કીતી;
પણ કહ્યુએ નબીને, વે કબુલ ના લીતી. ૬
જબ જુવાબ કહ્યુએ, ના નબીજીસુ પાયા;
તબ ડર કેરી આગસુ, બોત સીના રે જલાયા. ૭
સિદદીક અકબર પાસ, જા કીતી રે અરઝા;
સો વહી નવે કૉલકી, મન ધર ગરઝા. ૮
તબ અખત્યાર નાંહી, દીયા જુવાબ રે મેરે;
ભી નાઉમ્મેદ હુઆ, અબુ સુફીયાન સવેરા. ૯
ઉમર ખત્તાબકે પાસ જા, ભી અરઝ પોંચાઇ;
સિદદીક અકબર જેસી, ઓનુ રાહા રે બતાઇ. ૧૦
બીબી ફાતમાકે પાસ, તબ જાને પુકારા;
અલી મુરતઝાકે પાસ જા, સોચ અરઝ સવારા. ૧૧
પણ કેનીને ના સુણીયા, વે અપને કાના;
યુ ઘર ઘર ફરીયા, ભુલ ગયારે ગુમાના. ૧૨
તબ માયુસ હોને, પીછા રે ફિરાયા;
અને મકકેકી તરફ, સોચ જાના મન લાયા. ૧૩
અરે સુન સુન ગાફિલ, કેસી યારીકી બાતી;
સો દોસ્ત કેરી બાત, હે દોસ્ત મન ભાતી. ૧૪
જો નબીજીને બાત, પેલી કબુલી નાંહા;
પીછે કબુલી તો નાંહા, કેને યારોંકે માંહા. ૧૫
જો ઘર ઘર બૉતેરા, ઓને આપકુ ફિરાયા;
ના કબુલા સબુને, સોચ એ મન લાયા. ૧૬

રે તુહી
દોસ્તકી બાત હે ભાતી, દોસ્તજ કેરે મન રે,
દોસ્તજ કેરે મન;
જો હે અનભાવા બાતકા, તો વે દુશમન તન રે,
તો વે દુશમન તન. ૧૭

૪૪૭-૧૧૭

નઝમ

દોસ્તકી બાત હે ભાવતી, દોસ્ત મન રે;
પીત હૂએ દો આપમાં, એક તન રે. ૧
પીત લગાઇ દોનુ, એક મન ભાવ રે:
સકકર દુધ જુ મલીયા, નેહ ચાવ રે. ૨
હસી હસી બાત ઓચરે, મીત કે મુખ રે;
નત ચતા મન પાવે, મીત મન જો દુખ રે; ૩
જીનુ ઇશ્ક હે લાગીયા, રહે નેહ મન રે;
અનુ કીયા મિત કાજ, ફના તન રે. ૪
દેખો નબી મન દોતી, નાં વે બાત રે;
જેતી કહી અબુ સૂફીયાન, કેરી જાત રે ૫
તબ ગયા વે ઘર ઘર, યારોંકે પાસ રે,
યાર નબીકે કહીયે, જીનુ ખાસ રે. ૬
જુવાબ ના કુછ હોવડા, બી ઓસ ઠામ રે;
કહયા હમ ના બુઝીયે, એ તો કામ રે. ૭
દેખીથી ઓસ મેલ માંહી, દુની ખેર રે;
જગ હો કેરી ભીતી થી, સબ પર રે. ૮
નાંહી તો દેખો હોવે, ફિર કનાલ રે;
અબુ સુફીયાન તો ફરીયા, જસહી હાલ રે. ૯
જાનતે થે સબ ફિર હોવે જગાઈ રે;
જબી ફિરે તબ હોની હે લડાઇ રે. ૧૦

ઓને તો જગમાં જીવનેકી કેસી આસ રે;
ભીડ પડે યાર હોવે જે યાર ખાસ રે. ૧૧
દેખોને યે સબ જાનતે થે આપ મન રે;
તોભી લોભ ના કીના આપ જીવ તન રે. ૧૨
યારૂ નબીકી સુની જેસી બાત રે;
ખુશી હોવડી સબોંકી યુ જાત રે. ૧૩
ગાફિલ નેહકી બાતડી સુન મન રે;
પીત જો મીતકુ ચાતા હે તુજ તન રે. ૧૪
ચા ને ઓસકી બાતોંકે, સબ કામ રે;
બિછાને ના બેઠના, મીત કે ઠામ રે. ૧૫
બાત નાંહી તુજે ભાવતી, જીસકી મન રે;
મીત હોવે દુશમન, કેરા તન રે. ૧૬
કરે તુ ફાંસુ પીત, કેરા ગુમાન રે;
જાગ જાગ ગાફિલ સુન, મત હો નાદાન રે. ૧૭

૪૪૮-૧૧૮

તબ નબીજીને જગકા, દેખો કીયા રે સામાના.
સો રખ્ત* મેગાયા, જગ કાજ રે છાના. ૧
અને મકકેકી રે તરક, કસ્દ નબીજીને કીતા,
સો કતે હો કાજ, સોચ મન માહે દીતા ૨
સીદદીક અકબર બોલાયે, ઓસ મસલત માંહા;
મને કીયે બી કીસીકુ, કહીયો રે નાહા. ૩
મત જાનીયોકે મુમનોકા, ખોફ નબી મન લાયે;
સીદદીક અકબર ઓસ કાજ, છાને રે બોલાયે. ૪
દેખો મુમન નબી પર, થે કુરબાન ગહે;
વે તન નો ફના કર, થે તાબે હો રહે. ૫

* સામાન

તો નબીજી કીસ કાજ, બાત અનુસુ છુપાવે;
અને મુમનોકા ડર, કયુ મન માંહી લાવે. ૬
પણ ખિલવત માંહે, કીતી સીદદીકસુ બાતી,
વાં દો જણ જના, ના થી કો' ઝાતી. ૭
બી મને કીયે કીસીકુ, નાફ*હીયો જગ બાતા;
જે મુમનોકા લશકર, હે રે જાતા. ૮
સુનો દીન કેરે ભાઇયો, એ ગુચન ઉકેલા;
સો સુનતે મારગ, ના કો' ભુલા. ૯
સો ખોક તો રબકા, થે નબી મન લાયે;
કે નબીજી બી બદે, હે રબકે કુલાયે. ૧૦
કે લાઓબાલી દરગા, હે રબ કેરી;
હે વે ચાતા સો કરતા, આપ મન રે સવેરી. ૧૧
મન સુસ્ત રે ઇમાની આપ ઇમાન ડગાવે,
કબી ઉતાવલે હોવે, ના સબુરકુ ચાવે. ૧૨
ઓસ કાજ નબીજી, થે બાત રે છુપાને;
ખિલવત મુનાફિકોંકે કાજ, થે રે કરાને. ૧૩
અરે સુન સુન ગાફિલ, તુ દીન રેહમાના;
નહી ગફલત કેરા કામ, હો ને દાના. ૧૪
અરે સુન યે બયાન હે ઝવેર જેસે,
સુન ચુન ચુન લીજે, જુ મોતી રે વેસે. ૧૫
અને હે રે પેછાનો, સુરીજન હારા,
અને એકફર કહો, એતા દલકે પ્યારા. ૧૬

રે તુહી

સુને બના મુમન કયુ હુવા, કેને હમના બાત રે,
કેને હમના બાત;

* છુપી રીતે

નબીકુ તે કયુ જાનીયે, અને કયુ બુઝી રબ ઝાત રે,
અને કયું બુઝી રબ ઝાત. ૧૭

—•◌✻◌•—

૪૪૯-૧૧૯

દેખો મને કીયે સીદદીકકુ, મત કહીયો કીસે બાતા;
રખે મુનાફિક કુરેશોંકો, કો' ખબર પોંચાતા. ૧
એતા નબીજીને કેકે, આપ દુઆથી મગાઇ;
સો રબકે પાસ, અરઝ પોંચાઇ. ૨
કર કુરેશોંકો ગાફિલ, યા ઇલાહી આલમીં;
અરઝ તો મેરી, રબ કબુલ કરની. ૩
કે ખબર ઓનુકુ, કુછ હોવે રે નાંહા;
જા મે જા પોંચુ, રબ મકકે કે માંહા. ૪
યુ નબીજીને દુઆ, પેલી માંગકર લીતી;
બાઝ ઠામ ઠામ ખબર, યુ ભેજકર દીતી. ૫
જે હે અલ્લાકુ જાનતા, અને કયામત દના;
એસા ઇમાન હે રાખતા, જે આપસ મના ૬
પેલા રમઝાન માસા, વે મદીને આવે;
સો ઇમાનકુ સાચા, કર આકીદા લાવે. ૭
યુ નબીજીને ગામ ગામ, કે આદમી ભેજાયે;
કે જે હોવે મુમન, સબ ઓનુકુ બુલાયે. ૮
અને ઓસ બાઝ નબીને, આપ એતા ફરમાયા;
કે સામાન કરો સબ, યારકુ બતાયા, ૯
અને મકકેકી રાહાકુ, લે બદ રે કરાઇ,
રાહા બાંધનેકી ખાતિર, લે ચોકી રે ભેજાઇ. ૧૦
મત મુમનોકી ખબર, કો' કુરેશોં પોંચાવે;
અને કુરેશોંકો ખબરદાર, જા પેલે રે કરાવે. ૧૧

એસી પુરી ચતા, નબી મન માંહે દીતી;
તો રાહા રે મકકેકી, યુ બદ રે કોતી. ૧૨

થા હાતીબ બિન બલતાઆ, એક મહાજીર નામા;
રઝીઅલ્લા અનહો કહીયે, અનુ નામકે ઠામા. ૧૩

સો મહાજીરમાં બડે, મહાજીર કૅલાતે;
વે બદરકે લોકુ સુ, થે રે સુણાતે. ૧૪

અને બદરકે લોકુ પર, થા નબીજીકા પ્યારા;
એનુ જગ માંહે મન, યુ રાખા થા કરારા. ૧૫

રે તુહી

હાતીબ બિન બલતાઆ નામથા, વે રૅતે બદર ઠામ રે,
વે રૅતે બદર ઠામ;
થ મુમન વે કૅલાહેતે, મહાજીર કેરે નામ રે,
મહાજીર કેરે નામ. ૧૬

૪૫૦-૧૨૦

અને હાતીબકે લડકે, થે મકકે માહે રૅતે;
સો દોસ્તીકી બાતાં, થે કુરેશોંસુ કૅતે. ૧

એનુ હાતીબને કુરેશોંકુ, કાગજ લખીયા.
બાત અસવારી નબીકી, સબ માલુમ કરીયા. ૨

કે ફલાને દન, નબી બાર રે આવે;
સો તમારે ઉપર, હે લશાકર લાવે. ૩

યુ કાગઝકુ લખકર, એક ઓરતકુ દિતા;
ઓને બુરકે*માં ઓરતને, વે છુપાકર લિતા. ૪

અબુ લહમકુ જાકર, કહયા મકકે માંહી દીજે;
એ બાત હે છાની, તુ સમજને લીજે. ૫

દેખો યું કર હાતીબને, વે ઓરત ભેજાઇ;
અને કિતાબત ઓસને, થી રાખી રે છુપાઇ. ૬

* માથાથી તે પગ સુધી ઓરતોને ઓઢવાનું કપડું

તબ જીબ્રાઇલ આયે, અસે હિસ્સલામા;
આવ ઓસકી ખબરકા, કીયા નબીજીસુ કલામા. ૭
તબ અલી ને ઝુબેર, અને મિકદાદ કહીયે;
રઝી અલ્લા અનહુમ, ઓનુ નામસુ લહીયે. ૮
સહી અનુકુ ઓરતકે, પીછે રે ભેજાયે;
એ રાહા માંહે જાતે, ઓસ ઓરતકુ પાયે. ૯
તબ ઓરતકુ જાકર, અનુ પુછી રે બાતી;
તબ મુકર રે ગઇ, વે ઓરતકી ઝાતી. ૧૦
તબ ફેરને અનુને, બૉત ઓરત ઢુઢાઇ;
પણ કિતાબત ઓસકે, ના પાસથી પાઇ. ૧૧
એતો ઢુઢ ઢુઢ બૉતેરે, આજીઝ આયે;
તબ પીછે ફિરનેકા, સોચ મન લાયે. ૧૨
તબ સુ ખા અલીને, એતના કહયા;
હે કૅના જે નબીકા, મેં સચકર લહયા. ૧૩
કભી જુઠ ના બોલે, સહી નબીજી હમારે;
યુ કૅ કાઢ તરવાર, ઓસ ઉપર સિધારે. ૧૪
ડર તરવાર દેખકર, મન ઓરતકે આયા;
તબ દિયારે કાગઝ, થા બાલોંમાં છુપાયા. ૧૫
તબ લેકર કાગઝ, અલી નબી પાસ આયે,
એ સુન સુન મુમનો, મન એતના લાયે. ૧૬

રે તુહી
છાના છાના મકતુબ|| ભેજીયા, હાતીબ મોહાજીર નામરે
હાતીબ મોહાજીર નામ;
મોહાજીર મકકા બાર થે, રૅતે બદરકે ઠામ રે,
રૅતે બદરકે ઠામ. ૧૭

|| કિતાબ—કાગળ

૪૫૧-૧૨૧

તબ નબીજીને હાતીબકુ, લે હાઝીર બુલાયે;
ઇસ કિતાબ કાજ, ઠાડે રાખને પુછાયે. ૧
તબ સુ ખાઇ ખુદાકી, દેખો હાતીબ રે નામા;
નહી ઇમાન ફિરીયા, નબી મેરા કિસ કામા. ૨
સહી અકીદા ને ઇમાન હે, નબી મેરા રે સાચા;
મે ઇમાન ફિરાકર, નાંહી કીયા રે કાચા. ૩
મે મુનાફિકોં માંહે, નબી હુઆ રે નાંહા;
સહી ઇમાન હે સાચા, નબી મેરે દિલ માંહા. ૪
હુ મે કુરેશોં પીછે, પણ નાંહી ઓનુ સેતી;
હે એહલ અયાલ મકકેમાં, નબી મેરી રે જેતી. ૫
અને ઓનુકી બરદાસ, હે કુરેશ ઉઠાતે;
ભી કામ કાજ અનુકા, સબ વે હે કરાતે. ૬
અને કુરેશોંકે નીચે, હે મતા રે મેરી;
સો ઠામ ઠામ પડી હે, જુદી રે અનેરી. ૭
ઇસ કાજ ઓનુકુ. થી મે ખબર બતાઇ;
સો ચતા મેરે માલકી, થી મુજ દિલ આઇ. ૮
કે ખબર કરાહુ, તો મતા× એકઠી કરાવે;
અને જગ બાજ કુછ, ઉઝર ના લાવે. ૯
કે મુજે યુ ના કેંવે, તેરી મતા રે લુટાઇ;
ઇસ કાજ નબીજી, મે થી ખબર પૅાચાઇ. ૧૦
તબ મુમનોકો નબીને, કહયા સુનો સબ બાતી;
તમે હાતીબકુ જાનો, હે તમારી ઝાતી. ૧૧
કે દીનકા કરાર હે, દેખો હાતીબને કીતા;
અને સાચા રે હોકર, સોં ખાઇ રે મીતા. ૧૨

× અસબાબ

ઉમર રઝી અલ્લા અનહોને, કહી યું બાતી;
નબી છોડદો તો મારૂ, એ મુનાફિક ઝાતી. ૧૩
એ એહલ હે નબીને, કહા બદર હો કેરી;
હે મૅરબાની રબકી, પૅલી અનુકુ અનેરી ૧૪
એતા નબીજીને કૅકર, ફિર હાતીબ બતાયા
કે અબકા ગુના માફ, તુજે મે કરાયા. ૧૫
પણ તોબા કર રબ પાસ, દલ બાઝરે ના ચાવે;
ફિર એસી બાત કેરા, સોચ દલમાં ના આવે. ૧૬
એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી;
અને એક કર કહો, એતા દન ઓર રાતી. ૧૭
રે તુહી
હાતીબ ગુના માફ કર, દીયા જીવત દાન રે,
દીયા જીવત દાન;
મેહનત જાએ ના જાયસી, સુન સુન રાખો ધાન રે,
સુન સુન રાખો ધાન. ૧૮

૪૫૨-૧૨૨

દેખો નબીજી મકકેકી, આપ તરફ સિધારે;
અને અસહાબી સાથ, લીયે રે સારે. ૧
હુકમ હાજરકા સારે, કબીલોંકુ કીતા;
હોઓ સબ રે હાજીર, યું સુનાકર દીના. ૨
ઇબ્ને ઉમ્મે મકતુમકો, લે સોંપા મદીના;
અને ઓનુકે ભી સાથ, કુછ લશકર દીના. ૩
દેખો નબી બાર નીકલે, થા રમઝાન માસા;
બાર આવકર ઉતરે, જાગો હૂઇ વે ખાસા. ૪
બીરે ઇના દેખો, થા કુએકા નામા;
સહી નબીજી ઉતરે, આવ ઓસહી ઠામા. ૫

દેખો લશકર કેરા, વાં કીયા રે હિસાબા;
ટોલે જુદે જુદે સગલોકુ, ગણે રે સિતાબા. ૬
તબ સાતસો મોહાજીર, થે રે કેલાયે;
દેખો હિસાબમાં ગણતે, એતને આયે. ૭
અને ચાર હજાર મરદ, ઓર હુએ અનસારી;
જીનુ નબીજીકુ આવકર, થી દીતી રે યારી. ૮
અને તીનસો મોહાજીર, થે ઘોડે અસવારા;
અને મોહાજીર કાજ, થા નીશાન સવારા. ૯
સો એક તો અલીકુ, થા દીયા રે નીશાના;
અને દુજા તો ઝુબેરકુ, થા નીશાન પૅછાના. ૧૦
અને સાદ બિન વિકાસકુ, તીજા નીશાન દીતા;
દેખો સામાન જગકા, યુ એકઠા કીતા. ૧૧
અને પાંચસો ઘોડે, અનસારીયોં કેરે;
અને ઓર તો કબીલે, ઑાત મલે રે અનેરે. ૧૨
યુ જુદા જુદા આવકર, મલીયા લશકર સારા;
સો દસ હઝાર સબુકા, હૂઆ રે શુમારા. ૧૩
સો તૈયાર જગી, સબ લશકર મલીયા;
દેખો કરમ તો રબને, હે કેસા કરીયા. ૧૪
અબ થર થર ધરતી, એસા લાગા રે તાપા;
જબ સુલતાન અબીયા, ભએ અસવાર આપા. ૧૫
અરે જાગ સુન ગાફિલ, કેસી નીદ રે તેરી;
તુ એક કર રબકુ, મન દે ને સવેરી; ૧૬
રે તુહી
હઝ'ર દસ લશકર લે, નબી સિધારે આપ રે,
નબી સિધારે આપ;
થર થરે તબ સબ દુરીજના, નબીજી કેરે તાપ રે;
નબીજી કેરે તાપ. ૧૭

૪૫૩-૧૨૩

દસ હઝાર મરદ, મુકમ્મીલ× કહીએ;
એતા લશકર નબીજીકે, સાથ થા લહીએ. ૧
દેખો મરરૂઝ ઝેહરાન* થા, જાગોકા નામા;
સહી ચલકર આયે, નબી ઓગ ઠામા. ૨
દેખો મકકેથી દુર થી, વે ચાર ફરસગા¶;
વાં નબી આવ ઉતરે, કાજ રે જગા. ૩
સો રાતકુ આવકર, વાં લીયા રે ઉતારા;
અને હૂકમ સુ તાપની, કીતી સબુ બેશુમારા. ૪
દેખો મકકે કે લોકોંકુ, એ ખબર રે નાંહા;
જુ નબીજીને દુઆ, માંગી ઓનુ હક માંહા. ૫
તો ગાફિલ કીયે, રબ દુઆ હો સેતી;
સો ખબર ના હુઇ, ઓનુ તલ હો જેતી. ૬
પણ કૉલ ભાને કાજ, વે ડરતે થે રૅતે;
થે બડે બડે કુરેશોં, આંખુ તલ ના સોતે. ૭
કે નબી કભી આવકર, કરે કાજ રે જગા;
અને મુલક હમારા, માર કરે રે ભગા. ૮
અબુ સુફીયાન એસેમાં, બિન હરબ હે કૅને;
બૉત જગ કીયે કાજ, ઇસ નામસૂ હે લેને; ૯
ભી બુદેલ બિન વરકા, દુજા રે કહીયે;
હકીમ બિન હીઝામ, તીજા રે લહીએ. ૧૦
એ રાતકુ નીકલે, બાર ખબરકે કાજા;
સો ઓનુકુ ડરકી, બૉત લાગીથી દાજા. ૧૧
સો મરરૂઝ ઝેરહાન, આયે જબ પાસા;
બૉત આગ રે દેખાઇ, ઓસ મકાન રે ખાસા. ૧૨

× પુરા * મકકા પાસેની એક જગ્યા ¶ ત્રણ માઇલનો એક ફરસગ

ઓનુ આગકુ દેખતે, બાત ડર રે લગાયા;
તબ આપ માંહે બાતોંકા, સોચ મન માંહી આયા. ૧૩
કે આગ હે કેસી, યારો અપનુ દેખાવે;
કે ડુંગર સારે, આગ નઝરૂ આવે. ૧૪
અબુ સુફીયાન કેતે બાત, યુ સોગદ ખાઇ;
સારી રાતડી એ આગ, હે નઝરૂ આઇ. ૧૫
દેખો કેસા ડર આયા, ઓનુ સુરીજન હારા;
તો એક કર કહો, એતા દલકે પ્યારા. ૧૬

રે તુહી

મરરૂઝ ઝહેરાન જાગો આવકર, નબીએ કીયા મુકામરે
નબીએ કીયા મુકામ;
ડર લાગા વે દેખતે, અબુ સુફીયાન નામ રે,
અબુ સુફીયાન નામ. ૧૭

૪૫૪–૧૨૪

હોવે બુદૈલને કહયા, આગ ખજાઆ કેરી;
જીસ ટોલેસુ લડાઇ, હુઇથી અનેરી. ૧
અબુ સુફીયાનને કહયા, આગ બાત હે દેખાતી;
અને ખજાઆ ટોલેકી, હે થોડી રે ઝાતી. ૨
યુ આપ માંહી બાતાં, લાગે તીનો એ કરને,
સો ફિકર પુરીકા, સોચ મન ધરને. ૩
અને અજબ રે હોકર, લાગે આસપાસ ફરને;
સો આગકી જાસુસી, કાજ રે કરને. ૪
અબદુલ મુતલીબકે બેટે, જે અબ્બાસ કહીયે;
રઝી અલ્લા અનહો, અનુ નામસુ લહીયે. ૫
અનુ આપસકે દલમાં, યુ બુજી રે બાતી;
હે ગુસ્સેસુ નબી, આયે મુમન લે ઝાતી. ૬

કે કુરેશોંકો મારકર, સબ કરેગે ફના
બાઝ નહી રે રેવે, કો' કુરેશી તના. ૭
તો ભલા હે કે ઓનુ સુ, જા ખબર પોંચાઉ;
ઓનુ ગાફિલોંકે કાજ, કીસે આગે જા ભેજાઉ. ૮
મન એતની ફીકર કર, હો અસવાર ચલીએ;
જા અરાક જાગો થી, વાં કુરેશોં સુ મલીએ. ૯
સો અરાકમાં આવકર, સોચ એતના કીયા;
કે ખબર કેલાઉ, કીસી સાથ ચત દીયા. ૧૦
યુ ઢુંઢને લાગે, પણ પાવે કો' નાંહા;
અબુ સુફીયાન આવાઝ, સુના એસે રે માંહા. ૧૧
અબા ફઝલ કર હાંક, તબ મારી રે અબ્બાસા;
અબુ સુફીયાન બોલ સુન, ઓનુ બુલાનેકી આસા. ૧૨
અબુ સુફીયાન અવાઝ, સુના અબ્બાસ હો કેરા;
યા અબુલ ફઝલ કર, વે બોલા રે સવેરા. ૧૩
કહયા મા બાપ મેરે, ફીદા હોઇયો તમના;
એ આગ હે કેસી, તમે કહોને હમના ૧૪
તબ અબ્બાસે કહયા, વાય તમારી ઝાતી;
એ રસુલ હે આયે, તમ સુનો રે બાતી. ૧૫
દસ હઝાર રે જંગી, હે લશકર લાયે;
અને ગુસ્સે સુ નબીજી, હે ચલકર આયે. ૧૬
એતી અબ્બાસને અનુસુ, દેખો બાત રે કીતી,
એ સુન સુન મુમનો, ચતા એતી મન દીતી. ૧૭

રે તુહી
સુરીજન હાર પેછાનકર, સબર કીજે મન રે,
સબર કીજે મન;
ચતા કીજે દીનકી, છોડ અવર નસ દન રે,
છોડ અવર નસ દન. ૧૮

૪૫૫-૧૨૫

અબુ સૂફીયાન સુણુતે, ખૉફ મન બૉત લાયા;
તબ અબ્બાસકુ ડરકર, ઑને સોચ રે પુછાયા. ૧
અબ કૅસે કરના, દેખો હમના સીખાવન;
હમુ બૉત હે ડર આયા, સહી તન મન. ૨
તબ અબ્બાસે કહયા, એસી તદબીર જાનો;
આવો સાથ રે મેરે, જો કહયા રે માનો. ૩
કહા અબ્બાસે આહો, મે તમુકુ લેજાહુ;
મેરે ઉશતુર ઉપર, આગે તમુંકુ બીડાહુ. ૪
યુ લેજાઉ તમુકુ, મે નબીજીકે પાસા;
અને તમારે અમન કાજ, કરૂં અરઝકી આસા. ૫
સુન અબ્બાસકા કહયા, અબુ સુફીયાનને લીતા;
અને અબ્બાસકે કહે સુ, સોચ મન રે દીતા. ૬
દેખો અબ્બાસ તો એસકુ, લે લશકર આયે;
ઉમર ખત્તાબકે તબુ કે, આગે હોને ચલાયે. ૭
તબ ફારૂકકી નઝર, દેખો હુઇ અનુ સામી;
તબ દેખા રે છાના, અબુ સુફીયાન નામી. ૮
તબ તરવાર નીકાલકર, ઉમર ચલે રે આપા;
બૉત એસકુ દેખતે, હુવા ગુસ્સેકે તાપા. ૯
સો બેલે બેલે ચલકર, યુ નબી પાસ આયે;
બાઝ અબ્બાસ તો આયે, ઓસે લેને સુણાયે. ૧૦
આયા ફારૂકને કહયા, નબી અબુ સુફીયાના;
નહી કૉલ દીયા અસકુ, નહી અસકુ ઇમાના. ૧૧
હોવે હુકમ નબીજી, મે કાટુ અસ સીસા;
યુ ફારૂકને અરઝ, કીતી કર બૉત રીસા. ૧૨

એ હાથ તો હમારે, નબી આવ હે પડીયા;
અને નબીજીને અસસુ, નાંહી કૉલ હે કરીયા. ૧૩
તબ અબ્બાસે કહયા, નબી કૉલ હે મેં દીતા;
અને મેરી પનામાં, હે ઓસકુ લીના. ૧૪
ફેર ફારૂકને ફીતી, બૉત ખેચ ખેંચ બાતી;
કે કતલ રે કરની, અબુ સુફીયાન ઝાતી. ૧૫
પણ અબ્બાસને ઓસકા, હાથ છોડા રે નાંહા;
એ સુન સુન એતના, કહો દલકે માંહા. ૧૬
રે તુહી
અબુ સુફીયાનકુ ફારૂકે દેખકર, આયે મારને કાજરે,
આયે મારને કાજ,
રજા માંગી પાસ નબીકે, કે મારૂ અસકુ આજરે,
કે મારૂ અસકુ આજ. ૧૭

૪૫૬-૧૨૬

દેખો અબ્બાસકુ નબીને, તબ એતના આખા;
રાતે તમારે ડેરે, લે જાહોરે દાખા. ૧
અબુ સુફીયાન સબાંકુ, લા હાઝર રે કરના;
કહયા નબીને અબ્બાસ, યે બોલ હે સુનના. ૨
તબ અબ્બાસતો લેકર, ગએ આપસકે ડેરે;
ભી સબાંકુ લાએ, નબી હઝુર સવેરે. ૩
અબુ સુફીયાનકુ નબીને, કહી દીનકી બાતી.
વાએ અબુ સુફીયાન, તેરી રે ઝાતી. ૪
જાન રબ બના મા’બુદ, નાંહી પુજે કે જેસા;
તો જાનને ખાલિક, હે અપના કેસા. ૫
તબ ચાયા અબુ સુફીયાન, કરે રે સોઆલા;
તબ અબ્બાસને મને કીયા, ઓસહી હાલા. ૬

કે ટુકી કર બાતકુ, ઠામ બોલનેકી નાંહા;
અને કલમા તો શહાદત, કે દલ માંહા. ૭
અને નહી તો ફારૂક, દેખ અભી હેં ચાતે;
અને રાતકી રીતે, હેં તરવાર લાતે. ૮
અને તરવાર દેખતે, સર તેરા હે કાટતે;
સહી તેરે કતલકુ, વે બાત હે ચાતે. ૯
તબ કલમા શહાદત, પઢ રે આના;
તબ રઝીઅલ્લા અનહો, નામ અનુકા જાના. ૧૦
તબ મુમન હોવડે, સહી લાએ ઇમાના;
દેખ ગાફિલ કેસા, દીન હે રે રેહમાના. ૧૧
હે અબુ સુફીયાન મરદ, ખુબ બુઝરગી ચાતા;
ફિર અબ્બાસને નબીસુ, એ કોતી રે બાતા. ૧૨
કોમ કે માંહે ખુબી, કુછ અનુકી જણાવે;
નબી મૅરવાન હોઓતો, અનુ ઇઝઝત દેખાવે. ૧૩
કહયા નબીજીને અસકુ, મેં અમન રે દીતા;
અબુ સુફીયાન ઘરમાં, જેને આઠા જા લીતા. ૧૪
જે હરમમાં ગયા, વે ભી પાવે રે અમાના;
બાકી મારો જે કાફિર; હોવે રે તંના. ૧૫
અબુ સુફીયાન બડાઇ, તબ એતની પાયે;
એ સુન સુન મુમન, ચંત એતના લોયે. ૧૬

રે તુહી

અબુ સુફીયાન ઇમાન લાએકર, મુમન હુએ ખાસરે,
મુમન હુએ ખાસ;
દીનકે ભાઇયો સુન એ, રાખો રબકી આસરે,
રાખો રબકી આસ. ૧૭

૪૫૭-૧૨૭

અબુ સુફીયાન રજા માંગ, મકકેકુ ચલીયે;
અબ્બાસ પૉચાને કાજ, બાર નીકલયે. ૧
આગે જાતે ઘાટી, એક તગ રે આઇ;
વાં અબ્બાસને ઓનુકુ, રાખે ખબર એ પાઇ. ૨
કે નબીજીકા લશકર, સબ ઓસ રાહા ચલીયા;
સબ લશકર ફોઆં, ઓનુ નઝરે પડીયા. ૩
અને ગાઝીઓંકા અવાઝ, જબ પડીયા કાના;
અબુ સુફીયાનને મનમાં, તબ ડર રે આના. ૪
જબ દબદબા દેખીયા, બૉત લશકર કેરા;
અબુ સુફીયાનને દલમાં, ખૉફ કીયા રે બૉતેરા. ૫
હે અબ્બાસે કહયા, તમુ આગેસુ જાના;
અને સીખાવન બોલ, કહો કુરેશોં છાના. ૬
કે મુસલમાન હોકર, તમ લાહો રે ઇમાના;
અને દાસ હો આહો, મનથી રે શાના. ૭
તો જીવતે રહોગે, ભી લુટાઓ નાંહા;
યુ નસીઅત જાકર, કહો કુરેશોં માંહા. ૮
અબુ સુફીયાન કેહકર, યુ અબ્બાસ ભેજાયે:
તબ અબુ સુફીયાન, મકકેમાં આયે. ૯
જબ લોકોંકુ દુરથી, એ આવને દેખાયે;
અને ઉતાવલે આનેસુ, એ ડર મન લાયે. ૧૦
કહયા અબુ સુફીયાન હે, ઉતાવલે આતે;
એ અજબસી બાતી, કયુ એસે હે દેખાતે. ૧૧
અને ઓનુપર ગરદ, થી લશકર કેરી;
એસા દેખને કોમને, આવ પુછા રે સવેરી. ૧૨

દેખો હજુ તાંઇ ફીસીકુ, એ ખબર રે નાંહા;
જુ નબીને દોઆ, માંગી ઓસ કામ માંહા. ૧૩

કે ઇલાહી તુ કુરેશોં કો, ગાફિલ કીજે;
ખબર હમારી ના પાવે, એસી ગફલત દીજે. ૧૪

દેખો રબે તો કબુલી, વે દુઆકી રીતા;
તો ગફલત ઓનુકુ, બાત દીતા રે મીતા. ૧૫

કુરેશા ખબર નાંહી પાવેતે, રે તુહી પોંચે નબી જા આપ રે,
પોંચે નબી જા આપ;
મકકે જબ પોંચે સહી, તબ લાગા ઓનુ તાપ રે,
તબ લાગા ઓનુ તાપ. ૧૬

૪૫૮-૧૨૮

કોમે આવને પુછા, કેસા ગરદ ગુબારા;
અબુ સુફીયાન કહો, દલ પાવે રે કરારા. ૧

ગરદ તમારે પીછે, હે રે દેખાતી;
સો ઉડતી નજરૂ, બાત હે આતી. ૨

અબુ સુફીયાન કહો, એ ખબર બાતી,
યુ પુછા કોમને, જેતી હાજર થી ઝાતી. ૩

અબુ સુફીયાનને કહા, વાએ તમારે સીસા;
એ નબીજી આયે, બોત કરને રીસા. ૪

હઝાર દસ લશકર, હે મુકમ્મિલ લાયે;
વે ઝીરેહપોશ ડુગરસે, હે આવતે દેખાયે. ૫

સહી ઓન સામી, કોઇ હો સકે રે નાંહા;
એસા દબદબા દેખા, એ લશકર માંહા. ૬

પીછે જે કોઇ મેરે, ઘરમાં આવે;
બી આવ ઘરમાં રેવે, વે અમન રે પાવે. ૭

ભી મસજીદે હરામમાં, જે ભાગ રે જાવેગા;
વેભી સહી, અમન રે પાવેગા. ૮
સહી એતનોકુ અમન, કેરી હે ઠામા;
યું જુવાબ દીયા, અબુ સુફીયાન નામા. ૯
એતે ફોઝાં ફોઝાં લશકર, આયા તવા રે ઠામા,
જ્યુ કબીલે કબીલે, કહીએ રે નામા. ૧૦
દેખો વાં આવ લશકર, જમે હુઆ સારા;
અને બાઝ તો નબીજી, આયે હો અસવારા. ૧૧
તબ બડે બડે મોહાજર, અનસારી રે કહીયે;
ઓનુ સેતી નબી આયે, બાઝ સુનકર લહીયે. ૧૨
તબ નઝર મુબારક, સબ લશકર પડીયા;
દેખ નબીજીને લશકર, આપ શુકર કરીયા. ૧૩
કે શાન ને શૌકત, બૅાત લશકર દેખાઇ;
તબ નબીજીકે દલમાં, ખુશાલી આઇ. ૧૪
તો પૅલી યાદ કીતી, આપ નબીજીને બાતી;
કે ચલે થે અસ રાહા, આપ એકલી ઝાતી. ૧૫
અને દુશમનો સેતી, આપ હુએથે ફરારા×;
બૅાત ડરકે લીતે, ના દલ થા કરારા. ૧૬
ફેર થોડી રે મુદતમાં, રબે કરમ હે કીતા;
કે લશકર અઝીમ, અને ખૅાફ દુશમનો દીતા. ૧૭

રે તુહી

નબી લશકર દેખકર, ખુશી હૂએ આપ મન રે,
ખુશી હૂએ આપ મન;
શુકર કીયા આપ નબીને, યાદ કર પૅલા દન રે,
યાદ કર પૅલા દન. ૧૮

× નાસ્યા

૪૫૯-૧૨૯

થોડી મુદતમાં રબને, એ લશકર દીતા;
ફેર આવને મકકે પર, મે ગલબા કીતા. ૧

યુ સોચકર નબીજીને, આપ સીજદા કીયા;
સો ઉંટકે પલાણુ પર, કીયા સુનકર લીયા. ૨

કીયા અસવારી હો સેતી, વે સીજદા સુણાયા;
સો શુકરકા સીજદા, યું કીયા હે લખાયા. ૩

તબ નબીજીને ફોજા, ઓસ ઠામ થી બટાઇ;
દીયે મોહાજીર ઝુબેર સાથ, એસી ખબર સુણાઇ. ૪

સો દુશમન મકકે પર, એ ચલકર જાવે;
અને હજુ ન જાગે, જા ઝંડા રે ગડાવે. ૫

કદમ તો આપસકે, યુ કાયમ કરાવે;
અને આવના નબીકા, વાં રૅકર ચાવે. ૬

ખાલિદ બિન વલીદકે, સાથ લશકર દીતા;
સો મૅરવાન લશકર, તાબે અનુકે કીતા. ૭

સો મકકે માંહે, લે લશકર જાવે;
સો ઇમારત છેડે, જા નેજા રે ગડાવે. ૮

પણ હુકમ નબીકા, કો' કરો ના કતાલા;
મત હાથ રે ચલાહો, કો' કતાલકે હાલા. ૯

મગર દુશમન આવકર, કબી કરે રે જગાઇ;
તો ઓનુ દફે કરને, તમે કીજીયો લડાઇ. ૧૦

યુ નબીજીને મનેકા, કીયા ફરમાના;
સો લશકર સબુને, સુના રે કાના. ૧૧

યું ફોજાં તો બટાકર, દેખો નબીજીને ભેજાઇ;
અને મને રે કીયે, મત કીજીયો લડાઇ. ૧૨

મગર દુશમન જગાઇ, કાજ સામી રે આવે;
તબ મુમન ઓનુકુ, દફે રે કરાવે. ૧૩
અરે સુન સુન રે ગાફિલ, એ દીન કેરી બાતી;
તુ સુન સુન જાગ, મત સો દન રાતી. ૧૪
દેખ નબીજીને હિજરત, કે' હાલ થી કીતી;
અને ઓહોદકી લડાઇ, કેસી થી લીતી. ૧૫
કેસે લશકર મેતી, અબ નબીજી આયે;
કે દુશમન દેખતે, આપ દલમાં ધુજાયે. ૧૬
દેખ દીન હે એસા, સહી રબ રે રેહમાના;
એ સુન સુન મુમનો, મન એતના જાના. ૧૭
રે તુહી
ફોજા નબીજીને બાંટકર, ભેજી મકકે કે ઠામ રે,
ભેજી મકકે કે ઠામ;
સો કાફર માર દીન રોશના, કરને કે કામ રે,
કરને કે કામ. ૧૮

૪૬૦-૧૩૦

દેખો ઇકિરમા બેટા, અબુ જેહેલ કેરા;
અને જગ સામાના, કીયા રે અનેરા. ૧
ભી ઉમય્યાકા બેટા, જે સફવાન નામા;
વે ભી જગ કેરે કાજ, આયા ઓસહી ઠામા. ૨
દેખો સોહેલ ભી ઓસ ઠામ, જગકુ આયા;
એ જગ કાજ આયે, સબ સહી રે સુણાયા. ૩
સહી ટોલા રે બનાકર, એ જગ કાજ આયે;
કરનાર જે જગ કે, સાથ ઓનુકુ લાયે. ૪
બની બકરકા ટોલા, ભી હારેસ કેરા;
યુ કાફરોંકા લશકર, આવ મલીયા સવેરા. ૫

અને ઓરબી કબીલે, બાત એકઠે કીતે;
સો સબ રે મેલાયે, જગ કે લીતે. ૬
તબ ખાલિદકુ ખબર, એ આવતે પોંચાઇ;
કે કાફિર આયે, વે કરેંગે લડાઇ. ૭
તબ જગ કેરા ખાલિદે, સહી કીયારે સામાના;
અને ફોજકુ બનાકર, કીતી જગકી શાના. ૮
અને કાફરોંને ખાલિદકી, આવ રાહા રે બંધાઇ;
આયે ઉજમસુ કાજ વે, કરને લડાઇ. ૯
ખાલિદ હરમ* કે પાસ, આવ પોંચે અસ હાલા;
વાં આવતે તો હોવડા, સહી રે કતાલા. ૧૦
અફાઇસ કાફર માર, દોઝખમાં બાએ;
દો મુમન હુએ, શહીદ કેલાએ. ૧૧
સો સરદાર કાફર મારે, પડા રે ભગાના;
સુન એસા હે ગાફિલ, દીન રે રેહમાના. ૧૨
તબ નબીજીને કહયા, તમુ મને થા કીતા;
તો ખાલિદ તમુને, જગ કયુ કર લીતા. ૧૩
કહયા આયે થે કાફર, કુછ કાજ રે જગાઇ;
ઓનુ ખસાને હો કાજ, કીતી હમુને લડાઇ. ૧૪
તબ નબીજીને કહયા, હોવે અસ માંહે ખેરા;
જુ હુકમ સૂ ચાયા, રબ કરને મેરા. ૧૫
સુનો દીન કેરે ભાઇઓ, એ હે માણુક બયાના;
એસે ચુન ચુન લેકર કહો દલકી શાના. ૧૬

રે તુહી

જો તુજે દીનકા ચાવ હે, તો મુમન સુન એ બાતરે,
તો મુમન સુન એ બાત;

* કાબાની હદ

ઇમાન થર તો રહેસી, જો સુનસી ગઝવાત રે,
જો સુનસી ગઝવાત. ૧૭

૪૬૧-૧૩૧

કીને નબીજીકુ ખબર, વાં આવને પૉચાઇ;
કે ખાલિદ વલીદ હે, બૉત કરતે લડાઇ. ૧
હે મકકીયેંાકુ મારતે, વે લે શમશેરા;
જે હાથ હે આવતા, નહી છુટતા અનેરા. ૨
એક અસહાબ નબીને, ભેજે અનુકે સામી;
કે મને કરો, ખાલિદ વલીદ જે નામી. ૩
કે ઉચાહો શમશેર, મને કરોને કતાલા;
અને મકકી એહેલકુ, દેઓ અમન એ હાલા. ૪
તબ ઓનુ આવ ખાલિદકુ, પૅગામ દીના;
અને ફરમુદા નબીકા, આવ ઉલટા કીના. ૫
કે નિકાલો ઓનુકુ, તમ તો લે શમશેરા;
જીસે પાઓ ઓસકુ, ના છોડીઓ અનેરા. ૬
તબ ખાલિદને ધસકર, બૉત મકકીયોં મરાયે;
સો સીત્તર ગણતે હિસાબમાં આયે. ૭
તબ ખાલિદ બુલાકર ગુસ્સા નબીજીને કીતા;
કે હુકમ મનેકા થા તમુકુ દીતા. ૮
અસ ઉપર તમુને, કયુ કીયારે કતાલા;
અને ખબર પૉચીથી, તમુ ઓસહી હાલા. ૯
તબ ખાલિદે કહયા, યા રસુલ ખુદાકે;
કે વાએદે તમારે, હે સાચે રે સદાકે. ૧૦
ઓને મુજેતો એસી, થી ખબર પૉચાહી
કાઢો શમશેર નીચે, યુ કીતી રે અગાહી ૧૧

ઓસ મરદકુ નબીને, દેખો તુરત બુલાયા;
તે ઉલટા કહયા, કયુ એસા ફરમાયા. ૧૨

કે ખાલિદકુ કેસી, તે કહી રે બાતી;
સો સચ કેહ તુ, સહી મુમન ઝાતી. ૧૩

નબી તમુને કહયા થા, મે કેને યુ ચાયા;
તબ શખ્સ એક નઝરૂ, મેરે એસા રે આયા. ૧૪

થા આસમાન તક, સર ઓસકા દેખાતા;
અને પગ થે ઝમીમાં, યુ ચલતા થા આતા. ૧૫

ઓસે જમને હાથમાં, થી બરછી દેખાઇ;
સો ઓને કર સીધી, મેરે સીનેકુ લગાઇ. ૧૬

કહયા કે તુ ખાલિદકુ, જુ હે ખાલિદ કીતા;
ઓસ કાજ મે કહયા, નબી ડર મન દીતા. ૧૭

રે તુહી
રબ ચાવે સોહી કરે, કાદર હે સુબ્હાન રે,
કાદર હે સુબ્હાન;
મુમન સુન સુન લીજીએ, એસા દીન રેહમાન રે,
એસા દીન રેહમાન. ૧૮

૪૬૨-૧૩૨

નબી બરછી કેરા ડર, મુજકુ લગાયા;
વે ઝઆફીહેમુસ્સૈફ*, ઓસ કાજ મે બતાયા. ૧

જો ખાલિદકુ એતના, મે કેતા નાંહા;
તો વે બરછીસુ મારતા, મુજે ઓસહી ઠાંહા. ૨

તો ઓનુ બીચ છોડો, મે કહયા તરવારા;
સો ખાલિદકુ કહેકા, સોચ એસા મેં સવારા. ૩

તબ નબીજીને કહયા, સાચા હે રે અલ્લાહી;
બી ઓસકે રસુલને, ખબર સાચી રે બતાહી. ૪

* તરવાર તેમનામા મુકો યાને તરવાર તેમના (કુરેશ) ઉપર ચલાવો

કે ઓહોદકે ઠામાં, મેં દુઆથી મંગાઈ;
સો રબને દુઆ, થી કબુલ કરાઈ. ૫

જબ ચિચા મેરે હમઝા, ઓનુ કતલથે કીતે;
તબ દુઆથી મેં માંગી, ઓસ દરદકે લીતે. ૬

જા કુરેશી પાંહુ, તાં સિત્તર મરાંહુ;
સો બદલે ચિચાકે, એતે કતલ કરાંહુ. ૭

ભી તબનો રબને, મુજે મને થા કીતા;
પણ ઓસકા બદલા, રબે આજ મુજે દીતા. ૮

જે પયગમ્બર ઓસકે, ને કીતી રે બાતી:
સો રાસ કરે અલ્લાહી, પાકી જીસકી ઝાતી. ૯

એ કજીયા ઓસ કાજ, હુઆ મકકે કે ઠામા;
સો ખાલિદને હૂકમસુ, સહી કીયા રે કામા. ૧૦

તબ એતના નબીને, દેખો આપ ફરમાયા;
સો બયાન રે સારા, ખોલ ને બતાયા. ૧૧

સુનો દીન કેરે ભાઇયો, એ હે ઝવેર હીરા;
અસે લેઓને ચુન ચુન, મન કરને ધીરા. ૧૨

દેખો દુશમન રબકે કુ, રબ ગુસ્સા હે ચાતા;
અને નબીયોંકુ ભેજકર, વૅસા કામ હે કરાતા. ૧૩

જો નબીજી મકકીયોં પર, હુએ મૅરવાના;
તો હુકમ તો ગૅબસુ, કેસા આયા રે જાના. ૧૪

દેખો સિત્તેર તો આદમી, માર કીયે રે કતાલા;
હૂઆ જાહેર મારે બાઝ, ઓનુકા હાલા. ૧૫

બાઝ નબીજી સોચકર, બૅાત હુએ રે ખુશાલા;
યાદ કિયા ચિચા કેરા રે કતાલા. ૧૬

જુ રઝામદી રબકી ત્યુ બદેકુ કરના;
સુનો દીન કેરે ભાઇયો મન એતના ધરના. ૧૭

રે તુહી
સુરીજનહાર રબ આપહે, કરે જે ચાવે ચત રે,
કરે જે ચાવે ચત;
વે દુશમનકુ ચાતા નાંહી, એસા હે આપ નચત રે,
એસા હે આપ નચત. ૧૮

૪૬૩-૧૩૩

નઝમ

ફતે કીયા મકકા નબીએ, સહી જીસ દન રે;
ખુશી હૂએ તબ ધન ધન, મુમન તન રે. ૧
ફતે કેરી ખુબ લાગી, મુમન બાત રે;
મારી તો ચુન ચુન, કાફરોં કેરી ઝાત રે. ૨
ભાગે કાફર હાથ પૅર, લે લે જાય રે;
મુમન દીન કાજ હરખે, મારને ધાય રે. ૩
પડયા પડયા કાકરોં, માંહે તરાસ રે;
ઘર ને બાર સબ, ઠામ ઠામ પડયા નાસ રે; ૪
મારા તો ભાઇને ભાઇકુ, જા એસ ઠામ રે;
મારા તો બાપને બેટા, દીન કે કામ રે. ૫
મુમને ધસ મારીયા, દીન કાજ વીર રે;
સીસ લીયે ઘાવ બૅરી, મન કર ધીર રે. ૬
ચતા કીતી નાંહી, ફના કરતે તન રે;
દુની ફના જાન રાખાથા, દીન મન રે. ૭
ગાફલ ઉઠ જાગ સુન સુન, દીનકી બાત રે;
સુનને ભુડે સોવે, કયા દન રાત રે. ૮
દુશમન પર રબ કરતા, નાંહી ચાવ રે;
રબ બના જે હે માનતે, કર મન ભાવ રે. ૯

સુરીજનહારે ભેજે, તો રસુલ રે;
ઓનુ કાઢા ચુન ચુન, કાફરૂં મુલ રે. ૧૦
મારે તો કાફર ચુન ચુન, જીસ જીસ ઠામ રે;
જબ તાંઈ ન લીયા કાફરૂં, રબકા નામ રે. ૧૧
રબે તો મારો કાફરૂં. આપે બતાએ રે;
રસુલ મન યે બાત, હે ખુશ આએ રે. ૧૨
વાજીબ હે કરે મુમન, એસી રીત રેઃ
રસુલને કામ કીયા; જે કરે પીત રે. ૧૩
ચાકર સાહેબ સામી, કરે દેખ કામ રે;
જે જે કામકા લેવે, સાહેબ નામ રે. ૧૪
ગાફિલ કયું તે છોડીયા, રબકુ બિસાર રેઃ
હૂકમ નાંહી માનતા, મનકે પ્યાર રે. ૧૫
ગાફિલ તુજે હે જાના, રબકે હુઝુર રે;
હશર દન . જબ હોવેગા, માઅમુર રે ૧૬
તબતો કેસી કરેગા, રબસુ બાત રે;
દુશમનો આજ હે મેલાતા, હે તુ ઝાત રે. ૧૭
અરે ગવાર કર વૅસા, રીઝે રબ રે
જું જુ કીયા જેતે, નબી હુએ સબ રે. ૧૮
નબીસુ ડાયા હો, કયુ કરે હે કામ રે;
લાગે કરમ ભોગ તુજકો, દોઝખ ઠામ રે. ૧૯

૪૬૪-૧૩૪

ફતે મકકેકી હૂઇ, પડા કાફરૂં ભંગાના;
અને મુમનોને પીછા, કીયા એસા રે જાના. ૧
તબ અબુ સુફીયાન, બાર નીકલને આયે;
બી હીઝામ કે બેટે, થે હકીમ કૅલાયે. ૨

આવ શોર કર અનુને, એતના કહયા;
કે સંગલે લોકુને, વે સુનકર લેહયા. ૩

કયું કુરેશી અબસ× હો, તમ આપકુ મરાતે;
કે કહયા તો હમારા, નાંહી મન માંહી લાતે. ૪

કે હથીયાર ડાલ ડાલ, આપ ઘર માહે જાહો;
અને દરવાજે જાકર, તમ રે મુદાહો¶. ૫

તો તૅફીક અમન, તમ રે પાહો;
તમે મારે રે જાહોગે, જો આપકુ ભગાહો. ૬

એતા સુનને કેતોને, તબ હથીયાર ડાલે;
અને કેતે ભાગ આપસકુ, કીયા જંગલ હવાલે. ૭

હુઇ મકકે ફેરી ફતે, દેખો એસી રે રીતા;
જું ખુશી ચાહયા, ઓને આપ રે મીતા. ૮

દેખો સાચા એ દીના, સાચા નબીજી હમારા;
કામ રબકે હુકમ સુ, કીયા નબીજીને પ્યારા. ૯

એ સાચે હેં રસુલ, સહી રે ખુદાકે;
સાચે વાએદે અનુકે, હેં બોલ રે સદાકે. ૧૦

આવ યહુદી નસારા, સુનો હમારી બાતી;
એસી ખાતમ અંબીયા, જાનો બુઝરગ ઝાતી. ૧૧

તમુ મકકેકી ફતેમાં, હે નિશાની પાતી;
મન સમજેસુ સીખકી, બાત નાંહી રે આતી. ૧૨

પૅહલા હુકમ જો બના, થા અબ્રહા$ આયા;
રબે અબાબીલોં* પાસ, માર ફના થા કરાયા. ૧૩

દેખો નબી તો હમારે, સહી હુકમ સુ આયે;
તો મારે કાફર, નબી ફતે મકકે કી પાયે. ૧૪

× વગર કારણે ¶ બંદકરો $ યમનનો હાકીમ. * ચકલીયો જેવા પરીંદા

નાંહી હુકમ અલ્લાહી, આવે રસુલ બના;
તો એતના તમના, કયું ના સમજો મના. ૧૫
એતો લડકા ભી જાને, એસી મોજીઝેકી બાતી:
ઇસ નબીકી ઉમ્મત હો, કહો દન ઓર રાતી. ૧૬
રે તુહી
હુકમ આવ ફતે કીયા, નબીએ મકકા ઠામ રે,
નબીએ મકકા ઠામ;
માર કાફર બૉત ઠાઇએ, હુઆ દીન ઇસ્લામ રે,
હુઆ દીન ઇસ્લામ. ૧૭

૪૬૫-૧૩૫

દેખો હજુનકી ઠામમાં, તબુ ઠાડાથા કીતા;
વાં ઉતારા નબીજીને, આપ થા લીતા. ૧
તબ નબીજી તબુથી, આપ બાર આએ;
અને ગરદ ગુબાર, કાજ રે નાએ. ૨
તબ નબીજીને ઝીરેહ, પેહની ઓસ ઠામા;
અને ખોદ× ધરી સરપર, જે ઝલમ રે નામા. ૩
દેખો તબ તાંઇ અસવાર, થે તૈયાર હો રહે;
સો જેતે અસહાબી, પાસ થે કહે. ૪
વે સફ રે બાંધકર, પૅલી ફોજથી બનાઇ;
અને દેખતે થે નબી રાહા, યુ અદબ કરાઇ. ૫
સહી કમર બાંધ નબીજી, બાર આયે રે બાઝા;
દેખો સુલતાન કેરા, કેસા હુઆ રે રાજા. ૬
તબ ઊંટકે ઉપર, નબી ભએ અસવારા;
અને લશકર ચલીઆ, સાથ મુમનોકા સારા. ૭
સો મસ્જીદ હરામ*કે, ચલે રે સામી;
થે જમને પાસે, સિદદીક અકબર નામી. ૮

× લોઢાની ટોપી * મકકા શરીફની મસ્જીદ યાને કાબા શરીફ

ઉસેદ બિન હુજેર થે, ડાભે પાસા;
સો નબીજીકી ખીઝમત, કેરી રે આસા. ૯

નકેલ@ ઉટકી પકડી, એક ઓસ ઠામા;
મોહમદ બિન મસલમા, જનુકા નામા. ૧૦

તબ નબીજીને હલવે, પઢા કલામ રબ્બાની;
ઇન્ના ફતાહનાકી સુરત$, પઢી બાત એ જાની. ૧૧

અને એહરામ* બના. આયે મસ્જીદ માંહા;
હૂઇ રોશન મસ્જીદ, નબી આયે તાંહા. ૧૨

આપ હજરે-અસવદ॥કુ, કોયા તવાફ‡ સલામા;
અને તકબીર¶ કેરા, આપ પઢીયા કલામા. ૧૩

તબ મુમનોભી સારે, યુ તકબીર કહી;
તબ ગુલ ગુલા કાફરોંકે, પડા વે સહી. ૧૪

જે ભાગ ભાગ ડુંગર, ગએ થે જુઆના;
ઓનુ તકબીર સુણતે, ખોફ મન બાત આના. ૧૫

એભી દીન કેરે ભાઇઓ, હે મોજીઝેકી બાતી;
એ સુન સુન એતના, કહો દન ઓર રાતી. ૧૬

રે તુહી

નબી કમર બાંધ જાયકર, મસ્જીદ કીયા તવાફ રે,
મસ્જીદ કીયા તવાફ.
બુત× ભાનને હુકમ કીયા, મસ્જીદ કરને સાફ રે,
મસ્જીદ કરને સાફ. ૧૭

૪૬૬-૧૩૬

પૅલે નબીજી આપને, કીયા રે ત ા;
પીછે હુકમ પડાયા, કરને મસ્જીદ રે સાફા. ૧

@ ઉટન નાકમાની રસ્સી $ કુરઆનની એક આયત *હજની નય્યત કરી જે ખાસ કપડુ પહેરવામા આવે છે તે ॥ કાબામાનો કાળો પત્થર ¶ અલ્લાહો અકબર ‡ કાબાની આસપાસ ફરવુ × ઇબાદત માટે બનાવેલી કોઇપણ ચીજની મુરત

દેખો તવાફસુ પૅલે, નબી ફારગ હોકર;
પીછે બુત રે ભનાએ, ગુસ્સા મન ધર. ૨

દેખો તીનસો સાઠ, થે બુત રે કૅલાયે;
સો કાબેકે આસ પાસ, થે રે બિઠાયે. ૩

સો મુશરિકો× ઓનુ કુ, થે નસબ* રે કીતે;
સો ઠામ ઠામ જુદે જુદે, થે બિઠલા દીતે. ૪

દેખો હુબલ ઓનુમા, થા બડા રે દેવા;
કરતે પ્યાર કર કાફિર, ઓસકી સેવા. ૫

થે ઓનુકુ ગાડે, સો ઇબલીસ નામા;
ઓને શેતાન હાથુસુ, એ કીયા થા કામા. ૬

દેખો નબીજીને હાથમાં, છોટી બરછી થી લીતી;
તબ બુતોંકુ ઇશારત લે ઓસસુ કીતી. ૭

કર ઇશારત કહયા, હક તેહકોક આયા;
અને બાતિલકુ બાતિલ, કર દુર રે રખાયા ૮

ગિરી અવલી ઝાત, પથરોંકી જેતી;
મુરતોંકી જમાથી, થી રે તેતી. ૯

ભી જે ઓર બુત કાફિરકે, ઘરમાં કૅલાએ;
વેભી સારે ઉંધે, મુ ભર થે ગિરાએ. ૧૦

વાં પથરોંકુ ગિરતે, હુઆ નુકસાના;
કિસે હાથ પગ નાક કાન, ટુટા કિસીકા જાના. ૧૧

બડે બડે બુત થે, જે કેતેક નામા;
લે ઉનોકુ બિઠાએ, થે ઉચી ઉચી ઠામા. ૧૨

કે હાથ તો ઓનુકુ, ના પૅાચાયા જાવે;
કે આદમી પૅાચા હાથ, લે ઓનુ કુ ગિરાવે. ૧૩

તબ નબીજી અપને, કાબે માંહે આયે;
અલી રઝી અલ્લા અનહોકુ, સાથ થે લાયે. ૧૪

× ખુદાની ઝાત અથવા સિફાતમા કોઇ બીજાને શરીક કરનાર * કાયમ

તબ બુત વે દેખે, જે ઉચે થે બિઠાયે;
તબ ગિરાનેકા સોચ, વે મન માંહે લાયે. ૧૫
કહયા અલીને મુબારક, કદમ નબીજી તમારે;
છોડો મેરે ખબોં ઉપર, તમે રબકે પ્યારે. ૧૬
એતી અલીને નબીસુ, કીતી રે બાતી;
એ સુન સુન કહીએ, દન ઓર રાતી. ૧૭
રે તુહી
પથરે સારે ગિરાયકર, બાતિલ કીયા દુર રે,
બાતિલ કીયા દુર;
જબ આયે મોહમદ મુસ્તફા જીનકા નુરભરપુર રે,
જીનકા નુર ભરપુર. ૧૮

૪૬૭-૧૩૭

કહયા નબીજીને મુજે હે, ભાર નુબુવત કેરા;
તમે ઓસકુ અલી, ઉચા સકે ના અનેરા. ૧
તો મેરે ખબે પર, ચઢો નબીજીને આખા;
અને બુતોંકુ ગિરાહો, યું હુકમ દાખા. ૨
હુકમ અલીને ચઢાયા, સિર નબીજી હો કેરા;
અને કામ તો કીયા, જુ કહયા ત્યુ સવેરા. ૩
અબ દેખોને બુતોંકુ, કિસ રીતે ગિરાએ;
તો માર સબ ભાન, ફના રે કરાએ. ૪
એ દીન હે એસા, સુન ગાફિલ સવેરા;
તુ શરમ હે કરતા, સોચ કેસા હે સવારા. ૫
દેખો નબીજીને દીન કાજ, કેસા કામ રે કીતા;
કે દેખતે ગિરાએ, બુત જુ હુકમ રે મીતા; ૬
દેખ દેખ વલમ, કુછ કીતી રે નાંહા;
એસા રબકે દુશમન પર, કીયા ગુસ્સા દલ માંહા. ૭

દેખો નહીતો નીસરની, ભી કુછ રે મગાતે;
અને બુતોં ઓસકુ, ચઢને ગિરાતે. ૮

પણ દેખને બેગે, કેસા કિયારે કામા;
કે ગિરાએ બુત, જે ઉંચી થે ઠામા. ૯

અબ કૅલાવે મુમન, તુ હકકુ છુપાવે,
અને ભાઈ બદ કેરી, હે મુરૂઅત લાવે. ૧૦

તો રાહા તુ હકકી, કાં સુ ગવાર રે પાવે;
સો હક હો બના સહી, દોઝખમાં જાવે. ૧૧

એતી નસીઅત મેરી, કયુ ગોર ના લાવે;
અને દીન કાજ અપના, નાંહી તન કયુ ગમાવે. ૧૨

સુન અપને નબીને, જેસા કીયારે કામા,
સો દીન કેરે કાજ, કહી કહી રે ઠામા ૧૩

તો વૅસા તુજકો, સહી રે કરના;
એ નસીઅત ગાફલ, હે કાનમા ધરના. ૧૪

અબ નબીકી સુન્નતમાં, તુ જો ભાગ રે બટાવે,
એક કામકુ છોડદે, હે એકકુ કરાવે. ૧૫

તો દિવાના પુરા, હે તુ રે કૅલાવે, ૧૬

દેખ રબ હે સમજુ, ભી અનુકા રસુલા;
તો ઓનુ કામ કયુ કર, કીયા હોવેગા ભુલા. ૧૭

તુ જે ડાપણ હે કરતા, કમ બખ્તી નિશાના,
તો તુ હે મુશરિક, નાંહી એતના જાના. ૧૮

રે તુહી
કામ દીન કાજ કીજીયે, સુન સુન નબીકી રીત રે,
સુન સુન નબીકી રીત;

નેહ બના નાહી પાવસી, એસા હે વે મીત રે,
એસા હે વે મીત. ૧૯

૪૬૮-૧૩૮

તબ મુરતઝા અલીને, બાત ઉંચેથી ગિરાયે;
સો બડે અસ બુતકે, બાન ટુકડે કરાયે. ૧
નબી બુત બાને બાઝ, રહે મસ્જીદ માંહા;
વાં વલમ કીતી, બાર નિકલે નાંહા. ૨
ઉસમાન બિન તલહા થા, એકકા નામા;
મા ઓનુકી સુલાફા, રેંતે મકકે ઠામા. ૩
વે સુલાફા સાઅદકી, બેટી રે કહીએ;
જે ઉસમાન કેરો, મા રે લહીએ. ૪
વે ઉસમાન સાથ, કેતે યાર થે ભેજાયે;
સો કીલી રે મગાઇ, ઓસ કાજ રે સુનાયે. ૫
સો ઉસમાન યારૂકુ, લે ગએ આપ ડેરે;
અને મા પાસ કીલી, જા માંગી રે સવેરે. ૬
તબ સુલાફાને ઉઝર×, કીલી દેને રે કીતા;
સો સોચ નો અનુને, એતા મન દીતા. ૭
કે કીલી દીયે બાઝ, હમ પાવે રે નાંહા,
નહી ફેર આવે કીલી, ઘર હમારે માંહા. ૮
અસ કાજ બેટેકુ, ઓનુ કીલી રે ના દીતી;
તબ ઉસમાન બાથ છોડ, બાત રે કીતી. ૯
જબ કીલીકુ આવતે, બાત લાગી રે બારા†,
તબ તાકીદકા હુકમ, કીયા નબીજીને અનેરા. ૧૦
તબ સીદદીક અકબર, અને ફારૂક ભેજાયે;
જબ સુલાફાકી નઝરૂ, ફારૂક રે આયે. ૧૧
તબ કીલી તો કીતી, લે બેટેકે હવાલા;
તબ ઉસમાન ચલીયે, લે કીલી ઓસ હાલા. ૧૨

* આવી × બહાનુ કર્યું † વાર-વખત

જબ વે લાયે કીલી, નબી પાસ ઉસમાના;
લાંબા હાથ કીયા નબીને, આસે લેનેકુ જાના. ૧૩
તબ અબ્બાસ જે ચિચા, નબીજી હો કેરે;
તબ અરઝ પૉચાકર, યુ બોલે રે સવેરે. ૧૪
નબી મુજકો હે ઝમ ઝમ[૧], ઠામ ઇનાયત કીતી;
સો મુજકો કૈઝમદ[૨], કીયા જાગો એ દીતી. ૧૫
મે ચાતાહુ કે કાબેકી, ભી કીલી રે પાહુ,
કે એ ભી ખીઝમત, મે બજા રે લાહુ. ૧૬
જબ ઉસમાન કાનુ, એ બોલ રે સુનાયા;
તબ કીલી કો દેતે, હાથ પીછા રે રખાયા. ૧૭
એ સુનને પછાનો, સહી મુરીજન હારા.
અને એક કર કહો, એતા દલકે પ્યારા. ૧૮
રે તુહી
સુને બના મુમના હોયસી, સુન તુ મુરખ બાત રે,
સુન તુ મુરખ બાત.
કિતાબ ઉચાવે પોઠીયા, નહી વે મુમન જાત રે,
નહી વે મુમન જાત. ૧૯

૪૬૯-૧૩૯

ઉસમાનકુ નબીને, ત્મ ફરમાયા;
જો અલ્લાહ ને હશર પર. તમુ ઇમાન દે આયા. ૧
તો કીલી ઉસમાન, દેઆ તમ હનના;
એ ઉસમાન સુણીયા, મનને એના. ૨
એ અમાનત રબકી. નબી લીજીયો તમના;
દીતી કીલી ઉસમાન, એતા કે ને મના. ૩
બોલ કાબા નબીજી, અદર સધારે;
જે હબીબ નામસુ, રબકે પ્યારે ૪

[૧] મક્કા પાસ એક કવો છે,જે બ૦ ઇસ્માઇલ (અ૦) ના પગ રગડવાથી પેદા થયા હતા
[૨] હાથેસ પહોચાડવા વાળો ૨ ભાગ ઉપાડનાર મજીદ

વાં આપતો નબીજીને, દેખો કીતી નમાઝા;
અને મુરતોંકે હકમાં, કીયા હુકમ અવાઝા. ૫
તબ ઉમર ખત્તાબ, રઝી અલ્લા અનહો કહીયે,
ભી તલહાકે બટે, જે ઉસમાન લહીયે. ૬
જાહો જે મુરત હે ચીતરી, ઓસે દુર રે કરાહો,
અને કાબેકુ ઝટકકર, સાફરે કર બનાહો. ૭
તબ ઓનુને આવકર, કામ વેસા રે કીતા;
જુ નબીજીને હુકમથા, ઓનુકુ દીતા. ૮
ઇબ્રાહીમ ઇસ્માઇલ, અલેહિસ્સલામા;
દોનુ સુરત ઓનુકી, ઇને દી ઓસ ઠામા. ૯
તબ નમાઝ નબી કર, આયે કાબેકે માંહા;
થોડે અસ્હાબી સાથ થે, બાત રે નાંહા. ૧૦
થે બિલાલ ને ઓસામા, બિન ઝેદ રે કહીયે;
ઉસમાન બિન તલહા. સાથ થે લહીયે. ૧૧
યુ નબીજીને આવકર, વે બાર રે મુદાયા;
બાત આદમી ના આવે, ઓસ કાજ ફરમાયા. ૧૨
તબ નબીજી નઝરૂ, દો મુરતાં વે આઇ;
તબ ઉમરકુ નબીને, એતી કીતી રે અગાઇ. ૧૩
સબ સુરતાં ખસાઇયો, હમુ કહયા થા તમના;
એ દો કયુ રહીયાં, સબ ખસાતે મેના ૧૪
હો દીન કેરે ભાઇયો, એસા દીન રે રેહમાના;
તો એક કર કહો, રાત ઓર દના. ૧૫

રે તુહી
નબી અંદર સીધારીયે, કીલીએ કાબા ખોલ રે,
કીલીએ કાબા ખોલ;
એસે ખાતમ અંબીયા, નહી કો' ઉનકી તોલ રે,
નહી કો' ઉનકી તોલ. ૧૬

૪૭૦-૧૪૦

એતા કેંને નબીને, પાણી પોથીસા મ ગાયા;
ઓન મુરતોંકુ ઓસસુ, લે ભુસ રે દ્લાયા. ૧
કહયા નઆનત ખુદાકી, હોઇયો કોમકે સીસા;
બાઝ નબીજીને એતના, કહયા કરને રીસા. ૨
જીસ્કુ તો પેદા, કર આપ નાંહી સકતે;
અને મુરતાં બનાતે, હે ઓસકી ઘડતે. ૩
એતા કહે બાઝ પાણીસુ, વે ઘોલાઈ જાની;
જે દોનુ થીયાં, રગ જાફરાની. ૪
બાઝ નબીજીને કાબેમાં, કુછ બેર રે લગાહી;
દો રકાતા નમાઝ, કીતી નબીને સુણાહી. ૫
પીછે ઉસમાન બુલાયે, જે થે રે સાથા;
અને કીલી તો દીતી, પીછી ઓનુકે હાથા. ૬
રેંવે કયામત તક, તમુ નસલ રે માંહા;
એ અવરકે હાથમાં, કીલી જાવેગી નાંહા. ૭
દે કીલી નબીને, બાઝ એતા ફરમાયા;
તબ ખુશાલીકા સોચ, ઑાત અનુ દલ આયા. ૮
તબ ઉસમાન મુલાઝમત , આવ નબીજીકી કીતી:
અને કીલીતો આપસકે, ભાઇ હાથ દીતી. ૯
ભાઇ ઉસમાન કેરે, થે સૈબા નામા;
હજુ ઓનુકી નસલમાં, હે કીલીકી ઠામા. ૧૦
બાઝ નબીજીને આપ, દેખો ખુત્બા પઢીયા;
ઓસ માંહે નસીઅત, બયાન કરીયા. ૧૧
જાહેલીયત રસુમ, પૅલી કીતી સબ દુરા;
અને હુકમતો દીનકા, લે કાયા ભરપુરા. ૧૨

દેખો ઝોહરકા વકત, એતે પાઁચા રે સુણાયા;
કે ફજર વકત થા, નાંહી તૅકીક કરાયા. ૧૩
તબ બિલાલકુ હુકમ, બાંગકા દીતા;
તબ બિલાલ સીસ ધર, સુન વે લીતા. ૧૪
તબ કાબેપર ચઢકર, બાંગ ઓનુ કહી;
એ સુન સુન મુમનુ, એતા બુઝા રે સહી. ૧૫
રે તુહી
સુન સુન ગાફલ જાગકર, કયા સોવે દન રાત રે,
કયા સોવે દન રાત;
સોનેકે દન બાત હે, સુન લે એસી બાત રે,
સુન લે એસી બાત. ૧૬

૪૭૧-૧૪૧

સો બાંગ દિલાકર, કીતી નબીજીને નમાજા;
કે જમાન હો સેતી, કીતી નમાઝ હાજા. ૧
બાઝ નબીજીતો, સફા ડુગર ગહે;
વાં દુઆ માંગકર, નબી ઓસ ઠામ રહે. ૨
બાઝ નબીજી તો સફાપર, બેઠે થે સુણાયે;
તબ ફારૂક આગલ ડાડે થે કેલાયે. ૩
તબ કુરેશી નો એક એક, સબ બુલાયે સારે;
ઓનુ બૅત આવ કીતી, સુનો સમજન હારે. ૪
દેખો એક એક બેત, પૅલી મરદુ કરાઈ;
અને મરદુ બાઝ, ઑરતાં રે આઈ; ૫
બાઝ ઑરતુંને આવકર, કીતી રે, બૅતા;
ઓસ બૅત હો કેરી, એસી હુઇ રે રીતા. ૬
એક ચાદરકા છેડા, થા નબીયે હાથ રાખા;
અને દુજા છેડા, લે ઑરતોંકો દાખા. ૭

ઓનુ ઑારતોને છેડે સુ, આવ બૅત રે કીતી;
દેખો હકીકત બૅતકી, એસી સહી સુન લીતી. ૮
અરે બે પીર ગૅલા, સુન બૅતકી રીતા;
તુ બૅત નાંહી કરતા, કયા સોચ મન દીતા. ૯
એ સલુક કે માંહે, આગે બયાન લખાવે;
જો રબકે કરમસુ, સુખ ચૅન મુજે આવે. ૧૦
બૅત ઓરતોં સુ કરતે. કીયા નસીઅત બયાના;
સો આયત કેરા, બયાન રે જાના. ૧૧
તમે શક ના લાઇયો, કુછ રબકી ઝાતી;
ઑારતોંકુ કહી, યુ નબીજીને બાતી. ૧૨
તમે ચોરી ના કીજીયો, બાઝ નબીજીને કહયા;
એ ઑારતોંને બોલ સબ સુનકર લહયા. ૧૩
કહયા ઝીના×ના કરના, ના ઓલાદકુ મારના;
મત કીસીપર તોહમત, કરો જુઠ રે ગુમાના. ૧૪
યુ ઑારતોંકુ નસીઅત, નબીને સહી કર;
બાઝ ઉમ્મે હાની*કે ડેરે, નબી આયે કદમ ધર. ૧૫
વાં ગુસલ નબીને, આને કરાઈ;
બાઝ ચાશતકી‖ નમાઝ, આઠ રકાતાં પડાઇ. ૧૬
વાંથી નબી ફેર આયે, જા ઉતારેકા ઠામા;
હો ખુશી મુમનુ, એના લીયારે નામા. ૧૭
રે તુહી
કલમેથી મુમન હૂઆ, સુને બના નાંહી દીન રે;
સુને બના નાંહી દીન;
નાં જન્મે કો' કાફર જગમાં, હોવે જેસી સોબત કીનરે,
હોવે જેસી સોબત કીન. ૧૮

× હરામકારી–મરદ, બીજાની સ્ત્રી સાથે તથા સ્ત્રી, બીજા મરદની સાથે વ્યભિચાર કરે તે * હ૦ રસુલુલ્લાહ (સલ૦) ના કાકા અબુ તાલીબની બેટી ‖ સુરજ નિકળવા પછી પઢવામા આવતી નમાઝ

૪૭૨-૧૪૨

જબ મકકે માંહે કતાલ, મના નબીજીને કીતા;
તબ ઍસાનને લુત્ફ×, અહેલ મકકેકુ દીતા. ૧
અને નબીજીને ઓનુપર, તબ કીતી રે મૅરવાની;
અનસારીયોંને અજબસી, એ બાત રે જાની. ૨
તબ આપ માંહે ઓનુને, યું કીતી રે બાતી;
નબી મૅરવાની કરતે, હે જે સગે રે જાતી. ૩
અને ગુસ્સા ઓનુ પર, હે કરતે નાંહા;
એસી બાત કીતી, ઓનુ આપકે માંહા ૪
ઓસ વકતમાં હુઇ, દેખો નબીજીકુ વહી*:
સબ જાહેર હુઇ બાત, ઓનુકી સહી. ૫
તબ નબીજીને અનસારી, સબ પાસે બુલાયે;
અને કયા તમે કૅતે થે, યુ કરને બતાયે. ૬
તબ ઓનુને આવતે, સબ કબુલ કીતા;
તમ નબીજીને જુવાબ, એતના દીતા. ૭
સહી મે હુદા¶, અને રસુલ અલ્લાહી;
મે હીજરત તમારી, તરફ કરાહી. ૮
અને જીવના મેરા, હે તમના સેતી;
અને મરનાભી તમુસુ, જેતી જાત હો તેતી. ૯
જબ નબીજીને એતની, કહી ઓનુકુ બાતી:
તબ રોએ એ સારે, અનસારી જાતી. ૧૦
કહયા નબીજી હમુ બાત, અસ કાજ મન દીતી;
કે અનુને તમુસુ, બે અદબીથી કીતી. ૧૧
અને નબીજીએ લતાફત‡, બાત ફરમાઇ;
વે બાતતો હમારે, દલ અજબરે આઇ. ૧૨

× મહેરબાની * ખુદાનો પેગામ ¶ હિદાયત કરનાર ‡ મહેરબાની

મગર ખુદા ને રસુલકુ, હમ દલસુ હે ચાતે;
એ દો નામ હમના, બાત હેં ભાતે. ૧૩

કહયા ખુદા ને રસુલ, તબ નબીજીને કહયા;
અને કેના તમારા, સચ કર લહયા. ૧૪

અને ઉઝર તમારા, હેં એ દો ચાતે;
કે ઓનુકુ તમના, બાત નેહસુ હો ભાતે. ૧૫

યુ દલાસા નબીને, દેખો ઓનુકુ દીયા;
અને જીવ અનસારોંકા, બાત ખુશ કીયા. ૧૬

બાઝ હુકમ હો કીતા, મારને કેરા;
પન્નર મરદ છ ઓરતાં, મારો ઢુંઢને સવેરા. ૧૭

સો મુશરિક સેતી, જીસ ઠામ રે પાહો;
સો હરમ ને હિલમાં*, લાહો કતલ કરાહો. ૧૮

દેખો અનસાર નબીને, કેસે કીયે રે ખુશાલા;
અનુ એતના કહયા, ખુશાલી કે હાલા. ૧૯

રે તુહી
અનસારૂ કુ નેહસુ, નબીએ પાસ બુલાય રે,
નબીએ પાસ બુલાય;
કાજ દલાસે અનુકુ, નેહસુ આપ બતાય રે,
નેહસુ આપ બતાય. ૨૦

૪૭૩-૧૪૩

દેખો એસેમા ઇકરમા, બેટા અબુ જેહેલ કેરા;
વે આજીઝી હો લીતે, લાયા ઇમાન સવેરા. ૧

રઝી અલ્લાહ અનહો, નામ ઓનુકા ધરાયા;
તબ અસહાબોં માંહે, નામ ઓનુકા કેલાયા. ૨

ભી સફવાન બીન ઉમય્યા, હુએ મુસલમાના;
રઝી અલ્લા અનહો, નામ અનુ કા ભી જાના. ૩

* કાબામા અથવા બાર

દેખો ફતે તો મકકેકી, રબે અસ રીતે દીતી;
તબ મુમનોને ખુશાલી, બૉત રે કીતી. ૪

એસા હે રે અપના, સુરીજન હારા;
મત એક તલ ઓસકુ, દલ છોડો રે બિસારા. ૫

વે સાહેબ જેસા, હે સાહેબ આપના;
તો એકકર ઓસકુ, રાત દન જપના; ૬

ઓસે બ દોકી પરવા, કસુ હે નાંહા;
એતા કયુ નાંહી સમજે, હો બદા મન માંહા. ૭

તો કયુ રે ઓસકા, ડર રે બિસા રે;
રબ જાને હો બના, નાંહી દુરીજન હારે. ૮

તો દેખને રસુલ, હે ઓસકે ભાએ;
તો હુકમ કિતાબાં, વે સાચી રે લાએ. ૯

અને કાફરોંકુ મારકર, ફના રે કરાએ;
અને પાદશા ઓસ ડામ, નબી રે કૅલાએ. ૧૦

એ હે હુકમી બ દે, કરે હુકમ હો સેતી;
ઓનુ ચુક નાંહી પડતી, એક તલ હો જેતી. ૧૧

તો કાફરોંકુ દેખને, કેસે માર માર ડાલે;
અને ઓનુકુ તો કીયે, દોઝખ હવાલે. ૧૨

એસી હી જાન સબહી, રબકી રીસા;
તો નબીજીને કાટે, કાફર સીસા. ૧૩

તો કાફરોંસુ મલે, અને મુમન કૅલાવે;
તો દુશમન મલેસુ, દોસ્ત ના રે પાવે. ૧૪

એ સમજની બાતી, હે દલકે માંહા;
બે હુદ* રહેસુ, મુમન હોવે રે નાંહા. ૧૫

* બે સમજ

જું સંડાસમાં જાના, ત્યું હે કાફરૂં મલના;
હુજજત સંડાસ હો જેસી, પુરી મન માંહે ધરના. ૧૬
હે નાક મુંદ સંડાસમાં, આપકુ બિઠાતે;
વાં બેઠના તલ ભી, મન ખુશ નાંહી લાતે. ૧૭
એ રીતે . જરૂર, કર કાફરસું બાતી;
એસા હોકર કું તુ, જો હે મુમન ઝાતી. ૧૮
રે તુહી
જો દુરીજન નેહસુ મલસી, તો મીતર* પામે નાસરે,
તો મીતર પામે નાસ,
દુરીજનકુ કર દુરીજના; જો હોય પીયુકી આસરે,
જો હોય પીયુકી આસ. ૧૯

૪૭૪-૧૪૪

દેખો બીસમી ગઝવાત, હૂનેન કેંલાઇ;
સો દન રે દુજે, હુઇ રે લડાઇ. ૧
સો ફતે મકકા કીયે બાઝ, દુજે રે દના;
હુઆ જંગ રે હુનેના, સુન રાખને મના ૧
એ જગ કેરી દેખો, એસી હુઇ રે રીતા;
સો બયાન મે સુનકર, હે સહી લીતા. ૩
કે મકકેકી ફતે જબ, દીતી રે અલ્લાહી;
તબ મન માંહે દંસત બાત અરબોંકુ આહી. ૪
દેખો મકકે કે લોકોંને, કબુલ તાઅત× કીતી;
પાદશાહી નબીકી ઓનુ કબુલ લીતી. ૫
યુ ફરમાન બરદાર વે હૂએ રે સારે;
અને હો રહે રય્યત ગરીબ બિચારે. ૬
મગર દો થે કબીલે વે ના મલનેકુ આયે;
સો હવાજીન ને સકીફ નામ દોનોકે કેંલાયે. ૭

* દોરત × તાબેદારી

એ હરબીક* હોકર, દોનો રહે આપ ઠામા;
ઓનુ કીયા બાત મનમાં, ગુમાનકા કામ'. ૮

અનુ આપમાં મલકર, કીતી મસલત બાતી;
કે મકકા લેતે આજીઝ, હુઇ કુરેશીકી ઝાતી. ૯

કે નબીજીને મકકા, હે ફતે રે કીતા;
અને પાદશાહી મુલક, સબ છીન રે લીતા. ૧૦

અબ અનુબી ઉપર, એ આવે રે સહી;
એસી મસલત એક એકકુ, ઓનુ મલને કહી. ૧૧

તો નબીજી આવે, લશકર લે કર;
અને અપનુકુ મારે, ચુન ચુન ઘર ઘર. ૧૨

તો ભલા હે કે પેલે, જાઇએ હમના;
સો નબીજી પેલે, આનેકે દના. ૧૩

યુ જાઇએ પેલે અપન, લે લશકર સારા;
ઓનુ દોનુ રે કબીલુ, સોચ એસારે સવારા. ૧૪

એતી ફીકર કરને, કીયા જગ રે સામાના;
મો દોનુ રે કબીલુ, મેલ કીયા રે છાના. ૧૫

એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી;
અને કહોને એતના, દન ઓર રાતી. ૧૬

રે તુહી
હુનેન નામ જાનીએ, બીસમી ગઝવાત રે,
બીસમી ગઝવાત;
મકકા ફતે હુએ પીછે, દન દુજે સુની બાત રે,
દન દુજે સુની બાત. ૧૭

૪૭૫-૧૪૫

દેખો માલિક બિન ઓફ, નજરી નામા;
વે જુઆન ખુબ -થા, ઉન કાફરોંકી ઠામા. ૧

---

* લઢાઇકરનાર

અને બાત તો સખી થા, વે દાતાર કૅલાતા;
અસ નામસુ ઓસકુ, વે કુમ થા બતાતા. ૨
દેખો હવાઝિન કબીલેકા, એ મીર* કૅલાયા;
જે માલિક બિન ઓફ, નામ રે બતાયા. ૩
અમીર સકીફ કબીલેકા, દુજા થા કહીએ;
કિનાન ઇબ્ને અબુ, યાલીફ લહીએ. ૪
દોનુ કબીલેકે અમીર, સુનો દોનો એ નામા;
અનુ દોનો મલ જગકા, કીયા રે કામા. ૫
હુએ બેગે રે કરને, સબ જગ સામાના;
સો નબીજીકે સામી, સોચ જગકા જાના. ૬
બાર કબીલે સુ આવકર, ફેર કીયા રે મેલાવા;
એસા ગુસ્સા ને કીના, મનમાં ધરાવા. ૭
તબ અરબ તો એકઠે, કીયે થે જે નામદારી;
વે આયે જાગો જાગોથી, કરને અસવારી. ૮
બીત અરબ તો આયે, નામદારી રે સુણાયે,
સો હિસાબ બના, મલે રે બતાયે. ૯
સો ચલાવા સુણાયા, તીસ હઝાર આદમી;
એતે મલકર આયે, નબીજીકે સામી. ૧૦
માલિક બિન ઓફને, લીતી એહેલ રે અયાલા.
બી મતા લે સાથે, બાર ચલા ઇસિ હાલા. ૧૧
દેખો એક તો બુઢા થા ઓસ કોમકે માંહા;
વે દાના થા કૅલાતા છુપા થા રે નાંહા. ૧૨
વે સગલે થે જાનતે એ હે રે દાના;
ઓ નામ લીએ બાઝ કો' રૅતા ના અજાના. ૧૩
વે સોદાગરી કરને, થા ગુજરાન કરતા;
યુ રોઝગાર પુરા વે મન થા ધરતા. ૧૪

* સરદાર

દેખો વે ભી ઓસહી, થા મેલાવે આયા;
અને માલિક બિન ઓફકુ, આવ એતા રે બતાયા. ૧૫
કે લડકે ચડકે, સબ સાથે તેં લીતે;
અને માલકુ ઉંટ ભર, હે સાથે કીતે. ૧૬
એ સમજન કેસી, તેં મન હે જાની;
એ સુન સુન મુમનો, ચતા એતી મન આની. ૧૭
રે તુહી
માલિક બિન ઓફ નામસુ, અમીર હવાઝિન જાન રે,
અમીર હવાઝિન જાન;
અને મીર ટોલે સકીફકા, કિનાના નામ પછાન રે,
કિનાના નામ પછાન. ૧૮

૪૭૬-૧૪૬

તબ માલિકને કહી, ઓસ જુવાબકી બાતી;
અસ કાજ સાથે, લીયે લડકે ઝાતી. ૧
કે સીપાહી સારે, કરે ખુબ રે જગા;
અને લશકર માંહે, ના પડે રે ભગા. ૨
મેરે લડકાં કે લીતે. મન રાખે વે કરારા;
યુ કવી રે હોવે, દેખ લશકર સારા. ૩
તબ બુઢેને કહયા, પીછે ફિરાના સવાબા;
એસા અજાના કામ, કયુ કીયા રે સતાબા. ૪
દેખો માલિકકી ખાતર, એ બાત રે ના આઇ;
એસી ઓને તો આપસકી, બુઝી કામમાં બડાઇ. ૫
ઉમર દરાઝ સુણાતી, ઓસ બુઢ્ઢે હો કેરી;
સાહિદ નામથી ઓસકા, એસા સુણીયો સવેરી. ૬
ઉન બુઢ્ઢેને બૉતેરા, માલિકકુ કહીયા,
પણ માલિકને મન ધર, ના સુનકર લહીયા. ૭

કહયા બુઢઠે હુએ બદલી, તેરી અકકલ ગહી;
ફેર માલિકને બુઢઠેકુ, એસા કહયા રે સહી. ૮
તબ દેખોને જેદ થા, ભી એકકા નામા;
સહી વે બોલ ઉઠીયા, ઓસહી ઠામા. ૯
કહયા બડે બડે મૅહતર×, હવાઝિન કેરે;
માલિક ફજેત કરેગા, તમો સુણીયો સવેરે. ૧૦
કે ઓરતાંને મતા, એ સાથ હે લાયા;
એભી જાનતે દુશમનોકે, હાથ રે લુટાયા. ૧૧
તબ માલિક કહયા, ટોલા હવાઝિન સુણના,
અને તાબે હો મેરે, બાત મન માહી ધરના. ૧૨
અને નહી તો આપકુ, મે હુ રે મરાતા;
નાં તો મે જે કીયા, કરો કબુલ વે બાતા. ૧૩
તબ હવાઝિન ટોલા, સબ હુઆ નાચારા;
અને માલિક કહે પર, કીયા રે કરારા. ૧૪
તબ ઝેદ કે કહેસુ, ઓનુ મુ રે ફિરાયા;
અને માલિકકા કામ, અનુ કબુલ કરાયા. ૧૫
યુ ઇ-તેફાક કરને, સારે હૂનેનકુ ચલીયે;
તીસ હઝાર રે લશકર, કે લોક થે મલીયે. ૧૬
એ સુન સુન યાદ, કરો રબ રે અપના;
અને એક કર કહો, એતા રાત ઓર દના. ૧૭

રે તુહી

દેખને કાફર ચલકર, આયે સામી આપ રે,
આયે સામી આપ,
ના થર રૅવે કો' સહી, ખાતમ નબીકે તાપ રે,
ખાતમ નબીકે તાપ. ૧૮

× આગેવાન

૪૭૭-૧૪૭

દેખો કાફિર લશકર, લે આયે રે હુનેના;
એ ખબર પોંચાઇ, મકકે કે મેના. ૧
જબ નબીજીને સુની, ઓનુ આવનેકી બાતી,
કે હુનેનમાં મલે હે, બાત કાફિર ઝાતી. ૨
અબદુલ્લા બિન હદરૂ અસમી, થા જનુકા નામા;
ભેજે નબીએ ખબર, કાજ ઓસ રે ઠામા. ૩
કે તૉકીક કરને પુરી, ખબર લે આની;
એક તલહો જેતી, ના રેવે રે છાની. ૪
કીયા હુકમ સબુકુ, કરો જંગ રે સામાના;
તબ સામાન રે કીતા, સબ સિપાઇયોંને જાના. ૫
ભી એતાબ બિન ઉસેદકુ, મકકે ખલિફે કીને;
અને અનુકેભી સાથે, કુછ સિપાહી દીને. ૬
હઝાર બાર હો સેતી. નબી નિકલે બારા;
પેલા લશકર હઝાર દસ, ખાસા હુઆ અસવારા. ૭
અને હઝાર દો કહીએ, સાથે નબીજીકે ચઢીયે,
બાર હઝાર સીપાહી, યુ સારે રે મલીયે; ૮
એતે લશકર સેતી, નબી હુનેનકુ ચલીયે,
તબ અબદુલ્લા ખબર લે, સામી મલીયે. ૯
આવ કાફરૂકી ખબર, અનુ કહી પુરી.
સો નબીજીને સુની, ભી ઓર જે હઝુરી. ૧૦
કે બાત કુછ મતા લે, વે હે લશકર આયા;
પણ દેખતે હિસાબ ના, મુજકો પાયા. ૧૧
જબ નબીજીને સુની, એ સારી બાતી;
તબ તબસ્સુમ કીયા, મુબારક ઝાતી. ૧૨

બાઝ નબીજીને એતા, દેખો આપ ફરમાયાઃ
કે ઉમ્મેદ તો એતા, મેં રબસુ પાયા. ૧૩
કે માલ મતા સબ, સહી મુમન પાવે;
લે ગનીમત કરને, એ મતા રે લુટાવે. ૧૪
એ બયાન ગઝવાત, સબ ચુન ચુન લીજે;
અને એક કર મનમાં, એતના રે દીજે. ૧૫
રે તુહી
હઝાર બાર લશકર મુમના, કાફર થે અપાર રે,
કાફર થે અપાર;
હુનેન એક જાગો સહી, હુઆ જગ કરાર રે,
હુઆ જગ કરાર. ૧૬

૪૭૮-૧૪૮

દેખો માલિક કાફરને, એક જાસુસ ભેજાયા,
સો નબીજીકે લશકર, માંહે રે આયા. ૧
ઓને જાસુસી કીતી, આવ લશકર કેરી;
અને ડરતા ભાગા, વે દેખને સવેરી. ૨
તબ માલિકકી નઝરૂ, વે ધુજાતા દેખાયાઃ
કે બાત ખોફ ઓસકે, કુછ દલ હે આયા. ૩
કયુ હે એતના ડરતા, પુછી માલિકને બાતી;
વે બોલ ના સકીયા, એસી ધુજી થી ઝાતી. ૪
તબ રે કર કહ્યા દેખા લશકર એસા;
કે દુનીયા માંહે નાંહી મે દેખા રે વેસા. ૫
કે હે ઉજલે કપડે વે લશકર સારા;
અને અબલખ ઘોડાં કે વે હે અસવારા. ૬
અબ મસલત મુજકો હે એસી રે દેખાવે;
કે લશકર અપનેકુ તો પીછા રે ફિરાવે. ૭

જબ લશકર અપના, મલે જા ઓનુ સેતી;
તો મારેંગે હમના, નહી બેર તલ જેતી. ૮
જબ માલિકકુ ખબર, એ જાસુસે પોંચાઇ;
તબ માલિકને ઓસકુ, કીતી ચશ્મ નુમાઇ×. ૯
કે જાસુસકુ ગુસ્સા, ઓને બાત રે કીતા;
મને કરને ખાતિર, ઓસે ઝડકને લીતા. ૧૦
કે મબાદા* અવગકુ, એ ખબર બતાવે;
કે લશકર સારે મન ખોફ રે આવે. ૧૧
યુ માલિકને ખબર એ, સુન રાખી રે છાની;
કે કાફરૂ કે લશકર, કેની બાર ના જાની. ૧૨
યુ સુનને માલિક, આપ હુઆ આગેવાના;
ઓસે જંગ હો કેરા, બાત થા રે ગુમાના. ૧૩
જબ મુમેનોકા લશકર, સબ તૈયાર બનાયા;
તબ દેખતે લશકર, બાત નઝરૂ આયા. ૧૪
તબ અસ્હાબી એકને, દેખ કહી રે બાતી;
કે લશકર હમારેકી, બાત હે ઝાતી. ૧૫
સહી હમના આજીઝ, હોવેગે નાંહા;
એસી ખુશીતો ઓનુને, કીતી દલકે માંહા. ૧૬
જબ નબીજીકુ ખબર, એ ખુશીકી પાઇ;
તબ નબીજીકે દલ, બાત પસદ ના આઇ. ૧૭
એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી;
અને એક કર કહો, એતા દન ઓર રાતી. ૧૮

રે તુહી
ડર ડર મનમાં મુમના, કીજે જંગકી બાત રે,
કીજે જંગકી બાત;

× ગુસ્સો કર્યો * એવુ ન થાય કે

ખુશી અસ્હાબી સુણતે, નાખુશ હુઇ નબીકી ઝાતરે,
નાખુશ હુઇ નબીકી ઝાત. ૧૯

૪૭૯–૧૪૯

ખુશી અસ્હાબોં કેરી, નબીએ સુની જબ બાતી;
તબ ગીરીયેમાં હુઇ, મુબારક ઝાતી. ૧
કે ભગાયા લશકર, અબ મુમનો કેરા;
ઇસ ખુશી સોચ લીતે, મન દીયા જે અનેરા. ૨
યું નબીજીને કહયા, આવ દલગીર* હોકર;
સો શિકસ્તગી× કેરા, સોચ મન ધર. ૩
દેખો એતાબ|| રબકા, ઇસ બાત માંહે આયા;
સો કલામ રબ્બાની, માંહે રે સુણાયા. ૪
દેખો એતની ખુશી કાજ, બાત કેતી રે બધાઇ;
કે એતાબકી આયત, રબસુ પાઇ. ૫
અને નબીજીતો ગીરીએ, હુએ થે નૅના;
સો મુમનુ ખુશાલી, સુનને મૅના. ૬
સુનો દીન કેરે ભાઇયો, એસી દીનકી બાતી;
કુછ કામ કાજ ખુશાલા, મત હોઓ દન રાતી. ૭
હે ડર ડર કામ, એ સમજને કરના;
સહી તવકકુલ‡ કરને, રબ મનમાં ધરના. ૮
કે એ કામ હોવેગા, જુ રબ રે ચાવે;
અને એતાબી કૅતેમાં, ડર બૅાત મન લાવે. ૯
રખે ખુશાલ હો જાવે, એતા કૅતે રે ઝાતી;
એસા ડર રે મન કર, કૅવે કુછ બાતી. ૧૦
તો કભી કામ હોવે, જો રબ રે ચાવે;
બદા ખોફ જો તવકકુલ, સેતી રે લાવે. ૧૧

* દીલગીરીમા × હારી જવુ || ધમકી ‡ ભરોસો કરવો

અને ખુસુસન* કામ, જો કભી હોવે રે જંગા;
તો તન રે સારે, કરે ખોફકા રંગા. ૧૨
કે રૂહે રૂહે ને બાલ બાલ, ખોફ રે લાવે;
મન એક તલ જેતી, ના ખુશાલી કરાવે. ૧૩
પીછે હોવે ગનીમ સબલા, કે નબલે જેસા;
પણ આપકુ જાને, બાત ગરીબ હો તેસા. ૧૪
એ નસીઅત સુન સુન, જે કરસી કામા;
તો કભી દેવે ફતે, ઓસે રબ જે નામા. ૧૫

રે તુહી

ના જગમાં ખુશાલી કરની, બાત આપ થોડે જાન રે,
બાત આપ થોડે જાન;
ગઝવાત હુનેન કેરડી, સુનલે દલકી શાન રે,
સુનલે દલકી શાન. ૧૬

૪૮૦-૧૫૦

દેખો હુનેન તો ડુંગર, કેરા હે નામા;
ગનીમ ચલ ને આયા, પેલા ઓસહી ડામા. ૧
સો મુમનોસુ પેલે, વે કાફર રે આયે;
અને નાકે નાકે આવ, ઓનુને બધાયે. ૨
તબ માલિક બિન ઓફને, આવ તદબીર કીતી;
સો દગે કેરી ચતા, પુરી મન દીતી. ૩
સો કાફરંકુ લેકર, નાકુ નાકુ માં છુપાયે;
યુ મેદાન તો સારે, સબ બંદ રે કરાયે. ૪
ફેર માલિકને ઓનુકુ, એતી કહી રે બાતી;
કે ગાફિલ હો આવેંગે, યાં મુમનુકી ઝાતી. ૫
તબ એકાએકી ઉઠકર, તમે મારો રે તીરા;
અને હમલા કીજીયો, મન રાખ ને ધીરા. ૬

---

* ખાસ કરીને.

દેખો સબા×કે વકત, ફોઝ નબીને બનાઇ;
થે નિશાનતો ફીયે, બૉત ખબર એ પાઇ. ૭
કે ઉમર ખત્તાબ, રઝી અલ્લા અનહો કહીએ;
એક નિશાનતો ઓનુકુ, દીયા રે લહીએ. ૮
ભી મુરતઝા અલી, રઝી અલ્લા અનહો જાનો;
એક નિશાન ઓનુકુ, થા દીયા રે પછાનો. ૯
ભી સાદ બિન વિકાસકુ, એક નિશાન થા દીતા;
યુ હર હર કબીલેકી, કીતી એસી રે રીતા. ૧૦
કે હર કબીલેમાં, એક નિશાન દિલાયા;
સબ મુમનુકા લશકર, એસા રે બનાયા. ૧૧
જાગો તગ રે દેખાઇ, આગે વાટી હો કેરી,
મુમન જુદે જુદે હોકર, ચડ ગહે રે સવેરી. ૧૨
યુ બૉત રે ઝીરેહપોશ, સબ ડુગરકુ ચડીયે;
પણ તગ રાહા કાજ, સબ જુદે રે પડીયે. ૧૩
યુ સબ સજોવાલે, જુદે પડીયે કિનારે;
ભી ઓરભી મુમન, હુએ ધર ધર સારે. ૧૪
તબ કાફરને ગલબા, એક બાર રે કીતા;
અને હાથ છુટ તીરોંકા, મેહ રીતે રે દીતા. ૧૫
તબ ગાલિબતો કાફિર, આયે રે કૅલાયે,
અને મુમન નો ચતા, યુ મન લાયે. ૧૬

રે તુહી

ગઝવાત કેરી બાત હે, સુન સુન ગાફલ જાગ રે,
સુન સુન ગાફલ જાગ;
જો તુ ના એ સુન સકે, તો ઉલટે ફિરીયે ભાગ રે,
તો ઉલટે ફિરીયે ભાગ. ૧૭

× સવાર

૪૮૧-૧૫૧

અને ખાલિદ બિન વલીદ, આગે હિરાવલ થે કીતે;
અને મકકેઇ લોક, સાથ ઓનુકે થે દીતે. ૧
જે સુસ્ત રે ઇમાની, નવે મુમન હુએ થે;
અને મુમન બના, કેને મેલાવે મલે થે. ૨
વે ખાલિદ બિન વલીદકે, સાથ થે સારે;
યું હિરાવલ ઓનુકુ, આગે કીયે અસવારે. ૩
ભી ઝીરેહપોશ અનુમાં, થા કો' નાંહા;
થે લગાસન સારે, અનુ ફોઝ માંહા. ૪
આવને કાફરૂને તીરકા, જેસા મેહ બરસાયા;
અને ખાલિદકે ઉપર, બાત ભાર રે ડલાયા. ૫
બની સલીમને હવાઝિન, ટોલે આયે અનુ સામી;
અને માઝી માઝી ચુના કર, આયે મુકાબલે નામી ૬
આવ ખાલિદકે ઉપર, બાત દીતી રે મારા;
તબ ભાગને હો કેરા, ઓનુ સોચ રે સવારા. ૭
તબ ખાલિદકે પગ, દેખો વાં થી ખસાયે;
સો ભાગનાર માંહે, એભી કૅલાયે. ૮
દેખો ખાલિદકે ખસતે, નબી રહે આપા;
ઓરભી ઓનુ સાથ ગહે, બાત ડર કે તાપા. ૯
દેખો કેતેક દિલાવર, જાનો રે સિપાઇ;
વે પાસ રહે નબીકે, મન હિમ્મત બંધાઇ. ૧૦
સો પાસનો અલીથે, અને અબ્બાસ રે જાનો;
અને અબદુલ્લા બિન મસઉદ, થે ભી પછાનો. ૧૧
અબુ સુફિયાન બીન હારીસ, યે ભી ઓસ ઠામા;
અનુ નબીજીકે આધે, કીયા જગકા કામા. ૧૨

ભી જાફરને રબીઆ, હારિસ ઓલાદા;
ભી અબ્બાસકે બેટે, એ તે થે રે અબાદા. ૧૩

ઓસામા બિન ઝેદ, ભી થે ઓસ ઠામા;
અનુ નબીજીકે પાસ રેં, લીયા એતના નામા. ૧૪

રે તુહી
ખાલિદ વલીદકે ખસતે, કાફર પડીયે ઝોર રે,
કાફર પડીયે ઝોર;
નબીતો રહે એકલે, પડીયા લશકર શોર રે,
પડીયા લશકર શોર. ૧૫

૪૮૨-૧૫૨

તબ માલિકતો કાફરે, કેરા સરદાર;
વે ભલે રે ઘોડે પર, ભયા અસવારા. ૧

વે નબીજીકે નામકુ, ઢુઢતા આયા;
અને ઘોડેકુ તો રણમાં, ઓને આવને કુદાયા. ૨

અને નબીજીકી ખબર, વે કહીંસુ પાયા;
તબ દેખને નબીકુ, સામી ઘોડા રે ચલાયા. ૩

તબ એમન બિન ઉમ્મેએમન, રહા ઓસકી બધાઇ;
યુ મુકાબલે હોકર, ખુબ કીતી રે જગાઇ. ૪

દેખો એમનને ઓસ ઠામ, શહાદત ચાખી;
એ સહીબાત લખેસુ, હે દેખકર આખી. ૫

તબ માલિક નો ચલને, દેખો નબી સામી આયા;
અને ઉતાવલા ઘોડા, ઓને બાત રે ચલાયા. ૬

પણ કુદ કુદ દેખો ઘોડા, આઘે ચલા રે નાંહા;
યુ રબને નબીકુ, રાખે પના કે માંહા. ૭

યુ માલિક કે સરસુ, રબે નબીકુ બચાયે;
અને અકસર× મુમન, ગએ થે બેરાયે. ૮

× બહુ કરીને

તબ નબીજીને દેખા, લશકર ખસા હે જાતા;
સો આજીઝી હો કાજ, નાંહી કરાર કરાતા. ૯

તબ નબીજીને ઉટકુ, ઓનુ પીછે રે ચલાયા;
સો ઉજલા ઉટ થા, એસા લખેસુ સુણાયા. ૧૦

તબ નબીને દોડાઇ, ઓનુ પીછે અસવારી;
અને પુકાર ને કહયા, તમે સુનો અનસારી. ૧૧

મે રસુલ ખુદાકા, અને બદા ઓસ કેરા;
તમે ફિરો અનસારી, એ સુન ને સવેરા. ૧૨

પણ મુ રે ફિરાનેકી, કિસે કુવ્વત ના આઇ;
એસી કાફરને ઝાઝુ, આવ ભેલ રે પડાઇ. ૧૩

એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી;
અને નેહ સુ કહો, યુ દન ઓર રાતી. ૧૪

રે તુહી
રબ ચાહે સોહી કરે, જાન દીન બાત ખેર રે,
જાન દીન બાત ખેર;
વે હર હાલે ખુબી કરે, જીસપર ઓસકી મૅર રે,
જીસપર ઓસકી મૅર. ૧૫

૪૮૩-૧૫૩

ફિર કહયા મે હુ નબી, નાંહી જુઠા બોલા;
આવ સુન અનસારી, જગ હોવે રે સોહેલા. ૧

યુ દુજી બાર નબીને, ફિર કીયા રે અવાઝા.
વે ભી બૅાતને સુણીયા, અવાઝ રે હાઝા. ૨

એતા કૅ ઓનુ નબીજી, ફિરે કાફરં સામી;
તબ અસહાબી પાસકે, બીચ હુએ રે હામી. ૩

અબુ સુફીયાનને પકડી, ઉંટ કેરી ઇનાના*:
આધે જાને ના દીયા, નબી રણકે મૅદાના. ૪

* લગામ

ફિર નબીજીએ કહયા, તમે આહો અનસારી;
મે નબી હુ સાચા, તમે સુનો રે સવેરી. ૫
પીછે જનુ અસહાબીયુકુ, નબીજી દિખાયે,
વે પતંગ*કી રીતે, આવ જગમાં ઝપાયે. ૬
યુ ડુગરથી નબીકુ, જનુ નજરૂ કરીએ;
વે દોડ દોડ જંગમાં, રીત પતગકી પડીએ. ૭
યુ તનનો આપસકે, ઓનુ ફના રે કરીએ;
અને હો હો શહીદાં, વે રણમાં ગરીએ. ૮
દેખો હૂનેનમાં હોવડી, એસી સહી રે જગાઈ;
બાત એક એક મુમનકી, ઝાત કામ રે આઈ. ૯
તબ ચાર અસ્હાબી, પાસ નબીજીકે રહે;
દેખો નામતો ઓનુકે, એસે સુનકર લહે. ૧૦
કે અલી ને અબ્બાસ, દોનુ હુએ આગેવાના;
યુ મોરચા આગેકા, ઓનુ રાખા રે પછાના. ૧૧
અબુ સુફીયાન ઉટકી, આવ પકડી બાગા
રખે નબીજી આગે જાવે, એતા ગમ મન લાગા. ૧૨
રહે અબદુલ્લા મસઉદ, ડાબે રે પાસા;
સો મોરચા લીયા, ખુબ જગકી આસા. ૧૩
એસી જગાઈ હોવડી, હુનેનકે ઠામા;
એ સુન સુન નસદન, એતા કહો રે નામા. ૧૪

રે તુહી

ચાર અસ્હાબ પાસ નબી રહે, એસા હુઆ જગ રે,
એસા હુઆ જગ;
રાખનાર સુરીજનહાર હે, દીન કબી ના હોવે ભગ રે,
દીન કબી ના હોવે ભગ. ૧૫

* દીપક–પરવાના

૪૮૪-૧૫૪

દેખો ડર કાજ કેને, જે દીનમાં થે આયે;
અને શિરક* સુ આપ તન, ના પાક થે કરાયે. ૧
સો દેને લાગે મેણે, બાત હુએ રે ખુશાલા;
જબ જગ કેરા ઉલટા, દેખારે હાલા. ૨
તબ નબીજીને મુબારક, ઝુબાં ફરમાયા;
સો અબ્બાસકુ કામ, કરના બતાયા. ૩
તમે બોલાઓ અબ્બાસ, જે હુએ હેં ફરારા;
હે જુદે જુદે પડીએ, બાત હુએ બે કરાગ. ૪
યા માશરલ અનસારી$, યુ કર કેના;
કહયા નબીજીને અબ્બાસ, અવાઝ એ દેના. ૫
યા અસહાબ સારે કરકે, ભી કહો યુ બાતી:
અને પુકાર ને બોલો, સુનો અનસાર ઝાતી. ૬
તબ હાંક મારી અબ્બાસ, થા જુ નબીને કહયા;
તબ લબ્બેક+ બોલ, સુન અબ્બાસને લહયા. ૭
તબ લબ્બેક બોલકર, સહી મુમન રે આયે;
અને નબીજીકુ આપને, સલામત પાયે. ૮
યુ સુણતે તો આયે, ધસ ધસ રે જુઆના:
જબ અવાઝ અબ્બાસકા, ઓનુ સુન રે જાના. ૯
જે અવાઝ અબ્બાસ સુ, બેલે ચલકર આયે:
સો સૅા અસહાબી, બેલ પૅાચે રે કૅલાયે. ૧૦
હુઆ ગરમ રે તંદુર, અબ જગ હો કેરા.
તબ નબીજીને એતના, આપ કહયા સવેરા. ૧૧
તબ કાફરૂપર હમલા, આવ અનુને કીતા;
અને ગુસ્સા તો પુરા, મન માંહે દીતા. ૧૨

* ખુદાની ઝાતમા બીજાને શરીક કરવા $ એ અનસારીયોની જમાત + હાજર છુ

તબ અનુને આવકર, ખુબ ફીયા રે કતાલા;
તબ કાફરૂકા હોવડા, ઉલટા હાલા. ૧૩

તબ નબીજીને ઉતરકર, ખાક મુઠ્ઠી ભર લીતી;
અને કાફરૂકે સામી, વે ડાલકર દીતી. ૧૪

તબ કાફરૂ કે આંખુમાં, વે ખાક જા ભરાઇ;
એ સુનતે મુમન, મન ચતા એ આઇ. ૧૫
રે તુહી
અરે સુન સુન ગાફિલ જાગકર, કયા સોવે દન રાતરે,
કયા સોવે દન રાત,
જો તુજે દીનકા ચાવ હે, તો સુન તુ ગઝવાત બાતરે,
તો સુન તુ ગઝવાત બાત. ૧૬

૪૮૫-૧૫૫

કે હવાઝિન ટોલેસુ, કો' રહયા નાંહા:
વે ખાક ગઇ સબુકે, આંખુકે માંહા. ૧

સો ઓનુકી આંખુમાં, ખાક એસી રે ગરાહી;
કે જગ હો કેરી, ઓનુ સુધીયાં ગમાહી. ૨

તબ નબીજીને દુઆ, પઢી ઓસ ઠામા;
સો પૅલા લીયા, રબકા રે નામા. ૩

તબ ડુંગરકે પથરે અને ઝાડ રે સારે;
દેખે કાફરૂને સગલે હે ભએ અસવારે. ૪

સો અસવાર બના કો' નઝરૂ ના આયા,
યુ સબુને માર માર કર કાફરૂ સુણાયા. ૫

દેખો તબ પગ છુટે કાફરૂ કેરે;
અને મુમન તો ગાલિબ ભએ રે સવેરે. ૬

અને રબને ભેજે તબ હઝુરી નુરી;
ઓનુ મુમનુકી કુમક* આવ કીતી રે સવેરી. ૭

* મદદ

વે સુફેદ કપડુ થા, લશકર સારા;
અને અબલખ ઘોડુ કે, વે થે રે અસવારા. ૮
જે માલિક કે જાસુસને, આવ દેખે થે નુરી;
ઓને માલિક કુ દંસત, જા દીતી થી પુરી. ૯
ઓને કહયા થા કે લશકર, મેં એસા રે દેખાયા;
અબલખ ઘોડુ કા, સબ નજરૂ આયા. ૧૦
યુ દેખ ભાગા જાસુસ, દલ ભીતર ધુજાયા;
અને માલિકકુ જા ને, ઓને થા રે ડરાયા. ૧૧
વે લશકર નુરીઓં, આવ કુમક રે કીતી;
દેખો મુમનોકુ ફતે, યુ રબને દીતી. ૧૨
કેને મુમનોકી નઝરૂ, વે નુરી થે આયે;
સો પાંચસો ફિરીશ્તે, હિસાબ સુણાયે. ૧૩
બાઝ ફતે આવ નબીકુ, ઓનુ પુછી રે બાતી;
અબલખ ઘોડેકે અસવારૂકી, કા ગઇ ઝાતી. ૧૪
તબ નબીજીને કહયા, વે નુરી થે આયે;
એ સુન સુન મુમનો, મન એતના લાયે. ૧૫

રે તુહી

અબલખ ઘોડે બેઠકર, નુરી આયે થે માન રે,
નુરી આયે થે માન;
સો કુમક નબીકી કરને સહી તો મનમાં જાન રે,
સહી તો મનમાં જાન ૧૬

૪૮૬-૧૫૬

અબુ જેરાવલ નામ થા, કાફિર કેરા;
સો ઓનુમાં સિપાહી, કંલાતા અનેરા. ૧
પજોસા થા મોટા, અને ઉચા થા જુઆના;
અને થા ભી ઝોરાવર, ખેચતા કમાના. ૨

અને અસકુ ડર, ના થા કિસીકા આતા;
એસા ગુમાની રે કાફર, વે થા રે કૅલાતા. ૩

વે રણમાં નિકલ કર ઠાડા હુઆ રે મૅદાના;
હલ મીમ મુબારેઝીન ઓને કહયા રે જાના. ૪

કે હે કોઇ સિપાહી, સામી મેરે આવે;
દેખો ગુમાની કાફર, યુ સોઆલ કરાવે. ૫

યુ રણ આવ રોકીયા, ઓને દેખ મૅદાના;
કો' ના ઓસ સામી ગયા, એસા થા રે જુઆના. ૬

તબ દેખોને આયે, અસદુલ્લા ગાલિબ;
અલી કરમલ્લા વજહહુ, ઇબને અબી તાલિબ. ૭

એ અમીરૂલ મુમનીન, ધસ આયે રે સામી;
જે જોરાવલ કાફર, કૅલાયા નામી. ૮

આવ મારને શમશેર, દો ભાગ કીતા;
સો ઢા×ને ગિરાયા, માર ધુલ માંહે દીતા. ૯

યુ ઓસકુ મારકર, લે દોઝખી કીતા:
અને રણ તો મુમનોને, સહી રે જીતા. ૧૦

બૉત મુમનતો શહીદ, હુએ રે સુણાયે,
કુછ બાકી રહે, હિસાબુ ગણાયે. ૧૧

અને સિત્તરનો કાફિર, માર દુર રે કીતે;
સો ઓનુકુ તો દોઝખ, માંહે રે દીતે. ૧૨

તબ હવાઝિન સકીફકા, ટોલા રે જાનો;
દોનુ કબીલે ગએ સાથ, ભાગ રે માનો. ૧૩

તબ ગનીમત બૉતેરી, લુટ રે લુટાઇ;
અને ફતેકી ખુશાલી, બૉત મુમનો પાઇ. ૧૪

સુનો દીન કે રે ભાઇઓ, એસા હે રે દીના;
દીન કાજ જીવકા, લોભ મુમનુ ના કીના. ૧૫

* શુ નાથી મુકાબલા માટ તૈયાર છે? × દોળી પાડીને

તો દીન કાજ કતલ, આપ કૅસા રે કરાયા,
મન ખુશાલી સોચ, એતા થા આયા. ૧૬
રે તુહી
દીન કાજ તન ગમાયકર, રાખા રબકા નામ રે,
રાખા રબકા નામ;
શહીદ બાત હુએ મુમના, હુનેન કેરે કામ રે,
હુનેન કેરે કામ. ૧૭

૪૮૭-૧૫૭

દોહા

મુમન સહી જાન મગ્ના, હાં મરના,
લખા પાયે લેખ રે.
હે તલ ઘર બાર મરતા, હાં મરતા,
ફિર ફિર જગકુ દેખ રે. ૧
દીન છુપાયે ના જીવે, હા ના જીવે,
સુનને મેરી બાત રે.
દીન છુપાયે જો જીવતે, હાં જીવતે,
તો જીવને કાફિર ઝાત રે. ૨
જો રે હે તુજે ચાવ દીનકા, હાં દીનકા,
હોને મુમન સુર રે;
જાગ હોવેરે નેક નામીયાં, હાં નેક નામીયાં,
પાવે ભસ્તમા હુર રે. ૩
તુ હે દુનીયા બટાઉડા, હાં બટાઉડા×,
જેસી સફરકી રીત રે;
અતે હે રબ પાસ જાના, હાં જાના,
મત છોડ તુ રબ પીત રે. ૪

* બહાદુર-ચોંધો × મુસાફિર-સફર કરનાર

મૉત તો બેલી બેલી પૅાચતે, હાં પૅાચતે,
કર કર ખુશીકી બાત રે;
કે સફર હે તન છુટીયા, હાં છુટીયા,
કરાર પાવેગી ઝાત રે. ૫
પણ ચતા મુમન દીનકી, હાં દીનકી,
રાખ તુ નસ દન રે;
દેખ દુરીજન પાસ તુજ, હાં પાસ તુજ,
હજુ એક દો તન રે. ૬
ઇમાન લુટને કાજ તુજ, હાં કાજ તુજ,
કરે તલ તલ ફદ રે;
નાકે ને ઘાટી ચોકી બાંધકર, હાં બાંધકર,
તુજે કરસી બધ રે. ૭
જીસે હે દુરીજન બાંધીયા, હાં બાંધીયા,
હે ઓસે દુનીયા ચાવ રે;
ઢુંઢવા જો ઓર રાહ લે ગયા, હાં લેગયા,
આવે કયુ પીયુપર ભાવ રે. ૮
જીસે તો પીયુકા ચાવ હે. હાં ચાવ હે,
લડુ હે દુરીજન સાથ રે,
વે તલને પલ હે જાગતા, હાં જાગતા,
જાવે ના દુરીજન હાથ રે. ૯
જીવના હે ઓસે કડુઆ હાં કડુઆ
નાંહી દુનીકા ભાવ રે,
વે દન દન ચાતા હે મૉતકુ, હાં મૉતકુ,
પીયુજી દીનકે ચાવ રે. ૧૦

શહીદ હુએ સબ મુમના હાં મુમના
હુનેન ગઝવાત ઠામ રે
દીન ઉપર નવારીએ હાં નવારીએ
મન રાખ રબ નામ રે. ૧૧

૪૮૮-૧૫૮

દેખો હુનેનકી ફતે, રબે નબીજીકુ દીતી;
બાત ગનીમત પાઇ, બાસ દન રે સુણીતી. ૧
દેખો છ હઝાર બોસ દન, પાયે રે ગુલામા;
જો ફતે રે હોવડી, હુનેન કે ઠામા. ૨
દેખો ઉંટતો પાયે, બીસ ચાર રે હઝારા;
સહી ઉ ટોકા તો એતના, બુઝારે સુમારા. ૩
હઝાર ચાલીસ બાકીયે, થે રૂપે કે પાયે;
દેખ લખેસુ એતને, સહી રે સુણાયે. ૪
અને ચાલીસ હઝાર, બકરીયાં જાનો;
ભી અદકીયાં થીયાં, સહી રે માનો. ૫
સહી અસ્હાબો નબીકે, એતી ગનીમત પાઇ;
દેખો એસીતો ફતે, રબને દિલાઇ; ૬
એસી ગૅબ કેરી ફતે, જબ કાફરૂ દેખાઇ;
તબ નબીજીકે દીનકી, ઓનુ બુઝી રે બડાઇ. ૭
તુરત આવકર હોવડે, બાત મુસલમાના;
સહી દીનતો ઓનુને, મન બુઝારે રેહમાના. ૮
બાત કાફરૂ હો કેરા, તબ કુફર ભનાયા;
યુ ઇમાન ઓનુકુ, રબ સહી રે દિલાયા. ૯
વે મોઅતકીદ× હોવડે, આવ દીન હો કેરે;
સો હિસાબ હો બના, હુએ મુમન સવેરે. ૧૦

× દીલથી કબુલ કરનાર

ફેતે તાએફ જાગોકુ, ભાગ રે ગહે;
જે માલિક બિન ઓફકે, તાબે થે કહે. ૧૧

ગએ ભાગે કેતે, નખ્લ× જગલકે માંહા;
એસા ભગાન રે પડીયા, કો' મલે કિસે નાંહા. ૧૨

અને ઓતાસકી જાગો, ટોલા કેતા ગહયા.
વે ભાગને જાકર, ઓસ ઠામ રે રહયા. ૧૩

સો મતા થી ઓનુકી, બાત ઓતાસ ઠામા.
ઓ લાલચકે લીતે, ગએ માલ કે કામા. ૧૪

એસા સુરીજન હાર, હે અપના જાનો;
અને એક કર મનમાં, એતના આનો. ૧૫

રે તુહી
ઘર ઘર કાફર ભાગકર, ગએ છોડ મેદાન રે.
ગએ છોડ મેદાન.
દન દન દીન રોશના, બુઝો બુઝરગ શાન રે,
બુઝો બુઝરગ શાન. ૧૬

૪૮૯-૧૫૯

જબ ઓતાસકી ઠામ, કાફર ભાગે રે ગહે:
સો મતા કેરે કાજ, યુ સુણાકર લહે ૧

બાઝ નબીજીને ફોઝકુ, ઓનુ પીછે રે ભેજાઇ,
સો મુમન થે ભેજે, એસી ખબર સુણાઇ ૨

અબુ આમિર ને મુસા, અશઅરી કહીએ;
અને ઝુબેર બિન અવામ, સાથ અનુ ભેજેરે લહીએ. ૩

સલમા બિન અકવા, સાથ ઓનુકે ભેજાએ.
એ સરદાર કેરે, નામ એસે રે સુણાએ. ૪

એ મુમન ભેજાએ, પીછે ભાગે જે ચોરા;
સો કાફરૂ જા પોંચે, બોત કરને ઝોરા. ૫

મક્કા પાસેનો એક ઇલાકો કે જેમા બહુ મેવો પેદા થાય છે × ઝાડ

તબ લડાઇ મંડાની, ફેર ઓતાસકે ઠામા;
વાં મુમન તો શહીદ, હુએ આયે બાત કામા. ૬
અબુ આમિરકે ઝાનુ*માં, તબ તીર રે લગાયા;
અબુ મુસા આવ પાસે, વે ઝખમ પુછાયા. ૭
કહો કેને હે તમુકુ, એ તીર રે લગાયા;
અબુ આમિરને તબ લે, વે બૅરી રે બતાયા. ૮
અબુ મુસાને દોડ કર, વે કતલ રે કીતા;
અબુ આમિરકા બૅરી, યું દોઝખમાં દીતા. ૯
અબુ આમીરકુ આવ ફેર, વે ખબર પૉંચાઇ;
વકત પૉંચતે ઓનુકુ, બાત ખુશાલી આઇ. ૧૦
અબુ આમિરને કહયા, તબ તીર કાડો મેરા;
અબુ મુસાને તીરકુ, તબ કાઢીયા સવેરા. ૧૧
તબ લોહુને પાણી, ઓસ ઘાવથી ચલીયા;
તબ ઓનુને એતના, સુખન રે કરીયા. ૧૨
કે નબીજીકુ મેરા, જા પૉચાઇયો સલામા;
મેરે હક દુઆકા, નબી કરે કલામા. ૧૩
કે બખશા જાઉં, કયામત દના;
એસી દુઆ નબી માંગે, મેરે હક મેના. ૧૪
કે નબીજીને સરદાર, મુજે મુમનોકા કીતા;
અને મેરે હાથ ફતે, દીતી કરમસુ મીતા. ૧૫

રે તુહી

ઓતાસ ભાગ ગએ કાફર, મુમન પૉચે જાય રે,
મુમન પૉંચે જાય.
વાં રણ મુમન જીતયે, મારે એક એક ઘાય રે,
મારે એક એક ઘાય. ૧૬

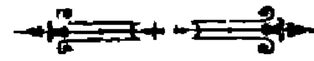
---

* જાગ-હાથોળ

૪૯૦-૧૬૦

અબુ મુસા જબ પીછે ફિરે, આયે નબીકે પાસા,
તબ નબીજી થે બેઠે, એક જાગો રે ખામા. ૧
અબુ આમિર કેરા, તબ પૉચાયા સલામા;
ભી દુઆ થી મગાઇ, વે ભી સુના કલામા. ૨
પાણી મગા નબીજીને, તબ વુઝુ રે કીતી,
અને કીતી દો રકાતાં, નમાઝ સુણીતી. ૩
અને દુઆકે કાજ, હાથ ઉંચે રે કીતે;
અલ્લા હુમ્મા હો સેતી, બોલ દુઆકે લીતે. ૪
દેખો ધન ધન મરના, એસે મુમન કેરા;
નબી દુઆ માગે, જીસ્કે હક રે સવેરા. ૫
દેખો બખશીશ ઓનુતો, સહી પુરી રે પાઇ;
ઓસે ભસ્ત હો કેરી, બાત ખુબી રે સુણાઇ. ૬
દેખો નબીજીકુ જગ હે, દીન કાજ રે પ્યારા;
સો આવ ગઝવાતોમાં, નબી ભએ અસવારા. ૭
અને હયાતુન નબી, અપને નબીજીકા નામા,
યુ સબ હે કેતે, મકકે મદીને ઠામા ૮
સહી ગુમ્મઝમા નબીજી, બેઠે કહીયોકુ દેખાયે,
બાઝ આવને આદમી, માંહે મને રે કરાયે ૯
ભી કેના હે નબીકા, રબે વકીલ હે કીતા;
કે મેરી કબર પાસ, નુરી ભેજ હે દીતા. ૧૦
જબ મુમન હો મુજપર, કહીં દરૂદ પઢાતા;
હે નુરી વે મુજકો, તબ ખબર પૉચાતા. ૧૧
કે ફલાનેને દરૂદ, નબી તમુકુ ભેજાયા;
એસા નુરી નબી પાસ, હે વકીલ સુણાયા. ૧૨

અબ વેસે રે નબીસુ, કેસે છુપે રે બાતી;
પીછે જેસા કરો, તમે દન ઓર રાતી. ૧૩
સહી જીવતા હે સાહેબ, એ નબીજી અપના;
સોચ ગફલત કેરા, અબ કેસા મન ધરના. ૧૪
તો કરો વે કામ, જે નબીજીકુ ભાવે;
સુન મન ધર ગાફલ, જો છુટક હે ચાવે. ૧૫
સબ નબીજી અપનેકુ, હે ખબર પોંચાતી;
તો સમજુ હોકર, કું દન ઓર રાતી. ૧૬
રે તુહી
હયાતુન નબી નામ હે, ખાતમ જનુકુ જાન રે,
ખાતમ જનુકુ જાન;
છાના ઓનુસુ ના રહે, સુન મત હો નાદાન રે,
સુન મત હો નાદાન. ૧૭

૪૯૧-૧૬૧

દેખો ઓતાસકે જગમાં. બનુ રબાબ કબીલા;
વે મુમનતો કતલ, બાત હુએ ઓસ હાલા. ૧
અબુ મુસાને અરઝ, ઓબી નબીકુ પોંચાઇ;
તબ નબીજીને ઓનુકે, હક દુઆ રે મગાઇ. ૨
અબ ખુશાલીસુ લશકર, દેખો ઇસ્લામ કેરા;
સબ ગનીમત લેકર, ફિરીયા સવેરા. ૩
દેખો ખુશીસુ ફિરીયે, તબ સુલતાન અબીયા;
ફતે હુનેનકી પાઇ, કરમ રબને કીયા. ૪
સબ ગનીમત લેકર, આયે અપને મુકામા.
જા કહીએ મકકા, મુબારક ઠામા. ૫
હુઆ ફરમુદા નબીકા, માલ એકઠા કરના;
સબ લુટ હો કેરા, લે એક ઠામ ધરના. ૬

તબ મુનાદી× ભેજકર, નિદા* રે કરાઇ;
લુટ જાહેર કરની, યું ખબર બતાઇ. ૭
જે અલ્લા ને કયામત પર, હે ઇમાન લાવે;
વે લુટ કેરી મતા, સબ જાહેર કરાવે. ૮
યુ અવાઝ રે દીતા, સો સબુને સુણાયા;
સો તૅકીક કરને, સોચ સબુ મન લાયા. ૯
અબી તાલિબકે બેટે, જે ઑકીલ નામા;
રઝી અલ્લા અનહો કહીએ, અનુ નામકે ઠામા. ૧૦
અનુ એક થી સુઇ, ઐાસ ઠામથી લીતી;
સો ઓરતકુ આવકર, વે થી રે દીતી. ૧૧
વે ભી ઘરસુ લેઆકર, કીતી દાખિલ માલા;
સબ ગનીમત એકઠી, કીતી અસ રે હાલા. ૧૨
સો એબાદ બેન કેરા, થે અનસારી નામા;
એ રાખને ગનીમત, દીયા ઓનુકુ કામા. ૧૩
સો ઓનુકુ ખઝાના, એ સબ રે સૌંપાયા;
એબાદ બિન કેરા, કા નામ જે બતાયા. ૧૪
સુન મન ધર ગાફિલ, જો હે દીન ચાવા;
તો સુન સુન એતના, કૅ મન કે ભાવા. ૧૫
રે તુહી
સુન ગઝવાત નબીકી નેહસુ, જો તુજે દીનકા ચાવરે,
જો તુજે દીનકા ચાવ;
નહીતો તૅકીક ચુકસી, દુરીજન દેવે દાવ રે,
દુરીજન દેવે દાવ. ૧૬

× પુકારવા વાળો * પુકારવુ

૪૯૨-૧૬૨

દેખો બીસ ને એક, ગઝવાત કહીએ;
વે તાએફ નામસુ, સુનકર લહીએ. ૧
સો હિજરત બાઝ, કહીએ આઠમાં સાલા;
હુઆ તાએફકી ગઝવાત, કેરા રે હાલા. ૨
સો હુનેનકી ગઝવાત, સાલ રે માંહા,
હુઇયાં એક બરસ દોનો, દો સાલ રે નાહા. ૩
ટોલે હવાઝિન સેતી, જબ માલિક ભગાયા;
અને સકીફબી ટોલા, ઓસ સાથે રે કૅલાયા. ૪
તબ ભાગ જા તાએફકી, ઓનુ પકડી ઠામા;
જે માલિક બિન ઓફ, કહીએ નામા. ૫
સહી વાંતો કોટથા, ઓસે કૅદ જા કીતા;
અને સામાન જંગકા, માંહે પુર કર દીતા. ૬
અને બુરઝ બુરઝ, સબ નાકે રે બંધાયે,
અને આપસકે લોક, સબ અંદર બોલાયે. ૭
અને એક સાલ કેરા, કીયા ઓને સામાના;
યુ ગુસ્સા રે મનમાં, ઓને પુરા રે આના. ૮
અને દરવાજે કોટકે, સબ માહકમ* બનાએ;
વા લોક તો આપસકે, બૅાત ચોકી રે બિઠાએ. ૯
દેખો એસી રે કુવ્વત કર, ઓને માંડા રે જંગા;
બુઝા કોટતો કબીએ, નાંહી હોવે રે ભંગા. ૧૦
અને નબીજીકુ ખબર, આવ પૅાચી જબ સારી;
તબ સુલતાન અંબીયાને, કીતી અસવારી. ૧૧
અલી ઇબ્ને અબી તાલિબકુ, તબ નિશાન દીયા;
યું સામાનતો જંગકા, સહી નબીજીને કીયા. ૧૨

---

* મજબુત

અબુ ઉબેદા જરરાહ, જનુકુ કહીએ;
અને ખાલિદ બિન વલીદ, સાથે ભી લહીએ. ૧૩
અનુ દોનુકે સાથ, દીયે હઝાર સીપાઇ;
જે અઝમુદા× કામ થે, ખુબ કરને જંગાઇ. ૧૪
દેખો હિરાવલ અનુકુ, કર આધે રે ચલાએ;
તબ મુમનુ ચંના મન, એતની લાએ. ૧૫
રે તુહી
કાફિર કોટ જા સજીયા, તાએફ જાગ ઠામ રે,
તાએફ જાગ ઠામ;
હુનેનસુ ભાગે થે ગહે, માલિક સરદાર નામ રે,
માલિક સરદાર નામ. ૧૬

૪૯૩–૧૬૩

તબ હો નબી અસવાર, સાહેબ આપ રે સિધારે;
સો તાએફકી ઠામ, લે મુમન રે સારે. ૧
તબ માલિક બિન ઓફકા, ઘર બાટમાં દેખાયા;
ઓસે નબીજીકે હુકમસુ, લે આગસુ જલાયા. ૨
સેતી લશકર નબીજી, જા તાએફ પોંચાએ;
વાં લશકર ઉતરા, જા ડેરે રે ડલાએ. ૩
સો કોટકે નજદીક, જા લીયા રે ઉતારા;
યુ ઘેરા રે ડાલા, કોટ રે સારા. ૪
તબ તીરોંકી માર, પેલી ગનીમોંકુ કીતી;
સો મેહકી રીતે, માર રે દીતી. ૫
તબ ઝખ્મી મુસલમાન, હુએ રે કેલાએ;
એસે તીર તો કાકરૂ, ઓસ ઠામ રે ડલાએ. ૬
સો ચાલીસ રોઝ તક, એસા હુઆ રે કતાલા;
સો સખત મંડાના, ઓસ જગકા હાલા. ૭

× તજરૂબાકાર–અનુભવી

બાત અસ્હાબી ઝખ્મી, હુએ ઓસ ઠામા;
અને બાર અસહાબી, આયે રે કામા. ૮

બાર અસહાબી શહીદ, હુએ રે કૈલાયે;
અને ઝખમી ગીરતે, નાં હિસાબમાં આયે. ૯

અબુબકર સીદ્દીકકે બેટે, અબદુલ્લા નામા;
વે ભી શહીદ હોવડે, અસ જગકે ઠામા. ૧૦

તબ નબીજીને ઓસ રાત, એસા દેખારે ખ્વાબા;
કે દુદકા કદ*, ભરાયા રે સિતાબા. ૧૧

તબ નબીજીને હાથ, લાંબા લેનેકુ કીતા;
ખ્વાબ માંહે નબીને, એસા દેખકર લીતા. ૧૨

એસે મુરગે આવકર, મારી ચોંચ ઓસ માંહા;
યુ કદકુ ગિરાયા, દુદ રહયા રે નાંહા. ૧૩

એ સુનો દીન ભાઇ, નબી ખ્વાબકી બાતી;
એ સુન સુન મુમનો, ચતા એતી હે આતી. ૧૪

રે તુહી
નબીને ખવાબમાં દેખીયા, કદ દુદ ભરાય રે,
કદ દુદ ભરાય.
ભી મુરગા માર ચોંચસુ, વે સબ ઢોલાકર જાય રે,
વે સબ ઢોલાકર જાય. ૧૫

૪૯૪-૧૬૪

સિદ્દીક અકબર નબીને, કાજ બાત એ બુલાયે;
અને ખવાબકે બોલ, લે ઓનુકુ પુછાયે. ૧

કે ખવાબ ઇસ્કી, હોવે તાબીર કેસી;
તમ કહોને સીદ્દીક, તમુ ચંતા હો જેસી. ૨

એ તાબીર સીદ્દીક કહયા જાહેર દેખાવે;
કે ઇસ બરસ કોટ નબી હાથ રે ના આવે. ૩

* પ્યાલુ

તબ નબીજીને કહયા, હાં સાચી એ બાતી;
એ ખવાબસુ હકીકત, એ એસી રે પાતી: ૪

ભી ઉમર ખત્તાબ, રઝી અલ્લા અનહો બુલાયે,
ઉન ખ્વાબકે બોલ, ઓનુકુ પુછાયે. ૫

ભી ઓનુને વેસી, ફિકર રૈ બતાહી;
જુ સિદદીક અકબરને, કીતીથી અગાહી. ૬

તબ નબીજીને હુકમ, કુચ* ફરમાયા;
સો મુમનુકે મનમાં, અજબ રે આયા. ૭

તબ મુમન કમર બાંધ, હુએ રે તય્યારા,
કે ફતે બના ફરના, કેસા હોવે રે હમારા. ૮

અરે મુન જાગ ગાફિલ, એસી દીન કેરી બાતી;
દીન કાજ દેખ મુમનુ, ફના કીતી રે ઝાતી. ૯

કે સુલતાન અબીયા, હે કંતે ફરના;
અને મુમન હૈ કંતે, એ કયું મન ધરના. ૧૦

કે ફતે હુએ બના, કયુ ફરે રે હમના;
અને ઝખમી હે હોતે, રાત ઓર દના ૧૧

કે મુમન સારૂ એસા દીન થા જાના;
કે રસુલ ખુદાકા, સહી કર થા પેછાના. ૧૨

બાઝ દીનકે કાજથે, મનસુ જગ ધરતે,
અને નત નત ખુશાલી, થે મન વે કરતે. ૧૩

સહી નબીજીને ઓનુકુ, થા રબ રે બતાયા;
ઓસ કાજ નબી પર, તન વારથા ડલાયા. ૧૪

અને દીન કેરે કામ, દોડ ખુશાલીસુ આતે;
વે રાત દન દીનકા, મન કામ થે ચાતે. ૧૫

તો ફરનેકી બાત, મન અજબ લગાઇ;
જો મનકી ખુશીસુ, થે કરતે જગાઇ. ૧૬

* ચ્વાને થવું

ના તો નબીજી કહેસુ, પેંલે ઉઠકર ચલતે;
સો ફરનેકી ખુશાલી, મન બાત યુ ઘરતે. ૧૭

રે તુહી

ફરમુદા નબીકા ફરના, અસ જગ કેરે ઠામ રે,
અસ જંગ કેરે ઠામ;
બાત એ દલ અજબ ભાયી, જેતે મુમન નામ રે,
જેતે મુમન નામ. ૧૮

૪૯૫-૧૬૫

જબ નબીજીને ફરનેકા, હુકમ રે કીતા;
તબ મુમનોને સોચ, જંગ મન દીતા. ૧
તબ નબીજીને કહયા, ખુબ કરોને જંગા;
અને કોટકુ મારકર, કરો રે ભંગા. ૨
તબ ધસ ધસ જુઆના, ગયે કોટકે પાસા;
સો કોટ ભંગ કરને, કેરી રે આસા. ૩
જા ઓસ દન જુઆના, ખુબ જગાઇ કીતી;
પણ કાફરૂને માર, બાત તીરૂકી દીતી. ૪
તબ ઝખમી મુમન, બાત હુએ રે કેંલાયે;
સો કાફરૂને પાસેથી, બાત તીર રે લગાયે. ૫
સો સાંજે ફર આયે, દન જંગાઇ કીતી;
તબ નબીજીને ફરનેકી, બાત રે કીતી. ૬
તબ કોટકુ દુજે દન, છોડ લશકર ખસીયા;
સો કોટ છોડ ચલીયા, એસા લખેસુ સુનીયા. ૭
દેખો કોટકુ છોડકર, નબી અપને સિધારે;
અને લશકરી મુમન, લીયે સાથ રે સારે. ૮
તબ બુતખાને ને ડેરે, ચુન ચુન રે ગિરાયે;
જે હવાઝિનને સકીફકે, દેવ રે કેંલાયે. ૯

સબ ગિરાયે ડેરે, એ સલવાહી કેરે;
ભી વાંસુ નબીજી, આઘે ચલીએ સવેરે. ૧૦
તબ સિતાબી ચલકર, પૉચે જાઅરાના નામા;
અસ નામસુ જાનો, એક રે ઠામા. ૧૧
સબ જાઅરાના જાગો, તઇં લશકર કીતા;
સો ઠામ આપ આપકી, જા કરાર રે લીતા. ૧૨
સહી સબ વાં નબીને, માલ ખરચ કરાયા;
સો નવે હુએ મુમન, ઓનુકુ દિલાયા. ૧૩
નગદ× મતા થી છોડી, લે આ નબીજીકે પાસા;
વે ખરચ કીતી, આપ હાથ રે ખાસા. ૧૪
એસા હે સુરીજન, હાર રે પછાનો;
અને એક કર એતના, મનમાં આનો. ૧૫
રે તુહી
કોટ તાએફકા છોડકર, પૉચે જાઅરાન ઠામ રે,
પૉચે જાઅરાન ઠામ;
વે જાનો સુલતાન અબીયા, મોહમદ જીનકા નામરે,
મોહમદ જીનકા નામ. ૧૬

૪૯૬-૧૬૬

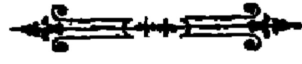
જબ મુબારક હાથુ, બાંટા નબીજીને માલા;
અબુ સુફીયાન અરઝ, કીતી ઓસ હાલા. ૧
કહયા નબીજી પાહુ, મે અસ હો સેતી;
કરો ઇનાયત મુજપર, જેતી ચાહો તેતી. ૨
તબ ઓકીયે ચાલીસ, સહી રૂપેકે દિલાયે;
અને સૉભી ઉંટ, દીયે રે સુણાયે. ૩
અને ઓસપર અદકે* ફિર ઉંટ રે દીયે થે. ૪

× રોકડ * વધારે

અબુ સુફીયાન અરઝ, ફેર બેટે કાજ કીતી;
સો યઝીદ રે નામ થા, બાત સુનકર લીતી. ૫
ભી નબીજીને બાત, તબ દેનેકી બતાઇ;
સો એ નામકી રીતે, દેને રીત ફરમાઇ. ૬
વે એ નામ ઓનુ હાથ, હજુ પૉંચા રે નાંહા;
દુજે બેટે કાજ અરઝ, કીતી ઓસ હો માંહા. ૭
કે માવીયાભી ઉમ્મેદવાર, હે ઇનઆમ કેરા;
નબી ઓનુકે ભી હકમાં, કરો કરમ સવેરા. ૮
તબ ચાલીસ ઑાકીયે, રૂપેકે જાનો;
અને સૅા ઉટ દીયે, ભી માવીયાકુ માનો. ૯
અબુ સુફીયાન ખુશાલ હો, કહી એતી રે બાતી;
મેરી મા ને બાપકી, ફીદા તમુપર, ઝાતી. ૧૦
ભી ખુશી હો તારીફ, બૅાત નબીજીકી કીતી;
સો સોગદ ખુદાકી, ખા ને સુણીતી. ૧૧
યુંહી હકીમ બિન હિઝામકુ, સૅા ઉટ રે દિલાયે;
ભી લાલચ કોયે કાજ, દુજે સૅા ભી સુણાયે. ૧૨
થે આશના અરબ, સોહેલ બિન અમ્રકી રીતા,
નામ સફવાન બિન ઉમય્યાભી, અનુ સાથ કીતા. ૧૩
એસે ઓર ભી કેતે, હે લખેસુ સુણાયે;
સો ઉંટ રે સૅા સૅા, સહી અનુકુ દિલાયે. ૧૪
ભી વીકાસ બિન અદી. ભી ઓનુકી રીતા;
ઉંટ પચાસ પચાસ, ઇનામ રે દીતા. ૧૫
અને ઇનામ લે લે, બૅાત શુકર કીતા;
અને રબકુ એક કર, મન એતના દીતા. ૧૬

રે તુહી
ખાલિક સહી જાનકર, હોકર રહીયે દાસ રે,
હોકર રહીયે દાસ;

કાન ધર સુન ગઝવાતકુ, જો હે તુજે દીન આસ રે,
જો હે તુજે દીન આસ. ૧૭

૪૯૭-૧૬૭

હે ઇખતેલાફ* પડીયા, ઇસ હિસ્સે કે માંહા;
સો એક રીતે બયાન, નહીં કિતાબો માંહા. ૧

સો હિસ્સા પાંચમાં, સબ ગનીમત કેરા;
બાઝ કુંતે હે ઓનુકુ, બાંટ દીયા રે અનેરા. ૨

હે બાઝ કુંતે હિસ્સા, નાંહી પાંચમાં કીતા;
સબ માલમાંથી નબીને, ઓનુ ઇનામ રે દીતા. ૩

અનસારીયોંકુ અસ રીતે, દીયા નબીજીને માલા;
જો કુરેશોં કેરા બુઆ રે હાલા. ૪

અનસારી તબ સગલે, ફિકરમાં ગહે;
અને માંહે માંહે બાતાં, યુ કરતે રહે. ૫

કે નબીજી આપસકે, હેં કબીલેકુ ચાતે;
કે જીતને કુરેશી, હે ઝાત રે કેલાતે. ૬

અને ખબરતો નબીજી, હે ઓનુકી લેતે;
કે અપને બરાબર હે, ઓનુકુ દેતે. ૭

અને જગ હો કેરી, જબ હોતી હે કામા;
વાં હમકુ હે આગે, કરે જગ કે કામા. ૮

વાં ઝેહમત**ને હમકુ, હે પોચતી સખતી;
સો હિસાબ રે બના, ના બુઝીએ કેતી. ૯

સો ગનીમતો હમુને, બાત જગ માંહે મારે;
જેતે મારે રે ગહે, મુશરીક સારે. ૧૦

એ ખબર મુબારક, પોંચી રે કાના;
કે અનસારી એસા, હેં કરતે બયાના. ૧૧

---

* મત ભેદ ** તકલીફ-દુખ

અનસાર તબુમાં, સબ એકઠે કરાયે;
યું નબીજીને આદમી ભેજ, ઓનુકુ બુલાયે. ૧૨

તબ તબુ માંહે આવકર, ભએ એકઠે સારે;
નબી સાથ લે અલીકુ, આપ વાં રે સિધારે. ૧૩

અને અનસારૂં બના, કો' અવર થા નાંહા,
કે એકઠે હુએ થે, જીસ તબુકે માંહા. ૧૪

વાં નબીજીને બેઠકર, સના$ રબકી કીતી;
સો અનસાર સબુને, વે સુનકર લીતી. ૧૫

એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી;
અને એક કર કહો, એતા દન ઓર રાતી. ૧૬

રે તુહી

તબુમાં મુમન બોલાયકર, પુછી નબીને બાત રે,
પુછી નબીને બાત;
સો અનસારી એકઠે કીયે, ના કો' અવર ઝાત રે,
ના કો' અવર ઝાત. ૧૭

૪૯૮–૧૬૮

કેસા સુખન તમારા, જે હમુકુ પોચાયા;
એતા નબીજીને કેને, ઓનુકુ સુણાયા. ૧

તબ સરદાર અનસારૂ, જુવાબ રે દીયા;
તમે રસુલ ખુદાકે, યુ નામ રે લીયા. ૨

બાત નાંહી કુછ કીતી, હમ હે જે નામી;
યુ અરઝ પોંચાઇ, ઓનુ નબીજી સામી. ૩

કેની જુઆનોને નબીજી, કહી હોવે એસી બાતી
યુ રસમ હે ઓનુકી, જે જુઆન રે ઝાતી. ૪

તબ નબીજીને એતના, આપ ફરમાયા;
હર ઝાત હો જેસા, હમુ હિસ્સા રે બટાયા. ૫

$ તારીફ.

અને ફેર કર દુજી બાર, તમુ ઇમાન હુ દેતા;
કે જેતા તમે બુઝા, મનમાં રે તેતા. ૬
અને ઇખલાસ× તમારા, મેં સાચા હે જાના;
અને એતેબાર* તમારા, હમુ સહી પેછાના. ૭
દેખો એસા રે દિલાસા, તબ નબીજીને દીતા;
સો સબ અનસારૂ, સુનકર લીતા. ૮
કયુ ફેર કહયા રાઝી, તમ હોતે હો નાંહા;
કુછ તમુ બેકરારી, કયુ લાહો દલ માંહા. ૯
તમુ રસુલ ખુદાકા, હે રજુ રે કરતા;
સો આપ ઘર માંહે, પ્યાર મન હે ધરતા. ૧૦
એ સબસુ હે બેહતર, જે તમ હો ચાતે;
સો અવર સેતી, જે માલ મન હે લાતે ૧૧
ફેર દેખોને દિલાસા, કેસા નબીજીને દીયા,
સો અનસાર જનુકા, નામ રે કીયા. ૧૨
ફેર કહયા કે તમ હો, •ખાસે રે મેરે;
તમે સાહેબ મેરે, તમે સુણીયો સવેરે. ૧૩
અનસાર મેરી રાહમાં, મે અનસાર સાથા;
યુ ફેર કે નબીને, ઉચે કીયે રે હાથા, ૧૪
સો અનસારૂ કાજ, ભી દુઆ રે મગાહી;
સો બખશીશ ઓનુકી, રબ પાસે ચાહી. ૧૫
કે ઇલાહી બખ્શ તુ, જે હે રે અનસારી;
એ સુન સુન મનમાં, યુ દોને સવારી. ૧૬

રે તુહી

નબી દિલાસા બાતકર, અનસાર કીયે ખુશાલ રે,
અનસાર કીયે ખુશાલ;

× દીલની સચ્ચાઇ * ભરૂસો

મેહનત ના રદ જાયસી, સુનો ઓનુકા હાલ રે,
સુનો ઓનુકા હાલ. ૧૭

૪૯૯—૧૬૯

ભી દુઆ કાજ માંગી, અનસાર રે ઓલાદા;
જા ઓલાદ અનુકી, હોવે રે આબાદા. ૧

કે ઇલાહી બખ્શે, અનુ એહેલ રે સારી;
જેતી ઝાત હે કેલાતી, નામ અનસારી. ૨

દેખો નબીજીને દુઆ, યું માંગી ઓસ ઠામા;
સો અનસાર દિલાસે, કેરે રે કામા. ૩

તબ અનસાર સગલે, હુએ રે ખુશાલા;
કે નબીજીને દિલાસા, કીયા ઓનુ જીસ હાલા. ૪

સહી મતલબ પુરી હુઇ, ઓનુ હો કેરી;
બે હિસાબ ખુશાલી, પાઇ રે સવેરી. ૫

તબ રાઝી સગલે, હુએ રે અનસારી;
અને નેહસુ નબીપર, તન અપના વારી. ૬

તમે દીન કેરે ભાઇયો, સુનો દીન કેરી બાતી;
કે મેહનત કીસીકી, રદ નાંહી જાતી. ૭

હકીકત બાનેરી, હે એક બોલ માંહા.
સો સમજુ સુ છુપા, કુછ રેવે રે નાંહા. ૮

અને હયાતુન નબી, હે રસુલ હમારા;
એ સુન સુન મુમન, રાખો મન રે કરારા. ૯

હે સુલતાન અબીયા, હયાત કેના;
તો છુપા ના ઓનુસુ, જે કુછ જગ મેના. ૧૦

સો બદે પણે કાજ, હુઆ મોતકા હાલા;
પણ સહી જાનો જીવતા, હે દીન રખવાલા. ૧૧

અરે જાગ રે ગાફિલ, સુન કાનુ કે માંહા;
સહી પાદશા હમારા, હે જીવે જગ માંહા. ૧૨
તો અદલ હો બના, મત કરે રે બાતી;
એક તલ જેતી બાત, નાંહી શાહસુ છુપાતી. ૧૩
તો શફાઅત તેરી, કયું કરે સુલતાના;
તો જાગ કે ચેતના, તુ મનકે ધાના. ૧૪
રે તુહી
અરે સુન સુન ગાફિલ જાગકર, મત સોવે દન રાતરે,
મત સોવે દન રાત;
જો તુજે દીનકા ચાવ હે, તો સુન એ બયાન રે,
તો સુન એ બયાન. ૧૫

૫૦૦-૧૭૦

જે હવાઝિન ટોલા, સબ રે કેલાયા;
જનુ તાયફકા કોટ, જા સજોરે કરાયા. ૧
અને જગ રે કીયાથા, અપને નબીજી સેતી;
સો હવાઝિન ટોલેકી, ઝાત થી જેતી. ૨
વે જાઅરાના ઠામ, આયે નબીજીકે પાસા;
સો આજીઝ હોકર, જેસે રે દાસા. ૩
વે મુસલમાન હોકર, મુમન કેલાયે;
યુ સગલે ઇમાન, સાચા રે લાયે. ૪
વે ઇમાન લાકર, સબુ હુએ મુસલમાના;
દેખો એસા દીન હે, એ સાચા રે રેહમાના. ૫
બાકી ટોલેકી ખબર, નબીજીકુ બતાહી;
ઓનુ ઓસ રીત હાલકી, આવ કીતી રે અગાહી. ૬
કહયા નબીજી જે હમકુ, હે મેહનત પોચાઇ;
વે રોશન તમુકુ, નાંહી છુપી રે રખાઇ. ૭

કે લડકે ને ચડકે, સબ હમારે લુટાએ;
અને માલ ને ચોપગે*, સબ લુટમાં ગમાએ. ૮
અબ નબીજી હમુ પર, સાહેબ હોઓ મેંરવાના;
બાત તમારે કરમકા, હમુ ઉમ્મેદ હે જાના. ૯
કે માલ ને લડકે, હમ હમારે પાવે;
સહી હમના નબીજી, એસા ઉમ્મેદ રખાવે. ૧૦
બાત તમારે સગે, નબી દુદ હો કેરે;
સો હમારે ટોલેમાં, બાત હેં રે અનેરે. ૧૧
કે ‡ખાલા$ ને ફુફીયાં||, નબી રિઝાઇ× તમારી;
બી ચિચા¶ ને મામુ†, યુ ખબર રે બતાઇ. ૧૨
વે હવાઝિન ટોલેમાં, હેં બાત રે કેંલાતે;
વે મેંરવાની તમારી, નબી બાત હેં ચાતે. ૧૩
અને નબીજી એહસાન@, હો તમે કરના રે;
હમ ભાગ ટુટ જાકર, બાત હુએ હેં બિચારે. ૧૪
અને દસ્તગીરી% હમારી, કરો સાહેબ હમારે;
બાત સખ્તી હે પોંચી, જેતે હમારે સારે. ૧૫
એતી હવાઝિન ટોલેને, લે અરઝ પોંચાઇ;
એ સુન મન મુમનુ, ચતા એતની આઇ. ૧૬
રે તુહી
હવાઝિન આજીઝ હોયકર, કબુલે કીયા ઇસ્લામ રે,
કબુલ કીયા ઇસ્લામ;
નબીજી જા થે ઉતરે, જાઅરાના કહીયે ઠામ રે,
જાઅરાના કહીયે ઠામ. ૧૭

* ચારપગવાળા જાનવર $ માસી || ફુઇયો × દુધ પીવરાવનાર
¶ કાકા ‡ મામા @ ભલાઇ % મદદ કરવી

૫૦૧-૧૭૧

જબ હવાઝિન ટોલેને, બાત આજીઝી કીતી;
તબ નબીજીને અરઝ, સુન ઓનુકી લીતી. ૧
તબ ઝુબાં મુબારકસુ, એતા ફરમાયા,
તમુ આવનેકે વાસ્તે, સબ મોકુફ રખાયા. ૨
ઇસ વાસ્તે ગનીમતકી, હે તાખીર કીતી;
સો સગલી ગનીમત, નાંહી બાટ રે દીતી. ૩
મે તમારે આવનેકી, દેખી રે રાહા,
યુ નબીજીને દિલાસા, સહી ઓનુકુ બતાહા. ૪
એતા કેને નબીને, ફેર હુકમ કીતા;
સો બખશીશ કેરા, જુવાબ રે દીતા. ૫
તમે ઑલાદ ને માલમાં, એક બાત રે ચાહો;
દો માં જીસે તમ ચાહો, વે સુઆલ કરાહો. ૬
તબ માલ છોડ ચાહી, ઓનુ આપ રે અયાલા:
કે લડકે ઓનુને, માંગે ઓસ હાલા. ૭
અને વે માલ લડકે, થે હિસ્સેમાં લખાયા:
સો ગાઝીયોંકે નામસુ થે હિસ્સે રે બટાયા. ૮
પણ હવાલે સબુકે, કુછ કીયે થે નાંહા:
વે લડકે ઓનુકે થે એક ઠાં' માંહા. ૯
ઓસ કાજ નબીને ફેર કહી રે બાતી,
સો સુણીયા નબીને જે હવાઝિન ઝાતી. ૧૦
કે જબ મે ગુઝારૂ ઝોહર નમાઝા:
તબ આપ ઠાડે હોઇયો તમે વકત રે હાઝા. ૧૧
કર મુજકો માફ, અરઝ કરની તમના,
હોઇયો તમના હાઝર, એ બોલ સુન હમના. ૧૨

યુ પેસીન× નમાઝ બાઝ, સબ હાઝીર આયે;
જીસ રીતે નબીને, થે અનુકુ બતાયે. ૧૩
તબ નબીને કીતી, બાત સના રબ કેરી;
ઓસ બાઝતો એતના, આપ કહયા રે સવેરી. ૧૪
કે રબને હુકમ, હે એતના કીતા;
ભાઇ તમારે ટોલેકુ, રબે સલામ દીતા. ૧૫
કે મેરે પાસ આવકર, સબ દીન માહે આયે;
દીન કાજ એ તમારે, ભાઇ પુરે કેલાયે. ૧૬
દેખો નબીજીને એતના, કે મબુકુ સુનાયા;
એ સુનતે મુમનુ, દલ એતના આયા. ૧૭
રે તુહી
સુરીજનહાર પેછાનકર, બદે હોઇયો ખાસ રે.
બદે હોઇયો ખાસ.
જું કેવડા એક ગુલ‡હે, છુટે દુર તક બાસ રે,
છુટે દુર તક બાસ. ૧૮

૫૦૨-૧૭૨

યુ નબીજીને કે કર, ફેર એતના ફરમાયા;
કહો મુમનુ રે સારે, જે ખાતરમા આયા. ૧
મે ચાતાહુ કે. દેઉ ઓનુકે બાલા†;
ફેર નબીજીને એતના, કહયા ઓસહી હાલા. ૨
જે હોઓ તમો રાઝી, મન કરાર કરાહો;
જે હોઓ ના રાઝી, કહો જે દલ ચાહો. ૩
મે ઓનુકે બદલે, ઝર‖ ઓનુકુ દિલાહુ,
યુ હિસ્સા ઓનુકા, મે ભાગ રે બટાહુ. ૪
જે મુજકો રબને, માલ દીયા હે જાનો;
દેઉ ઓસથી તમના. યુ સહી રે માનો. ૫

× ઝોહરની નમાઝ ‡ ફુલ † બાળ બચ્ચા ‖ માલ

તમે હાજીર મજાલીસ×, દેઓને જવાબા,
સો સુખન રે કૅના, સહી સુનતે સિતાબા. ૬
તબ નબીજી કહેસુ, બોલે મુમન રે સારે;
હમુ તમારે હુકમ પર, મન રાખે હેં કરારે. ૭
તબ નબીજીને કહયા, હિસ્સા હાશમી કેરા;
સુનો હવાઝિન ટોલા, તમુ બખશા સવેરા. ૮
તબ મોહાજીરોં ઉઠકર, એતી અરઝ કીતી;
જે કિસ્મત હમારી, નબી કદમોં દીતી. ૯
તબ અનસારોં ખાતિરમાં, ભી બાત એ આઇ;
ઓનુ મહાજીરોં જેસી, અરઝ કરાઇ. ૧૦
યુ અસ્હાબી રાઝી, હુએ રે સારે;
કહે નબીજીકે ઉપર, મન રાખે રે કરારે. ૧૧
તબ હવાઝિન ટોલેકુ, સબ લડકે દિલાયે;
અનુ બંદુઓ કેરે, બંદ રે ખુલાયે. ૧૨
તબ હવાઝિન ટોલા, મન ખુશી રે લાયે.
જબ લડકે ઓનુને, આપસ કે પાયે. ૧૩
અરે સુન સુન ગાફિલ, તુ ગઝવાત બાતી. ૧૪
સહી લેખેમાં દીન હે, સુન નબીજી હો કેરા;
સો સુને હો બના, રૅવે તુજસુ અનેરા. ૧૫
દેખ કઇ કઇ રીતકે, કામ તુજકો હે કરને;
સો સુન્નત નબીકે, કામ મન રે ધરને. ૧૬
કેસે સુને બના બુઝેગા, તુ સુન્નતકી રીતા;
સુન સીખ રે ગાફિલ, કયું મન નાહી દીતા. ૧૭
રે તુહી
સુન્નત કરની પૅરવી, મુમન દુનીયા ઠામ રે,
મુમન દુનીયા ઠામ;

× જે મજલીસમા હાજર હતા તેઓ

તો સુને બના ના હો સકે, સુન્નત કેરા કામ રે,
સુન્નત કેરા કામ. ૧૮

૫૦૩-૧૭૩

પીછે હવાઝિન ટોલેકુ, સબ લડકે દિલાયે;
એતે માંહે નબીને, ફેર ઓનુકુ પુછાયે. ૧
કે માલિક બિન ઐાફ્રી, હે ખબર રે કૅસી;
તમે કહો ને ઓસકે, હાલ હો જેસી. ૨
હે તાએફ્ કોટમાં, કોમ સબ બોલી;
સો હવાઝિન કેરી, જેતી કહીએ ટોલી. ૩
ફેર નબીને કહયા, કબી આવે મુજ પાસા;
અને મુમન હોવે, હો ગરીબ રે દાસા. ૪
સો માલિક આવકર, સહી લાવે રે ઇમાના;
કૅવે નબીજી ઓસકુ, હમ દેવે રે અમાના. ૫
કે માલિક કે લડકે, ઓસે પીછે રે દિલાવે;
સૅા ઉંટબી બખશીશ, ઓસકુ કરાવે. ૬
યુ નબીજીને કહયા, બૅાત કર મૅરવાની.
કે માલિકકુ બેલી* જા, એ ખબર પૅાચાની. ૭
તબ હવાઝિન ટોલેને, બેલી ખબર કીતી;
સુન માલિક ખુશાલી, બૅાત મન માંહે દીતી. ૮
તબ માલિકે આવકર, બોસે નબી પગ દીયે:
બોલ નસીઅત કેરે, સબ સુનકર લીયે. ૯
કે મુમન હોકર, સહી ઇમાન લાયે;
તબ રઝી અલ્લા અનહો, દેખો માલિક કૅલાયે; ૧૦
તબ નબીજીને કહયાથા, પુરા વાએદા કીતા;
માલ મવેસી લડકે, પીછા ઓનુકુ દીતા. ૧૧

* જલ્દી

ભી સો ઉંટ દીયે, ઇનઆમ રે કેરે;
એ ગઝવાત બોલ, ચત દેઓને સવેરે. ૧૨
તો સુને બના દુનીમાં, કેસી ચલની ચલેગા;
અને અનતકી પેરવી, કયુ કર કરેગા. ૧૩
અરે ગાફિલ જાગકર, સુન મેરી રે બાતી,
લે ચુનને બયાના, કે દન ઓર રાતી. ૧૪
રે તુહી
દુનીયાકે કહી ઢંગ હેં, રેહના દીનકે રગ રે.
રેહના દીનકે રગ:
હે બયાન બાત ગઝવાતમાં, તો સુનને તુ એ જગ રે,
તો સુનને તુ એ જગ. ૧૫

૫૦૪-૧૭૪

સુનો બાવીસમી ગઝવાત, તબુક રે નામા;
અસ નામસુ જાનો, જાગોકા ઠામા. ૧
સો નવ્વે બરસ, હિજરત બાઝા;
દેખો હુઇ રે ગઝવાત, તબુક રે હાઝા. ૨
સો પથરૂહે માંહા, જા મુલક રે શામા,
સો તબુક કેરા, જે કહીયે નામા. ૩
સહી બાઝ હે કેતે. નામ કોટ હે કેલાતા;
જે રે તબુક, નામ હે સુણાતા. ૪
અને બાઝ હે કેતે એ હે નદીકા નામા;
ઓસ કોટકે પાસ, હે નદીકા ઠામા. ૫
જબ સુલતાન લશકર, કેરા રે શાહા;
હુઇ તમામી ઓનુકી, તનરે દેહા. ૬
ઇસ સાલ માંહે છુપના, હુઆ ચાંદ કેરી ઝાતી,
તો તબુકકે નામસુ, હે કરતે બાતી. ૭

ભી લશકર સારેકુ, બાત સખતી પોંચાઇ;
ઇસ કાજભી તબુક, નામસુ બતાઇ. ૮
યુ કહી કહી નામસુ, તમ બુઝો રે ઠામા:
જા બદરકે જગકા, કીયા રે કામા. ૯
હુઇ મેહનત મશકકત, લશકર માંહા;
કે હિસાબ ના આવે, વે લખને માંહા. ૧૦
બાત આજીઝ હુએ થે, તબ એહલે ઇસ્લામા;
એસી સખ્ત કૅલાઇ, તબુક કી ઠામા. ૧૧
એક સખ્તી હો કેરા, સુનો અસથી બચાના;
યું કહી ભાતોં કેરી, થી યાં જાહેર નીશાના. ૧૨
બાત ગરમ કૅલાઇ, ઓસ ઠામકી હવા;
થી પરદેસી લોકોંકુ, બાત આઝાર દલાવા. ૧૩
ઓસ ગરમી હો કેરા, ના પાયા રે છેહા;
કેને આરામ ના પાયા, વાં મુમનકી દેહા; ૧૪
અને લશકર દુરીજન, હિસાબ બના થા;
અને ઓનુ કેરા સામાન, બાત બાત રે સુના થા. ૧૫
શાનો શોકત અનુકી, બાત દબદબા જાના;
એ સુન સુન મુમનુ, મન એતના આના. ૧૬
રે તુહી
તબુક કહી કહી રીતસુ, જાનો ગઝવાત નામ રે,
જાનો ગઝવાત નામ;
નબી સિધારે આપ થે, કરને દીનજ કામ રે;
કરને દીનજ કામ. ૧૭

૫૦૫-૧૭૫

અને દુર ભી થા જાના, ઓસ રાહા કેરા;
ભી થા રે દુકાલા, બાત સુનીયો સવેરા. ૧

કે જીરાઅત* માંહે, ના હુઆ થા ખોશા‡;
અને લશકર માંહે, થા થોડા રે તોશા×. ૧

કે ખરચીકી કમી, બૉત થી કૅલાઇ;
ભી અસવારી તંગી, થી રે સુનાઇ. ૩

જે અસહાબી ફકીર થે રે કૅલાયે;
વે અઢાર તનુ બીચ, એક ઉટ રે પાયે. ૪

વે ઉતરતે ચઢતે, યું રાહા માંહે ચલાયે;
થે મરકબ એસે, કમ રે સુનાયે. ૫

અને ગરમ ખજુરાં, બૉત લોકોને ખાઇ;
એસી ખરચી હો કેરી, દેખો થી રે તંગાઇ: ૬

ઓને ખજુરોંકે લીતે, બૉત ગરમી પાઇ;
સહી તબુકકી ગઝવાત, એસી સખત સુનાઇ. ૭

અને ઢુંઢા રે થા પાતા, એક ટીપ ટીપ પાની;
થે દેખતે અસવારી, ઉટ પાનીકી નીશાની. ૮

અને પાનીકે લીતે, ઝબે ઉંટકુ કરાયે;
તો જે મરકબ ઉટોંકે, થોડે રે સુનાયે. ૯

સો ઝબે કર ઓનુ પેટથી, લીયા રે પાની;
સો લાદડા$ નિચોઆ, એસી બાત રે જાની. ૧૦

યુ નીચોર કર વે પાની રે પીયા;
અને આંતા ને રોદે લે મુખ માંહે દીયા. ૧૧

કે કુછભી ઠડક મુખ માંહે રે આવે,
બૉત પીયાસકે લીતે સુ, રહયા ના જાવે. ૧૨

સુનો બયાન રે પાનીકી, વે કમી હો કેરા;
દેખો અસસુ તો સખત, હોવે કેતા રે અનેરા. ૧૩

એસી તબુકમાં હુઇ, સખતી રે જાનો;
સો છેલ્લી રે ગઝવાત, અસકુ પછાનો. ૧૪

* ખેતી ‡ અનાજના ડુંડા × રસ્તાની ખરચી $ આતરડીયો–કલેજુ

સુન જાગ રે ગાફલ, એસે દીન કે કામા;
તો સેર કર દીનકુ, કૂં એતના નામા. ૧૫
રે તુહી
સુન સુન ગાફલ જાગકર, એસી હે દીનકી બાતરે,
એસી હે દીનકી બાત;
સુને બના નાંહી મુમના, દોઝખ જાવે ઝાત રે,
દોઝખ જાવે ઝાત. ૧૬

૫૦૬-૧૭૬

એ સખતી હો કેરી, થી ખબર સુનાતી;
તો નીકલને ડરતે, થે બાત લોક ઝાતી. ૧
અનુ મદીનેસુ નીકલો, ના ખુશ થા આતા;
વાં રેને કે કાજ, બોત મનથા ચાતા. ૨
કે મદીનેમાં દરખત, બાત થે કેલાયે;
સો મેવે હો કેરે, ઝાડ રે સુનાયે. ૩
સો મેવેકી મોસમ, ન થા મેવા રે પકાયા;
થા ઝાડોકે નીચે, ખુબ બેઠનેકા સાયા. ૪
ઓસ કાજ નિકલતે, મન હોતાથા નાંહા;
યુ કેતુને કાહેલી*, કીતી મન માહા. ૫
તબ રબકા દેખા, આયા ફરમાના,
સો સખતી કેરા હુકમ રે જાના. ૬
સુનો ઇમાન લે આના, તમે સબ રે ઝાતા;
જબ જગ કેરા હુકમ, તમુ હે રે સુનાતા. ૭
નિકલને બાર, તમ કરો રે જગાઇ;
કે રબકી રાહામાં, ધસ લેઓને લડાઇ. ૮
અને જબ તમે ઝમીકી, તરફ હો ગિરતે;
અને જીવનેકી લાલચ, મન હો ધરતે. ૯

* સુસ્તી

તો આખરકી ઉમ્મેદ, નાંહી મન માંહે ધરતે;
અને દુનીયા હો સેતી, બાત પ્યાર હો કરતે. ૧૦
વે તો દુનીયાકા રેહના, હે આખર તમના;
અને આકેબત રહોગે, અમર દના. ૧૧
દેખો એસા તો હૂકમ, તબ આયા રબ કેરા;
સુન જાગને ગાફલ, મન દેને સવેરા. ૧૨
કે રબકુ જંગાઇ, હક કાજ હે ભાતી;
સાચે અકીદોં વાલે, ફના કીતી તો ઝાતી. ૧૩
રબ નબીયોંકુ રાહા, હે ખબર બતાતા;
કે જીસ રે બાતોંકુ, આપ પ્યારસું હે ચાતા. ૧૪
અને નબીજીકુ દીયા, દેખો હુકમ કતાલા;
જો રબ હે ચાતા, બાત જગકા હાલા. ૧૫
દેખો ના તો રબ, ઓર રાહા રે બતાતા;
એક પલમાં હે મુમન, સબ રે બનાતા. ૧૬
અબ દીન કાજ જાગતે, તુજે આતી હે લાજા
અને નબીયોંકે કામસુ, ખુબ ચાતા હે કાજા. ૧૭
તો સહી તુ કાફિર, નાંહી મુમન કે માંહા,
તો એક કર રબકુ, તે બુઝા રે નાંહા. ૧૮

રે તુહી

જો તુજ દીનકા ચાવ હે, કર તો સુન્નત રીત રે,
કર તો સુન્નત રીત;
ખુબ કામ થે જાને નબીયે, રબકો બાતથી પીત રે,
રબકી બાતથી પીત. ૧૯

૫૦૭-૧૭૭

દેખો તબુક હુઇ, અસ કાજ ગઝવાતા;
હે મન ધર સુનના, હે ગઝવાત બાતા. ૧
થા કાફ્લા શામ× થી, સહી આયા ઓસ સાલા;
ઓને બયાન રે કીતા, સબ રૂમકા હાલા. ૨
વે જૈતુનકા તેલ, ને આટા થે લાયે;
સો બેચનેકે ખાતર, થે મદીને આયે. ૩
ઓને કાફ્લું વાલુંને, કહી એસી રે બાતી;
સો મદીનેકે મુમન, જાં થી સબ ઝાતી. ૪
કે લશકર રૂમકા, હે પાદશા મેલાતા;
સો તમુપર ચેતીયો, બેલા રે આતા. ૫
સહી ઓને તો લશકર, બૉત જમે હે કીતા;
અને ઓસ બના મેલાવા, બૉત ચત હે દીતા. ૬
હે કઇ કઇ કબીલે, ઓનુ એકઠે મેલાયે;
યું સબ હું મલીયે, અબ ચલકર આયે. ૭
વે લશકર તૅકીક, તમે જાનો રે આયા;
એસા કાફ્લે વાલુંને, સોચ રે બતાયા. ૮
એ ખબર તો મુમનો, સબ સુની રે કાના;
કો' સુનને હો સેતી, ના રયા રે અજાના; ૯
કે જે નસારા અરબ‖ થે, ઓનુ સોચ યુ કીતા;
કે કાગઝ લખકર, રૂમ ભેજ હે દીતા. ૧૦
સો હિરકલ પાદશા હે, કેરા રે નામા;
જે રૅતા રૂમકે, મુલક કે ઠામા. ૧૧
સો નસારૂને કાગજ, દેખો એસા રે લખાયા;
નામ અપને નબીકા, લે યું રે બતાયા. ૧૨

× અરબસતાનની ઉત્તર અને મિસરની પુર્વ દિશાએ એક મુલક છે જેમા દમશ્ક, હલ્બ વીગેરે મોટા મોટા શહેરો આવેલા છે ‖હ૦ ઇસા (અલે૦) ને માનવાનો દાવો કરનારા અરબના રેહવાશીયો

કે દાવા હે યે કરતે, નુબુવત કેરા;
કે નબી હેં કૅલાતે, તમે સુનીયો સવેરા. ૧૩

અને અબકે બરસમાં, હે પડીયા રે દુકાલા;
ઓસ કાજે હુવા હે અનુ ઝબુન* રે હાલા. ૧૪

સબ લશકર આજીઝ હે, ઓનુ દુકાલકે લીતે;
કેતે ચોપગે ને માલ, સબ હલાક× હે કીતે. ૧૫

કભી એસે માંહે લશકર, લે તમે રે આહો;
તો મદીનેકા મુલક, સબ સૅલા રે પાહો. ૧૬

યુ લખને નસારૂ, થા કાગઝ ભેજાયા,
એ સુન સુન મુમન, મન એતના સોચાયા. ૧૭

રે તુહી
નસારા અરબ મુલકકે કાગઝ ભેજાયા જાન રે;
કાગઝ ભેજાયા જાન,
હિરકલને વે સુનતે, કીયા જગ સામાન રે,
કીયા જગ સામાન. ૧૮

૫૦૮-૧૭૮

ઓસ કાજ હિરકલને, લશકર રે મેલાયા,
જબ નસારૂકા લખા, જા ઓસકુ પોચાયા. ૧

સો રૂમકે રઇસુકા, ઓનુ કીયા હે મેલાવા;
વે મલે હે સગલે, જગકે ભાવા. ૨

અને ઓનુકા તો ઇતના, હે સુના રે શુમારા;
જે તય કીયે તમુપર, હે વે ચાલીસ હઝારા. ૩

વે ચુન ચુન એકઠે, કીયે જગ કરનારે;
વે તમુપર તૅકીક, સહી હોવે અસવારે. ૪

યુ કાફલે વાલુને, કહી ખબર રે પુરી,
સો સુની જે અસહાબી, નબીકે હુઝુરી. ૫

* ખરાબ × બરબાદ

તબ નબીજીકુ આત્રકર, એ અરઝ પોંચાહી;
સો હિરકલ કેરી, સબ કીતી રે અગાહી. ૬

તબ નબીજીને સુનકર, કીયા જંગ રે સામાના;
સો ચલકર જાના, સામી રે પછાના. ૭

આઓ નબીજી અપને, ચલ આગેસુ જાવે;
સો ઉનકે મુલકમાં, જા જંગ રે કરાવે. ૮

અસ કાજે નબીને હુકમ પઠાયા;
સો સામાન કરના, સોચ રે બતાયા. ૯

તબ ઝેદ બિન ખોઝબ, નામા જનુકા કહીયે;
ભેજે ખબરકે કાજે, એ સુનકર લહીયે. ૧૦

કે લશકર સારેકુ, એકઠા મેલાહો,
અને જંગ કેરી ખબર સબુકુ પોંચાહો. ૧૧

અબુ ઝર ગિફારી, સુનો જનુકા નામા;
વે ગિફાર કબીલે, કે ભેજે રે ઠામા. ૧૨

અસહાબી અનુ બાઝ ઓર રે ભેજાએ;
સો જાને કબીલે, આપ આપકે સુનાએ. ૧૩

યુ ઘર ઘર મુમનુ, એ ખબરકુ ચલીયે;
સો આપસકે મલતુકો, જા રે મલીયે. ૧૪

દેખો નસીબ કેસી, હે ખબર પોંચાતા;
યુ ગએ સબ કુંને એસી ખબરકી બાતા. ૧૫

રે તુહી

મરદુમ* નબીએ ભેજાયકર, કીયા જંગ સામાન રે,
કીયા જંગ સામાન,
સુન સઉ આયે મુમના, બેલે બેલે જાન રે,
બેલે બેલે જાન. ૧૬

‡ ચોબદાર * માણસો

૫૦૯-૧૭૯

અને યારૂંકો નબીને, એતી કહી રે બાતી;
કે લેઓ તમે ખબર, જેતી ફકીર રે ઝાતી. ૧

કે જીતને મુમન હે, જાનો રે ફકીરા;
લેઓ ખબર ઓનુકી, હે જે તમારે તીરા. ૨

સો જીતના તમુકુ, હોવે વ ાઅ મકાના;
સો ફકીરૂં દેકર, ખરચ રે કરાના. ૩

યુ નબીજીને હુકમ, યારૂકુ કીતા;
સો યારૂને સીસ ધર, કબુલ રે લીતા. ૪

તબ ઉમર બિન ખત્તાબ, રઝી અલ્લા અન્હો કહીયે;
ભી અમીરલ મુમનીન, અનુ નામસુ લહીયે. ૫

સહી હે વે કૅતે, મે થા માલદારા;
અને મે તો મનમાં, યુ કીયારે કરારા. ૬

કે અબુબકર સિદદીકસુ, આગે હોનેકી એ કામા,
મે આગે હોઉ એસા, આજ કરૂ રે કામા. ૭

યુ મન માંનકર, આધા માલ મે લાયા;
સો નબીજીકી નઝરૂ, વે લા ને ધરાયા. ૮

એ નબીજી ફકીરોકુ, ખરચ કરાહો;
જુ સાહેબ જાને, ત્યુ દેને બટાહો. ૯

તબ નબીજીને મુજકો, એતા આપ ફરમાયા,
ઉમર તમારે ડેરેમા, માલ કેતા હે રખાયા. ૧૦

તબ મે કહયા નબીજી, ભાગ દુ હે છોડાયા,
કે એતના માલ હે, વરના બતાયા. ૧૧

સો છોડા મે ડેરે, કાજ એહલ રે અયાલા;
એ સુનો સબ ઉમરકે, સોચકા હાલા. ૧૨

બાઝ અબુબકર સિદદીક, રઝી અલ્લા અનહો જાનો
સબ માલકુ લાએ, એ સહી રે પછાનો. ૧૩

શ્રી અમીરૂલ મુમનીન, કહીએ ઓનુકા નામા;
સબ માલ લે આયે, એઠે નબી જીસ ઠામા; ૧૪
કહયા નબીજી માલ હે, એ લશકર કામા;
એ સુન સુન એતના, મન લીજે નામા. ૧૫
રે તુહી
હો ખુશી કાજ દીનકે, લાએ આપસ માલ રે,
લાએ આપસ માલ,
નબીએ લશકર કાજ જબ, કીયા સહી સોઆલ રે,
કીયા સહી સોઆલ. ૧૬

૫૧૦-૧૮૦

જબ નબીકે આગલ, લે ધરીયા માલા;
તબ નબીજીને પુછા, ઓસહી હાલા. ૧
એહેલ ખાને કે કાજે, કુછ ધર હો આયે;
યુ સિદદીકકે નામસુ, સહી નબીને બતાયે. ૨
કહયા રસુલ અલ્લાકા, અને અલ્લાકા નામા;
મે ખઝાના હે કીયા, મેરે *ઘરકે ઠામા. ૩
અને અગર જો થા સો, મે આયા લેકર;
સો લશકર કેરા, ખરચ રે મન ધર. ૪
તબ ઉમરને કહયા, સિદદીક તમપર હમના;
ના આગે હો સકે, કીસી હો દના. ૫
સબ બાતોં તમના, હો આગલ હમારે;
ના આગે હો સકે, હમે રે તમારે. ૬
અને ઉસમાન બિન અફ્ફાન રઝીઅલ્લાઅન્હો જાનો:
શ્રી અમીરલ મુનનીન, અનુ નામસુ પેછાનો. ૭
અનુ સોદાગરી કાજે, થા કાફલા બનાયા;
સો ઉ કેતાક ઉટ, થા તય્યાર કરાયા. ૮

* ઘરના માણસો.

તબ નબીજીને મીંબરપર, ચઢ કહી રે બાતી;
કે સુનો રે સારે, તમે ગનીઓં*કી ઝાતી. ૯

કાજ લશકર માલા, લા ખરચ કરાહો;
તમે વસીઅ મકાન, જેસા રે લાહો. ૧૦

તો સો ઉટ ઉસમાન, સાજ હો સેતી
ભાર બરદારી¶ કીત્તીથી, વે સારી રે તેતી. ૧૧

સો લશકર કાજે, પાસ નબીજી કે લાએ;
એ નબીજીકી નઝર, વે ઉટ રે કરાએ. ૧૨

તબ નબીજીને ઉઠકર, ફેર કીયા રે સોઆલા;
તબ ઉસમાન દુજે સૅા, ઉટ લાએ ઓસ હાલા. ૧૩

જબ નબીજીને તીજીબાર, ફેર સોઆલે રે કીતા;
ફેર ઉસમાન ઉટ સૅા, લે આકર દીતા. ૧૪

ભી ચોથીબાર, ફેર નબીજીને કહયા,
વે ભી ઉસમાન સુનકર, મન સહી રે લહયા. ૧૫

રે તુહી
નબી મીંબરપર ચડકર, કીયા દેખો સોઆલ રે,
કીયા દેખો સોઆલ;
સો કુફર ભાન દીન રોશના, કરને કેરે હાલ રે,
કરને કેરે હાલ. ૧૬

૫૧૧-૧૮૧

ભી ચોથીબાર નબીને, ઉસમાનકુ કહયા;
લાએ હઝાર મિસકાલ, ફેર સુન યુ લહયા. ૧
સો મિસકાલ સોનેકે, લાએ નબીજીકે પાસા;
સો ખરચ લશકર, કેરી રે આસા. ૨
સો નબીજીકે આગલ, લાકર ધરીએ:
લાજરમ॥ તબ નબીને, કબુલ કરીએ. ૩

* માલદાર ¶ લાધેલા ||જરૂરતના લીવે

દેખો ઉસમાન હકમાં, તબ દુઆ રે મગાહી;
કે ઉસમાન સેતી, હો ગઝી તુ ઇલાહી. ૪
રબ હુઆ મે રાઝી, ઉસમાન સેતી
તુ કરમકી નઝર, કર ઉમ્મેદ હો જેતી. ૫
દુર કયામત હિસાબા, રબ અનુસુ કરના,
કે રહેમકી ‧ ‧ર, એસી રે ધરના ૬
તબ જીબરાઇલ આયે, અલેહિસ્સલામા;
હુઇ કબુલ દુઆ, એસા કીયા રે કલામા. ૭
જબ નબીજીને દુઆ, માગી ઉસમાન કામા;
બશારત* નામુસ, લાએ ઓસ ઠામા. ૮
તબ અબદુર રેહમાન, બિન ઓક રે કહીએ;
ચાર હઝાર રે દિરમ, લાએ રે લહીએ. ૯
તબ અનસારીને મોહાજીર, ઘેરે ઘેર આયે;
અને વસીઅ મકાન, જેતા રે લાયે. ૧૦
અને અનુકી ઓરતુ, કેતુ ગરેના દીતા;
સો સરથી સો પગુ તક, સબ સુનકર લીતા. ૧૧
સો ઉતારકર ગરેના, ભેજા નબીજીકે પાસા;
સો સબ સબ ભેજા, હો કર દાસા. ૧૨
એ નબીજીને માલ લે, સબ ખરચમાં બાયા;
જુ મુબારક દિલમાં, સોચ રે આયા. ૧૩
બાત લા નાન ને પનીર, કાજ ખરીદ કરાએ;
કે લશકર માં થે, બાત ફકીર સુનાએ. ૧૪
એ હીરે હે ઝવેર, બયાન રે સારા;
તો રબકુ એક કર, કહો દલકે પ્યારા. ૧૫

રે તુહી
ગાફલ હીરા રીત હે, ચુન ચુન લે બયાન રે,
ચુન ચુન લે બયાન;

---
* ખુશખબર

દીન ખઝાના હે બડા, લે સકે લે યુ જાન રે,
લે સકે લે યુ જાન. ૧૬

૫૧૨-૧૮૨

સુનો દીન કેરે ચોરા, તમે બડે હો કૅલાતે;
અને સોઆલકુ દેતે, તમે મને હો કરાતે. ૧
તમે બડાઇ આપસકી, હો રે ચાતે,
અને અવરોંકે ઉપર, હસદ હો લાતે. ૨
તમે એસે તો ગુમાની, હો રે સુનાતે;
અબ હમુકુ જુવાબ, તમે કયુ ના બતાતે. ૩
કામીલોંકે માહે, કયુ હો આપકુ ગણાતે;
હો આપસકી ટોલી, કર ફરેબ બધાતે ૪
અબ ઓનુ માંહે તમારા, કયા નામ હો ધરાતે,
તમે સરદાર કિસ રીતે. હો આપકુ લખાતે. ૫
અને અવરોંકી ટોલીકુ, ભાન હો ડલાતે;
તો દગાબાઝ દોઝખી, સહી તમે કહે જાતે. ૬
તો ભલા હે કે ધુલ કયુ, આપ પેટ નાંહી બાતે;
કે હો દુનીયાકે ખાતર, મકકર મેલાતે. ૭

× × × ×

અને આકેબત દુની કાજ, હો રે ગમાતે. ૮
સો એહીયા ઉલુમ+માં, જુ લખી હે બાતી;
વેસે નઝર હે આતી, તમારી ઝાતી. ૯
નો દેખોને હોવે, જબ કયામત દના;
તબ નાક ભર તમુકુ, ડાલે જાવે ઓસ દના. ૧૦
અને દોઝખકી તરફ, તમે ખેચાએ જાહો;
સહી વેસે તમના, આજ હો રે દેખાહો. ૧૧

× હઝરત ઇમામ ગઝઝાલીની અરબીમા લખેલી એક કિતાબ

તો જવાબ તમુકુ, અબ કયુ નાં હે આતા,
જે કામ રે તમારા, હે સાચા રે કૅલાતા. ૧૨
દેખો એક તો દિલકુ, હે તાલીમ પડાતા,
સો નિકાલને ખતરે, દીન હે બાતા. ૧૩
સહી કામિલ ઉસ્તાદ, એ હે જણાતા;
સહી એસકે તોલે, દેખો વે નાહી આતા. ૧૪
× × × ×
જે જીભસુ પડાકર, ઉસ્તાદ કૅલાતા. ૧૫
દેખો હશરકુ પડે, નાક ભર રે રખાવે;
જો દલકુ ભીતર, નાંહી રે પડાવે. ૧૬
તો દલ બિના પડના, કામ આવે રે નાંહા
પગ બાંધને ખેચાવે, દોઝખકે માહા. ૧૭
વે ઉસ્તાદ પુરા, જે દલકુ પડાવે;
એ દીન કેરે ચોરા, બાત મનકુ ના ભાવે. ૧૮
હે ઉમેદ સલુકમાં, એ લખુ રે બયાના;
જો રબ ચેન દેવે, મેરે દલકુ શાના. ૧૯
રે તુહી
કયુ હાસદ દીનકે ચોર તમ, હે કરતે અવલી બાત રે,
હે કરતે અવલી બાત;
હે હમના કામ વે કરના, જે કરતે વલી દન રાત રે,
જે કરતે વલી દન રાત. ૨૦

૫૧૩-૧૮૩

પેહેલ

મુમન બાત સુનો તમે મેરી રે,
સહી મન ચતા દેઓ ને સવેરી રે, ૧
હમ તમ ભાઇ - દીન કેરે રે,
દીન કાજ હે મલીએ સવેરે રે. ૨

તો મલ આપન હે દીન કામ કરના રે,
દીન હકીકત સહી મન ધરના રે. ૩
હે અપને વતન બૉત મુનાફક ટોલી રે,
ઓનુકી તો વેસી હે સહી બોલી રે. ૪
વે નો હે બૉત બૉત માલદ.રા રે,
એસે ગુમાની ઓનુ સરદારા રે. ૫
ઠેકેસુ સુનકર ઉજ્જેન જાનો રે,
દેખને કુછ કુછ હે પેછાનો રે. ૬
ભી જાનો કુછ ગુજરાત નામા રે,
રેવે મુનાફક એતની ઠામા રે. ૭
હે વે બૉત મત શેતાની રે,
મુનાફક કેરી હે પુરી નીશાની રે. ૮
ઓનુ માંહે અપનુકુ દીન હે ચલના રે,
ઓનુ માથી લે લે હે મુમન કરના રે. ૯
હુકમ નબીકા જુ હે સુનીયા રે,
રબને મુજકો હે વેસા કરીયા રે. ૧૦
મિશકાત માંહે વે સહી લખાયા રે,
રબને મુજકો વેસા બનાયા રે. ૧૧
સો બરકત દીન નબીજી હો કેરી રે,
હે રોશની દન દન દીન મચેરી રે ૧૨
ભાઇ તમે મેરે હો દીન ..રે રે,
બાધો ને કમર સહી સવેરે રે. ૧૩
અપનુ ઝમાના હે બખ્તુ પાયા રે,
તારીફ કેરા છેહ ના આયા રે. ૧૪

* હદીસોની એક મનાહુર કીતાબ

બાંધ કમર બેગે આહો ભાઇ રે.
દીનકે કાજે સો દોડ ધાઇ રે. ૧૫
આપ મલ દીનકા કીજે સામાના રે,
બેર બેર નાહી એસા ટાના રે. ૧૬
એસી ખુબી દીન કાજ કીજે રે,
દલ મુનાફક આતશ દીજે રે. ૧૭
કે મુનાફક ખુબીકુ દેખના ચાવે રે
કે અપની ખુબી દેખ લોભાવે રે. ૧૮
મુનાફક ટોલી ભાગી જાવે રે,
કે છુટ છુટ ઓનુથી દીનમાં આવે રે. ૧૯
ભાઇ મેરે એસા કરો સામાના રે
ભસ્તીયુ કેરી યે હે નીશાના રે. ૨૦
બાત બાત સામાન દીન કાજ કરના રે,
બાત શીખાવના ભાઇ મન ધરના રે. ૨૧
આપ નબીને થા કીયા સોઆલા રે,
તબુક જગ કેરે હાલા રે. ૨૨
ભાઇ દીનકે વે હે દીના રે,
ચાહોને દીનકુ મનકે મેના રે. ૨૩
દીન કાજ કરો યારી તમના રે,
દીન કાજ ભાઇ તમના હમના રે. ૨૪
માલકુ આહો ફના કર દીજે રે,
દીન કેરા લે ખઝાના કીજે રે. ૨૫
મુનાફક ટોલીકુ ધસ ધસ ભાનો રે,
બદ કર કર દીન માંહે આનો રે. ૨૬
મે હુ હાજર સહી તમારે રે,
તમે હો દીન ભાઇ હમારે રે. ૨૭

બાંધ કમર ધસ આહો મેદાના રે,
ભાઇ સીપાહી હુઓ દલ શાના રે. ૨૮
બેર બેગ નાંહી એસા ટાના રે,
ત્યુ કરો મુનાફક હોવે આધાના રે. ૨૯
ભાઇ નેક સુનો બાતી રે,
એક તલ જપ મુજે નાંહી આતી રે. ૩૦
તમ મલ હે યારી દેની રે,
હકીકત દીનકી સુન સહી લેની રે. ૩૧
દીન કમાઇએ મલમલ ભાઇ રે,
દીન કાજ કરો ખુબ રોશનાઇ રે. ૩૨

૫૧૪-૧૮૪

સુનો દીન કેરે ભાઇઓ, કરો દીન કાજ ટોલીઃ
કે રબ નામ બના, ના હોવે રે બોલી. ૧
યુ મોહકમ ટોલી, કર આપકી બંધાહો;
અને એકઠે મલમલ, દીન રે કમાહો ૨
નો રબ બના અન્દર, ના યાદ રે આવેઃ
દીન નબીજી હો કેરા, ટોલી સેતી રે પાવે. ૩
દેખો સુન્નત જમાત×કા, હે આકીદા કેસાઃ
હુ મે સહીકર લખતા, વેસા રે વેસા. ૪
કે મુમનુકુ દીન કાજે, હુ અમીર કરના;
સો હમેશ હમેશ, મનમાં હે ધરના. ૫
કે ખાલી ના જાવે, એક તલ રે ઝમાના;
એ હમેશ હમેશ, કા ભેદ રે જાના. ૬
અને અમીરસુ જાનો, સરદાર નામા;
અને હોવે બી એસા, કરે દીન કેરા કામા. ૭

× જે હઝરત (સલ૦) અને સહાબાઓ (રદી૦) ના તરીકા પ્રમાણે ચાલે છે તે'

એસા હોવે દીન કાજે, વે મસલે મેલાવે;
અને દીન કાજ સામાન, નસ દન રે બનાવે. ૮
એ અકીદે માંહે, લખુ આગલ બાતી;
જો રબ મુજે સુખ ચેન, દેવે રે ઝાતી. ૯
કબી દીન કેરા ચોરા, એ બયાન ફરાવે;
અને અમીરકે નામસુ, લે પાદશા બતાવે. ૧૦
કહી પાદશાકુ મુમન, નાહી રે કરતે;
વે તો ઝોર હો સેતી, હે જગ કાજ ચઢતે. ૧૧
અને ઝોરસુ મુલક હે, વે છીન છીન લેતે:
દેખો અનુકુ તો પાદશા, અસ કાજ હે કેતે. ૧૨
તો મુમનુને કીયા, વે કયુ રે કેંલાવે;
તો ઇસ બાત માંહે, નાંહી રે આવે. ૧૩
બી દુજા એ કે પાદશા, કહીં ઝાલીમ કેંલાહે;
તો કયુ કહીએ દીન કે, ઓનુ કામ રે બનાહે. ૧૪
નો પાદશા ઝાલીમકા, ગયા ખાલી રે ઝમાના;
અને અકીદેમાં હમેશ, હોવે એસા રે પછાના. ૧૫
નો અમીર કે નામસુ, હુઆ સરદાર સહી;
સો અકીદેમાં તારીફ હે, જેસી રે કહી. ૧૬
યુ દીન કેરે ચોરકુ, સહી દીજીયો જુઆબા:
એ કુંના તો સાચા, હે રે સવાબા. ૧૭
રે તુહી
સરદાર કરોને મુમના, સહી દીનકે કામ રે,
સહી દીનકે કામ;
અકીદા એ સુન્નત જમાતકા, દેખો અકીદે ઠામ રે,
દેખો અકીદે ઠામ. ૧૮

૫૧૫-૧૮૫

તબ થે જે મુનાફ્ક, ના હાજર આયે:
કે હુકમ નબીકા, ના ખાતર લાયે. ૧
કે નબીજીને આદમી, ભેજ સબથે બુલાયે;
પણ મુનાફ્ક સારે, ના બોલાયે આયે. ૨
ભી ઓરૂકુ ભી મને, ઓનુ આવતે કીતે;
અને દગાબાજી કેરે, બોલ નસીઅત દીતે. ૩
કે તબુકમાં ગરમી, બૉત હે રે દુકાલા;
બૉત સખ્ત હે સુનીતા, ઓસકા હાલા. ૪
યું મુનાફ્ક ટોલી, આપ આપકી બધાઇ;
સો લોકોંકુ તબુકકી, બૉત દેશત દેખાઇ. ૫
તબ હુકમતો એસા, આયા રે રેહમાના:
સો મનધર સુનીયો, અપને રે કાના. ૬
કે પીછે રૅને થી, તમ હોતે હો ખુશાલા:
હો એકદે હોતે, બૉત ખિલાફ્કે હાલા. ૭
મત ગરમીમાં જાહો, હો યુ અવરાં બતાતે,
યુ - અવરાં ડરા કર. હો મને રે કરાતે. ૮
અને બૉત હે ગરમી, દેખો દોઝખકી આગા,
સો દેખો તમુ દત, હોવે સોચ કબી લાગા. ૯
તબ એસા હુકમ, આયા રે ઇલાહી;
સો મુનાફ્કુ હકમાં, એસી ખબર બતાહી. ૧૦
સુન જાગરે ગાફ્લ, નિંદ કેસી હે તેરી;
દેખ મુનાફક દોઝખી, હુએ હુકમ સવેરી. ૧૧
તો રબ કેરી રાહામાં, જગ રબકુ હે ભાતા;
નો જગ કેરા હુકમ, હે નબીયુકુ આતા. ૧૨

લશકરમાંથી જબ ફરે, મુનાફકુ કેરી જાત રે;
મુનાફકુ કેરી જાત. ૧૭

૫૧૭-૧૮૭

તમે દીન કેરે ભાઇયો, સુનો દીન કેરી બાતી;
કે ઝમાને નબીકે, થે મુનાફક જાતી. ૧
તો આજ ભી વે દીન હુય, સહી નબીજી હો કેરા·
તો મુનાફક હોવે, દીન માંહે રે અનેગ. ૨
સો કામ પડે બાઝા, વે જાહેર દેખાવે.
તબ ઓસ જેસી બોલી, જીમે ઓસકી બોલાવે ૩
સહી કામ પડે બના, ભેદ ઓસકા ના પાવે,
વે મુનાફક મન કાજે, મેલા રે કેલાવે. ૪
મત ઓસકે રે કરતે, મન તમના ડગાતે;
મત દલ રે આપસકા, ઓસ સગ રે લગાતે. ૫
દેખો મુમન કમર બાંધ, ગહે લશકર માંહા;
અને મુનાફક ફરીએ, કો' રહયા રે નાંહા. ૬
અને મુમનુ ના દેખા, ફેર ઓનુકે સામી,
જબ મુનાફક કરીઆ, લે દોલેકુ નામી. ૭
સામી દીન કેરે ભાઇ, લાગે બોલી રે કેને,
અને ગુસ્સે હો સેતી, બાત દીએ રે મેને ૮
અને ઇમાન હો બના, જે કેરે સો કહે;
સો મુબારક મુબાસુ, બોલ એ લહે. ૯
તો અનુકે કુફરમા, કુચ બાકી રે નાંહા;
જો નબીજીકા કેના હુવા, અનુ હક માંહા. ૧૦
હે આજ વે દીના, સહી નબીજી હો કેરા;
તો હિમ્મત કરને, દલ દેઓને સવેરા. ૧૧

સહી સરકે સાટે, દીન કરોને પ્યારા;
અને પગતો માંડો, ખુબ કરને કરારા. ૧૨

જો ડુગર ખસે, પણ પગના ખસાવે;
સહી કર દીન મુમન, દલ એસા રે લાવે. ૧૩

સો મુમન જીસ દલ, હે સાચા રે દીના;
હે કુડ જીસ દલ, વે મુનાફક કીના. ૧૪

સુન ગાફલ પથર એ, કભી સુનતા બાતી.
તો નરમ રે હોકર, કતા દન ઓર રાતી. ૧૫

રે તુહી
દીન સાચા દલ મુમના, સર સાટેકી પીત રે,
સર સાટેકી પીત;
મુનાફક ઓસકા નામ હે, જીસ દલ કુડકી રીતરે
જીમ દલ કુડકી રીત. ૧૬

૫૧૮-૧૮૮

પેહલ

દીનકે ભાઇ આહો મેરે રે,
બાતે દીનકી સુનો સવેરે રે ૧

હમ તમ ભાઇ સો દીન કાજા રે,
ભસત ઉમેદ હે કરને રાજા રે. ૨

મુનાફક હે જે દીનકે ચોરા રે,
ઝટ નામ વે તો ફરાતે હે મોરા રે. ૩

દલમાં હે બુજીયો અજબ એ નાંહારે,
થે મુનાફક પેલે ઝમાને માંહા રે. ૪

વે સામી નબીકે ઝુંબા થે ચલાતે રે,
નરતે સુખન જીભે થે લાતે રે. ૫

તો કયુ ના આજ વે હમકો કેવે રે,
દાવા જે દીનસુ મનધર લેવે રે. ૬

કે રસુલ રબ, હે બાત રે ચાતા;
તો નેક રાહા ઓસકી, હે ઓનુકુ બતાતા. ૧૩

અને ગાફલ ગફલત, મન તુ હે લાતા;
નાંહી રબ કેરી રાહામાં, તુ જગ રે કરાતા. ૧૪

સો હક કો બાતિલ માંહે ભેલાતા;
તો હક કેરી રાહામાં, નાંહી લડાઇ કરાતા. ૧૫

જો નેહ રબ કેરા, તુજ દલ નાંહી આતા;
તો દોઝખીયોં માંહે હે સહી રે લેખાતા. ૧૬

× × × ×

ફટ ગાફલ ગવાર, એ ભેદ નાંહી પાતા. ૧૭
રે તુહી
હક રાહામાં હકુ લડના, રબકુ ભાવે બાત રે,
રબકુ ભાવે બાત;
હકકુ કભી છુપાયસી, દોઝખી હોવે ઝાત રે,
દોઝખી હોવે ઝાત. ૧૮

૫૧૬—૧૮૬

જબ એકઠા લશકર. હુઆ રે જાનો;
તબ નબીજીને એતના. કીયા ફરમાના. ૧

કે સનીઅતુલ વિદા*, જા જાગોકી નામા;
હુઓ લશકર એકઠા, સબ ઓસ ઠામા. ૨

અને સિદદીક અકબરકુ, પેશવા કીયે,
સો લશકર આગે, યુ સુનકર લીયે. ૩

સો શરત રે ઇમામત સુ, કીયે આગેવાના;
આગે કીયે યુ સિદદીક, સહી રે જાના. ૪

યું લશકર સારા, ઓસ ઠામ રે ભેજાયા;
જા સનીઅતુલ વિદા, નામ ઠામકા કેલાયા. ૫

* મદીનાથી શામ જવાના રસ્તા પર એક પહાડીનુ નામ છે

બાઝ નબીજી અપને, ભએ અસવારા;
જબ લશકર ચલીયા, હો તય્યાર રે સારા. ૬
સહી નબીજી આયે, ઓસ રે ઠામા,
મો મોહમદ મુસ્તફા, જનુકા નામા. ૭
અબદુલ્લા અબી સલુલ, મુનાફક જાનો;
વે મુનાફકો સેતી, ફરીયા માનો ૮
થા યહુદી ટોલા, ચાકર ઓસકા કેલાતા;
વે સબુકુ લેકર, ફરીયા સુનાતા ૯
અને ફરતે *ભી બોલા, વે નરતી બાતી.
અબદુલ્લા અબી સલુલ, મુનાફક ઝાતી. ૧૦
કે બની અસફર, હે જગકુ જાતા.
અને તબુકકે જગકુ, હે સેહલા ચાતા ૧૧
દેખો મુનાફક એસા, બોલ જીભે રે નિકાલા,
બની અસફર બોલકા, હે નરતા હાલા ૧૨
એ ઓર સબુસુ નરતી, હે રે બોલી,
વેસી જીભસુ રે કહી, જે મુનાફક ટોલી. ૧૩
કે ખબર સારી, જા નબીકુ પોંચાહી,
કે મુનાફક ફરીયે, યુ કીતી રે અગાહી. ૧૪
કુછ નબીજીએ કહયા, હોતા અનુકુ ઇમાના;
ના હમુસુ ફરતે, પાને આખર અમાના ૧૫
એ બયાન હે માનક, સુન સુન લીજે;
અને એક કર રબકુ, મન એતના દીજે. ૧૬

રે તુહી

મુનાફક ના ઇમાન હે, કહી નબીને બાત રે,
કહી નબીને બાત;

* ખરાબ

હમનાકુ હે વે દીન કામ કરના રે,
દુરીજન બોલીસુ કેસા નો ડરના રે. ૭
દીનકે ભાઇયો કમર બધાઓ રે,
આઓ મુજે દીન કાજ યારી કરાઓ રે. ૮
ટુટે નો કુફર કાફરૂ કેરા રે,
મુનાફક ટોલા જે હે અનેરા રે. ૯
મુમન નામસુ હેં જે જાનો રે,
જુઠે હે બોલે મુનાફક માનો રે. ૧૦
આવ સુનો દીન કેરે ભાઇ રે,
બાત હમારી હે જનુકુ ભાઈ રે. ૧૧
કૅના નબીકા જુ સુન મે લીતા રે,
વેસા કરમ મુજે રબને હે કીતા રે. ૧૨
મીશકાત માંહે જુ હે લખાયા રે,
પેલા તમુકુ જુ હે બતાયા રે. ૧૩
ઉસકી નીશાની ઝાહેર જાનો રે,
કૅના હમના દલ માંહે આનો રે. ૧૪
હે કોઇ મુમનુકા કુફર ખોવે રે,
દલ અનુ કેરા મેલ ધોવે રે. ૧૫
બૉત હે આલમ ઇસ જગ માંહા રે,
મુમનુ કેરા ભી છેહ નાંહા રે. ૧૬
દેખો કેની કો' હે મુમન કીતા રે
ઇસલામ ઓસ દલ હે બા દીતા રે. ૧૭
યુ તો ભાઇઓ કહીં નાંહી દેખાતા રે,
સમજોને એ દલ માંહે બાતા રે ૧૮
મુમન જે પાસ મેરે આવે રે,
ઇમાન સહી વે તો પાવે રે. ૧૯

ઑાતુકુ ઇસ રીતે ઇમાન આયા રે,
કુફ્ર રબને હે ઓસકા ભનાયા રે. ૨૦
એતો એસા પટોતરા× જાનો રે,
મુજકુ તો કહે જેસા માનો રે. ૨૧
કરમ ઇલાહી એ મુજપર કીતા રે,
કૅના નબીકા જુ સુન લીતા રે. ૨૨
મુમનુકા કુફ્ર તો હે ભનાતા રે,
સુન દીનમાં હે વે આતા રે. ૨૩
રબ કરમસુ મે ખુબી પાઇ રે,
જીભે તાસીર યુ હે આઇ રે. ૨૪
એક નીશાની સહી જાનો રે,
બાત તો મેરી સચ કર માનો રે. ૨૫
ભી દેખો હે કો' છુટકર જાતા રે,
કીસ ઠામ વો નાંહી ઇમાન પાતા રે. ૨૬
છોડ હમુકુ હે ઓર ઠામ જાતા રે,
નરમી દલકી વે હે ગમાતા રે. ૨૭
સખ્તી ઓસ દલ માહી આતી રે,
બાત તો દીનકી ના ઓસે ભાતી રે. ૨૮
એભી નીશાની હે કુફ્ર કેરી રે,
એ મન બેગે બુજે સવેરી રે. ૨૯
જુ જુ દન હે અદકા જાવે રે,
ત્યુ ત્યુ ઓસમાં કુફ્ર આવે રે. ૩૦
હીલે ને મકકર બૉત દેખાવે રે,
બાત ગુમાનકી ઓસ દલ ભાવે રે. ૩૧
એ તો હે કુફ્ર નીશાની રે,
સબ કોઇ જાને નાંહી છાની રે. ૩૨

× દાખલો—મનાન

એભી હે પારખા મન માંહે કરના રે,
ખુબી હમારી તો મન માંહે ધરના રે. ૩૩
એતો હે સહી જાહેર બાતી રે,
દેખો જે દુર હુઇ હમુસુ જાતી રે. ૩૪
દેખોને વે કહે જેસા હોતા રે,
પાઇ રાહાકુ વે હે ખોતા રે. ૩૫
એ તો જાહેર હે રે નીશાની રે,
તો બાત કહીએ જો હોવે છાની રે. ૩૬
દીનકે ભાઇ કરો મુજે યારી રે,
રાખોને દીન હકીકત પ્યારી રે. ૩૭
આહો મુનાફક ટોલી ભાન નાંખીએ રે,
ચુન ચુન ઓનુ દલ ઇમાન બાચીયે રે. ૩૮
દીન મોહમદ મુસ્તફા કેરા રે
ઓન માંહે રોશન હોવે સવેરા રે. ૩૯
બેર બેર નાંહી એસા ટાના રે,
સુનોને મુમન મન ધર ધ્યાના રે. ૪૦
સુન આહો દીનકે ભાઇ હમારે રે,
ધન માલ તન ના કરો પ્યારા રે. ૪૧
કાજ દીન આહો સામાન બનાહો રે,
કમર બાંધ ને કુફર ભનાહો રે. ૪૨
દીનમાં હલનેકી રાખો ચતા રે,
નત નવે આવે દીનકે મીના રે. ૪૩
ભાનો ને ટોલી મુનાફકું કેરી રે,
ખેચ ખેચ દીનમાં લેઓને સવેરી રે. ૪૪

૫૧૯-૧૮૯

સિદ્દીક અકબરકુ દીયા, અઝીમ નીશાના;
ઝુબેર બિન અવામકો, દીયા દુજા રે જાના. ૧
અને ઓસકા નેઝા, જે નીકલને કેરા;
અસદ બિન અસીરકો, દીયા રે સવેરા. ૨
ભી ઓનુ સાથ દીયે, અબુ રે દજાને;
એ ભી અનસારી નામસુ, સહી રે પછાને. ૩
ગણુ લશકર નબીને, હુકમ પડાયા;
તબ લશકર કેરા, શુમાર કરાગા. ૪
તબ સિપાહી ગણાયે, તીસ રે હઝારા;
જનુ આપસકા સામાન, કીયા થા સારા. ૫
અને ફકીરૂં સેતી, સબ જુમલા કરીયા.
તબ એસી રે હઝાર, લશકર ગણીયા. ૬
દસ હઝાર અસ્વાર, થે રે કહીયે;
સો ઘોડું કેરે, સુન કર લહીયે. ૭
અને બારતો હઝાર, સુતર કૅલાયે;
સહી ગણુતે હિસાબુ, એતે રે આયે. ૮
ખાલીદ બિન વલીદ, જનુકા નામા;
વે પેશવા કીયે, લશકર કામા. ૯
ભી તલહા બિન અબદુલ્લા, જનુકુ કહીયે;
કીયે જમણી તરફ, તઇ રે લહીયે. ૧૦
અને અબદુર રૅહમાન, તરફ ડાબી રે સુનાયે;
સો જે ઓફ કેરે, બેટે રે કૅલાયે. ૧૧
યું ડાબે ને જમણે, ફોજ રે બનાઇ;
અને હરોલભી ફોઝ, કીતીરે સુનાઇ. ૧૨

સનીયા જાગોસું, દેખો નબીજી સિધારે;
જે હબીબ નામસુ, રબકે પ્યારે. ૧૩
હર મઝીલ મુનાફકુ, થે ફેર ફેર જાતે;
અને હર કુછ ઉઝર, થે આગે રે લાતે. ૧૪
એ નબીજીકુ ખબર, તબ સબરે પૅાચાતે:
તબ નબીજી પૅલે, બોલ જેસા રે બતાતે. ૧૫
કે જો કભી ઇમાન, ઉનમાં હોતા;
તો રબ સાથ તમારે, ઓનુકુ કરાતા. ૧૬
રે તુહી
મું ફેરા સો કાફર કહે, એસી દીનકી બાત રે,
એસી દીનકી બાત;
ગાફલ એ સુન જાગકર, કરની હે પાક ઝાત રે,
કરની હે પાક ઝાત ૧૭

૫૨૦-૧૯૦

નબી લશકર લેકર, આપ તબુક પૅાચાયે;
વા દો ના મહીને. રહે રે સુનાયે. ૧
દો મહીને રહે થે, વાં એસા રે જનાયા;
કે આવાઝ પૅલા, વે ઝુઠા રે સુનાયા. ૨
કે હિરકલ લશકર, રૂમી રે મેલાતા.
અને મુમનો ઉપર, હે આને વે ચાતા. ૩
વાં ગએ બાઝ બાત, એ ઝુઠી રે દેખાઇ;
વે લશકર કેરી, કુછ ખબર ના પાઇ. ૪
અને મેલાવ ભી દેખા, કો' કરતા નાહા;
સબ રૂમી હે બૅઠે, આપ ઘર માંહા ૫
તબ બડે બડે મોહાજીર, નબીને બુલાયે.
અનસારી ભી સરદાર, એકઠે કરાયે. ૬

મહાનુ

અને મસલત કીતી, જંગ હો કેરી,
કે જાઇએ રૂમકે, મુલક રે સવેરી. ૭

કે જાના રૂમ, અને મુલક રે શામા.
સો જા જગ કીજીયે, ઓસ રે ઠામા. ૮

યું નબીજીને મસલત, સબુકુ પુછાહી;
સો મેલાને સબુકુ, કીતી જગ રે અગાહી. ૯

તબ ફારૂક અરજ મન, એસી કહી રે બાતી;
સો મસલત કેરી, યુ સુની રે ઝાતી. ૧૦

નબી રૂમ કેરા લશકર, હે બૉત રે કૅલાતા;
કે હિસાબ તો ઓસકા, કીયા ના જાતા. ૧૧

અને પુરા હે ઓનુકો, ભી જંગ રે સામાના,
નહી અપના લશકર, નબી તમુસુ છાના. ૧૨

કે પુજી હો બના, હે ઝઈફ દેખાતેઃ
ભી સામાન જગકે, નાંહી નજરૂ આતે. ૧૩

અને અનુ સાથ નબીજી, તમ યાં હો આયેઃ
સો રૂમ ને શામ તક, હો સબુકુ સુનાયે. ૧૪

અને ખોફ તો રૂમી, હે દલ માંહે લાયે,
વે લીતે ખોફકે, સામી ના આયે. ૧૫

અબ ફરના નબીજી, હોવે તમારા;
એ મસલત ચાતા, હે દલ રે હમારા. ૧૬

એ ફારૂકકી ફિકર. રાસ નબીજીકુ આઇ,
સો જૅસી બાત થી, સહી વેસી રે બતાઇ. ૧૭

તબ મોકુફ નબીને, વે જાના રે કરાયા;
એ સુન સુન મુમનો, દલ સોચ યુ આયા. ૧૮

રે તુહી

પુછતે મસલત બાતકુ, ફારૂકે દીયા જુવાબ રે,
ફારૂકે દીયા જુવાબ;
કબુલ કીયા સુન નબીને, કૅના થા સવાબ રે,
કૅના થા સવાબ. ૧૯

૫૨૧-૧૯૧

હિરકલ કયસરને, જબ સુની રે બાતી;
કે તબુકમાં રહે હે, આવ મુબારક ઝાતી. ૧
કે રસુલ ખુદાકે, જે હે રે કૅલાતે;
વે તબુકમાં આયે, હે રે સુનાતે. ૨
ઓનુ એકકુ ભેજા, રૅતા રૂમકે ઠામા;
બની ગસ્સાનકે કબીલે સુ, કૅલાતા નામા. ૩
ઓસે જાસુસી કાજ, લે અનુને ભેજાયા;
અનુ ઓસકુ સોચ, લે એતા રે બતાયા. ૪
કે નબીજીકા હૂલીયા×, નઝરમાં કરના,
અને ખુબી સગલી, મન માંહે ધરના. ૫
યુ ચૅરા સારા, દેખ કર આના;
અને યાદ વે રાખ કર, સબ હમુકુ બતાનો. ૬
વે આયા શખ્સ, તબુક કે ઠામા,
જુ અનુને કહયા થા, વે કરને કામા. ૭
આવ નબીકા હૂલીયા, સબ નઝરૂ કીતા;
ભી હકીકત દેખી, જુ હુકમ થા લીતા. ૮
યુ સબ ખુબી દેખકર, વે ફેર રે ગહયા;
અને અહવાલ સગલા, જા ઓનુકુ કહયા. ૯
સો હિરકલકુ જાકર, સબ કહી રે બાતી;
કે એસે હે નબી, મુબારક ઝાતી. ૧૦

× ચેહરો

તબ હિરકલને ઉમરાવ, સબ એકઠે કીયે;
ભી બડે બડે આદમી, તબ બુલા કર લીયે. ૧૧
દીન છોડાને નસારા, યુ કહી બાતી;
કે એ તો બાત હે, સબ ગુચન* દેખાતી. ૧૨
દીન મોહમદ કેરા, તમ કરો ને પ્યારા;
એ કબુલ કીજીયે, હમ ટોલા જે સારા. ૧૩
તબ પાદશાહી જાનેકી, સબુ ફિકર રે આઇ;
તો હિરકલ રે કેરી, બાત ઓનુકુ ના ભાઇ; ૧૪
ઇસ કાજે ફિકરમાં, વે સગલે ગહે;
અને હિરકલ બોલ, સુનકર રહે. ૧૫
પીછે આખર હિરકલ, લાયા ઇમાના;
કબુલ આપકી ઝાતે, દીન કીયારે રેહમાન. ૧૬

રે તુહી
હિરકલ ખુબી નબીકી, સુન લાયા ઇમાન રે,
સુન લાયા ઇમાન;
મુનાફક દેખ દેખ ફર ગએ, એસા દીન હે જાન રે,
એસા દીન હે જાન. ૧૭

૫૨૨–૧૯૨

ગ ઝ લ

મુમન સુનો દીનકી બાત તો કેસી કહી રે,
પીત તો બના દીન કુછ, હોવે નહી સાચા સહી રે ૧
દેખો મુનાફક દીનકુ, દેખ દેખને ફરીયે કહી રે;
તબુકકી ગઝવાતમાં, બાત હે સુની ગહી રે. ૨
મુમન અનુકુ નામ લે, ફરિયે મુનાફક આપ રે·
દીન દેખ ને ફર ગએ, મલીએ જો પુરે પાપ રે. ૩
અકકલ બના મુરખા, જાને કયા દીનકી બાત રે;
દીન દેખકર ભુલીયે, કીતી તો દોઝખી ઝાત રે. ૪

* પેચદાર

દેખો ગવાર મુરખુ, કેરે તો એસે કામ રે;
વે હસ હસ હે ઘર ખોતે, ભસત જેસા ઠામ રે. ૫

દેખોને કાજ દીનકે, મુમન હે રોતે ગહે રે,
સોચને કાજે દીનકે, એક તલ ના દુનીયા રહે રે. ૬

અકકલ બના મુરખા, હીલે મકકર લાવ કરે રે;
ફાંસુ× લુટાવે આપ વે, એ બાત કયુ ધરે રે. ૭

દેખ દેખ દુનીયા જગમાં, કહીં કહીં કાફિર રીત રે;
ઓનુકુ ભી અપને દીનકી, લાગી તો મન પીત રે. ૮

કંતે બુરા ઓસ દીનકુ, લાગે ઓનુકુ ઝાલ રે;
મુવે જેસા હોવે સહી, સુનતે રીસે હાલ રે. ૯

તુ દીન દેખ સાચા નબી, ધરતા હે પીછે પગ રે;
ગવાર તુજ જેસા નહીં, કો' દેખ સારા જગ રે. ૧૦

તારીફ નબી કેરડી, પડીથી હિરકલ કાન રે;
ભેજ ભેજને ફેર આદમી, ખબર મગાઇ જાન રે. ૧૧

યુ હુડ જાના દીનકુ, અકકલ સેતી આપ રે;
બાતતો છોડી દલથી, કહાથી જે માઇ બાપ રે; ૧૨

સુન સુન ને વે દુરથી, ઇમાનતો લાયા સહી રે;
મુનાફક પાસથી ફેર ગહે, અકકલ જો ઓનુકી ગહી રે. ૧૩

કભી એ ગાફલ બાતડી, પત્થર સુને કાન રે:
વે ભી નરમ હોવે સહી, એ બાત સાચી માન રે. ૧૪

એસે એસે પટોતરો, તુ સુન સુનને ગવાર રે,
ભાઇતો મેરા તો સહી, કરે જો દીનકુ પ્યાર રે. ૧૫

૫૨૩-૧૯૩

જબ નબી થે તબુકમાં, એસા હુકમ કીતા;
સો ખાલિદ બિન વલીદકે, નામ સુન લીતા. ૧

× ફંદો કરનાર

દેખો દુમતુલ જનદલ, એક કોટકા નામા;
વા ભેજે થે ખાલિદ બિન, વલીદ જે નામા. ૨

થા ઉકયદીર ગનીમકા, નામ રે સુનાતા;
અબદુલ મલીકકા બેટા, વે થા કૅલાતા. ૩

વે હાકમ થા દુમતુલ જનદલ ઠામા;
વાં ભેજે ખાલિદ, જનુકા નામા. ૪

સો ચારસો બીસ, સાથ દીયે અસવારા,
દીયા ખાલિદકે સાથે, એતા લશકર સારા. ૫

તબ ખાલિદને કહયા, યા રસુલ અલ્લાકે,
હેં સાચે વાએદે, સહી તમારે સદાકે. ૬

બની કેલાબ કે સામી, હો મુજકો ભેજાને,
અને જમીઅત સાથે, મેરે થોડી હો દલાને. ૭

બની કેલાબ જે કહીયા, સો એસા હે જણાતા;
અસ અડકસુ ટોલા, વે થા રે કૅલાતા. ૮

વે જમે રે કુત્તોંકી, કા કેલાબ હે નામા,
હે બની ફરઝ દોંકુ, કૅતે અરબકે ઠામા. ૯

તો કુત્તોં કેરે બચ્ચે, કર ખાલિદે કહે;
સો કુફરકે લીતે, અસ નામસુ લહે. ૧૦

પીછે દોનુ બાતુમાં, એક બાત રે જાની,
બની કેલાબકે નામસુ, એ બુઝી રે નીશાની. ૧૧

જબ ખાલિદને અરજ, એ નબીકુ પૉચાઇ,
તબ નબીજીને ખબર, એતની બતાઇ. ૧૨

સહી મુબારક ઝુબાંસુ, કહી મોજીઝેકી બાતી.
સો ખાલિદને સુનીયા, આપકી ઝાતી. ૧૩

કે રોઝકે શિકાર કાજ, ઉકયદીર આવે;
યુ મૅદાનમાં ખાલિદ, વે તમુકુ પાવે. ૧૪

યુ જગ માંહી આવતે, વે સહી પકડાવે,
યુ ખાલિદ તમારે, વે બદ માંહી આવે. ૧૫

એ સુન સુન બયાન, મન રાખો રે જાના;
અને એક કર કહો. દલકી રે શાના. ૧૬

રે તુહી
ઉકયદીર કાજ શીકારકે, ચલ આવે મૅદાન રે,
ચલ આવે મૅદાન;

ખાલિદ ઓસે પકડો તમ, કહયા નબીને માન રે,
કહયા નબીને માન. ૧૭

૫૨૪-૧૯૪

એ ફરમાન ખાલિદને, ધરીયા સીસા;
અને ચલે લશકર, લે ચારસો તીસા. ૧

સો વાથી ચલીયે, થી ચદની રાતી;
સહી રાતકે પૅાચે, એસી સુની રે બાતી. ૨

સો ચદની રાત થી, ગએ કોટકે પાસા,
સો પકડને ઉકયદીર, કેરી રે આસા. ૩

વા એક ઠામ જાકર, દબ કર રહે;
સો એક જાગો છુપકર, રહે રે કહે. ૪

ઓસ રાતકુ ઉકયદીર, થા શરાબ પીતા;
સો કોટકે ઉપર, એક મુકામ થા લીતા. ૫

સો મનકુહા× સાથે, થી ખીલવત કીતી*;
યુ ઓસ રાત ખુશાલી, એસી મન થી દીતી. ૬

દેખો એસેમા કોટ પાસ, રોઝ રે આયા;
ઓને સીગ તો આકર, કોટકુ લગાયા. ૭

અને એસે ઔરત ઓસકી, આઇ કોટકે કિનારે;
અને ઉકયદીર બેઠા, ભી ઓસ ઠામ થા રે. ૮

× નીકાહ વાળી ઓરત * એકાતમા હતા

તબ ઓરતકે નઝરૂ, વે રોઝ રે આયા;
તબ ઉકયદીરકુ લે, ઓને ઓરતે બતાયા. ૯
અને ઉકયદીર કરતા થા, બૉત રે શીકારા;
ઓસે રોઝકા નામ. થા બૉત રે પ્યારા. ૧૦
તબ ઉકયદીર દેખને, ઉતર નીચા રે આયા,
અને ઘોડા અસવારી, તય્યાર રે કરાયા. ૧૧
યુ બેગે રાતકુ, વે હુઆ અસવારા,
અને શીકારકુ એસા, મન કીયા રે પ્યારા. ૧૨
અને ભાઇ થા ઓસકા, હસ્સાન રે નામા,
કેતે ચાકરૂસુ લીયા, સાથ ચોકી રે કામા. ૧૩
યુ કામ કર બેગે, કોટ બાર રે આયા,
તબ રોઝ તો ઓનુકુ, દેખતે ભગાયા. ૧૪

× × × ×

અને કોમ સેતી ઘોડા, ઓને પીછે રે દોડાયા. ૧૫
જા ખાલિદ રહે થે, આયા ઓસ ઠામા,
સો ખાતમ નબીકે, મોજીઝે કે કામા. ૧૬
એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી.
અને એક કર કહો, એતા દન ઓર રાતી. ૧૭

રે તુહી

થા ઝુબાં મુબારકસુ કહયા, ત્યુ કાફર આયા જાન રે,
ત્યુ કાફર આયા જાન;
એ મોજીઝા ખાતમ નબીકા, સુનલે મનકી શાન રે:
સુનલે મનકી શાન. ૧૮

—*—

૫૨૫-૧૯૫

તબ ખાલિદ જે છુપે થે, દોડ બાર રે આયે;
અને દુશમન છોડે, ખાલિદ રે પાયે. ૧
તબ આવકર ઉકયદીર, પકડ લીતા;
ઓસે કોમ હો સેતી, બદુઆ કીતા. ૨
ભાઇ ઉકયદીર કેરા, તબ જંગ રે કરાયા;
કે હસ્સાન નામ, જીસ્કા રે સુનાયા ૩
ઓસે પેલે ઘાવસુ, માર કર લીતા;
અને ચાકરૂ ઓસકે, ભાગના કીતા. ૪
અને ઉકયદીર પકડકર, લીયા રે સાથા;
સહી બદ વે ખાલિદકે, પડીયા રે હાથા. ૫
લે આઇયો જીવતા, નબીને કહયા થા;
જબ ઉકયદીર આવે, તમારે હાથા. ૬
વે ખાલિદને બાત, થી યાદ રે રાખી;
તો સીખાવન ઉકયદીર, કુ રે આખી. ૭
કહયા ઉકયદીર તુજકો, મે દેઉ રે અમાના;
પાસ નબીકે લે જાઉ, દે જીવત દાના. ૮
જો કોટ રે તેરા, ખોલ હમુકુ દેખાવે;
તો જીવતા રેવે, જો સુનકર લેવે. ૯
બી હઝાર દો ઉંટ તો, દેવે રે હમના;
બી સાતસો ગુલામ, એ ઉકયદીર સુનના; ૧૦
જો એતની બાતી, સુન ચંત દેવે;
તો ઉકયદીર જીવકા, અમાન રે લેવે. ૧૧
એતી ખાલિદને ઓસકુ, કહી રે બાતી;
ઓને કબુલ કીતી, હે એસી રે સુનાતી. ૧૨

અને ઝીરેહ ભી ચારસો, સહી હમુકુ દેની;
અને ચારસો નેઝે, બાત સુન એ લેની. ૧૩
એ ઉકયદીર સગલા, આપ કબુલ કરાયા;
અને લશકર લેકર કોટ તલે રે આયા. ૧૪
ભી ખાલિદે ઓસકુ થા વાયદા કીયા;
કોટ તુજે મેં દીલાહુ, યુ સુનકર લીયા. ૧૫
અને મસાદ ઓસકા ભી ભાઈ થા કૈલાતા;
વે કોટકુ રાખતા મન એતના લાતા. ૧૬
રે તુહી
ઉકયદીરકુ લે કેદકર, ખાલિદ આયે કોટ પાસ રે,
ખાલિદ આયે કોટ પાસ;
સો કોટ ખોલ અંદર દેખને, ભી કુછ લેને આસ રે,
ભી કુછ લેને આસ. ૧૭

૫૨૬-૧૯૬

લે ઉકયદીર ગહે, કોટકે તીરા;
થા મસાદ ભીતર, ઉકયદીર વીરા. ૧
વે કોટકે દેનેમાં, ઉઝર રે લાયા;
અને પૅલા પૅલ કહેસુ, ના બાર રે ખોલાયા. ૨
જબ ઉકયદીર ભાઇ સંગ, આજીઝી કીતી;
તબ મસાદ બાત કબુલ રે લીતી. ૩
તો કોટ હો કેરા ખોલા રે બારા,
તબ ભીતર સમાયા લશકર સારા. ૪
જેસી બસ્તરે કહીથી સબ ખાલિદકુ દીતી;
અને દોનો ભાઇયોંને બોત આજીઝી કીતી. ૫
તબ ખાલિદ ઓનુકુ લે નબી પાસ આયે;
અને નબીજીકે કદમોં, લા રે લગાયે. ૬

યું સુના હે દોનુ, વે દીનમાં આયે;
જે ઉકયદીર મસાદ, નામ રે કૅલાયે. ૭

તબ નબીજીકી નજરૂ, કેતા માલ રે કીતા;
જે ઉકયદીર સલામી, રીતે થા દીતા. ૮

અને પાંચમાં હીસ્સા, થા બાકી રે રખાયા;
અને બાકી ખાલિદ નઝર, નબીકે કરાયા. ૯

વે પાંચમાં હીસ્સા, બાટ યારોંકો દીતા;
સો ખાલિદને આપસકે, યું સુનકર લીતા. ૧૦

તબ તબુકકી ઠામ થે, નબીજી જાનો;
જબ ઉકયદીર મસાદ, આયે રે માનો. ૧૧

તબ ઓસ ઠામ જમીઅત, બાત રબને દીતી;
અને ગનીમકી ફિકર, સબ દુર રે કીતી. ૧૨

તબ નબીજીને વાંથી, કુચ ફરમાયા;
સો મદીનેકે તરફ, આવના સુનાયા. ૧૩

દેખો સુલતાન અબીયા કેસે રબકે પ્યારે;
સો કુફરકુ ઝેર કર*, મદીને સિધારે. ૧૪

દેખો રૂમ શામ તક, સબુ ખબર રે પાઇ;
એ ખાતમ નબીકી, તમે દેખોને બડાઇ. ૧૫

તો ઉમ્મતી અનુકે, હોકર રહીએ;
અને એક કર રબકુ, મન એતના કહીએ. ૧૬

રે તુહી
ગાફિલ શુબા× સબ દુર કર, કીજીએ એકજ રીત રે,
કીજીએ એકજ રીત;
ઉમ્મતી હોકર નબીકા, રબસુ રાખી પીત રે,
રબસુ રાખી પીત. ૧૭

* કમઝોર કરી–હરાવી × શક–વ્હેમ

૫૨૭-૧૯૭

નબી તબુક હો સેતી, ખુશીથી ફરિયે;
સો મદીનેકી તરફ, નબીજી ચલીયે. ૧

તબ મદીનેકે પાસ, આવ લીયા રે ઉતારા;
જેઅરાના મંઝીલ, નામ રે સવારા. ૨

વાં નબીજી આવકર, ઉતર રે રહે;
અને અસહાબી સાથ, સબ પાસે થે કહે. ૩

સો મદીનેકે પાસે, કોસુ દો તીન કહીયે;
વાં ઉતારા લીયા, નબીજીને લહીયે. ૪

તબ મુનાફક નબીજીકે, સામની આયે;
જેઅરાના ઠામ, થે રૅત રે કૅલાયે. ૫

આવ નબીજીકે સામી, બાત ભએ રે ખુશાલા;
અને અરઝ તો કીતી, તુરત આવતે રે હાલા. ૬

કે હમારી મસ્જીદ, નબી હે ઇસ ઠામા;
કે ઝેરાર ઓસકા, ધરીયા નામા. ૭

કહયા મસ્જીદ માંહે, સાહેબ નબીજી આવે;
અને બાદ નબી સાહેબ, મદીને જાવે. ૮

એતી મુનાફકોં અરઝી, નેહસુ કીતી;
સો નબીજીને સગલી બાત સુનકર લીતી ૯

અબુ આમેર એકકા, થા અનુથી નામા;
ઓને બિના મસજીદકા, કીયા થા કામા. ૧૦

વે નબીજીસુ દાવા, થા મન ધરતા;
થા આપસકે ટોલેકુ, નત બદ રાહા કરતા. ૧૧

વે ઝેરાર તો મસ્જીદ થી ઓને રે બનાઇ;
સો ફિકર દગેકી, થી પુરી મન આઇ. ૧૨

થી મસલત સબુને, મલ એસી રે બનાઇ;
કે યાં લા નબીકુ, કીજે ખુબ રે જગાઇ. ૧૩
કે નામી અસહાબી સાથ, નબી યાં આવે;
બેઠે ખુશાલી હો સેતી, સબ આરામ પાવે. ૧૪
તબ એકા એક અનુસુ, બાત કીજીયે કતાલા;
અને પકડયે ઓરોંકુ, તુરત ઓસ રે હાલા. ૧૫
ઇસ સોચસુ મુનાફ્ક, વે મસ્જીદ થી કીતી;
ના એક તલ ચંતા, મન એતી દીતી. ૧૬

રે તુહી

જેઅરાન મુનાફ્કો આવકર, કીયા દગા કામ રે,
કીયા દગા કામ;
આપ મેમાન ઓનુ બુલાઇયે, લે નબીકા નામ રે,
લે નબીકા નામ. ૧૭

૫૨૮-૧૯૮

યુ મુનાફ્ક સોચકર, આપ નબીકુ બુલાયે:
તબ ખાતિર મુબારક, વે બાત રે લાયે. ૧
અસવારીસુ પેલે, તબ નામુસ રે આયે;
કે રબને સિતાબી, કાજ ખબર ભેજાયે. ૨
કે દગા હે કીતા, મલ મુનાફ્કો ઝાતી;
વે દગે કેરી સગલી, ખોલ કહી રે બાતી. ૩
તબ નબીજીને સગલી, બાત સુન વે લીતી;
અને અસ કામ કાજ, ચતા મન દીતી. ૪
તબ માલિક બિન દખશમકુ, નબીને ભેજાયે;
સાથ માઅન બિન અદી થે ઓનુકે કેલાયે. ૫
વે લશકર કેતા, સાથ લેકર ગહે;
સો સઝા દેને કાજ, સુન રે લહે. ૬

વાં જા ને મસ્જીદ, સબ જલાકર દીતી;
અને ગિરા ને બિના, સબ ફના રે કીતી. ૭
અને મુનાફક પકડકર, લે ગરક રે કીતે;
કે કેસી સઝા રે પૉચાઇ, દેખો દગેકે લીતે. ૮
અને જાગોકુ ગિરાકર, માર રાખ કીતી;
કે ઠામ ના દેખાવે, એસી ફના કર દીતી. ૯
કે મદીનેકે લોકુને, વાં ખેતી રે કરાઇ;
અને ઉકરડેકી રીતા, વે જાગો રે કૅલાઇ. ૧૦
કે મદીનેકા પુજા, ઓસ ઠામ રે નખાના;
એસી જાગોકુ ઢા કર, કીતી રે ફના. ૧૧
દેખો રમઝાન મુબારક, કહીયે માસા;
તબ નબીજી પૉચે, ગામ મદીને ખાસા. ૧૨
દેખો તબ તો ખુશાલી, હુઇ ગામ સારે;
જબ કદમ મુબારક, મદીને સિધારે. ૧૩
અરે સુન સુન ગાફલ, એ દીનકી બાતી;
અરે સુને બના તુજકો, કયુ જપ હે આતી. ૧૪
અરે એસી રે બાત, કયુ તુજે નાંહી ભાતી;
કયા તેરે મને ચતા, હે રે આતી. ૧૫
દેખ દીન કેરા બયાન, હે કહી કહી રીતા,
તો સુન સુન મુમન, ચત એતના દીતા. ૧૬

રે તુહી
મુમન ના સુને બના, દીન હે એસા જાન રે,
દીન હે એસા જાન;
જો તુજે દીનકા ચાવ હે, તો બાત હમારી માન રે,
તો બાત હમારી માન. ૧૭

૫૨૯-૧૯૯
પેહેલ

દીન તો કેરી હે એસી બાતી રે,
સુન સુન પાક કરો આપ ઝાતી રે. ૧
પીતમ પીતસુ રંગ લગાહો રે,
દીન નબીકા મન માંહી લાહો રે. ૨
અવરોં હો સેતી, નેહ ના કીજે રે,
દીન નબીકા સુન સુન લીજે રે. ૩
હમના હે તમના દીનકે ભાઇ રે,
કાજ મલે હે કરને કમાઇ રે. ૪
વે સોચ પુરા હે મન માંહે ધરના રે,
તો હે તમના હમનાકુ મલના રે. ૫
નાંહી તો મલના હોવે કેસા રે,
ચંદા ને રાહુ× હે વેસા રે. ૬
એસી મસાલ હે સુન મન દેની રે,
બાત વે કહીયે દલકી હે રેહની રે. ૭
મીત કે આગે ના બાત છુપાહો રે,
જે સોચ દલકા ઓનુકુ બતાહો રે. ૮
એ તો હે સહી પીતકી રીતા રે,
બાત છુપાએ મુનાફક કીતા રે. ૯
મસ્જીદ દેખો તો ઓનુકી જલાહી રે,
માર ગીરા ને ફના કરાહી રે. ૧૦
દેખો ગિરાહી મસ્જીદ જેસી રે,
ઓર તો રીસ હોવે કેસી રે. ૧૧
એકજ બોલમાં સમજો બાતી રે,
સુન સુન પાક કરો આપ ઝાતી રે. ૧૨

× એક ગ્રહ

મેલ ધુલા દલ પાક કરાહો રે,
દીન એ સાચા દલ માંહે લાહો રે. ૧૩
એ બાત સાચી સહી મેરા ભાહી રે,
પાક દલ બના નાંહી કમાહી રે. ૧૪
મુનાફ્ક બૉત બુરી હે આતી રે,
મત તમુ કીજીયો ઓસ સંગ બાતી રે. ૧૫
સત્તર× કાફ્રૂ મલને જાનો રે,
એક મુનાફ્ક વેસા પછાનો રે. ૧૬
મુનાફ્કોં સેતી તો રહીયો દુરી રે,
આસ હોવે કબી બશતકી પુરી રે. ૧૭
પાક નત રાખીયો આપકા દલ રે,
મેલ ના રૅવે જીતના તલ રે. ૧૮
ભાઇ તો દીનકે તમના હમારે રે,
જેતે આવતે હો તમ સારે રે. ૧૯
નાંહી તો હમના તમના ના નેહા રે,
એ સુન પાક કરો આપ દેહા રે. ૨૦

૫૩૦–૨૦૦

બી ગઝવાત તબુક બાઝ, એસી સુની રે બાતી;
સો ફ્રેંઝા ભેજેકી, હે બાન રે સુનાતી. ૧
વે બી હિઝરત બાઝ, નવમાં રે સાલા;
તબ જગ હો કેરા, એસા સુના રે હાલા. ૨
કે તબુકકે આયેથી, હુએ થોડે દના;
તબ એરાબીને ખબર, આવ દીતી ઓસ મેના. ૩
કે ગામડયા દોડકર, શૅર મદીને આયા;
અને જાસુસીકી ખબર બેગેસુ લાયા. ૪

× સિત્તેર

કે વાદી¶ ડુંગરકા, જે હે રે નામા;
હે અરબ એકઠે, હુએ ઓસહી ઠામા. ૫

વે ચાતે હેં કે મદીનેકુ, આવ દેવે ગેરતેબા;
વે રાતકુ દગે કાજ, આવ પૉંચેગે સિતાબા; ૬

તબ નબીજીકુ ખબર, એ સગલી પૉંચાઇ;
કે આરબુકે મલેકી, સબ કીતી રે અગાઇ. ૭

તબ નબીજીને યારૂંસુ, એતી કહી રે બાતી;
કે હે કો' દુર, કરે એ આરબોંકી ઝાતી. ૮

તબ સભી અસહાબુ, બાત કબુલ એ કીતી;
જગ કેરી ચંતા, મન પુરી રે દીતી. ૯

અબુબકર સિદ્દીક, યાર ગાર જે કહીયે;
એ નિશાન બનાયા, કાજ ઓનુકે લહીયે. ૧૦

ઓસ ફોઝ કેરે અમીર, લે ઓનુકુ કીતે;
એ ફોઝ રે ભેજી, ઓનુ અરબું કે લીતે. ૧૧

વે રમલકા ડુગર, હે એસા રે સુનાતા;
બૉત ઝાડ ને પથરૂ, કેરા હે સુનાતા. ૧૨

વાં ડુંગર તો બેગે, જા પૉંચે રે સારે;
થે આરબ તો છુપ છુપ, વાં રહે રે કનારે. ૧૩

જબ મુમનુ ડુંગર પર, જા પગ રે ધરીયા;
તબ આરબુંને ગલબા, એક બાર રે કરીયા. ૧૪

અને તીરૂં ને નેજેસુ, આવ લડાઇ કીતી;
ભી શમશેર કાઢકર, આવ ભેલ કર દીતી. ૧૫

તબ બૉત તો મુમન, ઓનુ શહીદ કરાયે;
બાકી હુજુમ* કરને, ફેર મદીને આયે. ૧૬

¶ બે ડુંગરો વચ્ચેની નીચી જગ્યા * એકઠા

વાં આરબોને એસા, દેખો જંગ રે કરાયા;
એ સુન સુન મુમન, ચતા એતો લાયા. ૧૭
રે તુહી
રમલ જા ડુંગર ઠામ હે, આરબ મલે થે જાન રે.
આરબ મલે થે જાન;
શહીદ ઓનુ મુમન કીયે, બાત સુને હે માન રે,
બાત સુને હેં માન. ૧૮

૫૩૧-૨૦૧

ઉમર ખત્તાબ ફારૂક, જનુકા નામા;
બાઝ અનુકુ ભેજાએ, ઓસહી ઠામા. ૧
સો ફોઝ કેરે અનુકુ, અમીર કીતે;
અને સીપાહી મુમન, સાથ રે દીને. ૨
ઉમર રઝીઅલ્લા અન્હો, તબ વાંથી ચલીયે;
સો રમલકી તરફ, કદમ ધરીયે. ૩
તબ પોંચે જા જંગલ, રમલ કીનારે;
અને ચાયા કે પેડે, અસ જંગલમાં સારે. ૪
કાફર પથરૂકે ઓઠે, થે છુપ છુપ રહે;
અને ઝાડોં ભી પીછે, થે સુને રે ગહે. ૫
સો એકા એકી આવકર, ઓનુ કીયા રે કતાલા;
તબ બાત તંગ હોવડા, મુમનુકા હાલા. ૬
આગે પીછેથી આવકર, મેહ તીરૂં બરસાયા;
લે નેઝા ને તરવાર, બાત જંગ રે કરાયા. ૭
તબ બાત રે મુમનુ, શહાદત ચાખી;
અને હુજુમ કીયા બાકી એસી ખબર રે દાખી. ૮
સો બાકી ફેરકર, મદીને આયે;
એસે કાફર તો ગાલિબ, હુએ રે સુણાયે. ૯

જાનો અમર બીન આસ, જનુકા નામા;
બાઝ અનુકુ ભેજે, ઓસહી ઠામા. ૧૦
અને લશકર કેતના, સાથ ઓનુકે દીયા;
કર અમીર ઓનુકુ, ભેજે સુનકર લીયા. ૧૧
ભી એભી જબ રમલકે, જગલમાં ગહે;
રીત પૅલી કાફીર, આવ જગ એ લહે. ૧૨
ભી કાફરૂં કીયા, પૅલે જેસા રે કતાલા;
ભી હુઆ તગ મુમનુ, કેરા રે હાલા. ૧૩
દેખો હુજુમ કરને, એ ફોઝભી આઇ;
યુ તીનુ ફોઝાં કાફરૂ, જગથી ફેરાઇ. ૧૪
તબ મુરતઝા અલી, જનુકુ કહીયે;
સો કર્રમલ્લા વજહહુસુ, સુનકર લહીયે; ૧૫
તબ નબીજીને અનુ કાજ, કીયા રે નીશાના;
સો બનાકર ઓનુકુ, દીયા રે જાના. ૧૬
ઉચે અલીકુ નિશાન દે, હાથ નબીજીને કીતે;
સો પાસે રખકે, દુઆ કે લીતે. ૧૭

રે તુહી

રમલ જે જગલ નામથા, મલ્લ આરબ વાં આવ રે,
મલ્લ આરબ વાં આવ;
જગ કીયા તીન ફોઝસુ, દીયા બૅરી દાવ રે,
દીયા બૅરી દાવ. ૧૮

—•◌*◌•—

પ૩ર–૨૦૨

યુ અલીકે હકમાં, દુઆ નબીને મગાઇ;
અને ફોઝ તો અલીકે, સાથ રે ભેજાઇ. ૧
હે અહઝાબ મસ્જીદ, કેરા રે નામા;
સહી અલીકુ પાચાયે, જા રે એ ઠામા. ૨

સો નબીજીને કદમ, મુબારક ધરીયે;
સો પોંચાનેકી ખાતર ખાતમ અંબીયા ચલીયે. ૩
જે કહયા પૅલી તીન ફોઝુંકા, લશકર કૅલાવે;
વે અલીકે સાથે, કો' ના રે જાવે. ૪
ભી તીજા લશકર, સાથ અલીકે દીતા;
યુ જંગ કેરા સોચ, પુરા મન માંહે દીતા. ૫
તબ મુરતઝા અલી, ચલીયે રાતા;
જા કિનારે જંગલકે, પોંચે સુની રે બાતા. ૬
વાં ઉતર જાકર, કુછ આસાઇશ× કીતી;
સહી એસી બાત, હે રે સુનીતી. ૭
જબ ગનીમોંકુ હુકીયે, મુમન રે સારે;
તબ મુરતઝા અલી, આગે રે સિધારે. ૮
સો ફજર રે હોતે, જા ઓનુપર પડીયે;
અને કાફર તો શમશેર, તલે લે કરીયે. ૯
તબ કાફર તો ધર ધર, ભાગ ભાગ ચલીયે;
અને મુમનતો ગાલિબ, ઉનપર પડીયે. ૧૦
તીન ફોઝુકા બદલા, લીયા રે બૅરા;
કુછ અનુકુ મારતે, ના કીતી રે મૅરા. ૧૧
યું નબીકી દુઆસુ ફતે અલીને પાઇ;
તબ મુમનોકે દલમાં, બૅાત ખુશી રે આઇ. ૧૨
ફતે કરને અલી, જબ પૅાચીયે મદીના;
નબી સામી સિધારે, એસા સોચ કર લીના. ૧૩
તબ નબીજીકુ દેખકર, અલી હુએ રે ઉતારે;
અને હોને પ્યાદે સામી નબીકે સિધારે. ૧૪
તબ નબીજીને કહયા, અલી હુઓ અસવારા;
હો રબ રાઝી તમુપર, કરે હે પ્યારા. ૧૫

× આરામ

અને રસુલ ભી રબકા, હે રાઝી તમના;
કહયા નબીજીને અલીકુ, યુ ઓસહી દંના. ૧૬
એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી;
અને એક કર કહો, એતા દન ઓર રાતી. ૧૭
રે તુહી
જંગલ રમલ ફતે હુઈ, કાફર મારે જાન રે,
કાફર મારે જાન;
યુ દન દન રોશન દીનકુ, કરે આપ રેહમાન રે,
કરે આપ રેહમાન. ૧૮

૫૩૩-૨૦૩

અસ જંગ બાઝ ટોલે, બાત આરબુકે આયે;
સો આર આવ નબીજી, પાસ ઇમાન રે લાયે. ૧
જે મદીનેકે આસ પાસ, અરબ કૅલાયે;
સો ઇસલામ માંહે, બાત રે આયે. ૨
દેખે મબસુત* કિતાબકા, હે રે નામા;
એ બયાન હે લખીયા, તબ ઓસહી ઠામા. ૩
હે રમલ જંગલકા, બયાન ઓસમાં લખાયા;
સો ફોઝા રે ભેજેકા, જે બયાન બતાયા. ૪
અને આરબુકે ટોલે, જે ઇમાન હે લાયે;
વેભી મબસુત કિતાબકે, લખેસુ સુનાયે. ૫
અબ ટોલુ ટોલુ કેરી, દેખો કેસી રે બાતી;
કયુ હે ઇમાન લાઈ, આરબોંકી ઝાતી. ૬
દેખો વલકા ટોલા, બની મરરાહ નામા;
વે પેલા પેલ આયે, દીનકે કામા. ૭
સબ ટોલે આનેકા, એસા સબબ સુનાયા;
કે ટોલા રે સારા, યુ ઇમાન લાયા. ૮

* ફરમે ફીકાહની એક કિતાબ

સો ઓનુસુ રે આદમી, પૅલે તેર આયે;
વે નબીજીકે પાસે, આવ ઇમાન લાયે. ૯
અને દુકાલને ઓનુકુ, થે આજીઝ કીતે;
બૅાત બતંગ* આયેથે, વે કૅત× કે લીતે. ૧૦
ઓનુ નબીજીકુ અરઝ, કીતી રે સુનાઇ;
સો દુકાલકી ખબર, એસી રે બતાઇ. ૧૧
નબી હમારે મુલકમાં, નાંહી કતરા‖ મેહા;
અબ બયાન કૅતા કેરા, નબી આખીયે કેહા. ૧૨
નબી મેહ બના ઉગીયા, નાહી તરના ઘાસા;
નબી અરઝ હે કરતે, હમે દુઆકી આસા ૧૩
તબ નબીજીને દુઆ, કીતી હે સુનાઈ;
સો કિતાબકે માંહે, યું લખેસુ પાઇ. ૧૪
કે પૅલા તો ઓનુકુ, મેહ દે રે અલ્લાહી;
યુ નબીજીને દુઆ, ઓનુ કાજ રે મંગાહી. ૧૫
તબ ઓસી દન બરસાત, હુઆ ઓનુકે ઠામા;
જાં ઓનુ કેરા મુલક, કહીયે રે ગામા. ૧૬
તબ ઓનુ જાતે મુલકમાં, સબ દેખે રે ખુશાલા;
તબ દુઆ કેરા બયાના, ઓનુ કીતી ઓસ હાલા. ૧૭
તબ ટોલા વે સારા, સબ ઇમાન લાયા;
ઓનુ ખુશાલીકે લીતે, સોચ એતા મન આયા. ૧૮

રે તુહી
ગાફલ સુનકર કયુ રહે, સુન એ જાગકર બાત રે;
સુન એ જાગકર બાત;
ઇમાન થર તેરા રહે, આરામ પાવે ઝાત રે,
આરામ પાવે ઝાત. ૧૯

* આજીઝ-લાચાર × દુકાળ ‖ ટીપુ

૫૩૪-૨૦૪

ભી અબદુલ કૈસકા, ટોલા રે આયા;
વે મદીનેમાં આયા, સહી રે સુનાયા. ૧
પાસ અપને નબીકે, આવ ઇમાન લાયા;
સો અબદુલ કૈસકા, જેતા કોમ રે કૅલાયા. ૨
ઓનુ સાથ હુઆ થા, એક થા રે દિવાના,
ઓસે નબીજીકે આગલ, ખેંચકર આના. ૩
ઓસે નબીજીકે આગલ, લા ને બીઠાયા;
વે દિવાના જાહેર થા, એસા દેખીતા સુનાયા. ૪
તબ નબીજીને એતના, હૂકમ રે કીતા;
મુંહ કરો મુજ સામી, યું હુકમ રે દીતા. ૫
તબ મુહ લે ઓસકા, સામી નબીકે ફેરાયા;
યું દુરસ્ત તો કરને, ઓસકુ બિઠાયા. ૬
તબ કપડા લેકર, ઓસ પીઠ પર મારા;
તબ શેતાન તુરત, હૂઆ રે બેચારા. ૭
હો દુર તો દુશમન, ખાલિક કેરાઃ
યું જામા ડાલતે, કીયા નબીને સવેરા. ૮
તબ દીવાનગી ઓસકે, આંખો સુ ગહી;
અને સાજી આંખા હુઇયાં સહી. ૯
તબ દેખને લાગા, આકેલુકી રીતા;
એસા કરમ તો રબને, તુરતજ કીતા. ૧૦
ભી નબીજીને ઓસ કાજ, દુઆ રે મંગાઇ.
એ ખબર તો લખેસુ, મે સહી રે પાઇ. ૧૧
અને હાથ તો મુબારક ઓસે મુંહકે ફિરાયા;
ખુબસુરત ઓસકા, મુંહ હુઆ રે સુનાયા. ૧૨

જા બુઢ્ઢા હુઆ, તાં રે રહી વે નીશાની;
એ બાત તો લખેસુ, મે સહી રે જાની. ૧૩
અને અકકલ તો ઓસમાં બાત રે આઇ;
સો દીવાને ને દેખો, ખુબી કેસી રે પાઇ. ૧૪
બાઝ ઓસકે ટોલેમાં, થા આકિલ કેલાતા;
કો' અકકલકી રીતે, ઓસ તોલે રે ના આતા. ૧૫
દેખો સુલતાન અબીયા, એસે રે જાનો;
સો ખાતમ રસુલ, જનુકુ પછાનો. ૧૬
હોઓ ઉમ્મતી એસે, નબીજી હો કેરે;
અને એક કર રબકુ, મન દેઓ યુ સવેરે. ૧૭
રે તુહી
કુફર ભનાયા કાફરાં, દન દન રોશન દીન રે,
દન દન રોશન દીન;
મુનાફકુકી ગધ ના ગઇ, જું જલ માંહે મીન× રે,
જુ જલ માંહે મીન. ૧૮

૫૩૫–૨૦૫

સહી અસ બાઝ ફીરોઝ, વેહલા આયા;
વે નજ્જાસીકા ભાનજા*, થા રે કેલાયા. ૧
સો મદીનેમાં આવકર, ઇમાન લાયા;
ઓને અકીદા તો સાચા, સહી દીનકા બનાયા. ૨
જબ નબીજી નસીઅત, સુન રે બોલા;
તબ બુઝા કે નાંહી, કો' ઉનકી તોલા. ૩
ઓને કદમ મુબારક, જબ દેખે રે નેના;
તબ સહી કર નબીજી, લહે મન મેના. ૪
અને રસુલ ખુદાકે, સહી કર જાને,
ઓને નીશાનીઓ સેતી, નબીજી પેછાને. ૫

× માછલી * ભાણેજ

અને ઝુબાં કેરી શીરીં+, ઓસે ખાતરમાં આઇ;
ઓને દેખતે નબીકી, બુઝી રે બડાઇ. ૬

યું મુમન રે હોકર, ફીરોઝ રે ફરીયા;
સો આપસકે ગામ, તરફ રે ચલીયા. ૭

ઓસ રાતકુ જાકર, પૉચીલા ગામા;
વાં જાકર દીનકા, એસા કીયા રે કામા. ૮

એક અસવદ અન્સી, થા કઝઝાબ* કહાવા;
વે પેગમ્બરી કેરા, થા કરતા દાવા. ૯

કુછ ખોફ રે ખુદાકા, ના મનથા લાતા;
યું આપ વે ગમાર, થા રે કૅલાતા. ૧૦

ઓસે ફિરોઝને મારા, જા ઓસહી રાતા;
યું ખુશી હો સેતી, દીન કીયા મન ભાતા. ૧૧

સો નબીજીને ઓસી રાતી, ખબર બતાહી;
સો કેતે અસ્હાબીકુ, કીતી રે અગાહી. ૧૨

વે મારા ગયા અન્સી, એ ગઇ રે રાતા;
ફેર અસ્હાબીયું સુનકર, પુછી રે બાતા. ૧૩

યા રસુલ ખુદાકે, કેની ઓસકુ મરાયા;
× × × × ૧૪

તબ ફિરોઝકે નામસુ, નબીને કહયા;
યું દુઆ કેરા બોલ, ઓસ હક માંહે લહયા. ૧૫

હુએ ફિરોઝ કેરે, કેસે બખ્ત કમાલા;
એ સુનતે મુમનુ, કહયા ઓસ હાલા. ૧૬

રે તુહી
અસવદ અન્સી મારીયા, દુરીજન દીનકા જાન રે,
દુરીજન દીનકા જાન;

તો ફિરોઝ હકકુ પૉંચીયા, દુઆ નબીસુ માન રે,
દુઆ નબીસુ માન. ૧૭

× મીઠાસ. * જુઠ્ઠો.

૫૩૬-૨૦૬

પેહેલ

મુમન બાત એ ચત માંહે લાહો રે,
ભાઇ મેરે દલસુ ચાહો રે. ૧
દીન તો એસા હે રેહમાના રે,
ખુબી હો કેરા સેહ ના જાના રે. ૨
જેને સહીકર દલ માંહે આના રે,
× × × ×. ૩
એક રાતે હુઆ ઇમાન કેસા રે,
મારા અસવદ દુશમન જેસા રે. ૪
ફિરોઝ ઇમાન જબ્હી લાયા રે,
ગૅર તો ઓસકે નજરૂ ના આયારે. ૫
અસવદ દેખોને કૈસા મારા રે,
રસુલ ખુદાકા જો દલ થા પ્યારા રે. ૬
એક રાત કીયા એસા કામા રે,
જસ રાત રબકા પાયા નામા રે. ૭
સાચી તો પીત એ મુમન કેરી રે,
દીનકે ભાઇયો સુનીયો સવેરી રે. ૮
એસી પીતસુ પીતમ ચાહો રે,
દીન નબીકા સહી દલ લાહો રે. ૯
તો ને ભાઇ હો તમના મેરે રે,
મોટે વીરા સુનીયો સવેરે રે. ૧૦
નાંહી તો તમના દુશમન જેસે રે,
હમ ના તમુસુ ભી હોતે સેર રે. ૧૧
હમના તમના કે તો સહી જગા રે,
એક તલ જેતા જો ફેરસી રગા રે. ૧૨

હમ ના તમુસુ તો દગા કરના રે,
કાબુ એક દનકા મન ધરના રે. ૧૩
એસી રીતે હમ રેવે છાને રે,
સુનીયો મત હોઓ અજાને રે. ૧૪
ઓમથી ભલા હુઓ ભાઇ મેરે રે,
દીન કેરે ભાઇયો સુનીયો સવેરે રે. ૧૫
દુરીજનુ સાથે ના સગત કરની રે,
પીત હમારી જો મન ધરની રે. ૧૬
હમનો હો જેસા તો ભાઇ પાહો રે,
ગૅર જો દલથી દુર કરાહો રે. ૧૭
ભાઇતો હમના તમના કેરા રે,
એસા ના પીર કો' પાહો અનેરા રે. ૧૮
નસીઅત કેરી એ સુનો બાતી રે,
સમજન એ મન કયુ નાંહી આતીરે. ૧૯
આવ ભાઇ મલમલ દીન કમાહીએ રે,
સૉબત કરને રાહા માંહે જાહીએ રે. ૨૦
નને બાલુકુ સાથ રખાઇએ રે,
ચોકી પોરા ખુબ રખાઇએ રે. ૨૧
દુશમન હાથ કો' જાને ના પાવે રે,
અમન સેતી ચલા આવે રે. ૨૨

૫૩૭-૨૦૭

ભી ઑાસ બાજ ટોલા, બની આમિર કેરા;
વે મદીને આવકર, પૉચીયા સવેરા. ૧
આવ ઓનુ ઇમાન, જાહેર કીતા;
અને મન માંહે સોચ, દગેકા દીતા. ૨

ટોલેને આવકર, શીખીયા દીના;
યું જાહેર મુમન, આપકુ કીના. ૩

દુરૈદ બિન કૈસ, થા એકકા નામા;
આમિર બિન તુફૈલ, બી થા રે ઓસ ઠામા. ૪

પૅલી આમિરને દુરૈદકુ, કહીથી બાતી;
સો દગે કેરી બાત, હે એસી રે સુનાતી. ૫

કે જબ મેં નબીકુ, બાતું રે લગાહું;
સોચતો અનુકા, મેરી બાતોમાં લાહું. ૬

તબ તુ પીછેથી, આવ કીજીએ ધાવા;
સો બેરી રીતે દેજે, પુરા રે દાવા. ૭

યુ બેરીકુ સીખાકર, મુજે ફારેગ કરના;
દુરૈદ એ બાત, મન ધર સુનના. ૮

યુ આમિરને દુરૈદસુ, થી મસલત કીતી;
સો ફિકર દગેકો, પુરી મનથી દીતી. ૯

દેખો એસી રે ફિકરસુ, વે આયે થે સુનાયે;
મુનાફક દગેકા, સોચ પુરા થે લાયે. ૧૦

બાઝ એક દન આયે, નબી મીજલસ માંહા;
સો દગે કેરા સોચ, કુછ અન્તર નાંહા. ૧૧

આમિરને આવકર, એસા સુખન નિકાલા;
મુબારક ખીઝમત, પૅાચા જીસ હાલા. ૧૨

કે તમુ બાઝ ખિલાફત, નબી મુજકુ દિલાહો;
એ બખશીશ એતની, તમે મુજકુ કરાહો. ૧૩

કહયા નબીને સરદાર, તુજે કરનેકા નાંહા;
સો લશકર કેરે, ફોઝાં કે માંહા. ૧૪

જાં ના કરે રબકી, તુ રાહમાં કતાલા;
એ આમિરકા સુનતે, હુઆ બુરા રે હાલા. ૧૫

એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી;
એક કર કહો, એતા દન ઓર રાતી. ૧૬

રે તુહી
આમિર દીનકે ચોરને, કીતી દગેકી બાત રે,
કીતી દગેકી બાત;
નિગેહવાન આપ વે રબ હે, ખાતમ નબીકી ઝાત રે,
ખાતમ નબીકી ઝાત. ૧૭

૫૩૮-૨૦૮

બાત ગુસ્સા ચડીયા, આમિર જે નામા;
બે અદબીસુ બોલા, તબ મુઝી[×] ઓસ ઠામા. ૧

તબ નબીકે આગળ, આપ બડાઇ દેખાઇ;
ઓસે ગુમાન કે લીતે, કુચ ચતા રે ના આઇ. ૨

કહયાં મે હુ સરદાર, એ ટોલે હો કેરા;
અને લશકર મેરે પાસ, હે રે બાતેરા. ૩

અબ મે હું જાતા, મેરે રે ડેરે;
અને જંગ કેરા સામાન, મે કરૂ રે સવેરે. ૪

જા પ્યાદે અસ્વારૂકા, એસા કરૂ રે મેલાવા;
કે ગણનાર ઓસકા, છેહ રે ના પાવા. ૫

વે ઝુઝનર સારે, એકઠે મેલાહુ;
અને એ દેખો તમુપર, મે ચલકર આહુ. ૬

તબ એસા રે બોલા, દેખો કાફિર ગુમાની;
અને ઉઠકર ચલીયા, બાત સહી એ જાની. ૭

જબ ઉઠ ને મજાલીસથી, બાર વે આયા;
તબ હુરૈદકુ બાર આવ, એતના પુછાયા. ૮

મે કહયાથા તુજકો, તુ કીજે રે ધાવા;
અને ખુબ હો રીતે, તુ દીજે રે દાવા. ૯

× ઇઝા દેસવાળો

તું કયું મેરા કુંના, મન રે ના લાયા;
તબ દુરૈદને આમિરકુ, એતના બતાયા. ૧૦
કે જબ મેં ચાહુ, ડાલું રે ધાવા;
તબ તેરી રે સુરત, બીચમાં આવા. ૧૧
કે મેરે નબી બીચ, તુ ઠાડા રે દેખાવે;
મુજે જબ ધાવ કેરા, સોચ રે આવે. ૧૨
ઓસ કાજે ધાવતો, મે કીયા રે નાંહો;
કે તુ થા દેખાતા, હમું દોનુ કે માંહો. ૧૩
યુ દુરૈદે સુ ખા. બાત રે બતાઈ;
એ ખબર લખેસુ, મે સહી રે પાઈ. ૧૪
એ મુઝી દોનુ હોવડે, ગામ કે બારા;
અને સોચ તો દાવાકા, પુરા રે સવારા. ૧૫
તબ મોજીઝેકી ઝુઆંસુ, દુઆ નબીને મગાઈ;
વે રબને કબુલ, તુરત રે કરાઈ. ૧૬
તબ દુઆ કેરા તીર, નિશાનકો લાગા;
ઓનુ મુઝીયોંકે જીવેકા, ઉમેદ રે ભાગા. ૧૭
એ સુન સુન બાતી, પાક કરો આપ ઝાતી
અને એકકર રબકુ, એતા કહો દન રાતી. ૧૮

રે તુહી

દુરૈદને આમિર દો થે, મુઝી ગુમાની જાન રે,
મુઝી ગુમાની જાન;
તીર દુઆકા લાગતે, ફના હુએ સહી માન રે,
ફના હુએ સહી માન. ૧૯

૫૩૯-૨૦૯

દેખો દુરૈદકુ બીજલીને, રાહામાં જલોયા;
યું એક તો કુત્તા, ફના રે કરાયા. ૧
અને આમિરને રાહામાં, જા કીયા રે મુકામા;
સો ઓરત સાવીએ, કેરા થા નામા. ૨
ઓસકે ડેરે જા; ઉતારા લીતા;
વાં મોત ઓસે પૉચી, એસા હે સુનીતા. ૩
ઓને આપકુ રે કહયા, પગ મોતને બંધાયે;
યુ શાએરી હો કેરે, ઓનુ બોલ રે બનાયે. ૪
યુ આપસકુ કૅ કર, વાંસુ ઉઠકર ચલઆ;
સો સાવીએ ઘરસુ, બાર રે નિકલઆ. ૫
અને ઘોડે કેરે ઉપર, હુઆ અસવારા;
અને ગામ જાનેકા, સોચ રે સવારા. ૬
એને રાહા માંહે મોતને, આવ ઓસે રે ઘેરાયા;
એ દુજા કુત્તા, યુ દોઝખમાં બાયા. ૭
યે વે થા કુત્તા, આમિર રે નામા;
બાત જંગાઇ થી કીતી, ઓને રણુકે ઠામા. ૮
સો ખાતુનકુ આવકર, થા ભડીયા;
વાં જગ તો કુ-તેને, બાત થા કરીયા. ૯
સો સિ-તર અસહાબી, થે શહીદ કરાયે;
સો આમિર કુ-તેને, એતે થે મરાયે. ૧૦
વે દેખો રબને, ફના રે કીતા;
અને પૉચને ડેરે, ના ઓસકુ દીતા. ૧૧
સુન સુન રે ગાફલ, દીન એસા હે રે રેહમાના;
તુ ગફલત છોડકર, સુન મનકે ધ્યાના. ૧૨

હે નબીજીકા રેશન, દન દન દીના;
દીનકા જેને દગા રે ચાયા, ઓસે ફના રે કીના. ૧૩
યુ દીન હે અભગ, નબીજી રે કેરા;
તુ સુન એ ગાફલ, ચત દીજીયે સવેરા. ૧૪
જાન કરતુત તેરેકી, સજા તુ રે પાવે;
પણ દીન માંહે રખના, નાંહી રે કરાવે. ૧૫
હે સમજની બાતી, એ દલકે મેના;
અને એક કર કહીયે, રાત ઓર દના. ૧૬
રે તુહી
જે ચાવે દીનકે ભગકુ, વેહી હોવેગા ભગ રે,
વેહી હોવેગા ભગ
દન દન રોશન દીન હે, સદા સદા અભગ રે,
સદા સદા અભગ. ૧૭

૫૪૦-૨૧૦

ભી ઓસ બાઝ ટોલા, જે આમિર નામા,
વે ભી નબીજીકે પાસે, આયા મદીને ઠામા. ૧
ઓસ ટોલે કેરે આદમી, થે દસ રે કેલાયે,
સો અપને નબીકે, પાસ રે આયે. ૨
અને બકીએ-ગરકદ×, એક જાગો રે કેલાતી;
વાં મતા ઓનુ છોડી, થી રે સુનાતી ૩
વાં નિગેહબાની કાજ, છોડા લડકા સુનાયા;
ઓસે મતા કે પાસ, થા રે બિઠાયા. ૪
અને બાકી સારે આયે, નબીજીકે પાસા;
સો મુમન હોને, કેરી રે આસા. ૫
આવ નબીજીકે પાસે, વે ઇમાન લાયે;
સો આમિરકે ટોલેથી, જે આયે રે સુનાયે. ૬

× મદીનાનું કબ્રસ્તાન

વે નબી પાસ આવકર, યુ લાયે રે ઇમાના;
અને દીનકુ દલુથી, ઓનુ સહી રે જાના. ૭

× × × ×

હુઆ હુકમ નબીકા, કરો લખને સિતાબા. ૮
ઓનુ નસીઅત સેતી, નબી ફારેગ હોકર;
અને પુછાયા એ અનુકુ, નેહ મન ધર. ૯
તમુ તમારી મતાકુ, કિસે રખવાલ કીતા;
વે ઠામ નામ કિસકુ, હે ચોકીકુ દીતા ૧૦
તબ કહયા હમ લડકા, હે છોડ રે આયે;
તબ નબીજીને ઓનુકુ, ફેર ને બતાયે. ૧૧
કે મતા રે તમારી, હે ચોરીયુ ગહી;
એક ચોર તો ઓસ ઠામ, પોંચા રે સહી. ૧૨
વે લડકે તમારે ને, કૅદ હે કીતા;
તબ ચોર ને મતા, વે સારી રે લીતા. ૧૩
તબ એક શખ્સ ઓનુથી, એસા બોલારે કલામા;
કે હમારી મતાકા, ના લેવે કો' નામા. ૧૪
તબ બાઝ ફેર નબીને, એતના આખા;
ફેર મતા હે પાઇ, યુ રે દાખા. ૧૫
ફેર લડકે કે હાથ, વે મતા હે આઇ:
ઓનુ લા ને ખુબ, હે ફેર રે રખાઇ. ૧૬
એ સુનો રે બાતી, દીન કેરે ભાહી.
અને એક કર કહો, હે તુ રે ઇલાહી. ૧૭
રે તુહી
ચોફેર વે દીન હે નબીકા, મોહમદ જીનકા નામ રે,
મોહમદ જીનકા નામ;
મુમન સબ જા હે સહી, કયા દરીયા ઓર ઠામ રે,
કયા દરીયા ઓર ઠામ. ૧૮

૫૪૧-૨૧૧

બાઝ આમિરકા ટોલા, હો રૂખ્સત ચલીયા;
સો ઘરકી તરફ, આપસકે વલીયા. ૧
સો આવકર પૅાચીયા, ઓસ મંઝીલ મકાના;
જા મતા રે અનુકી, છોડી થી અમાના. ૨
ઓસ લડકેકુ આવકર, ઓનુ ખબર પુછાહી;
તબ લડકેને ચોરીકી, કીતી રે અગાહી. ૩
કહયા તમુ રે ગએ બાઝ, મે નીંદ રે કીતી;
વે સાઅત ચોરને, ખુબ મન દીતી. ૪
વે ચોર તો એક ઠામ, છુપ રે રહા થા;
સો મતા નીકાલના, ઓને મનમાં લહા થા. ૫
અને જબ મે સુતા, મુજે નીંદ રે આઇ;
તબ ચોરને મતા, સારી રે ચોરાઇ. ૬
યુ ચોર એ મતા, સબ લેકર ગહયા;
અને નીદ કાજ પગછલ, મે કુછ એ ના લહયા. ૭
મે જાગતે દેખી, વે મતા રે નાંહા;
તમ ઉઠ મે ચલીયા, ઓસ ખોજ* કે માંહા. ૮
દેખો ચોર તો ગારમાં, હે રે છુપાયા;
અને મતા કેરી ઠામ, મે પગેરા પાયા. ૯
સો મતાકુ ઝમીમાં, ઓને દફન થી કીતી;
વે જાગો દેખકર, મે નજરૂ રે લીતી. ૧૦
સો વે ઠામ ખોદ, મુજે મતા રે પાઇ
સો ચોરને સગલી, એ ઠામ થી છુપાઇ. ૧૧
વે મતા મે સારી, લે આયા ઓસ ઠામા;
ઓસે રાખી હે મઝબુત, કરને કામા. ૧૨

* શોધ

તબ સબુને જુઆનકુ, ખબર દીતી;
કે નબીજીને હમુકુ, થી અગાહી કીતી. ૧૩
કે ચોરીએ ગહી, વે મતા રે તમારી;
યુ નબીજીને હમુકુ, કહયા થા સવારી. ૧૪
ફેર કહયા વે મતા, પીછે હે રે લે આયા;
જે નિગેહબાન તમુને, થા રે છોડાયા. ૧૫
એ સાચે હેં રસુલ, બુઝે રે હમના;
હમ શાહેદી હે દેતે, દસુ રે તંના. ૧૬
એતી બાત તો સબુને, જુઆનકુ આખી;
અને દીન કર કબુલ, એતી ચતા રે રાખી. ૧૭
રે તુહી
એસા રોશન દીન હે, સુન સુન ગાફલ જાગ રે,
સુન સુન ગાફલ જાગ;
સોચ સુન્નેકા તુ કર, જો હોવે તુજ ભાએગ રે,
જો હોવે તુજ ભાએગ. ૧૮

૫૪૨-૨૧૨

તબ સબુને કહયા, હમ ગવાહી હે દેતે;
હે એ રસુલ ખુદાકે, હમ સચ કર લેતે. ૧
વે જુઆનને અનુકી, બાત સુની રે કાના;
એ સુનતે વે ભી, લાયા રે ઇમાના. ૨
યુ ફેર કર સારે, વે નબી પાસ આયે;
અને ખુશી તો દીનકી, બાત મન માંહે લાયે. ૩
યુ નબીજીકુ સારી, વે બાત રે આખી;
અને હકીકત સગલી, ખોલકર દાખી. ૪
સહી સદક રસુલુલ્લા, જુ તમુ થા કહયા;
સહી વેસા રે દેખા, હમુ સચકર લહયા. ૫

ભી ઇમાન જુઆના, વે લાયા ઓસ હાલા;
અને સગલે નબી પાસ, આવ હુએ રે ખુશાલા. ૬
એસે ખાતમ અબીયા, રસુલુલ્લાહ જાનો;
સો અહમદ મોહમદ, નામસુ પેછાનો. ૭
હે દરૂદ તો ભેજના, સુન નબીજીકા નામા;
ભાઇ સુનતે પૅલા, એ કીજીએ કામા. ૮
સહી હદીસ નબીકા, તમે સુનો રે બયાના;
કહયા દરૂદકે હકમાં, હે એસા રે પછાના. ૯
વે પુરા હે બખીલ, નામ મેરા હે સુનતા;
અને મુજપર દરૂદ, નાંહી જીભે રે ધરતા. ૧૦
ઓસ જેસા બખીલ, કો' જગ માંહે નાંહા:
એ ફરમુદા નબીકા, હે દરૂદ કે માંહા. ૧૧
તો નબી નામ સુનતે, સહી દરૂદ પઢના;
ના ચુપ રે બખીલ, આપ તન કરના. ૧૨
અને મોજીઝોંકી બાતી, યાદ રાખો દન રાતી;
અને જાદુગરોં કેરી, દુર કીજીયો ઝાતી. ૧૩
ખરે રૂપય્યે જેસા, હે ખોટાભી હોતા;
હે ઓસ રે પરખતા, જે ખુબ હે જોતા. ૧૪
યુ સાચે સાથ તકલ્લુબ*, હે ચલા રે આતા;
વે જે હે સમજુ, સો રે પાતા. ૧૫
તો જગ માંહે જાદુગર, કે ટુણેભી જાનો;
અને કરામત વલીયોં, કેરીભી પછાનો. ૧૬
અને નબીયોંકે મોજીઝે, બૅાત એક હે રીતા;
પણ આસમાન ઝમીંસા, ફરક રબને કીતા. ૧૭
હો સમજુ બિગત, સબ જાનની સહી;
ઓસે એક કર જાનો, યુ અપના દહી. ૧૮

* ખોટુ

રે તુહી
દુરીજન ફદે જગમાં, હે વે કહી કહી ઠગ રે,
હે વે કહી કહી ઠગ;
રગ મજીઠ*કા થર રહે, ઉડ જાવે ઓર રગ રે,
ઉડ જાવે ઓર રગ. ૧૯

૫૪૩-૨૧૩

દોહા

સુનને સુન ભાઇ દીનકે, હાં દીનકે,
એસી હે દીનકી બાત રે;
જો તુજે દીનકા ચાવ હે, હાં ચાવ હે,
તો તુ સુન ગઝવાત રે. ૧

તકવા હોવે તેરે દલકુ, હાં દલકુ,
ઓધે નત નત પીત રે;
હશરકુ હે મલના, હાં મલના,
પુછેગા આપ મીત રે. ૨

જો તુજે રબ સગ નેહ હે, હાં નેહ હે
કર તુ નેહકી બાત રે;
જે હે દુરીજન રબકે, હાં રબકે,
આદમ જીન જે ઝાત રે, ૩

જાન હે વે દુરીજન તેરડે, હાં તેરડે,
એ હે નેહ કામ રે;
મલના એસે નારે ચાવસુ, હાં આવસુ,
લેવે ના જે રબ નામ રે. ૪

દેખને રબકુ હે ભાવતા, હાં ભાવતા,
કરના દુરીજન જગ રે;
કરને તાજ× તન આપના, હાં આપના
દુર રે દુરીજન કેરે ઠગ રે. ૫

* લાલ રગ × કુરબાન-ફના

દેવે મા બાપકુ ગાલીયાં, હાં ગાલીયા,
ગીસ આવે દુની કાજ રે;
દીનકી બાત ભુંડી સુનતે, હાં સુનતે,
આતી કયુ નાંહી લાજ રે. ૬

દીનકે ભાઇ દેખ મોત હે, હાં મોત હે,
દમ દમ સહી જાન રે;
કહયા એક દમરે ના આવસી, હાં આવસી,
જીવેકા એતના ગુમાન રે. ૭

દીનસુ પાવના હે છુટકા, હાં છુટકા,
મા બાપ ના આવે કામ રે;
દુરીજન મિતર નામ દો, હાં નામ દો,
ભશત ને દોઝખ ઠામ રે. ૮

દુરીજને ખુબ બાત ના કરે, હાં ના કરે,
ચાવે વે દીનકુ ભગ રે;
તુ ભી હે વેસા દુરીજના હાં દુરીજના,
ભાવે જો ઓસકે ઢંગ રે. ૯

નબીજીને કાજ દીનકે હાં દીનકે,
કીયા ગઝવાત જગ રે;
મુમન જા જા ઝુઝીએ હાં ઝુઝીએ,
જો થા દલ દીન રગ રે. ૧૦

તુ તો હે દુરીજન ભાગતા હાં ભાગતા.
કેસી હે દીનકી રીત રે;
સહી કરને સુન્નતકો પૅરવી હાં પૅરવી
જો હે તુજે દીન પીત રે. ૧૧

૫૪૪-૨૧૪

ફ સ લ *

દેખો નબીજીને હીજરત|| બાઝ એક હજ કીતી;
બાઝ હીજરત દુજી હજ નાંહી સુનકર લીતી. ૧

સો હીજરત બાઝ, હજ કીતી એક બારા;
સો હબીબ રે નામસુ, જનુ રબકા પ્યારા. ૨

દેખો નબીજીને વીદાગી, સબુસુ લીતી;
સો અસ હજ માંહે, એસી બાત હે સુનીતી. ૩

હે નજદીક તમના, ના દેખોગે હમના;
એતા નબીજીને કહયા, અસ હજ દંના. ૪

નાંહી દેખો તમ હમુકુ, બાઝ અસ રે સાલા;
એતા નબીજીને કહયા ઓસહી હાલા. ૫

એ કૅના નબીજીકા, સબુ કાન રે આયા;
બૅાત રધન અસહાબુ, દલ રે કરાયા. ૬

તો હજજુલ વિદા×, ધરા અસકા નામા;
હે વિદા નામ લખતે, એ હજ ઠામા. ૭

અને હીજરત પૅલે, દો હજાં હે કૅલાઇ;
સો નબીજીને હજા દો, કીતીયાં સુનાઇ; ૮

સો દો હજા હીજરત, પૅલી કહીયે;
સહી કીતીયાં નબીને, એ સુનકર લહીયે. ૯

અને હીજરત બાઝ હજ એક રે જાનો:
જે હજજુલ વિદા, નામસુ પછાનો. ૧૦

યે તીન હજા કીતીયાં, સહી આપને નબી;
સો જીવતો જનુસુ, કીયે રે સબી. ૧૧

અને હીજરત બાઝ, છઠ્ઠા રે સાલા;
તબ ફરઝતો હજકા, હુઆ રે હાલા. ૧૨

---

* હિસ્સો—ભાગ || કુફ્ફારો તરફની તકલીફોના લીધે વતન મકકા મુકી મદીને ગયા તે ×હ૦ (સલ૦) નુ આખરી હજ

તબ હુકમ ઇલાહી, એસા રે એ આયા;
સો હજ હુઇ ફરઝ, એસા લખેસુ સુનાયા. ૧૩
અરે ગાફલ જાગકર, સુન દીન બાતી;
અને એક કર એતના, કે દન ઓર રાતી. ૧૪

રે તુહી

હિજરત બાઝ એક હજ હે, કીતી નબીને જાન રે,
કીતી નબીને જાન;
પેલી દો હજા સહી, કીતી હે તુ માન રે,
કીતી હે તુ માન. ૧૫

૫૪૫-૨૧૫

દેખો છઠ્ઠે બરસ, હિજરત બાઝા;
તબ ફરઝ રે હુઇ, હજ રે હાઝા. ૧
તબ મકકે કેરી કતે, હુઇ થી ત્યાંહા;
જબ ફરઝ રે હુઇ, હજ જીસ સાલ માંહા. ૨
તબ એતાબ બીન અસીકુ, ખલીફે કીતે;
સો નબીને કીતે, કાજ હજકે લીતે. ૩
યુ એતાબકુ ખલીફે, કરને ભેજાયે,
સો હજકે કાજ, લખેસુ સુનાયે. ૪
અને મુમનભી ઓનુકે, સગ લે કીને,
સો એતાબકુ હજ કાજ, ભેજ યુ દીને. ૫
તબ એતાબને આવકર, હજ યુ કીતી;
જુ ફરમુદા નબીકા, ત્યુ ચતા મન દીતી. ૬
દેખો છઠ્ઠે રે બરસકી, બાત એસી રે સુનાઇ;
કે એતાબકુ ભેજ કર, હજ નબીને કરાઇ. ૭
એ બયાન બાઝ એતના, મે સુનીયા કાના;
સો સુને હો જેસા, મે કરતા હુ બયાના. ૮

પણ ઉતાવલ લીને, ઢુંડી કિતાબ રે નાંહા;
પણ તૉફીક હે કીતી, મેં સુન્નેકે માંહા. ૯
દેખો ઓર રે હજકે, જબ આયે રે દના;
તબ ફરમાયા નબીને, ઓનુ દનુકે મેના. ૧૦
કે એસા હે મુજકુ, આજ રાતકુ દેખાયા;
કે ખોલીયા કાબા, નઝર મેરી રે આયા. ૧૧
દેખો અબ નો હે હજકુ, સહી અપનુ જાના;
દેખો નબીજીને એતના, કીયા ફરમાના. ૧૨
અને ચલનેકે કાજ, કીયા રે સામાના;
એ સુને સુ સહી, મે બુઝા રે બયાના ૧૩
બીબી આયશા રઝીઅલ્લા, અનહા કહીયે;
એ ઉમ્મહાત મુમનીન, સાથ રે લહીયે. ૧૪
અને ચલનેકા લશકર, એકઠા કીતા;
સો પાંચસોકા શુમાર, સુનકર લીતા. ૧૫
અબ મદીનેસુ ચલકર, મકકે હે આના;
સો હજ કેરે કાજ, એ બુઝીયો બયાના. ૧૬
એ સુન સુન બાતી, સહી મન દીજે:
અને એક કર ખાલિકકુ, એતના કહીજે. ૧૭

રે તુહી

કયું નીદ આવે ગાફલા, એસે સુનતે બયાન રે,
એમે સુનતે બયાન;
જો તુજે દીનકા ચાવ હે, તો સુન મનકે ધ્યાન રે,
તો સુન મનકે ધ્યાન. ૧૮

૫૪૬-૨૧૬

દેખો સામાન કરને, નબીજી સીધારે,
જો હબીબ નામસુ, રબકે પ્યારે. ૧

આવ મકકે કેરે પાસ, કીયા રે મુકામા;
સો હોદેબીયા જાગોકા, સુનીયો નામા. ૨
તબ કુરેશોં સામાન, મેલ જગ રે કીતા;
અને નાકા ઘાટીકા, બાંધકર લીતા. ૩
જીસ નાકે હો સેતી, થે નબીજી આએ;
દેખો વાં તો ગનીમું લોક અપને બિઠાએ. ૪
અને પુરા રે કીતા, ઓનુ જગ રે સામાના;
એ મે લખતાહુ સહી કર, જેસા સુનીયા બયાના. ૫
અને કહા હજ કરને, હમ દેવે ના તમના;
સહી કરની જગાહી, હે તમનાસુ હમના. ૬
યુ કુરેશોં આવકર, બાર રે દેખાયા;
અને જગ હો કેરા, સામાન રે બનાયા. ૭
બૉત બાત કબુલ, બિચ બદન રે કીતે;
અને જગ કેરે સામાન, સામ સામી કર લીતે. ૮
ઉસમાન બિન અફ્ફાન, રઝીઅલ્લા અન્હો કહીયે;
ભેજે મકકે કે માંહા, નબીજીને લહીયે. ૯
કે ઓનુકી ઇઝઝતથી, બૉત મકકે કે માંહા;
કો' શરમ ઓનુકી, લોપને નાંહા. ૧૦
બૉત દોલત માલથા, અનુકે પાસા;
ઓનુ પાસ સબ કો', થા કરતા આસા. ૧૧
બૉત લોક થે દેખતે, ઓનુ હાથ કે સામી
જે ઉસમાન બિન અફ્ફાન, કહીયે નામી. ૧૨
એસી અનુકી મકકેમાં, થી લાજ રે ફૅલાઇ;
કો' અદબના લોપતા, સબ બુઝતા બડાઇ. ૧૩
એ સુન સુન બાતી, રાખોને મના;
અને એક કર કહો, રાત ઓર દના. ૧૪

રે તુહી
સિફ્ત કરો સુબ્હાનકી, વે હે આપ રેહમાન રે,
વે હે આપ રેહમાન.
દીનકા નિગેહબાન આપ વે, સહી એ બુઝો બયાનરે
સહી એ બુઝો બયાન. ૧૫

૫૪૭-૨૧૭

સો સુલે× કાજ ઉસમાન, મકકેમાં ભેજાએ;
તબ ઉસમાન મકકેમાં, ગએ રે સુનાએ. ૧
તબ ઓનુકુ મકકેમાં, બાત બેર રે લગાઇ;
તબ મુમનુકે દલ, ચતા રે આઇ. ૨
કે કુરીજનો કેરા, કેસા રે વસવાસા;
હે ઉસમાન ભેજે, સુલે કી આસા. ૩
મત કુરીજન મલકર, હોવે દીયા દાવા;
અને બેરી હો રીતે. મલ કરે રે ધાવા. ૪
મહી અસ બાત કેરી, બાત હૂઇ રે ચંતા;
કો' મુમન રહીલા, ના હો નચતા ૫
તબ પાસ આવ નબીકે, મસલત કીતી;
ઉસમાન કેરી ફિકર, બાત મન માંહી દીતી. ૬
કભી ઉસમાન હોવે, શહીદ કરાયે;
તો મરના હમુકુ, મન યુ સબ લાયે. ૭
વાં બબુલકા દરખત¶, થા રે કેલાતા;
જા નબીજી થે ઉતરે, ઓસ ઠામ રે સુનાતા. ૮
ઓસ તલે સબુને, કીતી રે બેતા;
કે ઉસમાન બેર કાજ. અપન હોઇએ ફોતા*. ૯

× સલાહ ¶ બાવળનુ ઝાડ * ગુજરી જવુ

સો નબીજીકે હાથ પર, આવ કૉલ રે દીયા;
સો મુમનુ સભુને, એક દલ રે કીયા. ૧૦
દેખો બૅત હો કીતી, સો કૉલ કેરા નામા;
યુ કૉલ રે દીયા, તલે બબુલકે ઠામા. ૧૧
અરે સુન રે ગાફ્લ, તુ મુરીદ શેતાની;
તે પીરી રે મુરીદી, નાંહી કહાંસુ જાની. ૧૨
દેખ કેસા રે કૉલ, હે મુમનુ કીતા;
સો સરકે સાટે, બોલ હે દીતા. ૧૩
અબ તુ કેસે બૅત, કરે રે નાંહા:
કયા સોચ હે તેરે, દલ કે રે માંહા. ૧૪
એ સલુક બયાનમાં, બાત સારી રે લખાવે:
હે ઉમેદ જો મુજે તન, સુન ચેન રે આવે. ૧૫
એ ભાઇ દીન કેરે, બાત કાજ ધર સુનની;
અને ચતા તો મનમાં, નત એતની કરની. ૧૬
રે તુહી
ઉસમાન કાજે મુમનુ, કીયા નબીસુ કૉલ રે;
કીયા નબીસુ કૉલ;
બૅત સબુ મલ કીતી સહી, જીસ્કા નામ હે બોલ રે,
જીસ્કા નામ હે બોલ. ૧૭

૫૪૮-૨૧૮

નઝમ

મુમન દલ એ લાગી મેરે, ખુબ બાત રે;
દીન હે કાજ કરની, આપ તન ઝાત રે. ૧
કૉલ કરેગે મલ મલ, મુમન વીર રે;
બૅત હે કરની, બુઝ બુઝ અપના પીર રે. ૨
એ તો હે કરની દીન કાજ, સહી રીત રે.
દન દન મુમન કરની, અદકી પીત રે. ૩

કરો મેલાવા દીન કાજ, ભાઇ આવ રે;
દુરીજન હેં જંગ જીતના, દે દે દાવ રે. ૪

ભશતકુ લેને કરની, હે વીરા બાત રે;
જબ તો હોવે અમર, અતે ઝાત રે. ૫

બાવા દાદા હમના, ફેરે પાસ રે;
તકુ તકુ+ બોલ હમના, મન ધર આસ રે. ૬

દીનકુ સુનને આ, હમના ભાઇ રે;
અસમાં મુમન તેરી, હે બડાઇ રે. ૭

દાદા તો થે દેખો આદમ, ભશત કે ઠામ રે;
દુરીજને કાઢે ઓનુકુ, ફરેબ કે કામ રે. ૮

અબ મેલાવા કર કર, લીજીએ બૅર રે;
હોઓને હુંશીયાર ભાઇ, કહી કહી પૅર રે. ૯

દુજે કપુત મલીયે, દુરીજન સંગ રે:
ઓનુ ના આઇ નામોસી, કુછ નંગ રે. ૧૦

કરે જે બૅરી, દાદા હે ફરમાએ રે;
એસે હુએ લીલજ, ના શરમાએ રે. ૧૧

દેખો કપુત ગહીલે, દુરીજન સાથ રે;
ઓને હે પકડ, ખુબ કર આપ હાથ રે. ૧૨

વેભી હુએ અબ દુરીજન, હમના જાત રે;
વીરા તો દલ ધર સુની, હે એ બાત રે. ૧૩

હુઇ દુરીજન ફેઝબી, વે તો જાન રે,
જંગ તો પૅલા અનુસુ, કરના માન રે. ૧૪

કીજે મેલાવા મલ મલ, ખુબ રંગ રે,
બૅરીકી ફેઝકુ કીજીએ, માર ને ભંગ રે. ૧૫

દીન કાજે યું મલના, ભાઇ નસ દન રે;
નસીએત મેરી રાખીયો, સુન સુન મન રે. ૧૬

× વિચાર કરી કરી

૫૪૯-૨૧૯

બાઝ ઉસમાન વાં થી, સલામત આયે;
દલ મુમન દેખતે, બાત ખુશી રે લાયે. ૧
વાં ઉસમાને કીતી, સહી સુલે કેરી બાતી;
વે નરમના હોવડે, કુરેશી રે ઝાતી. ૨
કહયા આવતે બરસ, મકકા હમ ખાલીરે કરાવે;
યું ખાલી કર તમુકુ, જાગો રે દિલાવે. ૩
તબ હજ તમ આવકર, કીજીયો સારે;
પણ અબકે બરસ, હમ નાંહી હોતે કિનારે. ૪
અને હજબી કરને, દેવે તમુકુ નાંહા;
સો આજ રે દન, અસ બરસ કે માંહા. ૫
બી કાગઝ લખાહો, તમ સુલે હો કેરા;
જું હમના કેહવે, ત્યું લખીયો સવેરા. ૬
દુરીજન કેરા કૅના, વે તો હોવે ઓસ જેસા;
સબ કબુલ રે કીતા, જુ કહયા ઓનુ વેસા. ૭
યું કુરેશોને બાતી, ઉસમાન સંગ કીતી;
સો અપને નબીને, સબ કબુલ લીતી. ૮
જું ઓનુને કહયા, ત્યુ કાગઝ લખાયા;
દેખો મુમનોકુ ગુસ્સા, તબ બાત રે આયા. ૯
તબ આંખેતો રાતી, કીતી રે તાતી:
એસી કાગઝમાં કાફરોં, લખાઈ રે બાતી. ૧૦
બાત મુમન આયે, ગુસ્સેમાં સારે;
તબ નબીજીને સબુકુ, મને કર વારે. ૧૧
અને કાગઝ તો નબીને, આપ લખા રે દીતા;
જુ કાફરને આપ મન, સોચ થા કીતા. ૧૨

વાં યું કર સુલે કીતી રે સુનાઇ;
સો હોદેબીયા નામસુ સુલે ઠામ રે બતાઇ. ૧૩

અરે દેખ રે ગાફિલ એસી દીન કેરી બાતી;
થી કુરબાન કીતી દીન કાજ સબું ઝાતી. ૧૪

તો કમી કુછ હોતે, ગુસ્સા સબુકુ ચઢાયા;
અને ઝાઝે દેખ ડર, કુછ ઓનુકુ ના આયા. ૧૫

જો પુરી રે લાગી થી, ઓનુ સબ દલ પીતા.
તો દીન કાજ ગુસ્સા, સબુ મન દીતા. ૧૬

ભી નબી ઓનુકુ, થે મને રે કરતે;
તો ભી મુમન બાતેરા, ગુસ્સા મન થે ધરતે. ૧૭

સુન ગાફિલ એસી હે, દીનકી બાતી;
કો' દેસત જીવકી, કામ નાંહી આતી. ૧૮

જો દીન કેરા ચાવ હે, તો હોને સીપાઇ;
કે રાત દીન રબકી, મન બુઝને બડાઇ. ૧૯

રે તુહી
દાવે બના દીન નાંહી પાયસી કરના દુરીજન જગ રે,
કરના દુરીજન જગ;
જીવ આગે દીનકે ધરના, દીન હોને ના દેના ભગ રે,
દીન હોને ના દેના ભંગ. ૨૦

૫૫૦—૨૨૦

તબ નબીજી એતના, આપ ફરમાયા;
કે એહરામ ખોલના, યું સબુંકુ બતાયા. ૧

કે હજકે કાજ, થે જે એહરામ બંધાયે;
સબ ખોલો વે એહરામ, યું નબીને બતાયે. ૨

પણ એહરામ ખોલનેકા, મન કેને રે ના કીતા;
પણ હુકમ નબીકા, સર ચઢાકર લીતા. ૩

પણ દીન કાજ ગુસ્સા, પુરા મન રે દીતા;
જો એક કર ઓનુને, સહી બુઝા થા મીતા. ૪
તબ નબીજીને બીબી, આયશાકુ આખા;
નાંહી એહરામ કો' ખોલતા, યું કેહકર દાખા. ૫
પૅલે રસુલ ખુદાકે, તમે ખોલો રે એહરામા;
એતા બીબીને જુવાબ, દીયા ઓસ રે ઠામા. ૬
તબ નબીજીને પૅલા, આપ એહરામ ખોલાયા;
બાઝ સબુને વેસા સોચ રે બનાયા. ૭
દેખો એહરામ ખોલાયા, ના હજ રે કીતી;
અસ બરસકી હકીકત, એસી સુનકર લીતી. ૮
અબ નબીજી તો વાંથી ફરીયે હમારે;
સો મદીનેકી તરફ, સાહેબ સિધારે. ૯
દેખો ખૅરસુ નબીજી, આવ પૅાચીયે મદીના;
તબ સલામતી કેરા, સબુ શુકર રે કીના. ૧૦
દેખો સુરીજન હારા, આપ જે આવે;
વેસા ખુબી હો સેતી, કામ રે બનાવે. ૧૧
દેખો અવરકુ ગુમાન, અબ કેસા રે આવે;
એ હકીકત સુન સુન, મન કયુ ના બુઝાવે. ૧૨
દેખો બદે રે અપનેકી, હે એ ઠામા;
નાંહી ડાપણુ કેરા, કુછ દીન માંહે કામા. ૧૩
ભાઇ બુઝા બુઝા મનકુ, આપ સમજાહો;
એ હકીકત સુન સુન મન સહી લાહો. ૧૪
એ હકીકત સુન સુન, મન માંહે દેની;
અને રાત દન ચતા એ એતની લેની. ૧૫
રે તુહી
ખાલીક અપના જાનકર નત મન રાખો આસ રે,
નત મન રાખો આસ;

દલ પીત રંગ લગાયકર, હોકર રહીયે દાસ રે,
હોકર રહીયે દાસ. ૧૬

૫૫૧-૨૨૧

દેખો આવતે બરસ, એસી હકીકત જાની;
જબ એસ બાજ હજ, હુઈ આઇ રે પછાની. ૧
તબ અબુબકર સીદદીકકો, નબીને ભેજાએ;
અને મુરતઝા અલી, સાથ ઓનુકે આયે. ૨
અને અવર અસહાબી, બાત સાથ થે કુંલાએ;
યુ હજ કેરે કાજ, આયે સીદદીક સુનાએ. ૩
અનુ અસહાબુ સેતી, આવ હજ રે કીતી;
જુ હુજે રે બરસકી, થી અવધ* રે કીતી. ૪
બરસ આવતે મકકા, ફતે નબીજીને કીતા;
દેખો કયા કયા હે કરતા, આપ ચા‡ મીતા. ૫
હજ નબીજીને કીતી, આવ દસમે સાલા;
સો હિજરત બાઝ, કહીએ એ હાલા. ૬
જે હજજુલ વિદા, હે રે કુંલાઇ;
સો દસમી સાલ, લખેસુ સુનાઇ. ૭
દેખો હજજુલ વિદા, સાલ દસમે જાનો;
સો હિજરત બાઝ, એ બરસ રે માનો. ૮
અને બાકી જે હકીકત, હજ રે કેરી;
સો ઇમાન કે બયાનમાં, લખાવે સવેરી. ૯
હે ઉમ્મેદકે જમીઅત×, મુજે દેવે રે ઇલાહી;
અને પના માંહી રાખે, જુ અસકી બડાહી. ૧૦
હે ઉમ્મેદતો બયાન. એ પુરા રે કરાહું;
સો જીતના હુ હતે, મે દરીયાથી પાહું. ૧૧

* મુદદત. ‡ ચાહીને-ઇચ્છાથી × ઇકરાર-ચેન

તો હજ કેરા બયાન આગે રે આવે;
સો ઇમાનકી ઠામા, સહી રે લખાવે. ૧૨
અરે જાગ જાગ ગાફલ, એ સુન રે બયાના;
કે કેસી હે ખુબી, દીનકે મેના. ૧૩
કે સુનતે સુનતે, ભશાત રે પાવે;
અને તકવા હો કરતે, હો વલી રે જાવે. ૧૪
અને નજદીકી કેરા, હે વલી રે નામા;
એ નબીજીકે દીનથી, એસા પાવે રે ઠામા. ૧૫
તો કયું ખુશ આતા, નાંહી તુજે એ કામા;
સહી મન ધર નેહસુ, કે નસ દંના. ૧૬
રે તુહી
દન દન રોશન દીન હે, નબી ખાતમકા જાન રે,
નબી ખામતકા જાન;
વલી ચલતે હોવે સહી, એસી દીનકો શાન રે,
એસી દીનકી શાન. ૧૭

